

R E I Z E
DOOR HET
WONDERLAND,
E N
EENIGEANDERE VREEMDE LANDEN
G E D A A N
DOOR
DIRK DENKER.

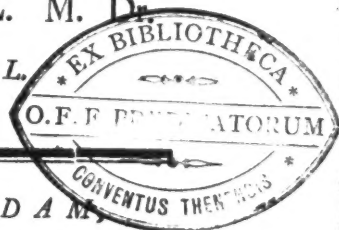
*Behelzende veele merkwaardige zaken, vreem-
de gevallen, Regeringen en zeden der
inwooners. &c. &c. &c.*

VERZAMELD EN UITGEGEEVEN

DOOR

J. A. SCHASZ. M. D.

Iste D E E L.

Te AMSTERDAM,
By IZAAC DE JONGH.
M D C C L X X X.

2

17

27

2

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

17

VOORBERICHT,

Onder die zaken , welke te gelyk nuttig en vermakelyk zyn , mogen de Reisbeschryvingen wel in den eersten rang gesteld worden ; nuttig zyn dezelve , dewyl men daar door niet alleen den aart der Landen van andere volken , deszelfs voortbrengselen en zeldzaamheden , maar ook , en dit is het voornaamste , de zeden dier vreemdelingen leert kennen ; hier door weten wy daar wy boven ben in uitmunten op zynen rechten prys te schatten , en integendeel worden daar door de vlekken , welke ons misvormen , aan ons ontdekt ; dat de Reisbeschryvingen tegelyk vermakelyk zyn , zal niemand ontkennen , want zonder ons aan de ongemakken , die van den Reiziger onafscheidbaar zyn , bloot te stellen , doorkruisen wy met hem ongestuime zeeën ; Wy beklimmen zonder eenige moeyte bykans

VOORBERICHT.

ongenaakbaare steiltens , en even gemaklyk trekken wy met hem door de dorre woestynen , zonder dat het gebrul der wilde dieren ons de minste vrees verwekt.

Wy hebben , het is waar , geen gebrek aan goede Reisbeschryvingen , en dus zoude men ligt myne genoome moeyte , om deeze in het licht te geven , voor overtollig kunnen aanzien ; dit wil ik gaarne toestemmen , zelfs geloof ik , dat 'er van de ontdekte en reeds bekende waereldstreken meer dan te veel beschryvingen zyn , die veel al meer schade dan voordeel doen , en den Lezer in een doolhof van verwarring brengen , uit welke hy zich niet redden kan ; want veeltyds wordt het geen van den eenen reiziger , als van hem gezien en onderzocht , wordt opgegeven , van den anderen regtsaans tegengesproken ; en daar we doorgaansch kunne opregtheid bemerken , kunnen we niet anders besluiten dan dat een van beiden door

VOORBERICHT.

door eenige omftandigheden , hoe zeker het hem toeftebeen , misleid zy ; maar wie van hun geeft ons het zekerfte bericht ? wien zal men geloven ?

Dit is echter eene zwaarigheid , welke de lezer dezer Reisbefchryving niet binderen zal ; zoo ver ik weet , heeft niemand van myne landgenooten , eene befchryving dier Landen , welken D. Denker doorkruist heeft , in het licht gegeven ; en daar hy alles wat hem voorkwam , zoo naauwkeurig als't hem mooglyk was , onderzocht heeft , zal de Lezer , die uit zyne befchryving zelve wel bemerken zal , dat hy opregt handelt , zekerlyk aan de Waarheid van zyn verbaal niet twyffelen.

Het is zoer te verwonderen , dat die Landen , fchoon dezelve in den fchoot van Europa , jaa zoo dicht by ons Vaderland liggen , het oog , ten minfte de pen der Reizigers ontfnapst zyn , daar deeze Landftreeken zoo veele en groote wonderen opleveren , als eenig ander ge-

VOORBERICHT.

west, hoe vreemd, hoe ver afgelegen het zy, ik geloof zelfs niet, dat 'er eenig Land onder de zon zy, het welk zulk eene menigte wanschepsels oplevert; laat de Reiziger, en met hem de Natuurbeschouwer zich verwonderen, over het onderscheid, het welk 'er is tuschen menschen en menschen! laat by de oorzaken van de zwartheid der huid, opgetrokken neuzen en lippen, mismaaktbedens van andere deelen des ligchaams onderzoeken; hier vindt by eene beschryving van zulke schepselen, welke door bunne wangestalte den vreemdeling in twyffel brengen, of by de zelve onder de redelyke, dan wel onder de onredelyke Dieren plaatsen moet; en zekerlyk zou onze Reiziger hen onder de laatste Clasfe gebragt hebben, indien of bunne spraak of eenig ander menschelyk bedryf hem het tegendcel niet verzekerd bad.

Men zal zekerlyk in deeze beschryving geene naauwkeurige maaten van kerken, toorens of andere publieke gebouwen

VOORBERICHT.

wen vinden; doch dit heeft de *Auteur* dezer *Reisbeschryving* agterwege gelaten, eensdeels, om dat hy, geen groot beminnaar der *Bouwkunde* zynde, weinig verstand had van de meting dier gebouwen; andersdeels, om niet het gevaar van anderen te ondergaan, en naderhand door eenen *bouwkundigeren Reiziger* openbaar tegengesprooken te worden.

Even min vermaakt hy zynen *Lezer* met eene *natuurkundige beschryving* van de *Planten*, of *Mineraalen*, uitgezonderd van die van den *Waterlandschen Goudsteen*; doch men moet dezelve veel eer aan zynen vriend en *Gastheer* dan aan hem dankwyten; hy had met het geen op den grond zyne ooggen tot zich trok, zoo veel te doen, dat hy op het geen onder denzelven verborgen was, niet denken kon.

Naauwlyks had de *Auteur* zyne *Reize* volbragt, en ten dienst van den liefhebber der *volks- en aardrykskunde* opgesteld, of eene zwaare ziekte, welke buiten twyffel het gevolg van menigvuldig geleden ongemakken

en

VOORBERICHT.

en schrikken was, dreigde hem met eenen verbaastten dood, en liet hem even den tyd over, om my, als zynen byzonderen vriend, de zorg over de uitgave van zyne reizen aan te beveelen.

De vriendschap verbood my, my daar aan te onttrekken, en ik deed dit des te liever, of deeze Reisbeschryving ander liefhebbers mogt opwekken en aanzetten, om deeze Landen naauwkeuriger te onderzoeken, en daar door over de Natuur- en Historiekande een nieuw licht te verspreiden.

Ik heb beslooten, gelyk ook de Auteur zoude gedaan hebben, indien hem de dood niet weggerukt had, om deeze Reisbeschryving niet geheel en op eene reis uit te geven: voor eerst, om den prys daar door te matigen, en dit werk voor ieder verkrygbaar te maken; ten tweeden; om den nieuwsgierigen Lezer niet met te veel wonderen te overkroppen; want het tweede deel van deeze Reisbeschryving zal nog een vyf grooter getal wonderen opleveren, dan ik thans aanbiede.

R E I.

REIZE GEDAAN

DOOR

DIRK DENKER,

NAAR

HET WONDERLAND, HET WATER-
LAND EN EENIGE ANDERE
LANDEN.

Indien ik de gewoonte der aloude reisbeschryveren wilde volgen, zoude ik mynen Lezer moeten en kunnen verzekeren, dat de lust tot reizen, de begeerte om andere Landen dan myn Vaderland te bezien, my van myne vroegste Jeugd bezielde, en my alle gevaren en moeyelykheden, welke den reizigers verzellen, deed over het hoofd zien: dan dit van weinig aanbelang voor hem zynde, zal ik slegts melden, dat myn naam is DIRK DENKER, en dat ik in de Maand July 1779, met het Schip

A

DE

DE VREES met een styven Oostenwind uit Texel liep, en het Vaderland den rug keerde.

Ons rykgeladen vaartuyg was naar de spaansche kusten gedestineerd; en, daar weer en wind ons begunstigten, verbeeldde ik my, gelijk ook alle myne reisgenooten, dat de blydschap ons eene getrouwe medgezellin zyn zoude. Wy verlangden naar het ruime sop, doch dit mogt ons niet gebeuren, en de blydschap die ons schip op den eersten en tweeden dag van onze reize had doen weergalmen, veranderde op het einde van den ~~derden~~ in eene bittere droefheid.

Wy zagen des avonds loefwaards van ons een snelzeilend vaartuyg, het welk op ons scheen zeil te maken; de schipper, by ondervinding wetende, dat tegenwoordig veele dier roofschepen zich op deeze hoogte lieten zien, berigtte ons met een treurig gelaat, dat hy dat vaartuyg voor een rover aanzag, en vreesde, dat wy een onaangenaam bezoek van dien zee-schuimer zouden krygen. Terstond liet hy alle zeilen byzetten, om was het moogelyk deeze voor ons onaangenaame gasten te ontvlugten, doch in minder dan twee glaazen bemerkten wy, dat onze vervolger vry beter bezeild was dan ons schip, en dat, dewyl het Maanlicht

licht den nacht tot dag maakte, onze poging om te ontvlugten vruchtloos zyn zoude.

Men kan ligtelyk begrypen, hoe de ver-
slaagenheid onze zielen vermeersterde, en de
vreugd van ons gelaat dreef, terwyl wy met
zuchten en kermen de gesteldheid van ons hart
elkanderen te kennen gaven. Wy zagen de
onmoogelykheid om ons te verweeren, en wa-
ren dus gedwongen, indien hy op ons bleef
aanhouden, ons goedwillig aan hem overtege-
ven: Met het aanbreken van den dag was hy
ons reeds tot op een musketschoot genaderd,
en jaagde ons tot een morgengroet een Ka-
nonkogel door ons staande Want; waar op wy
gestreeken hebbende, een wel bemande sloep
van den rover by ons aan boord kwam.

Naauwlyks waren deeze ruuwe gasten op
ons schip of hunne Luitenant vraagde met
een barsse stem, en een paar dreigende blik-
ken, waar onze Schipper was, welken hy, on-
der het uiten van brommende en volmondige
woorden, die ik toen ter tyd, als hunne taal
niet magtig zynde, niet verstond, doch welke
my naderhand gezegd wierden, hunne gewoon-
lyke scheepsvloeken te zyn, beschuldigde van
Lorredraayery en verbooden handel met den
vyand van zynen Koning. Onze Schipper ver-

klaarde op zyn woord van eer, niet alleen niets van die natuur binnen boord te hebben, maar zelfs, dat zyne reis naar eene geheel andere kust bestemd was; het hielp niet; men wilde hem niet geloven; men schold hem voor een schelm en een bedrieger, en dwong hem zyne papieren te vertoonen, welke dit brutaale schepsel naauwlyks in handen had, of smiet dezelve in zee, met verschriklyke vloeken zweerende, dat zy valsch en verdigt waren.

De Schipper verweet dien onbeschoften zyne onbetaamlyke handelwys, doch werd voor deeze ongevergte openhartigheid met eenige zwaare zabelslagen, welke hem het gebruik van zyn verstand benamen, vry slegt beloond. Aanstonds sloegen deeze barbaaren kisten en koffers open, roofden alles wat hun aanstond, zoopen onzen brandewyn en wyn als beesten, bonden ons de handen op den rug, en zeilden met ons vaartuig naar hun eigen Schip.

Niemand dan hy, die eenmaal in handen van onbermhartige rovers geweest is, kan zich een denkbeeld maken van myne bevreestheid; ik verwagtte niet anders dan door die ontmenschten ontzield ten minsten als een arme en veragtte slaef gehandeld te zullen worden, en be-
klaag.

klaagde met heete traanen myne ontydige nieuwsgierigheid, die my myn gezegend en vreedzaam Vaderland had doen verlaaten; het schriklyk geschreeuw dier wreeden, hun dreigend ge-
laat, hun ontbloot moordgeweer, het welk zy ons op de minste beweging op de keel zet-
reden, alle deeze zaaken waren my als zoo veele booden des Doods.

Naauwlyks waren wy het Roofschip gena-
derd, of onze Schipper wierd benevens my voor hunnen Capitein gebragt, die hem met dreigen-
de woorden wilde doen bekennen, dat onze reis naar den vyand van hunnen Koning be-
paald was; doch deeze zulks volftandig ontken-
nende, dreef hunne woede hen aan, om dien ongelukkigen deerlyk te mishandelen; men kneus-
de hem door zabelslaagen het gantsche ligchaam;
men trapte hem; men sleepte hem by de haai-
ren; dit alles zyne volftandigheid nog niet kun-
nende doen wankelen, wierden op de duinen zyner handen en voeten schroeven gezet, en
deeze braave man door de wreedste pyniging,
die immer de bloeddorft bedagt heeft, op den
oever des doods gebragt, doch zyn onfchuldig
gewisse deed hem de bloeddorftigheid zyner
pynigers met den grootften heldenmoed verdu-
ren; hy beriep zich ten overvloede op my,

en wanneer ik zyn getuigenis met de sterkste betuigingen bevestigde, wendden die barbaaren hunne wreedheid tegens my op zulk eene beestagtige wyze, dat ik in onmagt en byna geheel levenloos ter nederzank.

Wat men verder met my heeft uitgevoerd, en welk het lot van ons vaartuig en myne overige rampzalige medgezellen geweest zy, weet ik niet; waarschyntlyk hebben zy, mynen elendigen toestand ziende, ook onder het oog myner makkers my niet in zee durvende smyten, en egter tot myne herstellinge geen middelen willende aanwenden of iets te kosten leggen, my met een boot of sloep aan land gebragt, en in dien aakligen toestand aan my zelven overgelaten, na dat zy my van alles beroofd hadden; ten minsten, het gebruik van myne zinnen wederkrygende, bevond ik my op het strand uitgestrekt, zonder horlogie, goudbeurs of iets anders, voor het welk ik den bystand van vreemdelingen erlangen kon.

Ik regtte my langzaam op, met de zwaarste pyn van de waereld, en zag niet zonder schrik; dat ik geheel bebloed was; myne leden waren gekneust, en de wond, die ik door een zabelhouw in het hoofd had gekregen, wierp door de beweging, die ik maakte, een nieuwe stroom
bloeds

bloeds uit, en noodzaakte my, door het omwinden en knoopen van mynen neusdoek, welken zy my nog tot myn geluk hadden laten behouden, om myn hoofd, voor dien tyd myn eige heelmeeſter te zyn.

Ik zag een oogenblik in de uiterſte droefheid rondom, maar kon geen levend ſchepſel in het oog krygen, het welk my eenige hulp kon toebrengen; niet wetende, werwaards my te wenden, beſloot ik landwaards integaan, en inwooners, indien er in deeze Landſtreek waren, optezoeken, getrooſt zynde myn lot af te wagten, het ware hunne woeftheid en wreedheid zich met myn bloed wilde verzadigen, of indien eenige menſchlykheid hunne harten beſtierde, hunnen byſtand ootmoedig afeſmecken.

Naauwlyks tweehonderd treeden Landwaards ingegaan zynde, vond ik my eensklaps omringd door een hoop volks, welks wonderlyke gedaante my, die nimmer andere menſchelyke ſchepſelen gezien had, dan zulken, die met my eenerlei geſtalte hadden, niet weinig verbaasde; zy waren van kloekte gelyk alle andere Europiſche Natien, doch allen waren over het gantsche ligchaam met vederen bewaſſen, welke zy op veele plaatſen ſcheenen verlooren te hebben, zoo dat verſcheide gedeeltens van hun

ligchaam naakt en bebloed waren, als of men hun die met geweld en met de grootste smart uitgerukt had; ja veelen waren bykans geheel kaal. Eenigen uit dien woesten hoop vatteden my aan, en uit hunne gebaarden en werktuigen, welke zy voor den dag haalden, begreep ik, dat die wonderlyke scheepsels wondhealers waren. Ik was daar over in het eerst niet weinig verblyd, vertrouwende, dat hunne yver om my te redden, en hunne genegenheid om myne wonden te verbinden, uit een medelyden en gastvryheid voortkwamen; maar oordeel over myne verbaastheid, toen ik uit hunne grimmaffen, en wonderlyke gebaarden bemerkte, dat zy niets minder dan my te verbinden in den zin hadden, maar dat ze my den baard wilden scheeren, hoe zeer ik door tekenen hun te kennen gaf, dat ik deeze hunne moeyte voor het tegenwoordige niet nodig had, dat zy liever hunne vlyt aan het heelen myner wonden wilden besteden, het hielp niet; ieder hunner scheen om stryd myn baardschrapper te willen zyn, en een uit den hoop, een sterk gespierd kaerel, zettede my vry onzagt op den grond, en stelde zyne kragten, niettegenstaande myne tegenkantingen, aan my op de volgende wys in het werk.

Na

Na dat hy my de handen wel sterk op den rug gebonden had, blinde hy my de oogen met een zeer fynen doek, welke onder hen, (gelyk my naderhand verhaald is) in hunne taal *Bondgenootschap* genaamd wordt, en zeepte my in met honing, welken hy my zoo dik rondom den mond smeerde, dat ik naauwlyks adem halen kon; vervolgens schoer hy my met een vildersmes, zoo onzagt, dat niet alleen my het water uit de oogen liep, maar zelfs myn mond, kin en hals geheel gevild waren. Zoo draa had deeze kunstelooze konstenaar zyn werk aan my niet verrigt, of verscheiden anderen schooten om stryd op my toe, om my op gelyke wyze onder handen te nemen, en dezelve *cuur* aan my te verrigten; ik wierp my in de ootmoedigste houding voor hunne voeten neder, en smeekte hen om ontferming; ik toonde hun myn gevild aangezicht, en gaf hun met erbarmelyke gebaarden te kennen, dat ik reeds zoodanig geschooren was, dat geen tweede meester zyn kunst aan my behoefde te oeffenen, doch te vergeefsich; ik moest my, tegen wil en dank aan hunne grilligheid overgeven, en getrooste my onder hunne handen te sterfen, het welk zeker myn rampzalig noodlot zou geweest zyn, indien niet een man van

een agtbaar gelaat, en eene geheel andere gedaante my hunner wreedheid ontrukkt, en onder zyne bescherming genoomen had; hy bestrafte, gelyk ik uit zyne gebaarden kon opmaken, hen over hunne woefte wreedheid en gevoelloosheid tegens eenen ongelukkigen vreemdeling, wiens rampzalige toestand het ongevoeligst hart tot medclyden kon verwekken; hier op ontbond hy my, nam my in zyne armen, en bedekte my met zyn ligchaam tegens de woefte handen, die my heen en weder fleurden.

Mynebaardschrapers scheenen naar zyne vermaaning en bestraffing te luisteren, doch als gedwongen, dewyl zy meesmuilende, zonder een woord te spreken, en met een spottend gelaat, ons den rug keerden.

• Ik wil gaarn bekennen, dat, wanneer ik door verscheurend ongediert omringd geweest was, myne blydschap, op deszelfs aftogt, zoo groot niet ten minsten niet grooter dan nu zou geweest zyn. Ik viel met dankbaare traanen op de wangen aan de voeten van mynen edelmoe-digen verlosser, kuste dezelve, en deed hem met de vurigste en hartelykste uitdrukkingen duizend dankbetuigingen in myne moedertaal, want ik stelde vast, uit het geen hy voor my gedaan had, dat hy myn Landgenoot was, wier

wier genegenheid om vreemdelingen wel te doen en voorttehelpen, wyd en zyd bekend is; ik had ook in deeze myne meening niet misgetaft, want hy antwoorde my in dezelve taal, dat hy verblyd was, gelegenheid gehad te hebben, een zyner Landgenooten uit de handen van deeze woefte menschen te redden; dat zyne handel dien dank niet verdiende, en dat hy niet meer gedaan had, dan hem als myn natuurgenooot voegde, en het geen ieder, in wiens boezem eenig medelyden plaats had, by dezelve gelegenheid zoude gedaan hebben; waar op hy my verzocht met hem naar zyne wooning te gaan, alwaar alles wat hy bezat gulhartig tot myn dienst was.

Ik bedankte hem hartelyk, en nam zyne aanbieding gretig aan. Myne nieuwsgierigheid deed my hem vraagen, in welk een Land ik was, en of die gevederde inwoners onder de Classis der redelyke of onredelyke dieren behoorden? maar myn gastheer vattede my by de hand, zeggende, wanneer gy in een beteren toestand zult zyn, zal ik u de gesteldheid van dit Land en deszelfs inwoners doen kennen, en u zaken doen zien en hooren, die u verbaazen zullen.

Myne zwakheid noodzaakte hem my onder
den

den arm te vatten , en voet voor voet met my voorttegaan , tot dat wy , naa eenen langen en moeyelyken togt , aan een dorp kwamen , welkers half gevederde inwooners my een nieuwen schrik aanjaagden , echter weervoer my geen ander leet , dan dat zy , my omringende , niet alleen de minste aandoening met myne rampen en ellendigen toestand niet scheenen te hebben , maar ook door veelerlei lompe bespottingen deden blyken , dat zy zoo min wellevend als aandoenlyk waren ; waarschyndyk heeft de tegenwoordigheid van mynen weldoener , en de zorge , die hy voor my had , hen te rug gehouden my verder te mishandelen ; indedaad hoe woest zy zich aanstelden , hy scheen echter veel invloed op hen te hebben .

Ik was naauwlyks in de wooning van myn goeden Landsman aangekomen , of ieder van dit braave huisgezin betoonde het grootste medelyden met my te hebben , en bewees my alle vriendichap en welmeenende hulpe , die ik nodig had : Men verbond myne wonden , en koesterde my met die liefde , welke men alleen van gevoelige , menschlievende harten verwagten kan ; dit had ten gevolg , dat ik binnen weinige dagen genezen en tot myne voorrige kragten hersteld was : Dan welke weldaden

ik

ik hier genoot, welke liefde, welke zorg men my bewees, er bleef by my eene ongeruſtheid, eene ontevredenheid, welke my het aangename, het welke de weldadigheid in zich heeft, niet regt deed ſmaken; zelfs kon ik myne droefheid zoo niet verbergen, of myn braave gſtheer wierd die gewaar; hy ſprak my op een zekeren morgen, op welken ik meer dan naar gewoonte door droevige gedachten gemarteld wierd, aldus aan. Myne goede Denker! (ik had hem myn naam te kennen gegeven) Myn vriend! wat ſcheelt u? Gy kwelt u zelve onophoudelyk, en zoekt deeze uwe droefheid voor my te verbergen. Ik bid u om onzer vriendschaps wille openbaar my uw hart, de oorzaken van deeze uwe droefheid! Mooglyk zyt gy hier zoo niet gediend, dan het wel behoorde, en gy gewend zyt, maar verſchoon dit; myne omſtandigheden beletten my meer te doen, en indien eene opregte genegenheid dit gebrek kan vervullen, zult gy niet te klagen hebben. — Ik bedankte hem met de hartelykſte aandoening voor zyne goedheid en liefde, welke hy zoo onverdiend aan my bewezen had; dat ik myne gezondheid, jaa myn leeven aan hem verſchuldigd was, en dat ik, zoo lang ik adem haalde,

zy-

zyne goedheid en liefde met een dankbaar hart gedenken zou; dat ik egter voor hem de kwelling niet wilde verbergen, welker tekens hy op myn gelaat zag; dat ik my bevond in een vreemd Land, onder onbermhartige schepselen, afgescheiden van myn Vaderland, en wanhopende het immer weder te zien; dat ik nu wel alle liefde en bystand van hem en zyn huisgezin genoot, maar dat ik zyne edelmoedigheid niet altyd tot een last kon zyn, en dus geen ander vooruitzicht had, dan vroeg of laat door gebrek te zullen omkoomen, of door dit barbaarsche volk misschien te zullen geslagt en gegeten worden.

Myn weldoener begon hartelyk te lagchen: Gy maakt, zei hy, u al een ongelukkig denkbeeld van dit Land, en wanhoopt al zeer rasch aan uwe wederkomst in uw Vaderland: Herinner u de kortheid uwer reize, en gy zult zeer gemakkelyk begrypen, dat gy van hier in minder dan drie etmaalen ons Vaderland bereiken kunt. Ik antwoorde, dat dat waar was, maar dat ik niet geloofde, dat dit Land eenige gemeenschap had met ons Vaderland. Meer dan te veel, hernam myn vriend: Ik wil uwe toenemende gezondheid door vermoeying niet verminderen; wagt slegts
nog

nog twee of drie dagen, en dan zal ik u de gesteldheid van dit Land, en de geartheid van deszelfs inwooners verhalen.

Ik durfde de goedheid en de zorg voor myne herstelling, die myn vriend voor my betoonde te hebben, niet minagten, en getroostte my nog eenige dagen geduld te hebben, schoon ik moet bekennen, dat myne nieuwsgierigheid my dien korten tyd verschriklyk lang deed vallen.

Er waren naadwlyks twee dagen verlopen, of ik bad mynen gastheer my te zeggen, in welk een Land, en onder welk soort van volk ik was, op welk verzoek hy my met het volgend antwoord voldeed.

Gy zyt hier, zei hy, op een Eiland, het welk mooglyk het grootste van den Aardbodem is, althans in de bekende gewesten, zoo ver ik weet, is er geen dat by dit in grootheid haalen kan; het is by eenigen onder den naam van het *Wonder-Eiland* of *Wonder-Land* bekend, doch deszelfs eigenlyken naam is, *Re Ladronos*, welk woord men in het Hollandsch niet dan met eene omschryving kan uitdrukken, en zoo veel zegt, als *Het Hoofd der Dieven eylanden*. Ik viel myn vriend hier in de rede, zeggende, dat zoo ver my bewust was,

was, de Dieven-eilanden in Indie, en wel in de Chineeſche zee gelegen waren; doch hy antwoorde my, dat dit het Europiſche van dien naam en in de daad dat geen was, het welk die naam toekwam. Het is, zoo als ik u reeds gezegd heb, zeer groot en plagt zeer volkryk te zyn, doch zederd weinige Jaaren is het voornaamſte gedeelte zeer ontvolkt, door eene verſlindende ziekte, welke de vuurkoorts genaamd wordt, en doorgaans door de vuile uitloozing van de harſſenen der Opperhoofden ontſtaat. Ik kon niet naalaten, hem hier over myne verwondering te kennen te geven, en vraagde hem of hunne Opperhoofden van natuure zulk een rampzalig gebrek onderhevig waren, dan of het eene ziekte was, die hun by toeval aankwam? Het is eene ziekte, was het antwoord, die zich by toeval openbaart by onze Opperhoofden, wanneer zy aan het roer der regeering komen, doch enkel en alleen by de zulken, welke een natuurlyk, ſchoon verborgen, gebrek hebben, het welk in onze taal *Northſaart* of *kwaadwilgheid* genaamd wordt; deeze krygen doorgaans eene wonderlyke ziekte, welke hen van honger doet raazen, en hunne vingers, even gelyk by ons in Holland door de uitwerking

van de jicht geschiedt, krom trekt, waar door zy alles, wat zy aanraken, naar zich sleepen, en zy gedurig naar nieuwe voorwerpen en nieuwe middelen omzien, om hunne onverzadelijke hebzucht te voldoen. Indien men niet spoedig tegen deeze volkverdervende kwaal heilzame middelen in het werk stelt, en delyders door eene aderlaating in den nek van deeze vergiftige ziekte geneest, slaat dezelve spoedig over tot eene ongeneesbaare razerny, welke hunne harßens zoo aantast en vergiftigt, dat het gantse Land door derzelver uitloozing besmet, en de inwooner door de straks genoemde vorkoorts, welke een gevolg van deeze besmetting is, rampzalig vernield wordt.

Dit uitgestrekte Eiland is in veele wingewesten verdeeld, welke of Graafschappen of Hertogdommen genaamd worden, die voor veele Eeuwen zoo veele byzondere koningryken waren, en ieder hunnen byzonderen en eigen Koning hadden, welke meestentyds in onmin met elkander zynde, zich ook onderling beoorloogden, en verzwakten, even als of zy door staatsministers geregeerd wierden; het welk dan ook dikwyls oorzaak was, dat vreemde nabuuren hen onder het Juk bragten, en hen deerlyk plaagden, tot dat in 't

begin der negende Eeuw, een dier kleine Koningen, een dapper held, door geweld en list de anderen verdreef, en bykans dit geheele Eiland zich onderdaanig maakte.

Wy hebben hier eene gematigde Lugtfreek, waar door onze gronden byzonder vrugtbaar zyn, en daar het Land en de Wateren hier alles voortbrengen, wat men wenschen kan, zouden wy in overvloed leven, indien het den Hemel niet behaagd had, ons door de ongestelde harffenen van onze Opperhoofden voor de overdaad en derzelver ongelukkige gevolgen te bevryden.

Wat de inwoners betreft, gy zult u kerlyk reeds over hunne gedaante verwonderd hebben, doch wanneer ik met u verder landwaard ingaan zal, en u de hoofdstad doen zien, zult gy het nog meer wezen: Hunne grootste rykdom en sieraad bestaan in hunne vederen, en niets veroorzaakt hun meerder smert, dan dat zy van dezelve beroofd worden; dit verwekt hun eene ondragelyke pyn, beneemt hun hunne gezondheid, en doet hen eindelyk eenen rampzaligen dood sterven. Zy hebben goede harffenen, en zyn in alle handwerken zeer vernuftig, zelfs boven veele andere Natien, doch hun hart is niet als dat
van

van andere menschen , van eene vleezige zelfstandigheid , maar van een sonderling hard knarsbeen , waar door zy ongevoelig en onvatbaar zyn voor liefde , medelyden , weldadigheid of andere tedere aandoeningen , het welk hun somber gelaat genoegzaam te kennen geeft , en gy by uwe aankomst op dit Eiland , meer dan u lief is , ondervonden hebt ; dit is de oorzaak , dat zy voor geen volk ter waereld eenige agting hebben , en de vriendschap , welke zy met den eenen of anderen nabuur of vreemdeling maken , rust maar alleen op hun eigen belang , en houdt op , wanneer zy van dezelve geen voordeel meer kunnen trekken ; geloof my , DENKER ; indien zy op hun zelven konden bestaan , zy zouden zich hartelyk verheugen , wanneer het overig gedeelte der waereld eensklaps in een eeuwigen afgrond zonk.

Zy beroemen zich op hunne vryheid , welke zy zeggen boven alle andere volken te bezitten , doch indedaad zyn zy weinig beter dan slaaven ; mooglyk hebt gy het door den schrik by uwe woefte aanpakking , niet opgemerkt , maar zy hebben alle eene sterke koord om den hals , welke zy niet kunnen zien , en by welke men hen als ossen om-

voert en sleept werwaards men wil, doch dit dient met de grootste voorzigtigheid te geschieden, want wanneer zy voelen dat de koord te sterk getrokken, en hun de keel toegencepen wordt, rukken zy die zich met geweld van den hals, en vernielen hunne leidslieden, zonder hunnen Vorst of andere overheden in het minst te ontzien; de uitwerking van deeze hunne woede is dikwyls allervreeslykst, en deeze wederspanningheid is het geen by hen met den eedlen naam van vryheid bestempeld wordt.

Wat hunnen Godsdienst aanbelangt, dezelve komt, in veele opzigten, met dien van onze Natie overeen, echter verminken zy de volmaaktheden van het Opperweezen, want schoon zy hem als den Schepper van alles met hunnen mond belyden, willen zy hem echter niet als Opperheer van alles erkennen, maar zeggen, dat de Heerschappy over die zee, welke langs hunne oevers stroomt, en naar dit Eiland zynen naam draagt, hun alleen toekomt.

Hunne zeden zyn voor Eilanders gelyk deezen, en voor zoo veel hun knarsbeenig hart toelaat, redelyk geschikt; of nu deeze ongesteldheid van hun hart de oorzaak zy van hunne geneigdheid tot onmatig drinken van Wyn
en

en sterkendrank, dan of dit door een ander inwendig gebrek veroorzaakt wordt, weet ik niet; dit zou een naauwkeuriger natuurkundig onderzoek vereiffchen.

Hoe, riep ik, hebben zy redelyk gefchikte zeden! Ik kan dat niet overeenbrengen met de mishandelingen, die ik van hen geleden heb; en waarom wordt dan dit Eiland de koningin der Dieveneilanden genaamd? Ik zeg gefchikt, hernam myn vriend, naar de wonderlyke gefieldheid van hun hart het toelaat; herinner u wat ik u van het zelve gezegd hebbe, dewyl dat niet vatbaar is voor die aandoeningen, welke natuurgenoeten voor elkan-deren gevoelen, kunt gy zeer gemakkelyk begrypen, dat zy het leven en de gezondheid van andere menfchen, voor al van vreemdelingen op een geringen prys fteflen, en zich, wanneer zy de gelegenheid daar toe hebben, van hunne goederen geredelyk meester maken; het fteelen is dus by hen meer een aangebooren gebrek dan eene verkreegen hebbe-lykheid en ondeugd; de meeften haken naar de bezittingen van een ander, en zoeken zich te verryken met dat geen op het welk zy geen aanspraak hebben, echter met dit onder-

scheid, dat de Opperhoofden binnen- en buitenlands, dat is, hunne onderdaanen en vreemdelingen berooven, daar dit voorrecht den onderdaan alleen toelaat, om den vreemdeling, zyne nabuuren en bondgenooten daar onder begreepen, te plunderen. Zy weeten dit met een schyn van noodzaaklykheid en regt te bekleeden, om ten minsten in elkanders oogen onschuldig te zyn; ik heb u gezegd, dat hun grootste schat in hunne vederen bestaat, deeze worden hun door de Opperhoofden daaglyk uitgerukt, maar voor al doen die dat wanneer zy met den eenen of anderen nabuur eenig verschil hebben; hier tegen en om dit wat te verzoeten, vergunnen zy den kermende en zich beklagende onderdaanen het regt en de magt, om hunne vyanden, en anderen, welke de wapenen tegen hunne vyanden niet opvatten, te berooven, het welk deeze zoo stiptelyk uitvoeren, dat zy ieder het zy vriend of vyand op eene ongehoorde en tegen alle regt en billykheid schreeuwende wys tot op het hemd uitkleeden, raazende en tierende, dat zy, die hunne vyanden al niet zyn, het ten minsten met dezelve houden, en hen ondersteunen.

Indien, hernam ik, die schelmsche zeefchui-
mers

mers, die ons vaartuig genoomen hebben, ook gevederd waren geweest, zou ik vastelyk geloven, dat zy inboorlingen en inwoners van dit Eiland waren; twyffel daar geen oogeblik aan, riep myn landsman; zy behooren zoo gewis als wy leven tot deeze Natie; ik zal u de rede zeggen, waarom dit volk kaal is; wanneer er een algemeen verlof tot steelen en rooven gegeven wordt, maken twee of meer onderdaanen, van allerhanden stand, zelfs geestelyken, welke de opregtheid en zagtmoe- digheid prediken, te samen eene verbindtenis, even gelyk de rovers op de openbaare wegen; koopen de nodige werktuigen tot moorden en plunderen; en deelen by gevolg ook met elkander den buit, dien zy op deeze wys maken. Dewyl nu dit ambagt van veele gevaaren verzeld is, en de roovers dikwyls in plaats van met buit, met bebloede koppen naar huis moeten keeren, zoeken zy eenige waaghalzen, welke hun leven voor een prysje aan deeze dievepatroonen verhuuren; deeze snaaken zyn doorgaansch van het slegtste schuim van volk, die, of naar de wetten hun leven verbeurd hebben, of door eene schandelyke, wellustige levenswys alle hunne vederen verlooren hebben; van zulk soort zyn zeker uwe mishandel-

laars geweest ; wanneer zy echter dit ambagt eenigen tyd by de hand hebben gehad, en daar in gelukkig slaagen , verkrygen zy hunne eerste gedaante, hunne gezondheid en vederen weder, welke spoedig wederom uitwassen, door het bloed en merg, het welk zy den armen en rampzaligen vreemdeling, die in hunne handen valt, uitzuigen.

Ik hoor u, zei ik, spreken van zulken, die naar de wetten hun leven verbeurd hebben; heeft men in dit Land nog wetten? Zekerlyk, hernam hy, en onder dezelve zommigen die zeer goed zyn, vooral die in 't Jaar dertienhonderd ses-en-dertig gemaakt is, volgens welke, geen één veertje van de onderdaanen buiten 's Lands mag gevoerd worden; indien de overbuuren in 't Waterland ook zoodanige wetten gemaakt hadden, zouden zy thans niet met de handen in het haar zitten; zouden ge wel kunnen gelooven, dat hier onder anderen eene wet is, volgens welke niemand, uitgezonderd de Vorst en de Raden, eenen inboorling de vederen mag uittrekken? Het is echter zoo; ik heb voor eenige dagen er nog eenen zien ophangen, welke op den gemeenen weg eenen anderen Eilander drie vederen uitgetrokken en ontroofd had uit noodzaaklykheid
en

en om voor dezelve eenige levensmiddelen in te ruilen. Wat! riep ik, Wat! straft men hier eenen ongelukkigen hongerigen, om dat hy uit nood en om zynen buik te vullen, dat geene doet, het welk de Opperhoofden van het Land daaglyksch uit eene vervloekte, en hoe zeer zy het met dezen of genen schoonfchynenden naam bedekken, onverantwoordelyke gierigheid, of om een wellustig leven te voeren, plegen? Die wet is geheel onbillyk. Dat zy zoo, antwoorde myn Landsman; zy is echter zeer noodzaaklyk en staatkundig; noodzaaklyk, dewyl hunne liefdeloosheid en natuuryke geartheid hen gedurig zou aanzetten, om elkander geweldadig aantevallen, en te berooven, het welk dit geheele Eiland binnen weinig tyds tot een bloedbad maken zou; staatkundig, om dat wanneer de onderdaanen elkander kaal plukten, er niets voor de Opperhoofden zou overschieten. — Laat dit voor het tegenswoordige genoeg zyn.

Ik kan betuigen, dat het verhaal van myn vriend, zoo min als het flegt onthaal, dat ik by myne aankomst genooten had, my groote of voordeelige gedagten van deeze Eilanders inboezemde, en ik had de minste rede niet om daar aan te twyffelen, dewyl ik in dien korten

tyd, dien ik in zyn huis geweest was, zyne opregtheid grondig had leeren kennen.

Myne kragten begonden nu zoodanig aanteneemen, dat ik niet alleen het bed niet meer behoefde te houden, maar zelfs al nu en dan eens buiten 't huis begon te wandelen; ik moest my verwonderen over de vrugtbaarheid en schoonheid der velden, en bevond, dat myn vriend van de deugdzzaamheid van het Eiland zelve, zoo ver ik het bezag, niets te veel gezegd had; de Lugt was zoo aangenaam en het weder zoo gematigd warm, dat myn vriend my voorfloeg eene wandeling naar het zeestrand te doen; ik nam dien voorslag gretig aan, dewyl ik geloofde, dat de zeelugt my verfrissen zoude; en, om de waarheid te zeggen, er was iets beuselagtigs by, het welk my toch scheen te kittelen, namelyk myne oogen eens naar myn Vaderland te kunnen wenden; de herinnering aan onze geboorte- of woonplaats en de bloedverwanten en vrienden, die wy daar gelaaten hebben, heeft iets streeklends in zich, wanneer men in een vreemd Land en voor al in zulk een Land is, als in welk myn ongelukkig noodlot my thans geplaatst had.

Wy vertrokken derwaards met het opgaan
der

der zon , ons voorzien hebbende van den nodigen voorraad , om door geen honger of dorst gekweld te worden , en kwamen op het beste van den morgen aan dat gevaarlyk Element.

Ik zal den lezer hier niet vermoeyen met het verhalen van de menigvuldige gedagten en bespiegelingen , welke dit aangenaam gezigt in my verwekte; ik was geheel een Philosoph.

Myn vriend nodigde my op een heuvel , aan den oever liggende , neffens hem neder te zitten; en na dat wy met een stuk brood en gebraden vlees , en een heerlyk glas wyn ons verkwikt hadden , zei hy grimlagchende tegens my; daar ziet gy nu ginds die zee , die onze Eilanders alleen toebehoort; welk een verbazende rykdom van water bezitten zy ! Ik geloof , hernam ik , dat zy op dien rykdom , en hun regt op dit water weinig prys stellen; gantsch niet , antwoorde hy my; ik kan u verzekeren , dat zy liever goed en bloed , jaa het gantsche Land in de waagschaal zouden stellen , dan eene duimbreette van hun regt op die uitgestrekte plas afstaan : In de voorige Eeuw hebben niet alleen verscheide schryvers voor en tegen dit regt geschreeven , maar zelfs heeft

heeft een der vorsten van dit Land in dien tyd om dit regt het harnasch aangetrokken , en met geweld willen toonen aan alle zyne nabuuren , dat hy Heer van die zee was. Ik geloof, vervolgde hy, dat dat water zich ook het meesterschap over ons Eiland aanmatigt ; ons Eiland zinkt van dag tot dag meer en meer, en het is te vreezen , dat ons eygen water ons opflorpen zal; wy hebben verscheiden merkten, welke ons ontwyffelbaar aantoonen, dat wy ten gronde gaan; onze Opperhoofden gedeeltelyk wenden wel alle moeyte aan om het volk het tegendeel te doen gelooven, maar dit is vrugteloos; het Algemeen, hoe lang geblindhokt, begint de oogen te openen. — Laat ons eens tot dien hoek, dien gy ter regterhand van u kunt ontdekken; voortwandelen.

Wy waaren zoo draa niet aan de bedoelde plaats gekomen , of myn vriend , zyne hand zeewaards strekkende, zeide tegens my; slaa uw oog noordwaards en zie, of gy eenig Land kunt ontdekken? Ik antwoorde; neen; dat ik de minste schyn van eenig Land niet zag. Weinig Jaaren geleden , hernam hy; konden wy dat Noorder-Land duidelyk en zoo klaar zien als wy dit Land nu kunnen zien, doch wy

wy hebben het nu uit het oog verlooren; dit is een ontwyffelbaar bewys dat wy ten Afgrond gaan. Misschiën, zei ik, zyt gy lieden in uwe meening bedroogen; misschiën is dat Land door het een of ander toeval gezonken, en, Neen; neen; viel hy my driftig in de reede; dat Land is vast Land, broer! en dat zullen wy te laat ondervinden; wy hebben buiten dat zekere getuigenissen, dat dat Land in 't minst niet waggelt, en zyn maar al te wel van onzen rampzaligen staat verzekerd.

Ik vraagde hem, of men geen reede van dit onheil geeven kon? of men niet wist, welke de oorzaken daar van waren? zeer wel, was zyn antwoord; wy behoeven ons in het minste daar niet over te verwonderen, en wanneer ik u die verhaald hebbe, zult gy het ook niet meer zyn. Gy moet weeten, dat onze Vorsten altoos Leyjonkers hebben, aan welker goede of kwaade bestiering zeer veel jaa bykans alles afhangt. Hunne voornaamste zorg moet gaan over eene zekere wonderlyke bron, welke in 't midden van ons Eiland gelegen is, en welker water altoos voor de inwooners het heilzaamste behoed. en geneesmiddel geweest is; zelfs zulken, die bykans al-

le hunne vederen uitgeplukt waren, wierden, wanneer zy van dit bronwater dronken, spoedig gezond, en kreegen hunne vederen weder, waarom deeze bron de *bloey van het volk* genaamd wierd.

De inwooners van dat Land, het welk wy nu uit het oog verlooren hebben, hebben in hun Land, een dergelyke bron, welke echter zoo volmaakt, zoo gezond niet is als de onze was, waarom het door eenige buizen tot in onze bron geleid en daar door gezuiverd wierd; hier voor hadden zy, gelyk billyk was, het regt, om zoo veel water uit onze heilbron te scheppen, als zy nodig hadden.

Zoo draa de tegenwoordige Leyjonkers van den Vorst de leybanden in handen kregen, begeerden zy, dat die lieden op hunne kosten nog eenige pypen of buizen zouden laten maken, om meer water uit hunne bron naar onze bron af te leyden, het welk zy gaarne zouden ingewilligd hebben, indien men de beschikking van het werkvolk en van de plaatsen, langs welke die pypen gebragt zouden worden, aan hunne eyge keuze overgelaten had, doch hier toe konden de Leyjonkers niet besluiten; zy noemden deeze redelyke begeerte eene wederspannigheid en eene ondankbaare trotsch-

trotfchheid , welke men straffen moest , en hitften onze inwooners op , om die zoogenaamde rebellen den toegang tot onze bron te beletten , en dezelve met eenen ftevigcn muur te omfingelen , om hen op deeze wyze te dwingen den zin der Leyjonkers te volgen ; waar by zy een groot deel volks met allerhande moordgeweer naar hen toe zonden om hen met geweld te dwingen.

Men had reeds voorlang eene ligte omheyning gemaakt van zakken met vederen gevuld , als ook van Goudfteenen , welke men by onze buuren , de Waterlanders , geleend had , en van welken ik ftraks fpreken zal , om den toegang tot deeze heilzaame bron aan kwaadwilligen of vreemdelingen te beletten , welke door het een of ander derzelve water zouden hebben kunnen bederven ; maar thans oordeelden de Leyjonkers het hoogftnodigte zyn die omheyning te verzwaren.

Zy begonden met de inwooners meer dan naar gewoonte de vederen uitterukken , die op de voorgenoomde wys rondom de bron te plaatfen , en dus de verborgene toegangen tot dezelve zoo naauw intefluiten , dat onze Eilanders zelve werk genoeg hadden om die te vinden ; doch deeze omheyning naar hun oordeel niet genoegzaam zynde , namen zy wederom hun-

hunne toevlugt tot de Waterlanders, en bragten van tyd tot tyd een verbaazende menigte Goudsteen op ons Eiland, welke zy op, en naast de vederzakken plaatsten, doch met zulk een slegt beleid, dat eer men dien muur voltooid had, dezelve omver en in de bron viel, welke daar door zoo goed als gedempt was; daar by kwam tot overmaat van ongeluk, dat de Noorder-lieden de buizen, door welke hun water in onze bron kwam, affneeden, en die naar eene dergelyke bron in het Springerland, insgelyks hier tegen over liggende, leidden, uit welke zy thans hun water scheppen, doch het is, gelyk men ons verhaalt, zoo helder en zoo gezond niet als ons bronwater was.

Gy kunt ligt begrypen, dat onze Eilanders, ten minsten het grootste gedeelte, het welk niet geheel gek was, zeer te onvreeden waren, en hun onherstelbaar verlies bemerkten, het welk zy met ronde woorden aan de dwaasheid en onwilligheid der Leyjonkers weten; dan deeze, waarschyntlyk om de gedagtenis van deeze bron geheel uit te roeyen, misschien denkende op de eene of andere wyze hun voordeel daar mede te zullen doen, hebben gedurig den Waterlanderen hunne Goudsteenen ontknibbeld, en die op den anderen in de bron

ge-

geworpen , met welk rampzalig werk zy nog voortvaren , onder het voorwendfel , dat er geen ander hulpmiddel is om de bron weder in zynen voorigen stand te herstellen , dan deszelfs heilzame wateren door geweld en de zwaarte der Goudsteen en naar boven te persen.

Wy behoeven ons derhalven niet te verwonderen , dat wy door het gewigt der Goudsteen en onzer Buuren , waar by komt die der vederen , welke door verrotting mede een zwaar ligchaam geworden zyn , van tyd tot tyd naar den afgrond zinken , te meer daar , naar het zeggen van zommige deskundigen , die last verre de eigenlyke zwaarte van het Eiland overtreft.

Ik vraagde hem of de Goudsteen en der Waterlander en zulke slegte en voor hun of voor hun Land nadeelige zaaken waren , dat zy deeze Eilander s toelieten , om zich daar meester van te maken? In tegendeel , antwoorde hy , zy zyn zeer kostbaar , en hebben de heerlykste eigenschappen; de Goudsteen verdryft den honger en den dorst; hy verwekt den slaap , en verjaagt alle hartkloppingen , benaauwdheden en zorgen , welke door het gezicht van schuldeischers veroorzaakt worden ; hy geeft

verstand en bekwaamheden, en heeft daarenboven eene wonderlyke magnetische kragt, om tot deszelfs bezitter eene meenigte van vrienden te trekken, en dezelve aantetaften door verschillende stuiptrekkingen, als het afnemen van den hoed, het buigen der lendenen, het uitstryken der voeten, en het uitgalmen van honderde woorden, welke zy op het zelve oogenblik wederom hebben vergeeten, alle welke bewegingen den bezitter van den Goudsteen ongemeen vermaken; dat nu de aantrekking dier vrienden alleen door den Goudsteen geschiedt, blykt daar uit, dat zy, zoo draa de Goudsteen van hunnen geliefden vriend zyne kragt verloren heeft, ook niet meer by hem verschynen, en alle de opgenoemde trekkingen ophouden; kortom, die in het Waterland van deezen steen ontbloot is, wordt, al bezat hy Salomons verstand en Samsons kragt, niets geagt, en is de rampzaligste aller menschen.

Hoe is het mooglyk, riep ik in de grootste verwondering uit; hoe is het mooglyk, dat die lieden dan zich van zulk een kostelyk Juweel laten berooven! Zyn zy dan krankzinnig? Zeer veelen der aanzienelyken en ryken, zei hy, zyn met die droevige plage bezogt, echter
zyn

zyn zy eenigfints te verſchoonen, dewyl die koſtelyke ſteen onder den eigenaar blyvende beruſten, in zich zelven verteert: Gy zult zien, hoe onze Eilanders zich dit weeten te nutte te maken, en dien ſchat voor eenige papieren, die zy de Waterlanders in de handen ſtoppen, en op welke die zeer verzot zyn, in handen te krygen.

Maar, vraagde ik, is 'er geen mooglykheid, om dit dierbaar kleinood binnen hunne eigen Landpaalen te behouden, zonder dat het in zich zelf verteert? Ze zou 'er zyn, antwoorde ik, indien de Opperhoofden de zorge daar van op zich wilden neemmen; die hebben het op zich over een zeer aanzienlyk groot huis, het welk in 't Hollandsch 's *Lands kas* genaamd wordt; in dit gebouw behouden de ſteenen hunne waarde en kragt, en dan zouden dezelve tot nut en voordeel van het gantſche Land kunnen dienen; 't is waar, men had om dezelve nu en dan eens om te keeren eenige bekwaame mannen nodig, die den naam van Financiers dragen, doch dit was de minſte zwaarigheid. Er was boven dit nog eene goede gelegenheid om zelve den Goudſteen wel en veilig te bewaaren; men heeft daar te Land een uitſtekend ſchoon gebouw, het welk den

naam voert van 's *Lands Welvaaren*, rustende op eene considerabele meenigte zeer fraaye, stevige Pylaaren, die tussens fonteinen zyn, welke onophoudelyk het aangenaamste water uitwerpen, en door welk water alle de inwoonders gelaast en verkwikt worden.

Deeze Pylaaren zyn in twee ryen verdeeld, van welke de eene ter regterzyde van het gebouw, de aanzienelykste en verre het meeste water uitwerpende, den naam van *Keophandel* voert; de andere ry wordt de *Fabrieken* genaamd. Indien nu de aanzienelyken hunne Goudsteenen by en onder deeze Pylaaren plaatsten, zouden die niet alleen niet verminderen, of verterd worden, maar in tegendeel sterk aangroeyen, dewyl dit water de eigenschap heeft van den Goudsteen, op welken het valt, eenen nieuwen, sterken wasdom by te zetten; men had siegts by dezelve eene goede wagt, welke zy den naam van een *wel overlegd plan* geven, te zetten; dan hier toe, hoe heilzaam voor hun en voor hun Land dit zyn zou, kunnen de vermogende Waterlanders niet geredelyk besluiten, dewyl hun hart aan de Vaderlandfche zyde ook knarsbeenig is.

Zoo veel ik uit uw verhaal kan opmaken, zei ik, moeten de Waterlanders nog barbaarscher

feher zyn dan deeze Eilanders ; gy hebt my gezegd, dat dit volk wetten heeft, door welke het aan alle vreemdelingen verboden is, eenige vederen der onderdaanen van dit Land naar buiten te vervoeren ; dewyl nu de Waterlanders die goede wet niet hebben, komt het my zeer waarschyndlyk voor, dat zy in het geheel geen goede wetten hebben, en zyeene zeer woefte Natie zyn. Myn vriend gaf my grimlagchende ten antwoord ; uwe gevolgtrekking deugt niet ! Weet dat er onder de zon geen volk is, welks zeden beschaafder, welks wetten geregelder, en welks gehoorzaamheid aan dezelve grooter is, schoon er te gelyk mislagen geschieden, die, ten minsten voor zulke eene anders weldenkende Natie, bykans onverschoonbaar zyn.

Dewyl de dag naar zynen ondergang helde, beslooten wy naar huys te keeren. Ik verliet het strand, met eenen onuitsprekelyken weezin, schoon ik niet veel vaartuygen in zee gezien had, welke de zeegezigten veraangenaamen. Onderweg sprak ik met mynen vriend over de eene of andere gelegenheid om naar myn Vaderland te rug te keeren, dewyl ik beschaamd was om langer zyner goedheid lastig te vallen, en niets had, waar mede ik dezelve

kon vergelden; wy zullen, hernam hy; daar toe wel gelegenheid vinden; doch ik moet u eerst wonderheden en vreemde zaaken doen zien, welke u verbaazen zullen, en die gy aan onze Landgenooten verhaalen kunt. Wees niet bekommerd over de vergelding, die gy u, voor de geringe diensten, welke ik u bewyzen kan, verplicht rekent; ik agt het myn grootste vermaak u eenigen dienst te kunnen doen; en om u de gesteldheid van ons Eiland en zelfs inwoners des te beeter te doen kennen, wil ik u, indien gy daar toe lust hebt, in hunne taal onderwyzen; zy is ligt te begrypen, en gy zult u der moeite, welke gy daar aan moet besteeden, geenfints beklagen.

Ik nam zyne gulhartige en vriendelyke aanbieding met dankzegging aan; en wy maakten den volgenden dag reeds een begin van onzen voorgenoomen taak. In het eerst had ik veel moeite om de uitspraak der woorden wel naa te volgen en my eigen te maken, doch binnen korten tyd raakte ik daar zoo in gevorderd, dat ik niet alleen dezelve kon verstaan, wanneer ik die hoorde spreken, maar ze ook tamelyk wel sprak. Ik las de werken van hunne eerste vernuften, en met veel smaak, het
welk

welk oorzaak was, dat ik my zeer zelden buiten deur begaf.

Op zekeren aangenaamen morgen verkoos ik eene wandeling binnen den omtrek van ons dorp te doen, zynde met de inwooners eenigstints bekend geraakt, en voor dezelve niet meer bevreemd, schoon de baardschrappers nu en dan, wanneer ik buiten de wooning van mynen vriend kwam, nog wel eens eenen lust hadden laten blyken om my te scheeren, doch niet tot geweld kwamen. Ik was naauwlyks honderd treden buiten de wooning, of ik hoorde een verward geschreeuw, het welk by tuschenpoozing nu eens een jammerlyk geschrey, dan wederom eenen vreugdegalm geleck; ik stond zeer in beraad, of ik my derwaards wilde begeben, en vreesde niet weinig, dat mooglyk de baardschappers den eenen of anderen vreemdeling onder handen hadden, en zy misschien, op myne aankomst, lust mogten krygen om my nogmaals dien dienst te doen; de nieuwsgierigheid echter dreef my ongevoelig voort, en bragt my in een oogenblik ter plaatse, daar dit rumoer was.

Hier zag ik een wonderlyk en jammerlyk schoufspel; het was een groote Feestdag, gelyk men in Holland zoo ook hier maar eens in

een jaar plegtig viert, op welken ieder, zoo wel als de priesters, Godsdienstig is en offerhande doet; op dezen dag worden de ondeugden des volks door de priesters meer dan gewoonlyk bestraft, en den Hemel om vergeving derzelver gesmeekt, terwyl te gelyk deszelfs zegening over het geen eerlyk en billyk is, afgebeden wordt; er was een groot huis, het welk zeer veel overeenkomst met eene Kerk had, hier liep eene groote meenigte van gruuwlyke booswigten naar toe; sommigen waren broedermoorders, die nog met hun rood bloed bespat, met een afschuwelyk gelaat, op het welk eene yzende koelhartigheid geschilderd stond, ter Tempel intraden; anderen waren moordbranders, welke de woningen van hunne broeders afgebrand, en hunne goederen geplunderd hadden; veelen waren uitstekend vernuftig in duizenderlei folteringen en plagen uitte vinden; sommigen hadden hunne grootste gelukzaligheid gesteld in het vrouwen schenden; alle deeze fielen roemden hunne bedreevene boosheden, dezelve onder de heldendaden steilende; voor hun gingen eenige zangers, welker sommigen victorieliederen zongen, terwyl anderen de rampzalige weeklagten en het ysielyk gegil der omgebragten naäapten, om

om den dorpelingen een des te beter denkbeeld van hunnen heldenaart te geven.

Schoon ik byna buiten my zelven was van verwondering over de stoutheid dier gruwelyke misdadigers, dat zy naa alle deeze euvel-daden gepleegd te hebben, niet alleen in het dorp onder de medebroederen der schandelyk omgebragten en mishandelden durfden komen, maar voor derzelver ooren die ontmenscheit opzingen, was ik het nog veel meer, toen ik zag, dat de inwooners, in plaats van deeze misdaden te grypen, en ter straf over te leveren, gelyk ik verwacht had, in hunne handen klaptten, en hun als helden toejuichten. Dewyl ik hoorde waar toe die dag bestemd was, trad ik mede ter Kerk in, en twyffelde niet of de priester, die den kansel beklom, zou volgens zynen plicht hun de yffelykheid van hun wanbedryf voor oogen houden, en hunnen handel scherpelyk bestraffen; maar hier in had ik wederom buiten den waard gerekend, dewyl hy den Hemel dankte, voor het bewys zyner goedheid, als die deeze Eilanders de overwinning over hunne broederen vergund had, welke men, gelyk hy zei, broederlyk gekastyd had, te gelyk om des Allerhoogstens zeegen smaken.

kende over de wapenen, die tot verderf van deeze onschuldigen gesleept waren.

Ik verliet dit onheilig heiligdom met verontwaardiging, en te huis gekomen zynde, verhaalde ik mynen gastheer alles wat ik gezien en gehoord had; dit, riep ik driftig uit, dit ontbrak er nog aan, om my de slegste gedachten van dit volk inteboezemen. Is dit een Godsdienstig feest! Zonder hen te benadeelen, geloof ik, dat de Heydenen, die den Duyvel dienen, beter Godsdienstige begrippen hebben, dan deeze Eilanders, ten minsten die schryven dien boozen Geest goede zaken toe, en maken hem tot een oorspronk van volmaaktheid; maar dit volk erkent de Godheid als onmiddelyke oorzaak der lafhartigste gruwelen. Welke denkbeelden maken hunne Priesteren toch van het Opperweezen? Zy weten wel beter, hernam myn vriend; maar dit geschiedt op hooger last, om het volk de oogen gesloten te houden, en hen in het geloof te versterken, dat zy hunne broeders billyk vernielen, en dat de schreeuwendste ondaden slegts kastydingen zyn, om hen te regt te brengen, dewyl die met hen geen eene lyn trekken willen. Eene lafhartige geveinsdheid, riep ik; waarlyk dit geeft my
een

een zeer flegt gevoelen van hunne dapperheid. Men kan, hernam myn vriend, met weinig regt hen dapper noemen, boven anderen, fchoon zy het van zich zelven geloven, en er voor door willen gaan; wanneer zy eene tegenparty, die hun gelyk in kragten is, moeten onder de oogen zien, laten zy het dikwyls lafhartig zitten; ook zullen ze tegenswoordig geen welgewapenden vyand aanvallen, ten zy zy fterker in magt zyn. Zy hebben den naam van de fterkste watervogels te zyn; zy plagten het ook te zyn, dewyl alle hunne magt in het ftryden te water beftond, en zy zich daar op alleen toeleidden, maar met dat alles hebben zy, zelfs in dien tyd, in hunne nabuuren vyanden gevonden, die hen niet zelden deden beven: De Waterlanders fchoon by ons Eiland te vergelyken, eene kleine Natie, en op verre naa niet tegen ons volk opgewaffen, hebben hen menigmaal met een gelyk, jaa zelfs minder getal, van mannen en wapenen, zodanig gehavend, geklopt en de vederen uitgerukt, dat zy kermende en zoo naakt als een paling weder te huys kwamen. In de vorige Eeuw klopte een Waterlandfch knaapje, nog maar een jongeling, op onzen grond vier volwaffen Eilanders, dat hun hooren en zien verging, en twee derzel-

ver

ver onder zyne handen dood bleeven; en wanneer zy elkander by troepen onder de oogen zagen, behoefden de Waterlanders hun geen duimbreedte te wyken; in dien tyd ontmoette een Waterlandsche RUITER, een dapper held, verzeld van een troep zyner landslieden, een sterker getal van onze Eilanders; zy vielen elkander aan als Leeuwen, en na dat dit gevegt vier dagen geduurd had sloeg die RUITER ons volk zoo dapper, dat indien de opkomende mist hun het vlugten niet gemakkelyk gemaakt had, niet één van hun levende zyne handen zou ontkoomen zyn, jaa zelfs kwam hy weinig tyds daar naa op ons Eiland, en stak, in het gezigt van ons volk, den brand in hun krygsgeweer, het welk zy in tegendeel by den Waterlander nimmer hebben durven ondernemen.

Is het mogelyk! zei ik; hebben deeze Eilanders ooit met die door en door goede nabuuren eenigen twist gehad? Ik bid u, verhaal my doch welke de rede van deeze onmin geweest zy! Ik moet, hernam hy, den Waterlanderen de eer geven, die hun toekomst; nimmer hebben zy ons volk het eerst beledigd; nimmer hebben zy de wapenen aangegreepen, ten zy eerst lang getergd; het eenigst

nigt dat men hier doorgaans tot hunne bezwaaring bybrengt, en ons volk vergrimt, is, dat zy weinig inschiklykheid hebben voor het natuurlyk gebrek van onze Eilanders: Gy weet wat ik u voor eenigen tyd gezegd heb, men kan hier onmooglyk den voorspoed eener andere Natie met goede oogen aanzien; noch begrypen dat het goed van eenen anderen hem alleen toekomt. Een wonderlyke verbeelding van uwe Eilanders, hernam ik; zy willen dan onverhinderd steelen; zoo is het, ging myn vriend voort; zy naamen het zeer kwalyk, dat de Waterlanders in het Jaar 1652 hunne goederen, welke gedurig door de onzen geroofd wierden, door een gewapend man lieten bewaken; en kreeten deeze daad uit als een schreuwend ongelyk.

Ons voornemen, om de Hoofdstad van dit Eiland te bezien, werd door een ongelukkig toeval, het geen my de billykheid der wetten, en het weldenken van deeze Eilanders ten klaarste ontdekte, verhaast.

Myn Gastheer had eene huwbaare dogter, welke by de bevalligheid des ligchaams eene verhevenheid van geest bezat, die de verwondering van elk verdiende: sederd eenigen tyd had een braaf en welgegoed jongeling, wiens ou-

ouders inboorlingen van het Springerland waren, haar zyne brandende genegenheid en liefde voor haare uitstekende gaven te kennen gegeven, niets meer verlangende dan met Leonora, dit was de naam der jonge dogter, een wettig huwelyk aan te gaan; zyne ouders ondersteunden dit verzoek, en beloofden aan hunnen zoon een aanzienlyk Capitaal ten huwelyk mede te zullen geven; daar nu de jonge dogter genegenheid voor haren minnaar liet blyken, vond myn vriend geene rede om deeze aanbieding van de hand te wyzen, en stemde in den voorslag geredelyk toe. Men maakte nodige schikkingen tot voltrekking van dit huwelyk, doch alles in stilte, dewyl men de nydigheid en buitenspoorigheid der Eilanders vreesde, en niet ten onregt bedugt was, dat zy, uit razerny of uit jaloufy over het geluk van dit minnend en beminnenswaardige paar alle mooglyke middelen zouden in het werk stellen om het zelve te dwarsboomen.

Naa verloop van eenige dagen wierd dit gewenschte huwelyk heimelyk voltrokken; echter met alle de plegtigheden en vereyschten, die den Trouw wettig maken. De blydschap dier jonge lieden was onuitsprekelyk, en schilderde op hun gelaat alle de tekens van eene
ver.

vergenoeging, die in eene opregte en gevestigde liefde zynen grondslag heeft; doch deeze blydschap ruimde spoedig plaats voor eene regtmatige droefheid door eene geweldige daad, welke zelfs by de barbaarste volkeren geen weergaa vinden zou.

Naa dat de Huuwlyksplegtigheid voltrokken was, en een aangenaam vriendenmaal die reeds verheugde harten nog meer tot vrolykheid had aangezet, wilde men de gelieven niet langer den wensch van hun hart onthouden; men voerde derhalven naar 's Lands wys de Bruid naar de wooning van haren Bruidegom; doch eer men ter halver weg gekomen was, werd het schoone meisje door een troep Eilanders omringd, en terwyl die zich vermaakten met de leidslieden der Bruid blond en blaauw te slaan, en deerlyk te mishandelen, greep één uit dien woesten hoop, een sterk jong kaerel, wiens ouders daar om streeks woonden, haar op eene onbefuisde en onbeschofte wyze by het haar, en schreeuwde, dat het niet geoorloofd, en eene schending van alle goede wetten was, dat men dit meisje aan een Springer ten huwelyk gave, dewyl dat volk hunne natuurlyke vyanden waren, en men niet alleen zelve hun geen goed bewyzen moest,

maar

maar ook niet gedoogen, dat anderen zulks deden; waarom hy tot voorkoming van deezen inbreuk op de wetten, haar voor zich zelven ten huwelyk nemen zou. Hoe zeer het onnoosle meisje schreide, en hem smeekte medelyden met haar te hebben; hoe zeer haare geklopte geleiders bevestigden, dat in deeze verbindtenis niets plaats had, dat tegens de wetten streed, en dat het huwelyk plegtig voltrokken was, het was te vergeeffsch; de Eilanders lagchten met de klagten en zuchten van de bedroefde Bruid, en sleepten haar tegens wil en dank, naar de wooning van den onbefuisden schaker.

De ontsteltenis en schrik, welke daar door in het huis van mynen vriend en zynen braaven schoonzoon ontstonden, zyn niet wel uitdrukken; Ik zelve was door deeze schelmagtige handelwyze geheel van myn stuk af; goede raad was hier duur: had men, riep de braave vader van de Bruid, met menschen te doen, die het oor aan de billykheid leenen, wy zouden hoop kunnen hebben, onze lieve dogter weder in de armen van haren wettigen man te kunnen brengen, maar nu! — Helaas! ging hy schreyend voort, moet my deeze smaad wedervaaren, en myne nog overige levenstyd
ramp.

rampzalig zyn, om den schandelyken lust en moedwilligheid van een veragten hoop boosdoeners te voldoen! De Hemel zal zulk een schreeuwend ongelyk niet dulden. Indien er nog eenig regt hier geoëffend wordt, indien men het oor niet stopt voor de klagten en smeekingen van eenen bedroefden vader, zal ik my door de wetten op dien schender en zyne snoode medestanders wreken.

De ouders van den Bruidegom vervoegden zich des anderendaags aan ons huis, en eischten de Bruid met vry harde woorden, niet onduidelijk te kennen gevende, dat zy dagten, dat de gantsche schelmstuk een opgestemd werk was. Myn vriend verontschuldigde zich zoo goed hy kon, zeggende, dat hy ten eersten den Regter zou gaan vinden, hem de gantsche zaak te kennen geven, en hem om een billyk en spoedig regt aanzoeken, het welk hy niet twyffelde, of zou hem gedaan worden, de Bruid op zynen eersten eisch aan den Bruidegom wedergegeven, en haar schaker voorbeeldelyk gestraft worden.

De Dorpregter verontschuldigde zich, en wilde zich in deeze zaak niet inlaten, maar wees mynen vriend naar den Raad, om zyne zaak voor die hooge Regtbank te brengen: in-

tuffichen zou hy de Bruid onder zyne befcher-
ming neemen, en zorge dragen, dat haar geen
geweld gefchiedde.

Er was niets anders voor den ongelukkigen
vader op, dan hoe eer hoe liever de reis naar
de Hoofdstad aanteneemen, waar toe wy bin-
nen twee dagen de nodige fchikkingen ge-
maakt hadden; voorzien zynde van eenige be-
wyzen, welke den eyscher moesten dienen,
dat de Bruid zyne dogter en wettig getrouwd
ware, welke te meer noodzaaklyk waren, de
wyl wy een zeker berigt kregen, dat de fcha-
ker en zyne ouders, als wel kunnende den-
ken, dat zy in Regten zonden vervolgd wor-
den, en waarfchynlyk door den Dorprefter
reeds gewaarfchuwd, al vooruit waren, om
den Raad voor in te neemen.

Wy namen des morgens zeer vroeg, eer de
dag begon aantelichten de reis aan, en bevon-
den ons met het opgaan der zon in eene aan-
genaame vlakte; tot hier toe waren wy zon-
der fpreken voortgegaan; ik in eene diepe
verwondering en blydfchap over de aangenaam-
heid en bekoorlykheid dezer landftreek en de
hoop van in de Hoofdstad veele verwonderings
waardige zaken te zullen zien; myn vriend in
diepe gedagten over zyne droevige omftandig-
he.

heden, en twyffeling aan eene goede uitkomst.

Zoo draa ik zyne droefgeestigheid bemerkte, sprak ik hem aan, hem vertroostende en vermaanende goedsmoeds te zyn; dat men hem zekerlyk regt doen zoude, en indien de Raad zyne klagten niets agteden, dat hy zich dan tot den Vorst moest wenden. Tot den Vorst! hernam myn vriend, terwyl hy my op zyde aanzag, en zyn hoofd schuddede, neen **DENKER!** Die vermaakt zich zelven met zulke en soortgelyke vergrypingen; ook hangt dit niet van hem, maar van den Raad af; de Vorsten bemoeyen zich niet met zulke zaken. Hoe! riep ik, zouden de Vorsten het regt niet handhaven, daar zy vaderen des Lands zyn? Weet gy niet, zei hy, dat'er drierley soort van Vorsten zyn, zulken die beulen, anderen die vaderen, en wederom anderen die kinderen zyn? Het is met ons gegaan naar de spreuk van den wyften der Koningen, dat alles eenen byzonderen tyd heeft, en dat het een door het ander afgewisseld wordt. Onze Eilanders hebben onder den yzeren schepter van Dwingelanden gezugt; die zelfs niet ontzagen hunnen troon met het bloed van hunne vrouwen of geliefte panden

zonder oorzaak te bezoedelen; die, om eene trouwhartige vermaning tot hun besten gedaan, en om hen van de schandelykste en vervloekste ondaden af te houden, hunne liefste vrienden aan hunne bloedige wraak opofferden. Ook hebben onze inwoners Vorsten gehad, die vaders van hunne onderdaanen waren, en het beste van het Vaderland behartigden.

Ik stelde al myn vermoogen in het werk om zyne zwaarmoedigheid te verdryven, het welk my zoo ver gelukte, dat wy een aange-naam gesprek te famen hielden over de verrukkelyke landgezigten, heerlyke lusthuizen, schoone rivieren en andere vermakelyke voorwerpen.

Wy naderden eindelyk de Hoofdstad, wanneer ons gesprek gestoord wierd door een gezang en geraas, het geen wy van verre hoorden, en ons langzaam naderde: daar by gekomen zynde, zagen wy eenen hoop vederlooze Eilanders, welke aan eene koord, die zy om den hals hadden, en op welke ik thans naauwkeurig agtsloeg, tegens hunnen wil wierden voortgesleept; hunne leidslieden zongen liederen, in welke zy de vryheid der Eilanders ten Hemel verheften, en roemden boven die van alle andere Volkeren; terwyl die ellendigen gevolgd

wierden van veele vrouwen en kinderen , die erbarmelyk schreeuwden, zich beklagende, dat men haar hunne dierbaarste panden en met dezelve alle middelen van bestaan ontroofde: Ik vraagde aan eenen dier rampzaligen, waarom men hem als eenen slaaf wegfleepte? Doch hy floeg een toornig gezigt op my, zeggende; „ als eenen slaaf wegfleepten"! Weet, dat „ ik een Eilander ben, en dit is alles gezegd; „ wy kennen geen slaverny! waarfchynlyk zyt gy „ zelve een slaaf". — Miffchien zou hy my nog meer onbefchofte zaken gezegd hebben, indien zyn leidsman hem daar toe den tyd gegeven had, doch deeze dreef hem met fchriklyke vloeken al dreigende voort, terwyl veele hunner Landslieden hunne mutfen om hoog fmeeten, onder het geroep; Lang leve de Vryheid!

Ik zag die ellendige troep met een hartelyk medelyden naa, en vraagde mynen vriend, of hy gisfen kon aan welke misdaden zich deeze fchuldig gemaakt hadden? Aan geene, antwoorde hy; maar hier heerscht het onnatuurlyk gebruik, dat men dezulken, die vederloos zyn, tegen de inwooners van het Springer- of Noorderland aanvoert, om tegen dezelve te vegten, en hen dood te ftaan of door hen dood geflaagen te worden; indien zy dit niet

gewillig willen doen, sleept men hen by den hals daar naa toe. Dan leeven, hernam ik hier de Overheden met de onderdaanen even gelyk de Afiatifiche Vorsten met hunne wilde dieren. — En deeze lieden roemen nog op hunne vryheid! Eene rampzalige vryheid waarlyk, voor welke de woefte barbaaren zelve een affchrik zouden hebben. Wy kwamen laat in den avond in de stad, namen onzen intrek in de eerste herberg, die wy aantroffen, en naa een weinig gegeten te hebben, slooten wy onze kamer en gingen ter rust.

Zoo draa wy des morgens opgestaan waren, en het ontbyt gebruikt hadden, zei myn vriend, nu zal ik u de stad en deszelfs inwoners laten zien, en ik twyffel niet of gy zult veele zaken uwe verwondering waardig agten, en geensints de moeite beklagen, die gy tot dit stadreisje besteed hebt. Wy betaalden onzen waard, en gingen den weg naar het Raadhuis op.

Naauwlyks waren wy tien huizen ver van ons Logement, of eene troep volks, welke rykelyk van vederen voorzien was, ontmoette ons en deed my verschrikt en verbaast staan; zy hadden allen heele groote uils-
oogen,

oogen, eenen verschriklyk grooten opgezwollen buik, en in de beide handen groote ooffblazen met boonen daar in, met welke zy een verschriklyk geraas en gezwets maakten, en ieder, die hun ontmoetede, dreigden. Zy liepen zoo hard zy konden, en hunne opgezwollen buik toeliet, om buiten de stad te geraken; op hun gelaat blonk nu eene ongemeene vreugde dan gramschap uit; en somtyds scheen het, dat zy door hunne opgeblazenheid benaauwd waren, en verlangden om van dezelve ontslagen te worden. Uyt den weg, riep myn vriend tegens my; Uyt den weg, DENKER! Ik stond zoo verbaast op deeze wonderlyke scheepsels te glduren, dat ik geen agt sloeg, jaa zelfs niet hoorde, wat my toegeroepen wierd, en dat ik, eer ik het wist, my door twee of drie van die monsters omringd en aangegrepen zag; dit bragt my wederom tot my zelven, en deed my met de uitterste ontfeltenis om hulp en ontzetting schreeuwen, dewyl ik my nog eene veel ergere behandeling toefschreef, dan die van myne baardchrappers, voor al toen zy my het hoofd vast hielden, en een hunner met eenen open mond my om den hals viel; ik verwagtte, half dood van schrik, dat hy my de keel zoude afbyten, doch ten allen gelukke

kwam ik er schadeloos af, dewyl dit wanscheppel zich vergenoegd had, met my zoo sterk hy kon in het oor te blazen, en zich dus ten mynen koste van een gedeelte wind te ontlasten; waar naa zy my met eenen schaterenden lagch en een vergenoegd gelaat verlieten.

Ik was doodlyk ontsteld, en niet wel te vreedten op mynen landsman, te meer toen ik zag, dat hy zich om dit voorval met lagchen vermaakte; ik kan zien, beet ik hem een weinig schamper toe, dat gy al veel van de Eilanders hebt overgenomen; uw hart is al vry wat knarsbeenig: gantsch niet, antwoordde hy; ik was wel bewuft, dat zy u geen ander leet zouden toevoegen, dan u een weinig dikker te maken, en boven dit alles, heb ik u gewaarschuuwd, u uyt den weg te begeven. In dedaad; ik voelde dat ik eenigfins opgeblaazen was, en vraagde, of ik ook voor eenig ongemak te vreezen had? Neen, antwoorde hy; er is geen wind, welke spoediger verdwynt dan deeze. Ik vraagde hem vervolgens, wat voor schepsels het waren, die my dien angst op het lyf hadden gejaagd, en waar toe de blaazen met boonen, die zy in hunne handen hadden, dienden? Die windmakers, was het antwoord, worden in de taal van dit Land *Brombommen*

ge-

genaamd, het welk het zelfde is met het Hollandſch woord *Hofcouriers*; de oſfenblaazen, die zy voeren, gebruiken zy alleen aan vreemde Hoven, om die door dit geraas vervaard te maken; deeze zyn tot dat einde naar hunne nabuuren de Waterlanders geſchikt; men noemt dezelve *Depeches* ook wel *Memorien*.

Eenige ſtappen voortgegaan zynde, kwamen wy aan een Coffyhuis; ik verzogt mynen vriend daar in te treden, en den ſchrik door een glas brandewyn van het hart af te ſpoelen; het welk wy deden. Toen wy in het huis traden, zei myn leidsman; ik hoop, dat gy u nu beter aan vreemdigheden zult gewinnen, en zoo ligt niet op de minſte beuzeling verſchrikt zyn; wy zyn hier in het *Coffyhuis der Politieken*. Zoo draa wy in de gemeene kamer waren; zag ik het gantsche vertrek vol met lieden, welke zeer verſchillende van gedaante waren; ſommigen waren ryklyk en fraay gevederd, doch de meeſten derzelven hadden ezelskoppen en eenen dikken buik; ſommigen en verre de meeſten hadden ſcherpziende arends-oogen en een ingezonken ligchaam, dat van vederen beroofd was; deeze tierden en ſchreeuwden yffelyk, terwyl de gevederden niets deden dan zingen. Wy koſten bemerken, dat zy te

zamen in verschil waren, over' eene pottasie, welke in papieren schotels op de tafel opgedischt stond, en welke zy elkanderen op zulk eene onbesuisde en onbeschofte wyze in den mond slopten, dat zy telkens daar in scheenen te zullen stikken.

Een van die snaaken, die met ezelskoppen pronkten, nam eindelyk eenen goeden mond vol uit één der papieren schote's, en naa dat hy die lang gekaauwd en herkaauwd had, vloog hy als een dullen daar mede naar my toe, schreeuwende; ik bid u myn Heer! proef eens, of gy daar niet ten duydelykste het herstelde bronwater uit proeven kunt? Straks stelde hy zich in postuur, om my dat walgelyk kaauw-
fel in den mond te stoppen; ik bedankte hem, op eene zeer beleefde wys, zeggende, dat ik ongelukkig thans zwaar verkouden was, en dus mynen smaak niet had; het zal er beter mede worden, schreeuwde hy daar tegens in; of die Duivelsche magere spreeuwen al roepen, dat deeze kost voor ons een vergif is, dat met suiker bestrooid is; ik weet beter; het is een extract uit de heilzaamste geneesmiddelen tegens alle kwaalen: kom, kom; gy moet proeven.

Toen ik zag, dat myne woorden, myne verontschuldiging niets in te brengen hadden,
stond

stond ik op, en vlugtte zoo schielijk ik kon, zonder iemand te groeten, of naar mynen leidsman om te zien.

Naauwlyks was ik in de open Lucht, of myn vriend trad ook ten huis uit; naa het geen wy verteerd hadden betaald te hebben; hy vraagde my, al lagchende, hoe my het stadsleven hier aanstond? Tot nog toe, antwoorde ik, vry mager; ik hoop, dat wy andere voorwerpen zullen aantreffen, die met minder moeite en gevaar myne verwondering kunnen verwekken.

Wy gingen langzaam voort dewyl myne nieuwsgierigheid my elk oogenblik deed stilstaan; digt by het Raadhuis zynde zagen wy wederom eene andere party wonderlyke scheepsels; toen zy ons naby waren, zei myn vriend; laat ons een weinig op zyde gaan; indien wy in de handen van deeze lieden vielen, zouden wy er zoo gemakkelyk niet afkoomen.

In de daad zy hadden een verschriklyk aanzien; zy zaten zoo dik in de vederen, dat men naauwlyks hunne oogen zien kon, tusschen welke zy eenen bovenmaate grooten en wyduitstekenden snavel hadden, welke veel geleek naar die van eenen Gier; op iedere zyde hadden zy een groot vildersmes, in de linkerhand

hand eene groote leege beurs en in de regter eene nyptang. Wy hadden ons in een naauw straatje verschoolen, om welks hoek ik myn hoofd uitstak, om ook deeze snaaken ter degen te bezien; ik wierd zelfs stouter, en wilde my in hunnen weg begeven, om ze nog naauwer te bezigtigen. Wees voorzigtig, riep myn vriend, uit al zyne magt, waag u niet te ver! Het zyn de vorstelyke baardschrappers! Dit eene woord sloeg my eensklaps ter aarde, en ontrukte my bykans het leven; ik voelde, zoo ik my verbeeldde, reeds het vel met gantsche lappen my vande wangen en hals rukken; doch toen zy een eind wegs voorby waren, bedaarde ik, en stond op. Gy zult my in lang zoo niet verblyden, zei ik, als gy my nu verschrikt hebt; waren het in de daad baardschrappers? Het waren de vorstelyke baardschrappers, antwoorde hy; men noemt dezelve *Commisen*; het is een vreeslyk volk, dat noch vriend noch vyand ontziet; in vroeger tyd hadden zy ligte scheermessen, doch dewyl zy daar slegts kleine streekjes mede konden doen, heeft men hun nieuwe messen gegeven, daar niets voor staat.

Ik was hartelyk verblyd, dat wy dien dans zoo gelukkig ontsprongen waren, en keek wel twintigmaal in eene halve minuut om, uit vrees,
dat

dat zy te rug mogten keeren, en ons op de hielen volgen, doch gelukkig leed dit geen last. Wy kreegen terstond het Raadhuis in het oog; ik zag rondom het zelve, zoo ver myn oog bereiken kon, iets zwarts, het welk myne nieuwsgierigheid porde om mynen vriend te vragen, wat dit was? Het zyn, zei hy, de tafereelen, op welke men de Verbonden, Tractaten, en dergelyke zaken met andere Natien gemaakt, gewoon is te schryven. Ei; riep ik blymoedig; dit zal my meer vermaken dan het gezigt van die baardschrappers en hapschaars. Laat ons wat haast maken; ik ben beluist die Verbonden en Tractaten te bezien, want uit dezelve kan men het best de gesteldheid en geaardheid eener Natie leren kennen. Haast u niet te zeer, kreeg ik tot antwoord; ik vrees, dat gy in dit opzigt uwe nieuwsgierigheid en weetenslust niet zult kunnen voldoen; het zyn zwart geleverde planken, op welken die Tractaten met kryt geschreeven zyn, welk schrift door wind en regen zoo niet geheel ten minsten voor het grootste gedeelte zal uitgewischt zyn. Wat! hernam ik in de grootste verwondering; worden zaken van zulk eene aangelegenheid hier zoo gering geagt, dat men dezelve met kryt schryft, en die aan
de

de ongenade van weer en wind blootftelt? Dit is ongehoord! Welke rede heeft men voor deezē onzinnigen handel? Niet te voorbarig, antwoorde myn vriend; niet te voorbarig! Weet, dat de Tractaten hier van geen langer duur zyn, dan dezelve met het byzonder belang van den Vorft of den Raad overeenkomen; daar by is er geen volk ter waereld, het welk zoo veele Verbonden, Tractaten, en zoortgelyke verbindtenissen nu met den eenen dan wederom met den anderen gemaakt heeft, gelyk ons volk; indien nu alle die byzondere Tractaten op byzondere tafereelen gefchreeven wierden, en wel met eene ſteviger ſtoffe dan kryt, dan zouden de meeften elkander regtdraads tegenspreken.

Wy waren nu tot aan het Raadhuys genaderd, en ik bezag met de grootſte verwondering en ſpyt die akelige overblyffelen van de gewigtigſte en merkwaardigſte handelingen dezer Natie. Op deeze, zei myn leidsman, wyzende op het eerſte tafereel, was het plegtig Verbond gefchreeven, het welk een Vorft van dit Eiland met de Waterlanders gemaakt en bezwooren had; doch naa verloop van vyf jaaren wierd het door eenen zoelen zuidewind en lieffelyken regen, die de Waterlanders ongemeen verkwikt hadden, zoo ver gy ziet, uitgewiſcht.

Ik

Ik kan niet nalaten mynen lezer het geen ik nog op dezelve vond, mede te deelen, schoon de gebrekkigheid van 't geschrevene hem weinig denkbeelden van derzelver zaaklyken inhoud kan verschaffen, zal het hem echter eenig licht omtrent het bestaan dier Natie geven: ik doe dit des te liever, dewyl andere reizigers, en vooral de hedendaagsche, niet karig vallen den weetlust hunner lezers met oude, gebrekkige, Grieksche en Latynsche inscriptien te voldoen, en twyffel niet of deeze zullen binnen weinige jaaren veel zeldzamer zyn, dan die der aloude volkeren.

Het eerste tafereel had, gelyk ook eenige anderen, eene dekplank, waar door het geschreevene onder dit dekstuk, en dus het hoofd van dit Tractaat, behouden was gebleven, en aldus luidde.

OFFENSIVE EN DEFENSIVE ALLIANTIE tusschen onzen Vorst, en de Heeren Opperhoofden der Waterlanders, tegens

onze gewoonte

alleen dienende

om onze aanslagen

te bevorderen

dit Verbond

zal duren

zoo lange het ons

zal goeddunken

Het overige was geheel uitgewischt, en op twee volgende tafereelen was geen letter meer te vinden.

Het vierde tafereel had gedeeltelyk zyn opschrift behouden, en ook als het eerste hier en daar nog een enkel woord van het Traetaat,

taat, doch ook zonder eenigen samenhang ;
deszelfs gebrekkig opschrift en inhoud waren
deeze.

DRIEVOUDIGE ALLIANTIE *tusschen onzen*
Vorst, en de Heeren Opperhoofden der Waterlanders,
en den Koning van

.
.
. *Alzoo ons*

.
.
. *veel gelegen ligt*

.
.
. *anderen*

. *te misleiden*
. *en*

niemand
. *opregtelyk trouw te houden*
.

de gewoonte
.
. *van onze Natie is*

Meer was er niet op te vinden. Myn
vriend zei my, dat dit een heerlyk tractaat ge-
weest was, maar dat het naauwlyks beschree-

E ven

ven was, of het wierd door eenen witten mist, welken men daar den zilvermist of nevel noemde, veeltyds in het Springerland ontstaat, en naar andere kustèn overwaait, afgevaagd.

Op den hoek van het Raadhuis zag ik nog een dergelyk tafereel, het welk noch dekstuk, noch opschrift had, en insgelyks het grootste gedeelte van deszelfs inhoud uitgewischt was; niets meer daar op te veezen zynde, dan het volgende.

.....

 plegtig te zweeren

 en
 het verbond te breken

 by ons
 het zelfde

 was ondertekend

Myn vriend zei my dat dit tafereel het Nationaal karakter der Eilanders behelsd had.

Op de andere zyde van het gebouw wees hy my eene ledige plaats; welke door de krammen en ringen in den muur geslaagen te kennen

kennen gaf, dat voor heen een dergelyk tafereel daar gehangen had; zeggende, hier hing eertyds een aloud stuk, het welk uwe byzondere opmerking verdiende; het was een groot, langwerpig rond schild, welks binnenste zyde met verscheide Articulen gelyk de andere tafereelen beschreeven was, en op welks buitenste zyde eene menigte scharpe pinnen gehegt waren, wordende dit schild wegens deszelfs inhoud het *Regt der volken* genaamd.

Mengebruikte het zo om zich met de binnenste zyde te beschermen als om anderen met de buitenste zyde te beledigen. In het laaft der twaalfde Eeuw stiet ons volk te Joppe in Syrie het wapen van den Hertog van Oostenryk af, het welk in het nedervallen op hun schild viel, en een groot stuk van het zelve verbryzelde; in het vervolg van tyd raakte het nog meer beschadigd, tot dat men het, in het midden der voorgaande Eeuw, op het hoofd van eenige Waterlanders, welke uit Smyrna en Oostindie naar huis keerden, voor en in de haven van eene Noordfche koopstad geheel aan spaanderen floeg.

Ik vraagde, of men geen ander in deszelfs plaats had gemaakt, en misschien gelyk het Hollandfche van dien naem, het welk van gepolyft koper was? Doch hy antwoorde my;

E 2

Neen;

Neen; het is thans by onze Eilanders geheel buiten gebruik.

Voor den gevel van het Raadhuis hing een ander tafereel, het welk nog geheel was, en zynen inhoud volkomen had; ik kon niet begrypen, hoe het mooglyk was, dat dit tafereel alleen van de woede en aanvallen van Weer en Wind was verschoond gebleeven; myn leidsman berigtte my, dat het sedert weinige dagen weder vernieuwd was, en dat hy niet twyfelde of men zou, zoo lang de tegenwoordige verschillen duurden, zorgvuldig daar voor zorgen, doch die gestild zynde, zou het zeker spoedig wederom de prooy van het Weer worden. Ik zal slegts den voornaamsten inhoud van het zelve mededeelen, dewyl het te uitgebreid was, om het in zyn geheel te plaatsen. Het behelsde kragtige verzekeringen van dit Volken eenige andere Natien, van malkander in geval van nood en onvoorziene aanval getrouw by te staan en te helpen; waar by bepalingen gemaakt waren, in welke gevallen deeze hulp moest verschaft worden, en in welke niet. Dit laatste was zoodanig in een gekrabbeld, dat de andere Natien, welke in dit Tractaat begrepen waren, het niet konden leezen.

Terwyl wy nog bezig waren met het beschouwen

wen dezer gedenkftukken, hoorden wy een ge-
 roep: De Vorft! De Vorft! Ik liep aanftonds
 derwaards in verwagting van hier wederom
 iets byzonders te zien, in welke verwagting ik
 my niet bedroog. Ik zag een kloek kind, het
 welk een vrolyk en aangenaam, ook teffens
 goedaartig gelaat had, doch welks gezigt zeer
 duifter was, in zoo verre, dat het zyne onder-
 daanen, welke flegts eenige weinige treden ver
 van hem af waren, niet zien kon; zyne lin-
 kerhand wierd vafte gehouden door eenen klei-
 nen man, maar die nogthans eene harde en
 forsfe ftem had; zyne regterhand door eenen
 kloeken man; agter den Vorft gingen twee
 groote Leyjonkers, zynde de een een weinig
 grooter dan den ander; deeze waren verfchrik-
 kelyk om aan te zien; zy hadden de hoofden
 van luipaarden, op welke twee lange ezelsoo-
 ren en twee groote bokshoornen geplant fton-
 den, hunne vingers waren met kromme na-
 gels even als haviksklaauwen voorzien; zy
 hadden de Leybanden, aan welke de Vorft liep,
 in handen, hem voerende, werwaards zy wil-
 den; onderwyl zongen zy verfcheide liederen,
 voor welk gezang het volk fcheen te fhrikken
 en te beven; de mannen, die de handen van den
 Vorft vafte hielden, zongen mede, doch enkel als

Echo's op de slotklanken van ieder vers, het welk de Leyjonkers uitgalmden, en in welke weerklanken de groote en kleine man zeer verschilden, zoo wel als in de houding van hun gelaat; terwyl de groote man de Leyjonkers met een vriendelyk gelaat aanzag, wierp de kleine een paar dreigende blikken op hen; dit gezang maakte eene rampzalige harmonie; zongen de Leyjonkers, by voorbeeld; *men zal de Bron herstellen, schoon's vyands wapens blinken.* dan antwoorde de groote man; *en drinken*, en de kleine; *of zinken*, het welk van het volk met een eenparig geroep van; *wy zinken! wy zinken!* herhaald wierd.

Onder dit verward geschreeuw en gezang wierd de Vorst op het Raadhuis gevoerd, daar de Raad vergaderd was. Nu zal het onze tyd zyn, zei myn vriend, om myne zaak voortedragen. Eene gaatsche menigte scheen tot dat zelve einde daar vergaderd, welker grootste gedeelte een geschrift in handen had; op het welk, zoo veel ik over den schouder van den een en den ander zien kon, met groote letteren geschreeven was, *klagen*.

Het Raadhuis wat te lang naar 'svolks zin geslooten blyvende, begon men te roepen, Regt! wy verzoeken Regt! Eindelyk kwam er een

een man, die volgens het berigt van mynen vriend een Deurwaarder was en 'sLands wapen, zynde vier Gieren, op een roodveld op zyn borst droeg, te voorschyn, roepende met eene harde stem dat het van daag voor den Raad een *dag der doofheid* was; waar op het volk al morrende en vloekende riep; „ al weer „ een dag der doofheid; 't is of men nimmer „ op onze klagten zal letten.” Hier op scheide het volk en vertrok. Myn vriend zei tegens my, dat wy ook naar ons Logement moesten terug keeren, wyl hy nu zyne zaak niet kon voordraagen, want de dagen der doofheid waren voor den Raad zeer groote feestdagen, welke vry menigvuldig waren, en op welke geen Regt gedaan wierd.

Wy deden dien middag eene redelyk goede maaltijd in gezelschap van sommige Eylanders; naa welke wy ons wederom op weg begaven.

Het eerste voorwerp, op het welk onze aandacht viel, was eene groote Kerk; wy zagen derzelver deuren openstaan, en hoorden aan het gebrom, dat er op dien tyd gepredikt wierd. Zoo ras wy in den Tempel gekomen waren, zagen wy eenen prediker, wiens gedaante my nieuwe stoffe van verwondering verschaft; hy had een heel klein hoofd, in het

welk een paar kleine, zwarte oogjes glinsterden, welke ieder hun uitzigt op eene byzonder zyde van de Kerk en dus, naar myne gedachte, geen weergaê in scheelheid hadden; zyn dikke buik gaf genoegzaam te kennen, dat het gebrek zyne vriendin niet was, en een ezels-huid om zyne schouders hangende bekleedde de plaats van eenen mantel: hy was bezig met een gedeelte van Koning Davids leven en wel het geval tusschen dien Vorst en zynen zoon Abzalom te verklaren; het welk hy zeide een bloote prophetie te zyn, op den tegenwoordigen tyd, welke op den Vorst van dit Eiland en de inwoners van het Noorderland, die men den toegang tot de Bron geweigerd had, zyne betrekking had. Deeze stigtelyke en geleerde redenvoering behaagde ons zoo bovenmate slegt, dat wy meesmuilende uit de Kerk gingen.

Tegen den avond kwamen wy aan eene andere Kerk, in welke men den avonddienst beginnen zou; een leeraar, die eene gantsch andere gedaante had dan die, dien wy het eerst gehoord hadden, beklom den kansel met zulk eene drift, dat hy als in eenen sprong de trappen opvloog; zyn hoofd was gezwollen; zyne uitpuilende groote oogen gaven de driften zyns gemoeds te kennen; op zyn hoofd had hy een paar

paar groote vooruitstekende hoornen, en zyn inager ligchaam en sobere kleding scheenen door de ysren roe der armoede lelyk gehavend te zyn. Hy had tot het onderwerp van zyne predikaatie verkoozen de Heerschappy van den Antichrist: Nimmer heb ik iemand iets met zwarter kleuren en met meer drift zien afschilderen, dan deeze leeraar het onderwerp van zyne redevoering deed; er was geene misdaad, geen schelmstuk, hoe gruwelyk, het welk hy den Antichrist niet te laste leide, tot dat hy zyne harangue besloot, met eene verzekering, dat de Antichrist bykans zoo boosaartig was als de eerste Leyjonker van den Vorst.

Des anderen daags besloot myn vriend my het Hof te laten zien; waarom wy vroegtydig ontbeten hebbende, den weg naar het Hof in sloegen. Zonder mynen Lezer optehouden met het beschryven van andere wonderlyke schepsels, welken wy in onzen weg vonden, zal ik hem het merkwaardigste, dat wy op het Hof vonden, verhalen.

In het inkoomen traden wy in eene lange gallery, welke opgevuld was met ryk gevederde schepsels, van welke sommigen bekken als sprceuwen hadden, en op twee dunne pootjes,

welke veel naar die der Engelsche Jagthondjes zweemden, trippelden; van dit goed wierden wy vreeslyk geplaagd door dien zy ons met eenen schaterenden lagch bespotteden, en onophoudelyk naar ons pikten, terwyl zy al om en om ons bleven zwieren. Ik was er gantsch niet mede vermaakt, en vraagde mynen vriend in stilte of het voor ons niet raadzaam ware, het Hof te verlaten? doch hy lagchte met myne bevreemdheid; zeggende, dat wy de minste ongemakken niet te vreezen hadden, dewyl dit trippelend goed wel schreeuwde, maar geen hinder deed.

Wy kwamen vervolgens in des Vorsten zaal, aan welker ingang wy uit eerbied voor dit eerwaardig Volkshoofd bleven staan. De Vorst zat aan eene groote tafel, welke omringd was door eene menigte schepsels, wier klederen niet alleen allerhande kleuren vertoonden, maar ook gedurig van kleur veranderden; hunne hoofden waren die der apen gelyk; zy bemoeiden zich om stryd alle de bewegingen van den Vorst naa te apen; lagchte hy, dan verhief zich van dat gebroed een geschater, het welk de zaal deed weergalmen; wende hy het hoofd naar de linkerhand, zy insgelyks; zoo veel ik kon bemerken hingen zy af van de beveelen van den eersten Leyjonker, die naast den Vorst stond. Dee-

ze ſchepfels, welke van den Vorſt vrienden ook raadslieden, doch van het volk by hunnen regten naam vleiers genaamd wierden, waren daarenboven meesterlyk op het liegen afgerigt, waar van wy in het kort beſtek van tyd, dat wy in de kamer waren, overtuigende bewyzen hadden; waarſchynlyk gebruikten zy die kunſt-grepen om den Vorſt in een goed humeur te houden: Het donderde op dit oogenblik op eene vreesſelyke wyze, zy echter maakten den Vorſt wys, dat het niet dan een veldmuſyk was, en toen, een oogenblik daar naa, een bedwaard en deſtig man in de zaal kwam, om den Vorſt te waarſchuuwen, dat er in eenen hoek van het Paleis door dit noodweer brand ontſtam was, verzekerden zy hem, dat deeze menſch dol was; waar op de Vorſt, uit al zyn magt, ſchreeuwde; „hy is dol! Hy is dol! Doe hem weggan"! Terſtond zettede men dien waarſchuwer vry ongemakkelyk ter kamer uit.

De Leyjonker, die maſt den Vorſt ſtond, was bezig hem te onderwyzen. Ik dagt, dat hy hem de gronden der wiſkunde leerde, dewyl ik hem met een groot ſtuk kryt verſcheidde kromme trekken op de tafel zag halen; ik verwonderde my daar over, dewyl die trekken, hoe krom ook echter noch halve cirkels,
noch

noch hoekige lynen waren; doch myn leidsman zei my, dat men op deeze wys en met die kromme trekken den Vorst in het natuurluk en burgerlyk Regt onderwees.

De schepselen, die wy tot nog toe hier gezien hadden, wierden alle met eenen naam *hovelingen* genaamd; hoewel ik in verscheide Diergaarden geweest ben, ik moet zeggen, nimmer zulk wonderlyk soort van Dieren, en die te gelyk, schoon zeer gering, eenige blyken van vernuft gaven, gezien te hebben.

In eenen anderen hoek van deeze zaal zagen wy verscheide *Insecten* of gekurven diertjes; van gedaante ale kleine zywormpjes; zy zaten in byzondere daar toe gemaakte hokjes, in welke nestjes van vederen waren, die men het volk uitgeplukt had; zy maakten eene soort van zyde, die eene schoone kleur had maar eenen ondragelyken stank van zich gaf, wanneer men dezelve van naby beschouwde. Van deeze zyde, zei myn vriend, worden des Vorsten klederen gemaakt; zy staan heerlyk, maar zyn niet bestendig tegens de Lucht, ook wordt des Vorsten gezicht daar door beschadigd, dewyl zy een subtiel vergif uitwaalfemt. De kleur van deeze wormpjes was van verre wit en zeer blinkende, maar, van naby beschouwd, hadden

hadden zy eene dofse asgrauwe kleur; zy fcheenen gewend te zyn op den Vorst naauwkeurig te letten, en op de minfte beweging, die hy maakte, begonnen zy te zingen en te piepen als graskriekjes. Deeze diertjes gaf men den naam van *Hofdichters en Historiefchryvers*.

Uyt deeze zaal traden wy in de Hofkeuken; nimmer heb ik iets deftiger, iets vorftelyker gezien; want fchoon alle de dienaars derzelver wanfchepfels waren, waren zy echter alle zoo pragtig gekleed, als kleine Koningen tot den spitdrajer ingefloten; zy waren allen even bezig, werkende als of zy de veragfte menfchen waren; het geen hun misftond, was, dat de meeften vuile verkenfoppen hadden. Zoudt ge wel kunnen geloven, zei myn vriend, dat deeze koninglyke keuken-handlangers van eene aanzienlyke geboorte en van groot vermoogen zyn, het is echter zoo; doch hunne verkenfoppen geven genoeg te kennen, dat het hunne aart is, in den drek te wroeten, en zy tot laage zaken het gefchikfte zyn.

Op de plaats zagen wy verfcheide hondenhokken, by welke een man, ryklyk in 't goud gekleed, zat; hy was bezig dezelve te voeden en te drefleeren; dit verftond hy meefterlyk;

lyk; na dat hy hier een geruimen tyd mede bezig geweest was, zag hy op zyn horlogie; het is tyd, riep hy driftig; breng my myne paruk met *alonges*; ik moet naar het Raadhuis. Houdt men, zei ik tegens mynenvriend, daar ook eene hondemarkt, daar deeze Heer met zyne blaffende koopwaren naar toe moet? Neen; was het antwoord; maar ziet gy niet aan de handigheid, waar mede hy zyne honden bestiert, dat hy tot regeeren geschikt is?

Dewyl het de tyd was, dat de Raad vergaderde, verlieten wy het Hof, en spoedden ons naar het Raadhuis; eene menigte van volk was rondom het zelve reeds vergaderd, en wagtte met ongeduld de komst van den Vorst, hebbende in hunne handen dezelve schriften, die ik by veelen hunner den voorgaanden dag gezien had. Zoo draa de Vorst met dezelve statie als op den voorgaanden dag het Raadhuis naderde, voegden wy ons, zoo digt ons mooglyk en geoorloofd was, by zynen hofstoet, drongen met denzelven gelyk naar binnen, en vervolgens naar boven naar de Raadzaal. Deeze Raadsvergadering bestond uit een aanzienlyk getal leden, van welken sommige hoofden naar die van eenen hond, anderen naar die van eenen Uil en eenige weinige naar die van eenen Leeuw zweemende,

mende, hadden; zoo draa de Leyjonkers met den Vorst binnen waren, zagen wy een wonderlyk schouwspel; de grootste Leyjonker begon een aardig, zoetluidend liedje te zingen, om den Vorst te behagen, doch had naauwlyks zynen mond geopend, of er ontstond een vreeslyk alarm en rumoer; die met de Uilskoppen zongen op hunne wys mede, de Leeuwenhoofden daarentegen begonnen zoo yfelyk te brullen, en den Leyjonker zoo grimmig aante zien, dat ik beefde; straks begonnen zy, die met de hondshoofden pronkten, zich ook in postuur te stellen, om hun geblaf by het brullen te doen hooren, maar de Leyjonkers hier voor vreezende, zonden hunne dienaars spoedig naar beneden, om het volk eenen hoop vederen uitte rukken, met welke zy weder binnen kwamen, en die hunne meesters bragten; deeze stopten, zoo draa de hondshoofden hunne mui-
len opende, dezelve vol met die vederen, waardoor het blaffen hun onmooglyk viel; dit gaf een wonderlyke vertooning, en ik geloof, dat indien de vrees, dat deeze *Charletannerie* voor my het een of ander verdriet baaren zou, my niet belet had, ik in lagchen zou uitgeborsten zyn. De Leyjonker hervattede nu met hulp van de Uilskoppen zyn liedje, en door
dien

dien de anderen niet blaffen konden, jaa oogenbliklyk in slaap vielen, kon men het gebrul der grimmige Leeuwschoppen naauwlyks hooren.

Uit deeze kamer traden wy in eene andere, in welke wy dien kleinen man vonden, welken wy den vorigen dag aan de linkerhand van den Vorst gezien hadden; zyn gelaat was zeer grimmig, en hy was bezig eenen byl te slypen op eenen zeer grooten steen, die door een groot getal van insgelyks kleine lieden met veel drift omgedraaid wierd. „Indien het, schreeuwde hy, „ons niet gelukt, die valsche Leyjonkers van „den Vorst het hoofd af te kappen ten minste „sten zullen wy hun de handen, met welke „zy onze vederen uitplukken, en de Leybanden „banden vasthouden, afhakken. Lustig myne „vrienden! doet uw best, wy zullen met „deezn byl onzen ondergang voorkoomen.”

Myn vriend wierd door den Deurwaarder, die in deeze kamer was, onderrigt, dat hy in eene andere kamer wezen moest, en dat men daar zyn geschil beslegten zou.

Zoo draa wy in dit vertrek gekoomen waren, vonden wy reeds daar den schaker van myn vriends dogter en zyne ouders; de Regters hadden allen maar één oor, waar door

zy

zy weinig tot hun gewigtig ampt geschikt waren. Myn vriend gaf zyne zaak met ootmoedigheid en eerbied te kennen, te gelyk zeggende dat de schelmſche ſchaker, die geen was, die reeds voor hem in de Regtkamer was gekomen; en dat hy begeerde, dat niet alleen zyne dogter zou te rug gegeven, maar ook deeze godlooze Rover voorbeeldelyk geſtraft worden, als een ſchender zynde van de openbaare veiligheid. Zy vraagden hem, of hy bewyzen kon, dat de geſchaakte zyne dogter was? Myn vriend ſtelde hun dezelve in handen, ter zyde van welke hy verſcheide aanmerkingen geſteld had tot opheldering en ſtaving, dat niemand dan hy regt had om over zyne dogter te beſchikken; doch dewyl de Regters ſlegts één oog hadden viel het zelve ongelukkig daar niet op. Vervolgens vraagden zy hem, of zyne dogter wettig getrouwd was? op het welk hy, jaa, antwoorde; daar by voegende, dat een inwooner van het Springerland volgens de wetten met zyne dogter zoo wel mogt een huwelyk aangaan, als dat zy haare hand aan eenen inboorling van dit Eiland geſchonken had. Dit laaſte gezegde verſtonden de Regters, uit oorſake van hun gebrekkig gehoor, mede niet. Alles wat myn vriend gezegd had, wierd door

my bevestigd, dewyl ik als getuige in de zaak betrokken was.

De Regters ondervraagden den schaker, welke rede hem tot deeze daad bewoogen had? Hy antwoordde; dat hy genegenheid voor deeze maagd had, en dat het hem toescheen beter te zyn, dat hy, dan dat een vreemdeling bezitter van dat schoone meisje ware; dat de vader van de geschaakte zich niet te beklagen had, dewyl zyn vader hem zoo veel mede ten huwelyk wilde geven, als de ouders van den aan haar getrouwden vreemdeling hadden aangeboden hunnen zoon mede te geven, het welk van zynen vader bevestigd wierd.

Wy twyffelden geen oogenblik of deeze van hem bygebragte verschooning zou niets van de strafbaarheid der misdaad wegnemen, en den minsten ingang niet vinden by den Regter, maar het viel tegens onze verwagting uit. Zy vonden zyne bygebragte redenen, zoo wel als de aangeboden huwelyksgift billyk, en wezen hem het meisje toe; en schoon myn vriend zich over dit vonnis beklagde, en het zelve als tegen de gezonde rede, billykheid en wetten strydende uitkreet, het hielp niet; wy moesten te vreden zyn en vertrekken.

Toen

Toen wy de zaal van den grooten Raad door-
gingen, stond die op om te scheiden; een van
de Leden zag my sterk aan, en vraagde my,
welk eene Landsman ik was? Ik antwoorde
met een diepe buiging; Een Hollander, Myn-
heer! Een Hollander, hernam hy driftig, dan
zyt gy een van onze beste vrienden! Hier op
omhelsde hy my met den hoed in de hand,
en gaf my daar naa zulk eene verschriklyke
klap in myn aangezicht, dat my bykans hooren
en zien verging. Ik vloog egter zoo spoedig
ik kon uit de kamer, en meende hem dus te
ontkomen, maar, het zy dat ik door den ont-
vangen slag een weinig bedwelmd was, of dat
hy zyne voeten spoediger kon voortzetten,
hy onderhaalde my even buiten de Raadkamer
onder het onophoudelyk roepen, Mynheer, de
Hollander! Een onzer beste vrienden! en sehop-
te my hals over kop van alle de trappen af.

Buiten twyffel zou deeze val my het leven,
ten minsten myne gezonde leden gekost hebben,
indien er op den grond even voor den ondersten
trap niet eenige lederen zakken gelegen hadden,
op welken myn val gebrooken wierd, en hier
door had ik gelukkig geen ander letfel bekoo-
men dan de schrik.

Myn leidsman was op het zien van myn on-

geluk als een bliksem de trappen afgevloogen, en vraagde my of ik niet bezeerd was? Ik antwoorde, dat ik op die zakken gevallen was, welke ik geloofde met vederen gevuld te zyn, dewyl ik my niet het minste bezeerd had. Zy zyn met wind opgevuld, zei hy; en straks zult gy zien, waar toe dezelve gebruikt worden; het zyn *Hoftydingen*.

Zoo draa wy buiten het Raadhuys gekoomen waren, scheide de Raad, en de Leyjonkers van den Vorst lieten zich aan den ingang van het Raadhuys zien: aanstonds naderde het volk, het welk met een yffelyk gefchreeuw hunne klaagschriften om hooghief, en vertoonde; hier op verscheenen eenige dienaars, in reisklederen gekleed, welke de met wind opgevulde zakken aan bragten, en aan de Leyjonkers overgaven, die dezelve terstond openden; myn vriend waarschuwde my, myne vingers in myne ooren te steeken, en den mond dicht toe te houden; het welk ik zorgvuldig nakwam. Zoo draa de windzakken geopend waren, zag ik eene wonderlyke beweging onder de vergaderde menigte; sommigen, die dien wind gretig inaassenden, wierden, als of zy dronken waren, geheel uitzinnig; zy scheurden hunne klaagschriften in stukken, zongen eenige victorieliederen, en lie-

liepen vervolgens met eene verbaasde drift door malkander, met hunne vuisten dreigende, en zweerende, dat het niet lang zoude aanlopen, of zy zouden hunne vyanden verpletterd hebben. Wederom anderen wierden door dien wind eerst misselyk, daar naa woedende; zy liepen met priemen en andere scherpe, stekende wapenen op de Leyjonkers aan, en kwetsten dezelve over het gantsche Ligchaam zonder dat die eenige de minste tekenen van pynlyding lieten blyken, het welk myn vriend aan hunne hardheid en gevoelloosheid toefchreef. Na dat de Leyjonkers hunne windzakken geledigd hadden, vertoonden zy dezelve aan het volk, met een vertoog van de noodzaaklykheid om dezelve wederom met vederen te vullen, dewyl niets zekerder was, dan dat de vyanden van 't Vaderland zich toeleiden om zich meester te maken van de heilbron; doch dat zy, indien men hun toeliet, de zakken te vullen, hun dat zouden beletten. Hier op begon de Vorst met een gedeelte van den Raad onophoudelyk te roepen; veeren! veeren! zoo dat de Lucht van dit geroep weergalnde; eenige dienaars met nyptangen voorzien vloogen op dit geroep onder het volk, rukkende en plukkende wien en en wat zy konden bekoomen; zy bragten de

uitgerukte vederen aan de Leyjonkers, behoudende nogthans het grootste gedeelte voor zich zelve.

De verwarring, de schrik en het gekerm van het volk, by het aanhoudend roepen der hooge perfoonen om vederen, maakten deeze plaats tot zulk een yffelyk toneel, dat ik en myn vriend ons heil in de vlugt zогten.

Wy waren reeds verscheiden ftraaten, zonder om te zien, doorgelopen, toen wy van verre eene groote troep volks zagen, en op dit oogenblik in beraad ftonden, of wy dien weg zouden houden of eenen anderen infflaan, dewyl wy vreesden, dat men ook daar het volk op eene wreede wys mishandelde; egter beflooten wy uit nieuwsgierigheid langzaam voort te gaan, en zagen, een weinig nader by gekoomen zynde, dat deeze menigte aandagtig gekniel lag voor eene verheeven plaats, waar door onze vrees verdween, en onze nieuwsgierigheid verder gaande gemaakt wierd, om te zien, aan welk eenen Heiligen zy deezen eerdienst beweezen.

Ik moet bekennen dat dit gezigt my trof, en de traanen uit de oogen perfte; eene menigte van mannen en vrouwen, gantfeh kaal geplukt, lagen gekniel voor het graf van eenen
der

aer vorige Leyjonkers van den Vorst: zy besproeiden het zelve met heete traanen, zyhen dood bitter beklagende. Hier, riepen zy; hier ligt onzen vader, die dierbaare man, begraven! Hy is niet meer, die beste Eiland! Nagt en dag bemoeide hy zich om onze vederen te doen aanwassen; en wanneer hy dezelve nodig had, deed zyne enkele wenk, die niets dan een liefdelonk was, ons die met blydschap aan hem brengen, dewyl wy verzekerd waren, dat hy dezelve spaarzaam en tot onzen beste gebruikte; wy bleeven gevederd; nu zyn wy naakt en kaal geplukt, door vervloekte Rovers, wier beeld te onheilig is, dan dat hetzelfde deeze gewyde rustplaats genaake; door Rovers, welke ons ons sieraad, onzen schat met geweld ontrukken, en onder den naam van het alles voor ons welzyn aantewenden, het voor zich behouden, of dartel verkwisten. Deeze braave, deeze onzen vader laafde ons met bronwater, dat onze kwaalen genas, en onze smarten heelde, nagt en dagt stond deszelfs toegang voor ons open; nu hebben nietswaardigen door dwaasheid ons van dit alles beroofd, en zoo wy nog nu en dan eene teug tot laafnis bekomen, het is dat bronwater, dat heilzaam water niet meer; het is

F 4

onklaar,

onklaar, het is bitter! Voor heen waren wy, door onze kragten, die hy door zyn beleid aan kweekte, de schrik onzer vyanden, en de wel-lust onzer vrienden, thans zyn wy de veragting van beide, en wy verdienen het. — ô Zalige schim! indien gy uw oog nog op ons kunt nederlaan, aanschouw onze rampen, Ach! Ik kon dit treurig en aandoenelyk tooneel niet langer aanzien zoo min als myn vriend, en waren beide zoo aangedaan, dat wy eenige oogenblikken als verstomd waren. — Hoe! zei ik eindelyk; gy hebt my verhaald dat hun hart knarsbeenig is, dat zy niet vatbaar zyn voor tedere aandoeningen! ongetwyffeld kent gy hen niet regt. Ik ken hen meer dan te wel, zei myn vriend, en gy zelve hebt het genoeg ondervonden, om aan de waarheid van myn gezegde te kunnen twyffelen, maar, buiten dat er geen regel zonder uitzondering is, het gebeurt hier meer, dat zommigen, jaa zeer veelen, wanneer zy kaal geplukt worden, weekhartig worden, dat zomtyds zoo ver gaat, dat het tot een ander uiterste, namelyk lafhartigheid, overflaat.

Ik zei tegens hem, dat het volk, naar 't my toefcheen, niet zeer te vreden was met die vorstelyke Leyjonkers. Ik geloof het zeer wel,

was

was zyn antwoord ; zy hebben weinig rede om over hun gedrag voldaan te zyn , en de Hemel weet wat er nog meer gebeuren zal ; wy zullen eens op dien gindsen tooren klimmen ; ik moet u nog meer laten zien.

Wy klommen op dien tooren , en , door dienzelfe vry hoog was , en wy reeds eenen geruimen tyd op de been geweest waren , maar vooral door mynen val , die ; schoon ik niet bezeerd was , door deszelfs dreuning myne leden verstramd had , viel het klimmen my zeer moeyelyk ; eindelyk deszelfs top bereikt hebbende , wees myn vriend my een stuk Lands , het welk van het water omringd was ; dat Land , zei hy , is in de twaalfde Eeuw aan ons Eiland gehegt , en deszelfs inwoners hebben nimmer eenige moeyte gedaan om het zelve los te maken , maar door de roering en de sterke beweging , welke de Leyjonkers in de bron gemaakt hebben , en welke bron ook betrekking op dat Eiland heeft , zegt men , dat de inwoners , dewyl het bronwater voor hun ondrinkbaar geworden is , gedreigd hebben , hun Eiland van het onze los te maken ; zelfs beweeren zommigen , dat het reeds eenige duimen ver van ons Eiland is afgedreeven ; indien dit waar is , dat ik vastelyk geloof , om

het een Dryfeiland is , en de Leyjonkers nu alle de middelen by de hand nemen , die zy al voor lang in het werk moesten gesteld hebben , zou het my niet verwonderen , dat alle hunne mocyte te vergeefs , ten minsten van geen langer duur zal zyn , en het Eiland eindelijk toch geheel zal wegdryven.

Dat de inwoners mooglyk spoedig zullen besluiten , om van ons los te geraken , geloof ik des te eer , dewyl zy nimmer onze waare vrienden geweest zyn , en dit was niet buiten rede ; zy bemerkten zeer wel , dat wy ook de hunne niet waren , en dat zy van ons nimmer dan om ons eigen voordeel begunstigd worden ; thans zien zy meer dan te duidelyk , dat ons volk hun het juk hoe langer hoe meer zou op willen leggen , en dat men hen van dorst zou laten verstikken , indien zy niet maakten , dat hunne landsbron niet langer voor hun geslooten en alleen ten dienste van onze Eilanders bleef.

Ten tweeden ; het stuit hun schriklyk tegens de borst , dat onze Opperhoofden van hen willen aanbeeden en byna godsdienstig geëerd worden , zy hebben dat voorheen door dwang en ontzag gedaàn , doch in deeze hunne Godsdienstige eerbewyzingen ontbreken de twee
hoofd-

hoofdzaken, *Geloof* en *Liefde*.

Ten derden; de inwoners van het Springerland hebben eenen merkelyken invloed op dat Eiland; zelfs gelooft men, dat hun Koning eertsdaags er stevige haken in slaan zal, om het naar zich toe, ten minsten van ons Eiland af te trekken.

Eindelyk, nu de inwoners van dat Eyland bemerken, dat men bang voor hun is, dat met op hun dreigen hun het genot van hunne landsbron heeft afgestaan, zullen zy stout worden, zy zullen daaglyks nieuwe eyschen te doen hebben, en zelfs begeeren en verlangen, dat zy door tegenstand zich geregtigd kunnen oordeelen, om alle banden met ons te verbreeken.

Men had alle deeze gevaaren voor weinig jaaren gemaklyk kunnen voorkoomen, en met eenen vadem koord, om den hals der Leyjonkers gelegd, dit Eiland zoo wel als het Noorderland aan het onze vasthegten.

Ik zel, grimlagchende, dewyl dit Eiland, gelyk ge my zegt, zinkt, en het geen gy my daar wyft, dryft, zou het my niet verwonderen, dat dat Eiland met behulp van uwe vyanden boven dit dreef, en zyn grondslag daar op vestigde.

Wy

Wy klommen den tooren af, en ik was blijde, wanneer wy weder op de straat kwamen, en ons naar ons Logement spoedden. Myn vriend geraakte door de stilte, in welke wy daar waren, in een verdrietig humeur over zyne verloore Regtzaak, en vervloekte zyne eenoogige Regters; Ik bad hem niet wanhoopend te zyn; dat een dapper man zich gelaten toonde in rampspoeden; en vertroofte hem zoo veel my mogelyk was. Een Zweed met ons in de zelve herberg zynde, en de droefgeestigheid van mynen vriend ziende, vraagde zeer bescheiden, naa dat hy met ons kennis gemaakt had, welke de rede van deeze zyne droefheid was? Deeze verhaalde hem het onregt, dat ons was bejegend, en dat er voor hem niets anders overschoot dan geduldig te zyn.

Naauwlyks had de Zweed dit berigt gehoord, of hy vloog woedende van zynen stoel op, schreeuwende; is 't mooglyk! Dezelve belediging, die u aangedaan is, heb ik ook ondergaan, en myne zaak is by die zoogenaamde Regters op dezelve wys behandeld en beflist; is dit een Land, op welks constitutie en geregelde wetten men roem draagt! Het is een Duivelsland; maar, hervatte hy, terwyl hy met zyn vuist op de tafel sloeg, dat alles dreunde;
ik

ik zal het er niet by laten: heb ik hier eenoogige Regters gevonden, ik heb, God dank! eenen Koning, die twee gezonde oogen in de kop heeft, en niet nalaten zal my Regt te verschaffen. By myn eer, zy weten hier geen Drommel van Gerechtigheid; zy moeten nog leeren, en wy zullen ze hier met de plak invoeren, dat verzeker ik u.

Onze waard, die verschrikt was over den nuytval van den driftigen Zweed, en niet wettende, waar van hy sprak, wou hem uit eene goede welmeenendheid waarschuwen, en zei; Mynheer! wees voorzichtig! ik hoor u spreken van hier iets in te willen voeren, wees voorzichtig; men houdt hier tegenswoordig alles aan, en byna alles wat men bedenken kan is contrabande; dat door geen mensch, die niet stapel zot is, voorheen voor vry goed wierd aangezien, wordt nu zonder eenige oogluiking aangehouden; daarom wees voorzichtig; gy zoudt het u beklagen.

Ik geloof, hernam de driftige Zweed, dat uwe eenoogige Regters op den Contrabandelyst van den Duivel staan, die hen zekerlyk, wanneer zy den adem voor het laatste zullen haalen, voor goeden prys verklaaren zal.

Wy

Wy lagchten eens hartelyk om den eenvoudigen waard en driftigen Zweed; en na dat wy een weinig gegeten hadden, betaalden wy den Castelyn, en namen de te rugreize naar het Dorp van mynen vriend aan.

Wy wandelden op ons gemak, dewyl de haast ons thans zoo niet, gelyk in onze reis naar de stad, noopte; het aangenaam gezigt van het graazige land deed mynen vriend verscheide aanmerkingen en vergelykingen maken tusschen dit redelooze vee, en dat, in welks handen zyne zaak geweest was, en hy beklagde zich, dat zy by het gebrek van gezigt en gehoor niet stom waren geweest; ik vermyde zorgvuldig dit gesprek, wierp het van langzamerhand op andere voorwerpen; en daar het veld en deszelfs bewooners ons oog en oor vervrolykten, zag ik met blydschap, dat myn vriend zich te vrede stelde, ten minsten hy scheen zoo; Ik betuigde hem het genoegen, dat ik smaakte, wegens myne nieuwsgierigheid in het beschouwen der wonderen van dit Land voldaan te zien; en dat ik, wanneer het geluk my in myn Vaderland wederbragt, niet nalaten zou, die aan myne Landslieden medetedeelen. Gy moet nog meer zien, hernam hy. Wy zullen zoo draa wy van deezen tocht een weinig uitgerust heb-

hebben, een reisje naar het *Waterland* doen, daar vindt men ook veele merkwaardige zaken.

Naa hem hartelyk bedankt en verzekerd te hebben, dat niets my aangenaamer zyn zoude; vraagde ik, of dat Land ook niet een Eiland was, om dat het den naam van Waterland droeg? doch hy berigte my, dat ik my in myne meening zeer bedroog; dat het den naam van Waterland had, om dat deszelfs voornaamste gedeelte zoodanig door het water omringd was, dat het zelve, indien het vernuft der inwooneren door kunst en vlyt zulks niet verhoed had, eene eeuwighduurende zee en moeras zyn zou; deeze hunne waterwerken zyn kragtige bewyzen van hun vernuft en wonderen, die den aandacht van kunstminnaars waardig zyn, door welke zy der zee eenen breidel in den mond leggen, en derzelver woede beteugelen. Zy verdienen dan, hernaam ik eerder den naam van Meesters der zee dan deeze Eilanders. Gy zult my zeer verpligten, indien gy om den weg te verkorten, my by voorraad eenig bericht kunt geven van dat Land, en deszelfs inwooners. Zeer gaarne, antwoorde hy: het Land is verdeeld in verscheide Landschappen, welke ieder hunnen eigen naam, en eigen regeering hebben, doch echter allen zoo opregt en

naauw

naauw aan een verknogt zyn, dat zy te samen als maar een ligchaam uitmaken. Deszelfs Luchstreek is vry gematigd en gezond; echter meer in de hooge dan in de laage landen: het heeft van alles overvloed; zoo door zyne eige voortbrengfels, als door den grooten toevloed, welke daar van alle waerelddeelen naar toe gezonden wordt.

Deszelfs inwooners zyn dapper, opregt, vernuftig, werkzaam, voor het grootste gedeelte een gezond hart hebbende; het welk vatbaar is voor tedere aandoeningen; gastvry en bestaande van den Vee- en Landbouw, Visscheryen, Handwerken, maar voor al van den Koophandel, welke zoo uitgebreid is, dat men zich moet verwonderen, dat zulk een klein Land toch door denzelven zoo aanzienlyk heeft kunnen maken, schoon het aan den anderen kant ook waar is, dat deszelfs luister veel door de weelde en pragt verlooren heeft.

Gy geeft my een aangenaam denkbeeld van dat Land en deszelfs inwooners, zei ik, en verdryft in my de vrees, van my by myne aankomst aldaar door baardschrappers mishandeld te zien; zy bezitten volgens uw verhaal het waar karakter der Helden, dewyl zy te ge-
lyk

lyk dapper en medelydende zyn. Zoo is het hernam hy; hunne goedaardigheid gaat zoo ver; dat zy niet alleen nimmer het eerst beledigen, maar zelfs aangedaan leed, wanneer het niet te ver gaat, verdragen; er zyn geen voorbeelden van, dat zy immer uit staatkundig belang zich, ten kosten van hunne nabuuren, hebben zoeken te verryken, het welk ook veel al uit de agting, die zy voor de goede trouw, en den afschrik, dien zy voor het schenden van hun woord en eed hebben, ontstaat; hoe klein echter hunne staat en hoe gering hunne magt zy, zy zyn nogtans, te lang getergt zynde, vreesfelyke vyanden, en hebben meer dan eens magtige Vorsten doen beven; zy hebben een afschrik van de slaverny, alles opzettende, om het juk van hunne halzen te weerén. Zoudt ge niet verwagten, dat zulk een volk, zoo edelmoedig als dapper, van zyne nabuuren bemind wierd, om deszelfs uitstekend character! Het tegendeel is waar; zy hebben wel vrienden in sehn, die uiterlyk zich verheugen in hun welzyn, doch in de daad niets meer dan hunnen ondergang zoeken, zulke zyn deeze Eilanders; dit behoef ik u niet te zeggen, gy zelve hebt gehoord, hoe zy de Waterlanders misleyden, en mooglyk zullen wy, wanneer wy in het

Waterland zyn, daar nog meer bewyzen van voor handen vinden.

Ik vraagde, of zy ook eenen byzonderen Godsdienst hadden. Doch hy antwoorde my, dat hunne Godsdienst, ten minsten de heerschende, dezelve van deeze Eilanders was, en dat zy dien zeer eerbiedigden; het welk hen meermalen tot een ander uiterste, namelyk tot Dwepery had doen overslaan, waar van hy my een kragtig voorbeeld verhaalde.

Voor eenige Jaaren, ging hy voort, is daar een huwelyk voltrokken, tusschen eene zeer voornaame Dame, en een zeer aanzienlyk jong Heer, welke verbindtenis met regt onder de wonderlyke verschynfels gesteld mogt worden, dewyl zoo wel de voogden van die Dame als de vryer, op welken die voogden veel invloed hadden, zich met eenen eed verbonden hadden, dat dit huwelyk nimmer stand grypen zou, om dat zy vreesden, dat het ze've eenige onheilen met zich mogt slepen; dan het gepeupel den spot stekende met dien eed, vertrapte denzelven, zoo wel als de hilyke wetten, door welken zy die voogden allen eerbied schuldig waren, en drongen, door het verwekken van eenen bykans algemeenen oproer, dit huwelyk door. Schoon het in dien tyd niet onge-

ge-

gelukkig was, het was echter door meened en oproerigheid geklonken, en ieder die eenigen eerbied voor Godlyke en menschelyke wetten heeft, moest billyk een afgryzen gehad hebben van zulk een schandelyk bedryf; dit niettegenstaande wierd dit huwelyk bykans alom, jaa zelfs van hunne priesters, als door de Godheid zelve te wege gebragt, uitgebazuind; even als of die door slinkfche middelen, door schandelyken oproer, haare bevelen uitvoert.

Door deeze en andere gesprekken, die tot de inwooners van het Waterland hunne betrekking hadden, verkorteden wy den weg, en kwamen, eer wy het zelfs dagten, aan het Dorp en de woning van mynen vriend, alwaar de verflagenheid over het onregt, dat hem bejegend was, zoo groot was, dat ik niet alleen, maar hy zelve voor trooster speelen moest; integendeel juichten zyne buuren, en lagchten hem hartelyk uit; hy gedroeg zich als een kloekmoedig man, die het leet en de rampspoeden gevoelt, zonder dat men daar van iets kan bemerken.

Naa eenige dagen deed 'er zich eene schoone gelegenheid op, om naar het Waterland te vertrekken; een vaartuig van onze Eilanders moest een togt derwaards doen; myn vriend

verzuimde niet zich van deeze gelegenheid te bedienen, om my dat Land naauwkeuriger en meer van naby te leeren kennen, en floeg my dit reisje voor; in het eerst was ik bevreesd om met dit volk de reis te ondernemen, dewyl ik niet twyffelde, of zy zouden ons handelen; even als die rovers, die ons vaartuig by myne aankomst geplunderd hadden, doch op de verzekering, dat wy hier van de minste zwaarigheid niet hadden, stemde ik den voorslag toe.

Wy namen den nodigen voorraad mede, en naa een vriendlyk afscheid van de huisgenooten genoomen te hebben, gingen wy te scheep. Het was een verrukkelyk aangenaam weder; de windjes fluisterden in de zeilen, en deden ons, daar wy ryklyk half wind zeilden, tamelyk wel spoed maaken; de zee was effen en er ontbrak niets, het geen tot onze vervrolyking dienen kon.

Naauwlyks waren wy nogtans halver weg, of de Lucht betrok en wierd bekleed met zwarte wolken, welke te aanschouwen alleen genoegzaam was, om eenen slegten en bevreesden zeeman, gelyk ik was, den dood op het lyf te jagen: de Zon trok haaren glans weg: de wind begon op te steeken, en alles voorspelde ons een onweer; binnen den tyd van een uur begon

gon het bliksemlicht ysfelyk te flikkeren, en de donder rolde door de Lucht, wiens geklatter op de thans bruischende golven wierd te rug gekeert; de winden scheenen uit de vier hoeken op te komen, en hunne kragten in te spannen, om de zeebaaren en met dezelve ons vaartuig nu ten Hemel te verheffen, dan wederom tot bykans op den bodem der zee te smyten; alles beefde, uitgezonderd de scheepsgasten, welke onder hunne gewoonlyke vloeken en een stortvlaag van brandewyn toonden, dat zy wanneer zy al geen Meesters van de zee waren, toch haar geweld niet vreesden; eindelyk begon het weder te bedaren; de Lucht klaarde op; de storm en onweersbuyen dreeven over, en alles kreeg zyne eerste gedaante weder.

Wy hadden echter nog eenige uren nodig, om van de schrik, die my en mynen vriend vermeersterd had, te bedaren; en hier toe was een gedeelte van den medegenoomen voorraad ons zeer dienstig.

Des anderendaags zagen wy met het opgaan van de Zon een vaartuig, het welk jagt op ons maakte, en ons van verre, schoon wy genoegzaam buiten schoot waren, eenige kogels toezond; onze zeelieden zetteden alles by

wat mogelyk was , om dien Jager te ontvlugten , het geen ons gelukte , tot geen geringe blydschap van ons allen , dewyl wy in hunne handen gevallen zynde , zeker naar het Springerland gevoerd waren , schoon , gelyk myn vriend my verzekerde , hun onthaal vry beter zou geweest zyn , dan de Eilanders gewoon waren tegens die , die zy veroverd hebben , te oefnenen.

Een gering dorpje of gehugtje , den Waterlanderen toebehoorende , voorbyvarende , begonden eenige van de Eilanders zich te verheugen ; hier riep 'er een , driftig op het arme vlek wyzende , hier hebben onze voorvaders getoond , dat zy moed in 't lyf hadden , en het hart hun op de regte plaats zat ; in eenen oorlog tegens de Waterlanders hebben zy het met den degen in de vuist veroverd , en tot den grond verwoest. Myn vriend , hun thans niet meer ontziende , vatte de party voor de Waterlanders ; gy hebt u , zei hy tegen den Eilander , hier niet over te beroemen , en het geen zy op die plaats verrigt hebben , levert meer de bewyzen van een lafhartig , moorddadig hart , dan van eenen waaren heldenmoed op ; welke lieden hadden zy te bestryden ? arme ongewapende vischers , en die zoo we-

nig

nig in getal, dat zy by het getal der bestryders niet te noemen waren, en dus op hunne aannadering terstond de vlugt namen; uw volk vond immers geene inwooners dan eenen ouden kranken man, welken zy op zyn ziekbed den hals afftaken, noemt gy dit dapper? zyn dit heldendaaden? De Eilander zag hem overschouder met een verfmadend gelaat aan; zeggende met een forsfe stem; ik bemerk, dat gy nog niet weet, dat 'sLands wys 'sLands eer is.

Den volgenden dag kwamen wy voor de voornaamste haven van het Waterland en liepen die in tot vlak voor de stad; ik kan zeggen, dat dit gezigt my verbaasde; iets zoo grootfch, zoo majestueusch, had myn oog nimmer gezien. Ik brandde van begeerte om aan land te stappen, en twyffelde niet, of ik zou de heerlykste vertooningen van pragt en overvloed vinden, in welke gedagte ik my niet bedroog.

Naauwlyks waren wy een straatwegs voortgegaan, of wy vonden ons, terwyl wy bezig waren de heerlyke voorwerpen, die ons omringden, te beschouwen, op het onverwagtf omringd door eene menigte menschen, welke deftig en luifteryk gekleed waren, hebbende

een groot papier in de handen, op het welk een Goudsteen geschilderd was, daar zy zoo onophoudelyk en vol gedagten hunne oogen op gevestigd hielden, dat zy hunne landslieden, welke hen aanspraaken, niet scheenen te zien, noch te hooren; hun gelaat was betrokken en bleek, het welk by hunne ingevallen wangen en hun onophoudelyk zugten eene zwaare krankheid te kennen gaf; zy vloogen driftig naar ons toe, het welk my deed geloven, dat zy ons voor Doctoren der Geneeskunde aanzagen, en toen myn vriend my verzekerde, dat zy bykans onzinnig waren, vreesde ik geweldig voor een slecht onthaal, en schreeuwde uit al myn magt; Mynheeren! Wy zyn geen Doctoren; in der waarheid wy verstaan niets van de Geneeskunst.

Dit scheenen zy niet eens te hooren, maar schreeuwden, zoo sterk zy konden, daar tegen; komen de Heeren uit het Wonderland? Wy antwoorden; jaa. Hierop vraagden zy met een beklemd hart, of het waar was, dat dat Eiland zonk? en toen wy dat bevestigden, vertrokken zy schreiende en met eene klagen- de stem uitroepende; myn arme Goudsteen! O Myn arme Goudsteen!

Wy waren blyde, dat wy van dit treurig
ge-

gefelfchap ontfagen waren; 't is waar; zy hadden ons in het minft niet beledigd, maar op krankzinnigen is weinig ftaat te maken. Deeze lieden, zei myn leidsman, zyn zulke, welke hunne Goudfteenen in handen van onze Eilanders gefield hebben. Schoon zy te beklagen zyn, antwoorde ik, zynze echter voorbeelden, aan welke anderen zich kunnen spiegelen, en zich dus voor die dwaasheid wagten. In 't minft niet, hernam hy, want die het gebruik van zyn redelyk verftand begint te misfen, laat zich noch door woorden, noch door voorbeelden, van dwaaze daden affchrikken; dit zult gy morgen, wanneer wy wederom eene wandeling doen zullen, zelve moeten bekenen.

Wy namen onze intrek in het Logement *De Vorftelyke Dienaar*; en wierden ongemeen vriendelyk ontvangen; wy kreegen op ons verzoek eene vrye kamer, welke deftig gemeubileerd was, en deden eene goede avondmaaltyd. Des morgens van den volgenden dag, naar het ontbyt, wandelden wy naar een groot plyn, op het welke markt gehouden wierd; hier zagen wy eene onnoemelyke groote fchaar van menfchen, onder welke zeer veele waren, die door hunne wonderlyke ligchaams

gestalte en mismaaktheid onze verwondering en aandacht tot zich trokken.

Wy drongen door eene groote troep volks, het welk rondom eenige houten tenten vergaderd was, welke aldaar by gelegenheid van eene jaarmarkt gelyk ook in Holland gebruikelijk is, waren opgeslagen; onder anderen was er eene tent, in welke vreemde dieren te zien waren; wy traden daar in, niettegenstaande de vreeselyke stank, welke doorgaans die tenten bykans ondragelyk maakt; eenige kleine dieren maakten eene soort van dans met wonderlyke grimmigheden rondom eenen Leeuw, eenen wolf en eenen vos; de Leeuw scheen te slapen, terwyl de wolf en de vos elkander begrimden, en naar elkander beetten, doch zonder elkander veel te beschadigen; de wolf beet nu en dan den Leeuw in de poten, het welk de vos insgelyks deed, en wanneer de Leeuw scheen te ontwaken, of begon te brullen, dan likte hem de wolf, en liefkoosde hem, terwyl de vos als met zyne oogen hem wilde te kennen geven, dat de wolf hem beledigde en hy dien straffen moest, dit had geen ander gevolg dan dat dit Dier hen beide eens over zyde aankeek, en wederom zich nederlei om te rusten. Gy kunt, zei ik tegen mynen vriend, hier uit de edelmoe-

moedigheid van den Leeuw kennen, als die zich niet stoort aan de vergrypingen van zyne makkers. Ik weet niet, antwoordde hy, of deeze rust hem niet schadelyk zou kunnen zyn, dewyl zyne buuren ook tanden en klaauwen hebben, en niets toetevertrouwen zyn; geloof my, de wolf zou, indien hy daar toe eene goede gelegenheid zag, dien Koning der Dieren zeer ligt de keel afbyten, want hoe valsch de aart der vossen is, die van dit soort van wolven gaat die ver te boven; indien hy hen al niet wilden beledigen, hy moest hun ten minsten zyne scherpe nagels en tanden eens toonen, en zyne oogen openhouden, zy zouden dan de stoutheid niet hebben van hem te byten.

Zoo draa wy buiten de tentgekomen waren, gingen wy langs eene rey Galanterie- en Neurenberger-kraamen, welke veele merkwaardige zaaken te koop hadden; onder anderen zagen wy in eene derzelver weergalooze verrekykers; de koopman verzekerde ons, dat zy van eene nieuwe uitvinding waren, en er geen by derzelver deugd haalen kon; hy had van dezelve tweederlei soort; met de eene kon men uit het Wonderland tot vlak in deeze stad zien, en zelfs naauwkeurig onderscheiden, wat er in de

de ſcheepen der kooplieden geladen wierd; met de andere kon men het zelve uit het Springerland ontdekken; zy waren van een byzonder, wonderlyk maakfel, en elkander volkomen gelyk, uitgezonderd dat die, welke in het Wonderland gebruikt wierden, gouden guinjes in plaats van geſleeven glazen hadden, daar de anderen, welke in het Springerland tot dat zelve einde dienden, van louifen voorzien waren; de koopman noemde dezelve *Staatsverrekykers*.

Deeze man liet ons vervolgens eenige doosjes zien, welke van zilver waren, doch zoo ongemeen klein dat men dezelve naauwlyks kon aanvatten, en de honderd ſlegts de zwaarte van eenen Hollandſchen ſtuyver hadden; in deeze doosjes, zei onze koopman, bewaren de inwooners van het Wonderland hunne opregte vriendschap en goede trouw; zy zyn zeer handig en beſlaan niet veel plaats in de zak, wanneer men al genoodzaakt is, die by zich te ſteken.

Naast dezen ſtond een boekekramer; de liefhebbery, die ik altoos voor het leezen gehad heb, deed my eenige nieuwe werken, welke hy zeide, eerst onlangs uitgekoomen te zyn, doorsnuffelen; derzelver inhoud van veel belang zynde, twyffel ik niet of myn lezer zal my verſchoonen, dat ik hem met het opgeven der

der tytels van eenige dier werken, een oogenblik ophoude.

Het eerste stukje, dat ik in handen kreeg, was een *beknopt verhaal van de zeeslagen, welke zonder bloedstorting waren afgelopen*; in het welk de schryver eenige Mathematische regelen opgaf, om slag te leveren, zich te verweeren en den roem weg te dragen, zonder eenen man te verliezen; men kan zeer ligt bemerken, dat de opsteller een menschenvriend geweest is.

Het tweede boekje dat ik opsloeg, was in duodecimo formaat; behelzende een plan van *eene geld-Negotiatie, van welke men verzekerd kon zyn, dat de Hoofdsom nimmer, en de Intresfen slegts twee Jaaren zouden betaald worden*. Het was door eenen Leyjonker van den Koning geschreeven, en opgedragen aan de krankzinnige Waterlanders.

Ik doorliep nog met een opslag van het oog, een zedekundig werkje, getyteld, *de voortreflykheid der verdraagzaamheid*, opgesteld door eenen Waterlandschen koopman; doch uit den inhoud kon men zeer gemakkelyk opmaken, dat deeze deugd meer eene gedwongen dan eene vrywillige verdraagzaamheid by hem was.

Wy verlieten dit marktplyn en sloegen eene der straaten in, ten einde van welke wy van ver-

verre eenen hoop volk zagen staan; nu zult gy zien, zei myn vriend; op welk eene wys men de inwooners van hunnen kostelyken steen beroofd; wy drongen naar onze gewoonte door om alles naauwkeurig te bezigtigen, en zagen eenige mismaakte menschen of liever monsters, hebbende de hoofden van eenen vos, en het voorste gedeelte van het ligchaam wit, het agterste pikzwart; deeze, zei myn leidsman, zyn de grootste en vernielendste wanschepzels van deeze gantsche Landstreek; een gedeelte van dezelve wordt van onze Eilanders, andere wederom van andere Volken, ook sommigen van de Waterlanders zelve gebruikt, om de halfkrankzinnigen te bedotten. Dit volk maakte een vreesfelyk geweld, uit al hun magt schreeuwende; wie heeft er Goudsteen? Wie wil gelukkig zyn? Wy verbeteren en vermeerderen den Goudsteen. Op dit geroep kwamen er veele, welken de tong bykans uit den hals hing, het welk zoo het my toelcheen, uit eenen onledyken dorst voortkwam, naar deeze monsters toevliegen; zy stieten veele Waterlanders, welke hun om hunnen Goudsteen verzogten, onder belofte van die in der daad door het fonteinwater, uit de pylaaren van 's Lands welvaaren voortvloeyende, te zullen verbeteren, met een
grim-

grimmig gelaat uit den weg; hen voor bedriegers uitkrytende. De monsters ontvingen deezē ver dwaasden hoop met open armen; likten hun terstond met hunne lange spitse vofetongen de oogen toe, en beroofden hun van hunnen Goudsteen, stoppende in plaats van denzelven, eenige papieren in hunne zakken, op welken een Goudsteen, van dezelve grootte en gedaante, als die, dien zy hun ontweldigd hadden, geschilderd stond, en die men hier *effecten* noemde, hun verzekerende, dat hun kostelyke steen nu zeer zou aangroeyen.

Ik kon niet nalaten, deēze arme menschen te beklagen, als die niet alleen met de droevigste aller kwaalen, namelyk het gemis van het verstand bezogt waren, maar die daarenboven, schandelyk beroofd en tot overmaat van ongeluk door dit snood gebroed verblind wierden; doch myn vriend verzekerde my, dat de blindheid deēzer rampzaligen slegts zoo lang duurde, als de monsters hunne witte zyde vertoonden, maar als die zich omkeerden, en hunne zwarte zyde lieten zien, dat dan ook die elendigen terstond van hunne blindheid geneezen waren.

Op dien zelven dag even na de middagmaaltyd bragt myn vriend my aan een heerlyk gebouw,

bouw; deszelfs bouworder was een der deſtigſte en oudſte, en de uiterlyke pragt vertoonde, dat deszelfs bewooners waarſchynlyk de vermoogendſte en aanzienlykſte van dit gantſche Land waren; myn vriend bevestigde myne gedagten, zeggende; dit is een luthuis van het voortreffelykſte paar, dat niet alleen hier te Land woont, maar zelfs van den gantſchen aardbodem. De vrouw is een inboorling, doch de man niet; echter heeft zyne langdurige inwooning alhier hem geheel tot een inboorling gemaakt, dewyl hy reeds zederd twee eeuwen zyne woning hier gevestigd heeft. Ik zag hem een oogenblik ſtilzwygende aan, en vraagde hem toen, of hy zich niet verſprak, dan of de gewoonte van dit Land medebragt, dat men een vierde van den tyd voor een geheel nam? Hy antwoordde my, neen; maar indien gy daar over verwonderd zyt, zult gy het nog meer zyn, wanneer ik u zeg, dat zy elkander tagtig jaar gevreid hebben, eer zy hier door een plegtig huwelyk verbonden zyn: Dit gebouw is eigenlyk hun luthuis, en de plaats daar hunne ſtaatlyke Lyfwagten vergaderen, die alle mannen moeten zyn van eenen dapperen, opregten aart, van kloek beleid en gezond verſtand, daar by van eene luſterryke geboorte; hier door hebben

ben die zich altoos zien eeren en ontzien als Koningen, zoo dat zelfs de grootste Monarchen zich met hunne vriendschap vereerd agten.

Deeze Lyfwagten moogen nimmer vergaderen, ten zy het oude deugdzaame paar voorziet, en schoon zy alles bestieren en het volk beveelen, moogen zy echter niets doen dan met voorkennis, jaa zelfs op uitdruklyk bevel van die vorstelyke oude lie-den.

Hebben zy, vraagde ik, hier dan nog eene andere wooning? jaa, was 't antwoord; zy woenen in het heerlyk Paleis 's *Lands welvaaren*, het welk zy hier gebouwd hebben; en wy deezen middag nog zien zullen; in dít Lusthuis zyn zy alleen maar, wanneer hunne Lyfwagten daar vergaderd zyn. Laat ons eens binnen treden!

Ik stond verwonderd over de deftigheid en eenvoudigheid, welken het voorvertrek niet weinig luister byzetterden; rondom was het versierd met de oude familiefstukken van het oude paar, hangende ter regterhand die van den man, als *Hus, van Praag, Luther, Calvyn, Zwinglius, Beza* en andere; aan de linker-zyde van het vertrek zag ik die der vrouw, als *Civilis*, zyn-

de een portrait van een ouden datum; naast dit hingen *Willem, Brederode, Egmont, Hoorne, Lodewyk, Hoogstraten, van den Berge*, en verscheide anderen, welke zoo bouwmeesters als werklieden van het Paleis 's *Lands welvaren* geweest waren, in het vertrek, aan dit grenzende, zaten de Lyfwagten rondom het agtings- en eerwaardig paar; wy bleeven in een hoekje van het vertrek in eene eerbiedige houding staan, en verwonderden ons over den luister, welke op deeze aanzienlyke vergadering lei, en nog meer over het gelaat van den ouden Heer, het welk nog zoo fris en bloozend was, als dat van eenen jongeling; zyne vrouw zag een weinig bleek en had eenige pynelyke trekken op het gelaat. Zoo draa de eerwaardige man ons gewaar wierd, kwam hy met een lagchend gelaat naar ons toe, en vraagde ons naar onzen welstand. Toen hy bemerkte, dat wy verlegen en beschroomd waren, jaa zelfs hem niet dorsten aanzien; (in de daad hy had iets Goddelyks op zyn gelaat) zei hy met eene vriendelyke stem tot ons; wees niet beschroomd, Myn Heeren! Gy zyt hier in een gastvry land, en my geschiedt geen grooter vermaak, dan dat men tot my komt; alle menschen zyn myne vrienden, ten zy zy zich my

my tot vyanden stellen. Verschoon my, dat gy my in geen te bestig gewaad vindt! myn rok is door een ongelukkig toeval gescheurd, doch dit hoop ik zal haast verholpen zyn.

Door deeze vriendelyke aanspraak stoutmoediger geworden zynde; vraagden wy hem naar den welstand van zyne Gemalin. Hy antwoorde ons, dat zy tot zyne smart thans in geen te bestigen staat was; dat zy voor eenigen tyd het ongeluk gehad had van over het been gereden te worden, doch dat hy hoopte dat zulks geen gevolgen hebben zou. Dit wenschten wy ook hartelyk, en naa hem een ootmoedig en dankbaar compliment gemaakt te hebben, verlieten wy dit vertrek, en traaden in een ander dat naast aan deeze vergaderkamer was, hier zaten eens gantsche menigte theologische kleedermakers, (ik noem dezelve zoo, om dat zy gelyk de predikanten in Holland met mantel en bef pronkten) zy hadden den rok van den Doorlugtigen, ouden man onder handen. Hoe, riep ik tegens mynen vriend; zoo veele kleermakers aan eenen rok! indien 'er slegts een aan bezig was, zou hy; zoo het my toefchynt, hem spoedig genoeg hersteld hebben. Spoediger dan nu, antwoorde hy; slaa eens naauwkeurig agt op hunne handelys!

Ik zag dat zy onderling in kunstbegrippen zeer verschilden; het geen de een toegenaaid had, wierd door den anderen opgesneden, en wanneer een, die een zeer zagtzinnig man scheen, op een groot gat eene stevige lapgezet had, vloog een ander, die het vuur van gramschap uit de oogen blaakte, op hem toe; rukte de opgezette lap af, en sloeg 'er den goeden man, die 'er hem opgezet had, zoodanig mede in 't gezicht, dat hem de traanen in de oogen stonden. Zyt gy een kleermaker bromde hy, gy mogt ik weet niet wat zyn! Gy zyt een schandvlek voor ons gantsche lichaam! Ik bid u Collegaa's, riep hy tot de anderen, beschouwt eens het werk van deezen onverstandigen! indien men hem liet voortgaan wat zou 'er van den rok worden! Eeni-ge trokken zyne party, andere wederom die van den ouden goeden, zagtzinnigen man; dit liep zoo hoog, dat zy elkander met den rok om de ooren sloegen; en wy, wilden wy niet meede nu en dan een wisch krygen, genoodzaakt waren dit onrustige vertrek te verlaten.

Zoo draa wy wederom op de straat kwamen, zei myn vriend; het spyt my, dat wy de Vrouw van het huys niet van naby heb-
was

ben kunnen zien, en zy in geen beteren staat was; gy zoudt u over haare schoonheid hebben moeten verwonderen. Dat kan ik zeer gemakkelyk begrypen, antwoorde ik grimlachende; eene vrouw van dien ouderdom moet zeer schoon zyn. Spot 'er niet mede, hernam hy, zy is in der waarheid de schoonste van het gantsche Land, en zy is nog in staat om door haare bevalligheid de harten der grootste Vorsten zoodanig in liefde te ontsteeken, dat zy niets zouden ontzien, noch zich eene gelegenheid laten ontslippen, om dit Juweel des Vaderlands magtig te worden.

Ik bezag het Lusthuis nog eens naauwkeurig van buiten, en zei tegens mynen geleider; wat is alles even schoon en evenredig naar de orde gebouwd; ik kan my niet herinneren ooit zulk een treffelyk huys gezien te hebben; het is allen lof waardig: Dat is het ook, hernam hy; jammer is 't maar, dat de muuren niet dik genoeg zyn, en zulken, die scherp van gehoor zyn, alles kunnen verstaan, wat daar binnen gesproken wordt; hier zyn twee mannen, een van het Wonderland, en een van het Springerland, die zeer scherp van gehoor zyn, deeze luisteren gedurig aan deezen muur, en vertellen dan het geen zy

gehoord hebben aan hunne Opperhoofden, en dit baart veeltyds veel nadeel.

Wy wandelden naar eene bygelegen kerk, welke in onzen weg stond, dien wy insloegen om het ander Paleis 's *Lands wehyaaren* te bezigtigen; zoo draa wy in den Tempel waren zagen wy eene menigte schilderyen, waarmede de wanden en pylaaren opgesierd waren. Ik vraagde, of men hier te Land de kerken tot marktplaatsen van kunststukken maakte? Doch my wierd geantwoord, dat het wapens waren, welke tot niets anders dienden, dan om den aanschouwer te verzekeren, dat de overledene, voor wien dit wapen aldaar gesteld was, van eenen deftigen afkomst was. Heeft men hier, vraagde ik weer, geene gedenktekens, opgericht ter eer van zulke mannen, die zich door hunne edele daden onsterffelyk gemaakt hebben? Zeker hernam hy; slaa uw oog slegts op dit grafsteraad! Dit heerlyk gedenkstuk is door de Edelmoedigheid der Statelyke Lyfwagten ter eer van de Dapperheid opgericht; hier is een dier oude Helden begraven, die staalen tanden hadden, voor welken de Doggen beefden. Men heeft 's Lands vlag met hun bloed besprengd, maar nimmer heeft men die, zoo lang zy leefden, met drek bezoeteld en smaadheid kunnen aan-

aandoen. Ik stond met aandoening te staroogen op zyne marmeren beelden. Deze beelden, zei ik, is met recht in den Tempel geplaatst, want zy is heilig; men moest hier geduurig eene lykreden ter zyner eer by zyn gedenkteken houden, en de dappere daden dier Helden, en hunnen verkreegen roem, met de treffendste kleuren voor het volk afmalen, dit zou indien 'er hier, gelyk gy my gezegd hebt, nog Helden zyn, hunne edele ziel gevoelig maken, en het vuur der dapperheid in volle kragt doen branden.

Het was reeds laat op den middag, toen wy aan het Paleis's *Lands welvaaren* kwamen. Het was volgens het zeggen van mynen vriend, het voortreffelykste gebouw van het gantsche Land. Ik stond opgetoogen over deszelfs heerlykheid; de bouworde was treffelyk, en de rykheid en kunst scheenen om stryd naar den voorrang te dingen; het was geheel van marmer en van eene uitgestrekte en ongeloofbaare grootte, rustende op twee ryen pylaaren, welke zoo veele fonteinen waren, die in daar toe gemaakte marmeren bakken hun water wierpen. Het Paleis zelve had vyf verdiepingen, ieder van eene byzondere bouworde; de benedenste verdieping was eigenlyk de gewoone wooning van het

oude paar, het welk wy op het Lusthuys gezien hadden; dit groot vertrek was in twee deelen gescheiden, van welke dat des mans rondom met theologische boeken en geschriften dat der vrouw met krygswapenen gelierd was; op de eerste verdieping boven dit vertrek woonden hunne oudste zoons, die *Konpliden* genaamd wierden; deeze droegen onophoudelyk water in dikke en stevige buizen, welke de fonteynen waren van de aanzienlykste rei pylaaren; de mupren waren rondom behangen met balansen, ellen, maten en andere koopmans gereedschappen; welke in zulk eene goede orde geschikt waren, dat het eene aangename vertooning maakte. Op de volgende verdieping waren de dogters van het oude paar gehuisd, en wierden door vobgden bestierd; zy waren allen voortreffelyk schoon, en zaten in het midden van een kunstig gemaakt doolhof, welks paden met doornen omheind waren, het was aan elk, het zy een inboorling of vreemdeling, geoorloofd, deeze Dames te omhelzen, doch niemand kon den toegang tot dezelve vinden, dan hy, die met een goed verstand en een gezond oordeel begaafd was; men noemde deeze Juffers *de schoone Wetenschappen*; dit vertrek was allervoortreffelykst gemeu-

meubileerd met boeken, Aard- en Hemelgloben, Landkaarten, Physische en Optische instrumenten. Op de verdieping boven deeze waren ook eenige zoons van de oude lieden bezig met water te dragen in buizen, op de andere rei pylaaren uitkomende, doch dit ging niet vlug toe, waar by nog kwam, dat eenige moetwilligen van het Wonderland en andere Landen, sommige buizen afgesneden hadden, zoo dat de fonteinen van die rei pylaaren, welke de *Fabrykpylaaren* genaamd wierden, en die eertyds zeer aanzienlyk en veel watergevende waren, nu bykans ophielden water te geven; deeze waterdragers voerden den naam van *Fabrikeurs*. Het vertrek was behangen met schoone stoffen, als lakens, damasten en andere manufactuuren, doch op veele plaatsen gescheurd, zelfs hier en daar waren geheele lappen afgerukt, zoo dat men de bloote muuren zien kon, het welk eene onaangename vertooning maakte. Op de allerhoogste verdieping komende, verschrikte ik dewyl ik een verbaasd groot getal, zoo wel jonge als oude lieden, zoo wel mannen als vrouwen op den grond vond uitgestrekt; ik dagt, dat zy allen door een ongelukkig toeval het leven verlooren hadden, doch uit het berigt van mynen leidsman

en eene geringe beweging, die zy maakten, bemerkte ik dat zy fliepen; ik fliet eenen dier flaapers aan, en wilde hem wakker maken; hy opende met veel moeite zyne oogen, en my aanziende, zei hy, met eene flaauwe fltem; „voor eenen Inlander; neen vriend! in 't ge- „heel niet; ik kan gemakkelyk van de Buiten- „landers vyf of zes percent krygen; en daar is „het zeker.” Dit gezegd hebbende, floot hy zyne oogen, en fliep terflond weder: Geef u verder geen moeyte om hem wakker te maken, riep my myn vriend toe; hy is een van die krankzinnigen, wier Goudflteen door de Makelaars met de voflekoppen in papier verwifeld is. Het vertrek was wonderlyk en flordig behangen met papieren, in welker grootfltedeel het vuur of de worm was, door welke zy verteerd wierden. Wy lieten die ongelukkige flaapers leggen, en vertrokken, te meer waren wy hier toe genoodzaakt, dewyl hier een zeer benaauwden reuk was, die wy vreesden, dat misfchien ons hinderlyk en befmettelijk zyn zou.

Ik was over het gezigt van dit gebouw en deszelfs bewooners zeer voldaan, uitgezonderd over de flaapers, en verlangde de pylaaren naauwkeurig te bezigtigen; zy waren verwon-

der-

derlyk schoon gewerkt naar de regels der bouw-orde, uit gepolyft koper, en hadden aan alle zyden openingen, uit welke het water in de marmeren bakken liep; dit water was verkwiklyk, en laafde een oneindig getal menfchen, alleen die fonteinen in welke de Fabrikeurs water aanbragten, verminderden van tyd tot tyd, ook zeide men ons, dat het water uit de *Koophandelfonteinen* aangenamer en verkwiklyker was dan dit.

Voor den gevel van dit Paleis hingen verſcheide vierkante marmeren platen, op welke men naauwkeurig ſcheen agt te ſlaan, en voor derzelver duurzaamheid te zorgen, dewyl men om dezelve koperen kaffen gemaakt had; op deeze marmeren tafereelen waren de Tractaten geſchreeven, welke deeze Natie met andere Volken gemaakt had. Dit, riep ik, dit behaagt my beter, en doet my zien, dat men hier het eens gegeven woord zorgvuldig zoekt te houden.

Het was reeds avond toen wy in ons Logement te rug kwamen; wy vonden daar eenige bezadigde lieden, welke over de nieuwſpapieren en 's Lands geſteldheid in geſprek raakten; onder anderen hadden zy het zeer druk van eenen aanzienlyken man, wordende zyne han-

handelwyze van den eenen gepreezen, en van den anderen gelaakt, het welk het gewoone lot der Grooten is; zy geraakten over dit onderwerp in eenen hevigen twist, trekkende ieder zyne streng zoo styf het hem mogelyk was. Ik vraagde mynen vriend, of hy wist, welke man tot onderwerp van dit gesprek strekte? en hy antwoorde my, dat zy van den Schipper van 's Lands jagt spraken, dat die Heer een zeer goedaartig man was, jaa mooglyk al te goed; dat hy veele vrienden en ook veele vyanden had, en dat het geen de laatsten tot zyne beschuldiging bybragten, was, dathy, wanneer het donker weer was, niet te wel voor uit zag; vervolgens spraken zy van het Paleis dat wy dien middag gezien hadden, doch naauwelyks begonden zy hier van te reppen, of een man met één oog, het welk vreeselyk uitpilde, en twaalf lamme armen, sprong voor den dag, en maakte door zyne beweging zulk eenen wind als of alle de deuren en vensters open gezet waren; en ieder van koude rilde. Hebt gy niet bemerkt, schreeuwde hy; rampzalige Landslieden! dat dit Paleis naar zynen val neigt? Nog eenige oogenblikken, dan is het met dit Paleis en met alle deszelfs Fonteynen voor eeuwig gedaan! ziet gy niet, dat
de

de overheerlyke en kostelyke Fabrickfonteinen bykans uitgedroogd zyn ? Binnen korten tyd zullen zy geheel vervallen, en dan, geloof my; dan is het gantsch Paleis geen duit waardig. Gylieden ziet dit dagelyksch zonder het te zien, en zoo lange gy nog geen gebrek aan water hebt, verwaarlooft gy deeze onschatbaare Fonteinen. Gelukkig Vaderland ! dat ik alleen myne doordringende oogen gevestigd hebbe op de gevaaren, die u dreigen ! Het herstel van dit alles is voor my gespaard ; en, vervolgde hy driftig, ik zal het uitvoeren, indien myne handen nog eenige kragt hebben. Sommigen van het gezelschap, schoon allen daar in toestemden dat deeze Pylaaren veel van hun water verlooren hadden, lagchten om de snorkery van deezen eenoogigen windmaker ; doch anderen vraagden hem of hy eene goede mooglykheid zag om dit gebrek te herstellen ! Buiten twyffel ! schreeuwde hy ; buiten twyffel ! en ik wil wel zoo nederig zyn om u de wys te zeggen, op welke ik dat Wonder van behoudenis zeker zal uitvoeren ; ik zal de waterleidingen, die op de *Koophandelfonteinen* aanlopen, en de zelve van water voorzien, los maken, en die vasthegten aan de *Fabrickfonteinen*. Hier op ontstond een algemeen gesichater, en naa dat

eeni-

eenige hem uit goede meening gezegd hadden , dat dit plan verkeerd was , want dat buiten de onmooglykheid om het zelve uittevoeren , het meer schaade dan voordeel zou aanbrengen , dewyl aan één *Koophandelfontein* meer gelegen was , dan aan ses *Fabriekfonteinen* , vertrok hy met een geraas , gelyk aan dat van eenen hollenden wagen , en niemand scheen over zyn vertrek misnoegd te zyn.

Des anderen daags gingen wy wederom vroeg op weg , wy waren , ongevoelig voortwandellende , naauwlyks gekoomen tot de plaats , alwaar het Paleis 's *Lands welvaaren* stond , of onze aandacht wierd opgewekt , door een ontzagelyk geraas , het welk door eene verdeelde menigte verwekt wierd ; daar by gekoomen zynde , zagen wy eenige vreeindelingen ' , inwooners van het Wonderland , eenige uit het Springerland , ook verscheiden , welke ons onbekend waren , doch eene bruine kleur en een valsch gezicht hadden , bezig met de pylaren van den Koophandel aftezagen ; dit werk was het eerst begonnen door de inwooners van het Wonderland , en dewyl deeze in die vervloekte baldadigheid niet gestuit wierden , waren de anderen op hun voetspoor gevolgd.

De Eilanders hadden om in dit werk onge-
stoord

flood voorttegaan, een gedeelte van deeze menigte, welker Goudsteen en zy in hunne magt hadden, in hun belang weten te krygen, door bedreigingen, dat zy, indien men hen verhinderde, of met geweld wilde verdryven, alle hunne Goudsteen en in zee zouden smyten, en doordien deeze menschen, gelyk reeds gemeld is, het, gelyk men zegt, niet te vast hadden, waren zy te ligter daar toe overtehaalen, dewyl zy zich geen denkbeeld konden maaken, van het gevaar van het Paleis, noch belang stellen in het Algemeene welzyn. De Staatelike Lyfwagten van het oude paar waren op dit geraas naauwlyks toegeschooten, of een der aanzienlyke krankzinnigen, bevreesd voor zynen Goudsteen, trad bevende tot hen, hen biddende geen geweld te plegen, dewyl zy allen dan onseilbaar ongelukkig waren; hoe menigmaal riep hy, schreyende, hebben wy met onze Goudsteen en dit gebouw ondersteund, wanneer het door stormen aangetaft heen en weder schuddede, doch zyn wy den Goudsteen kwyt, dan is het met ons, dan is het met dit huys gedaan. Deeze (wyzende op de zoons van het oude paar, die op de tweede verdieping woonden) maken een groot geschreeuw, als of de Eilanders het gantsch gebouw wilden

ter

ter neder werpen , daar gylieden zoo wel als wy bewuft zyt, dat dit hun voorneemen niet is. Wat zou hen daar toe beweegen? zy zyn onze vrienden , die gaarn de vriendschap met ons willen onderhouden, indien wy hun slegts een weinig toegeven, en die ons voor de weldaden, die wy hun bewyzen, niet ondankbaar zullen zyn.

Hy had naauwlyks dit gezegd, of één der kinderen, welken het water aan de *Koophandelfonteinen* aanbragten, sprong voor den dag; hy had op zyn gelaat die fiere, die edele trekken van eene gramschap, die Helden past, en naa dat hy een verontwaardigend oog op den krankzinnigen hoop geslagen had, begon hy zyne aanspraak tot de Staatelyke Lyfwagten aldus.

Indien ik niet overtuigd was, Myn Heeren! dat uwe ooren voor de billyke klagten van onze inwoners, en voor al van die, welke door hunnen yver dit gebouw staande houden, open waren, ik zou dit ydel geklap van deezen onzinnigen hoop onbeantwoord laten, en voor den val van dit heerlyk Paleis beven, maar stilzwygende het yslykft noodlot voor ons en ons dierbaar Vaderland afwagten; Dan daar gylieden met duure eeden verbonden zyt voor
dit

dit huis te waken en te zorgen, en daar niemand uwer onbewust is, dat die aanzienlyke en te gelyk gewigtige post hem door een ontzaggelyk Opperwezen is aanbetrouwd, en hy van derzelver waarneming eens eene volledige rekenſchap voor den opperſten Regtbank zal moeten afleggen, twyffel ik niet, of gylieden zult onze klagten billyken, en het algemeene welzyn handhaven.

Gy weet, Myn heeren! dat aan het behoud van deeze Pylaaren niet alleen het behoud van dit gebouw, maar ook van het gantſche Vaderland gelegen is. De heilzame wateren, die uit dezelve voortvloeyen, verkwikken en voeden door eene menigte aderen alle de inwooners; indien dezelve al niet geheel vernietigd, maar ſlegts verſtopt of gekwetſt worden, dan houden de wateren op voortſtroomen, en alle uwe inwooners moeten door dit gebrek rampzalig omkomen. Denkt niet, dat ik te veel zegge! beſchouwt ſlegts den voet deezer Pylaaren; zy zyn beſprengd met het bloed dier Helden, welke aldie eerlooze ſchenders van deeze gewyde plaats afweerden; onze vyanden weten, dat onze kragt in dezelve beſtaat; dat het gantſche gebouw daar opruſt;

en daarom hebben zy altoos getragt die te vernielen, doch tot hier toe hebben wy met 's Hemels hulp hunne godlooze voorneemens verydeld, en dit moet altoos onze grootste zorg zyn. Hoort niet naar de klagen van deeze elendige voorstanders dier moetwillige ondermyners! hun eigen belang noopt hen het gantſche Vaderland daar aan op te offeren; 't is waar; zy zullen mooglyk ongelukkig zyn, maar aan het behoud van het algemeen is meer gelegen dan aan de welvaart van eenigen, die zich hun ongeluk moedwillig op den hals hebben gehaald. Zy ſnoeven met troefche woorden, dat zy dit gebouw door hunne Goudſteenen onderſteund hebben, maar dit is eene ydele grootspraak, en al hadden zy het voorheen gedaan, het is hun thans onmooglyk, daar zy dien ſchat in handen van vreemden geſteld hebben, die zich niet alleen daar door verrykt zien, maar ook magtig gemaakt zyn, om voor dezelve dolken te koop en ons die in het kwynend hart te ſtooten. Zy zullen mooglyk ongelukkig zyn, maar verdienen zy het niet te zyn, daar zy door eene vervloekte hebzugt het Vaderland beroofd hebben van die middelen, die tot verbetering van dit gebouw noodzaaklyk waren;

zy zyn het, die de Pylaaren kragt hadden kunnen byzetten, en van hunne Goudsteenen eenen muur om dezelve maken, welken alle derzelve schenders had kunnen afweeren; zy zullen mooglyk ongelukkig zyn, en door het verliezen hunner Goudsteenen uitteeren, doch dit verlies is herstelbaar; wanneer deeze bronnen ongeschonden blyven, zullen onze inwoonders hunne kragten niet alleen behouden maar dezelve verdubbeld zien; zy zullen door dit water hunne Goudsteenen, hoe klein die nu zyn, doen aangroeyen; zy zullen kinderen voordbrengen, die door het voorbeeld van deeze rampzaligen geleerd, dien schat zullen weten te waardeeren, en tot het beste van dit gebouw en het gantsche Vaderland aan te leggen.

Het voorwenden, dat die roof- en schendzike Eilanders niet voorneemen dit Goddelyk Paleis nedertewerpen, is een ontegenspreeklyk bewys of van de krankzinnigheid of kwaadwilligheid deezer lieden; zien wy niet met smart, dat zy onze Pylaaren zoeken aftezagen? hebben wy meer bewys nodig van het gevaar daar wy in zyn? Men beroept zich op hunne vriendschap, maar welke is die? een vriendschap, die alleen in woorden bestaat,

die alleen op hunne byzondere belangen gegrond is; eene vervloekte vriendschap, die ons altoos nadeliger geweest is dan de haat onzer vyanden; welke bewyzen heeft men van hunne liefde, van hunne goedwilligheid tegens ons? Toen de verschriklyke Dwingeland deezzer Natie, haare kracht en regtvaerdigen afkeer van alle slaaffcheit gevoelende, naa eenige jaaren stilstand, de wapenen weder opvatte, heeft toen, Mynheeren! hunnen Vorst niet aan dien Dwingeland eene hulp verschaft, die hy ulieden, zyne zoogenaamde vrienden, geweigerd heeft? Ik moet meer zeggen; toen ons Vaderland aan dat Eiland op het sterkst verbonden en hunne sceppter met onze pylen in eenen band gevlochten was; toen wy voor hun het harnas hadden aangeschooten; het mes, dat tot hunne slagting gesloepen was, van hunne keel rukten, en wy met elkander en voor hun eenen sterken vyand te bestryden hadden, toen zelfs zouden zy ons aan hunnen vervloekten nyd, schoon tot huneigen nadeel opgeofferd hebben; moesten wy niet met een en twintig mannen tegens hykans honderd gewapende Springers stryden, en bleven hunne drie en dertig krygslieden, tot welker bystand ons volk gezonden was, niet van ver-

verre en slegts aanschouwers van het gevegt, het welk wy, indien zy slegts zoo opregt en edelmoedig als sterk, zoo dapper als grootsprekend geweest waren, zouden gewonnen hebben, daar wy nu naa den dappersten tegenstand roemrugtig moesten wyken.

Men durft hier van hunne dankbaarheid spreken! Wie kent hunne geartheid niet? Wanneer wy hen, door rampen en ellenden afgemat, en bykans levenloos, met ons bloed laafden, en hunne kragten vernieuwden, zouden zy die blymoedig aanwenden, om ons het hart te pletteren te trappen. Welken dank bewees ons hunne Vorst, die als een weerloos meesje van gieren vervolgd en nagejaagd, in onzen schoot zynen toevlugt nam, en door ons gekoesterd en opgekweekt wierd? Helaas! de Natuur zelve heeft op het herdenken van zyne snoode en vervloekte ondankbaarheid! naauwlyks was de beschermende hand, die hem bedekt had voor de slagen zynner vyanden, van hem opgeheeven; naauwlyks had hy zyne vervolgers verpletterd, of hy schudde alle dankbaarheid, alle opregtheid uit, en tragtede zyn moordgeweer te stooten in de weldadige borst, die hem in zyne rampzalige ballingschap gelaafd had. Schitterde onze

Goudkust hem niet zoodaanig in de oogen , dat hy voor de menschlykheid verblind ons dezelve wilde ontweldigen ? Kan de gantsche Westkust niet getuigen , hoe zyne boosaartige en bloeddorstige hand zonder de minste oorzaak op haaren oever het vuur des oorlogs ontsak ? 't is waar op onze klagten gaf hy eenige goede woorden , en verontschuldigde deeze ongeoorloofde handelwys als buiten zyn last en weten geschied ; maar het bleef by woorden , en zy dienden nergens anders toe , dan om ons te overtuigen , dat de valsheid by de ondankbaarheid in zynen boezem woonde .

Zou ik alle de bewyzen aanhalen , Mynheeren ! die voorhanden zyn , om u te overtuigen , dat de Eilanders de laatste zyn , op welker vriendschap , op welker woord en beloften , wy ons moeten vertrouwen , ik zou niet meer dan eene waarheid bewyzen , welke ulieden allen bewust is . Dat dan het belang van eenige byzondere voor het algemeene belang van het lieve Vaderland wyke ! Deeze myne broederen , onze Moeder zelve , welker wacht gylieden waarneemt , verwacht dit van u ; indien uwe ooren voor ons verzoek , en uwe oogen voor het gevaar geslooten waren ,
zoudt

zoudt gyliden met ons vallen; gy zoudt met ons onder de puinhoopen van dit Paleis verpletterd en begraven worden, en voor onze ellendige nakomelingschap zou niets overschieten dan zugten, traanen en vervloekingen. Doch daar uwe wyze bescherming tot hier toe in veelvuldige gevaaren dit voortreffelyk gebouw beveiligd heeft, durven wy hoopen en zeker vertrouwen, dat gy niet te vergeeffch den post, ulieden aanbetrout, bekleeden zult.

Gy ziet hier, Mynheeren! eene nakomelingschap van Helden, in welker bloed dit gebouw opgemetseld is, en wy durven ons vleyen, dat wy van hen niet ontaart zyn. Wy bieden ons gewillig aan, en achten niets te duur om voor het algemeene welzyn opteofferen! Hier zyn onze harten! Hier zyn onze handen! Gebiedt slegts, en gy kunt alles van ons verwagten. Dat onze vernielende schynvrienden, dat onze vyanden ons bloed florpen, maar dat zy in eeuwigheid onze heilfonteinen niet uitmergelen noch omrukken! Vervloekt zy die dag, opwelken men zoude kunnen zeggen; dat Volk heeft zich door zyne dapperheid ten top van luister en aanzien verheeven, maar het is door lafhartigheid van zyne

schynvrienden tot den grond vernederd.

Deeze treffelyke aanspraak bewoog de staatelyke Lyfwagten het gebouw te beveiligen en de schenders van het zelve te verdryven ; zy zonden eenen kloeken man , gewapend met eenen grooten knuppel , zynde de steel van den srydhamer , met welken één der oude waterhelden de vyanden van deeze Natie voor eenige jaaren vergruisd had ; hy was luisterryk gekleed , welk kleed , styf van goud zynde , de *Eer der Natie* genoemd was , en trok vol moed op de Eilanders aan , met voornemen om de *koophandelpylaaren* te beveiligen voor hunne schendige handen ; doch de Eilanders dit reeds door eenen *staatsverrekyker* gezien hebbende , zonden hem eenen sterken knaap met eenen geheel srydhamer gewapend , tegen ; die tegen wil en dank van den Waterlander de *koophandelpylaaren* schenden wou ; deeze twee gewapenden raakten aan elkander , en het was ysfelyk om te zien , hoe grimmig zy elkander aankeeken ; ik verwagte niet anders , dan dat zy elkanderen te pletteren zouden geslaagen hebben ; doch door dien de Waterlander slegts met den steel van den srydhamer gewapend was , oordeelde hy zich te zwak om tegen zyne party te slaan , dewyl hy te regt vreesde ,

de, dat zyn vyand met den hamer zynen steel en mischien ook zyne leden zou beuken, dat 'er de spaanders zouden afvliegen; hierom besloot hy zynen stok goedwillig overtegeven, na dat hy met denzelven den Eilander gedreigd en eene beweging gemaakt had, als of hy hem de ribben aan stukken wou slaan, om te toonen, dat het hem aan geen moed ontbrak. Men verhaalt, dat hy door het overgeven van den stok een scheur kreeg in het luisterryke kleet, dat hy aan had; de beweeging onder het vergaderde volk was groot, en hunne oordeelvellingen over dit geval zeer verschillende; de meesten riepen; nu is het nog erger; het kleet de *Eer van de Natie* gescheurd! Nu zullen die rovers, noch anderen, eenigen eerbied of agting voor ons meer hebben! Wat zwaarigheid zoude het geweest zyn, indien er al eenige spaanders van den stok door wederzydsche slaagen waren gesprongen? Wanneer hy eindelyk zich niet langer kon beschermen, dan had hy niet meer te doen, dan nu gedaan is, namelyk den stok overtegeven; dan was men, ten slimste, in dezelve omstandigheid, en men had getoond, dat schoon ons de kragt ontbrak, het oude heldenbloed in onze aderen speelde. Wie zal

kunnen gelooven , dat die Hekden , die onze vyanden deden beven , uit onzen schoot gebooren zyn? 't Is waar; de stok zou mooglyk zeer gefchonden geweest zyn ; doch , indien men daar voor vreest , dan moest men hem niet voor den dag halen , maar in de eene of andere kast weg fluiten ; en aan onze *koophandelpylaaren* is meer gelegen , dan aan eenen enkelden stok. Zommige gromden , dat men den Waterlander maar alleen den stoel en niet den geheelen hamer tot verdediging der Pylaaren had mede gegeven , en beklagden het zeer , dat men hier de Staats verrekkers ook niet gebruikt had , om te kunnen zien , dat een sterker gewapende Eilander den Waterlander te gemoet trok. Anderen zeiden , dat de gewapende Waterlander zeer voorzigtig gehandeld had , daar in het voorbeeld volgende van krygsmannen met beleid begaafd , die liever den te magtigen vyand willen ontwyken , dan zich zelve te trotsch te laten vernielen ; dat hunne magt te klein was , om veel afbreuk te kunnen lyden , en dat het te voorzien geweest was , dat hy , met eenen dollen kop willende vegten , zonder stok en met eenige gaten in het hoofd was te huys gekomen , daar men nu hem en zynen stok by
eene

eene andere gelegenheid weer kon gebruiken. Dan verre de meesten riepen hier tegen aan; dat 'er tusschen een gevegt te ontwyken, en zich zelve en zyne wapenen overtegeven, een groot onderscheid was, en dat hy de eerste niet zou geweest zyn, die met eene geringe magt eene grootere geklopt had; dat, schoon hy eenige wonden bekoomen had, hy op deeze wys gelyk nu altoos den stryd had kunnen eindigen; en dat in geval hy en zyn stoet in de loop gebleven waren men dit verlies gemakkelyk had kunnen herstellen, en dat ten minsten dan het luisterryke kleed, het welk hy aanhad, en de Natie toebehoorde, ongeschonden zou gebleeven zyn. Eenige bygelovigen vervulden de plaats met een geroep; dat zy het geraamte van dien kloekmoedigen en dapperen RUITER, van welken ik boven gesproken heb, tot driemaal toe, zoo deerlyk in zynen grafkelder hadden hooren zugten, dat de kerk daar van weergalmde. Door dit voor en tegenspreken van den gewapenden Waterlander, raakte de menigte zoodanig in beweging, dat wy voor een oproer vreesden, en door het volk heen brekende, spoedig naar ons Logement keerden.

Onderweg zei myn vriend tegens my; schoon

ik

ik my niet als scheidsman in deezen twist stellen wil, moet ik nogtans bekenen, dat dit geval u geen te bestig denkbeeld van de dapperheid deezer Natie kan inboezemen; maar gy zult u nog kunnen herinneren, hoe ik u verhaald heb, dat hier ook gebreken plaats hebben, welke gantsch niet strooken met de anderfints loffelyke eygenschappen van dit Volk; men heeft hier een huis, het welk men *het huis der gedaantewisseling* noemt; dit is een slegt huis, en indien het tot den grooten slegt wierd, het zou des te beter zyn. Wy zullen het van daag nog gaan bezigtigen.

Wy bleven dien gantschen middag uitrusten, dewyl wy door het stilstaan en het gedrag op dien voormiddag vermoeld waren, en gingen tegens den avond naar dit huis.

Indien ooit eenige wooning den naam van een *Toverpaleis* verdiend heeft, zoo was het deeze; en hier geschiedden wonderen, die myn Leezer naauwlyks zal kunnen geloven.

Wy traden in een beneden vertrek, het welk men de *nodige wisfeling* noemde; hier zaten zommige agtbaare mannen eenige vergulden ezels in de wetenschappen te onderwyzen, welke voor dezelve zoo weinig vatbaar waren, dat zy van het geen hunne leermeefters

zei-

zeiden, niets begrepen, en er ook niet naar luisterden; naa eenige oogenblikken stond een dier agtbare mannen op met eene deftige houding, en ondervraagde de langorige leerlingen, welke nergens op wisten te antwoorden, ten zy de andere onderwyzers door tekenen en woorden hun het geëischte antwoord voor zeiden. Eindelyk wierden zy met een lauwerkans bekroond, en men hing hun een groot papier om den hals, het welk hier een Bal genoemd wierd; op dit oogenblik kroegen zy eene menschelyke gedaante, en men groette hen als Doctoren schoon zy in de raad euzels bleven. Deeze gedaantewisseling droeg hen den naam van *promoveeren*, en myn leidsman zei dat dit alleen geschiedde, om dat zy verguld waren, en hunne meesters ryklyk van hunne gouden vagt mededeelden.

Ik wil gaarn bekennen, dat ik met verontwaardiging zag, dat men den groenen eerkrans ook aan euzels uitdeelde, en de wetenschappen ten prooy van deeze onwetende schepsels gaf. Ik dagt, zei ik, dat men hier de wysheid regt wist te schatten, maar ik ondervind het tegendeel. Men heeft 'er niet altyd dus mede, hernam myn vriend; alleen vergulden euzels genieten dit voorregt; zy moeten geleerd zyn;
om

dat hunne vagt dat vereyscht, en zy veelyds aanspraak maken op ampten, tot welke geleerdheid vereischt wordt; en hunne onderwyzers kunnen hun den Lauwerkrans niet weigeren, om dat men hen daar voor rykelyk betaalt. Die onderwyzers zyn dan, zei ik, laage zielen, die de agting, welke ieder voor de geleerdheid hebben moet, door hunne hebzucht schandelyk verminderen.

Uyt dit vertrek traden wy in een ander, voor het welk geschreeven stond *Het Zwaaiwezen*. Hier zagen wy eenen man gekleed in een deftig met goud beleid kleed, die bezig was eenige mannen te onderwyzen, hoe zy met den strydhamer moesten omgaan; in het begin had hy verschriklyk veel moeite, om hen den hamer te doen vasthouden, en hen de nodige exercitien te doen verrigten; hy leerde hun met den zelve zekere slagen aan hunne tegenstreveren toetebrenghen, en die hunner vyanden te ontwyken; hoe zy hun krygswapen nu linksch dan regtsch moesten wenden, en meer andere zaken, welke die, die het gebouw *'s Landsweharen* moesten beschermen, noodzakelyk moesten weten. Toen zy eindelyk het nodige onderrigt bekomen hadden, en de handgreepen grondig kenden, mar-

marfcheerde hy met zyne leerlingen naar het ander eind van het vertrek, het welk zoo groot was, dat ons oog naauwlyks deszelfs einde kon bereiken.

Hier onderrigt men, zei myn vriend, die knapen, om met geen onkundigen zaaken van het uiterste belang te onderneemen. En gy, hervatte ik, durft nog zeggen, dat men dit huys tot den grond moest flegten! Verschoon my, dat ik hier in niet met u overeenstem; al was dit huys tot geen ander nut, dan het geen wy hier zien, zoo is het lofwaardig; wat is 'er noodzaaklyker, dan dat men, schoon buiten nood, bekwaame mannen maakt, die in tyd van nood het Vaderland van dienst kunnen zyn? Zoo is het, hernam hy; doch fchort uw oordeel op, tot dat zy wederkoomen. Ik wagte met ongeduld naa de wederkomst van den leermeeſter met zyne leerlingen; zoo draa hy weder aan dien kant, alwaar wy ſtonden, gekomen was, kwam 'er een uit eenen anderen hoek, en riep met eene harde ſtem; mannen! gylieden wordt bedankt voor uwen dienst! Op dit oogenblik vielen hun de wapens uit de handen, en zy verdweenen als eene ſchaduwe.

De

De Hemel behoeft ons! schreeuwde ik vol schrik en verwondering; nu is alle moeyte van den leermeester verlooren! De leermeester zelfe scheen hier over gantsch niet in zyn schik, en riep: Wat helpen nu alle myne onderwyzingen! nu ik dit volk zoo ver gebragt heb, dat zy van dienst zouden kunnen zyn, zyn ze in een oogenblik verdweenen; en wanneer ik wederom naar het andere einde van het vertrek moet marscheeren, zal ik mooglyk wederom een party lomperds onder handen krygen.

In de daad, een oogenblik daar na kwam dezelve, die door zyne stem de vorige geoeffenden had doen verdwynen, en riep met een dringend geluid: Mannen! marscheert naar het ander eind van het vertrek! Waar mede? schreeuwde de onderwyzer driftig, of denkt gy, dat ik het volk zoo gaauw kan doen opdagen, als gy ze kunt doen verdwynen? Dat is uwe zaak, antwoordde de ander; maak dat uw volk gereed is en marscheer af! hier op vertrok hy:

De leermeester ging aan de deur van het vertrek, en riep zoo hard hy kon: Mannen! wie gaat er mee? Ik marscheer weer naar den overkant? Ik dagt, dat dezelve die ik had

had zien verdwynen, nu wederom te voorschyn zouden komen, maar ik wierd in myne verwagting bedroogen; 'er kwaamen eenige lompe schepsels, die naauwlyks den eenen voet voor den anderen wisten te zetten, en niets van de handteering van den strydhamer verstonden. De leermeeſter moest hen met even veel moeyte gelyk zyne voorgaande leerlingen *de exercitien* leeren, eer hy in staat was om den overkant met dit volk te bereiken.

Naar myn oordeel, zei ik tegens mynen vriend, heeft men niet wel gedaan, de eerste geoefende kaerels aftedanken, dewyl de onderwyzer dan geen moeyte zou gehad hebben, om deeze te leeren, en zyne discipelen binnen korten tyd in staat zouden geweest zyn om anderen te onderwyzen. Dat niet alleen, herna myn vriend, maar 'er is ook een groot gevaar by; indien de vyanden beluſt waren, om deeze mannen, die eygenlyk geſchikt worden om het *zeeweezen* te beveyligen, afteklappen, en te vernielen, dan hadden zy niet meer te doen, dan zoo draa de leermeeſter met zyn volk nog aan deeze zyde van het vertrek was, hun op het lyf te vallen, en ik ben verzekerd, dat twee van hun vier van deezen zouden wegja-gen, dewyl zy dan met den strydhamer nog

niet om kunnen gaan, daar de anderen geoeffende knaapen zyn. Men zal, ging ik voort, nu wel wyzer zyn, dan deeze op nieuw geoeffenden af te danken, dewyl men gezien heeft, wat ongemakken, en zoo gy wel zegt, gevaaren, de verwisfeling van dit volk met zich sleept. Gantsch niet, hernam hy, gy zult het zoo zien: Op dit oogenblik was de leermeester met zyn volk weder te rug gekoomen, en op dit zelve oogenblik, deed de stem, die de vorigen had doen verdwynen, hén denzelven weg gaan.

Niets kwam my wonderlyker en afzigtelyker voor, dan het geen wy in het volgende vertrek, het welke men *de gewoone wisfeling* noemde, zagen; in deszelfs eenen hoek zaten eenige Burgers aan eene tafel, zynde lieden van eenen destigen burgerafkomst, welke met eeten bezig waren; in eenen anderen hoek zat een, op het uiterlyk aanzien, voornaam Heer, welke sliep; naa eenige oogenblikken kwam er een schepsel in de kamer kruipen, het welk ik voor eenen groenen beer aanzag; het had zoo het ons toefcheen, geene dier deelen of eigenschappen, welke eene redelyke ziel eigen zyn en versieren; alleen had deszelfs ligchaam eenige overeenkomst met dat der mensche.

lyke fchepfelen; zyne pooten waren met linnen zakken, van gedaante als oude afgefleeten fropkousfen, omhangen, aan welker einde een paar binnenwaards gekeerde voeten waren, die in een paar dikke oude leeren doozen, welke eenigfints naar fchoenen geleken, ftagen, en welke aan zyne pooten van onderen waren vaftefpykerd, gelyk ik, wanneer hy langs den grond kroop, gemaklyk zien kon; zyn hoofd had eene ongemeene dikte, en was bewafen met borftels, welke verward door een zaten, en hem in de oogen hingen. Hy kroop langs den grond naar de tafel, aan welke de burgers fpyfden, die hy met een derelyk gehuil en met eene fmekende ftem, welke, fchoon onverftaanbaar, echter veel naar die van eenen menfch zweemde, om de kruimen bad, die van hunne tafel vielen; zy gaven hem verfeiden ftukken, welke hy gulfig inflokte; hier naa kroop hy naar den flapende Heer, en kufte dezelfs voeten onophoudelyk, niettegenftaande de flaper hem verfeiden fchoppen zoo voor het aangezigt als op den kop gaf; eindelyk wakker wordende, nam hy dit affchuwelyk fchepfel in zyne armen, en begon het zelve met alle kragt te likken, zoodanig, dat het op de voeten fttaande eene geheel andere gedaante kreeg;

zyne hoofdborstfels wierden in net geschikte haairen veranderd; de drek schilferde van zyn aangezigt en voorste pooten; de bekleedzels vielen van zyne agterste pooten, en in derzelver plaats kwaamen goede kousen en schoenen; het groene vel, dat om zyn ligchaam hing, veranderde in een goed lakensch kleed, rondom met koorden en andere versieringen belegd, en opwelke de wapens van den likker blonken, tot een teken, dat dit schepsel hem toebehoorde; eindelijk stond zyn Heer op, nam het eeten van de burgers, en gaf het aan zyn gelikt en geliefd schepsel, het welk hier door trotsch geworden zynde, en kragten verkreegen hebbende, de burgers en ook ons met veragting aanzag, en ten laaste de kamer uitdreef.

Wy zagen in dit wonderlyk huys nog meer zaken, die het begrip te boven gingen, en de nieuwsgierigheid myner lezeren bezig zullen houden, doch dewyl ik voor een kleine wyl van dit verhaal wordt afgetrokken, zal ik hun dezelve met nog veele anderen, welke my zoo in dit als in andere Landen op myne reis bejogend zyn, in een volgend deel mededeelen.

Einde van het Eerste Deel.

R E I Z E

DOOR HET

WONDERLAND

E N

EENIGE ANDERE VREEMDE LANDEN.

G E D A A N

DOOR

DIRK DENKER.

Behelzende veele merkwaardige zaken, vreemde gevallen, Regeeringen en zeden der inwoners. &c. &c. &c.

VERZAMELD EN UITGEGEEVEN

DOOR

J. A. SCHASZ. M. Dr.

IIde DEEL.

T: AMSTERDAM,
By IZAAC DE JONGH.
MDCCLXXX.

REIZE GEDAAN

DOOR

DIRK DENKER,

N A A R

HET WONDERLAND, HET WATER-
LAND EN EENIGE ANDERE
LANDEN.

Ik moet betuigen, dat het geen ik in de twee laatste vertrekken van *het huis der gedaantewisseling* gezien had, my weinig vermaakte; de genegenheid, welke ik voor deeze andersints welkenkende Natie had opgevat, deed my naar geene dan aangenaame voorwerpen van verwondering verlangen, en vreezende, dat ik meer andere affchuwelyke zaken in dit huis ontmoeten zou, sloeg ik mynen vriend voor, het zelve te verlaten.

Ik zou, antwoorde hy, uwe wetens. en onderzoëkens lust te kort doen, indien ik in uwen voorslag toefsternide; gy moet nog andere za-

II. *Deel.*

A

ken

ken zien; en schoon het niet tot roem der Wa-
terlanders verstrekt, gy zult echter sommige
nieuwigheden beschouwen, die u nog meer ver-
baazen zullen. Dit zeggende, waren wy voor
een vertrek, boven het welk geschreeven stond;
*hier maakt men de jeugd vroeg oud en afgeleefd
voor een civiele prys.* Myn leidsman stak de hand
uit om de deur te openen, terwijl ik hem toe-
riep: Neen, neen, vriend! hier moeten wy
niet ingaan; ik ben niet belust om voor mynen
tyd afgeleefd te zyn! Doch deeze myne
genspraak was van geen nut, dewyl myn vriend
my tegen mynen wil daar in stuwde. — In-
dien iets op den aardbodem in staat is, om een
medelydend mensch de traanen uit de oogen te
persen, zeker het was dit jammerlyk schou-
spel. Ik zag een vry groot getal aanzienelyke
jongelingen al zingende en springende dit
vertrek invliegen; een oud wyf, die voogdes
van het zelve was, ontving hen met een lag-
chend gelaat, op het welk echter alle tekens
van valsheid en een verradersch hart uitblon-
ken. Zy nam hen by de hand, en zwoer hun,
dat zy zich afsloofde, om hen te vermaken.
Wel draa kwameene menigte van schriklyke wan-
schepsels te voorschyn, wier handen met scher-
pe haken voorzien waren; hunne slangetongen
schui-

schuifelden onophoudelyk op het gezigt van hunne ellendige prooyen, en hunne lippen waren blaauw en gezwollen van het vergif, dat zy in hunnen boezem kweekten; een vernielend vuur straalde uit hunne oogen, en hunne vergiftige adem vervulde het vertrek. Zy waren met vrouweklederen opgepronkt, en tragteden hunne heliche gebreken te verbergen, het welk hun gelukte, dewyl een ander schepsel, *de verblinding* genaamd, het gezigt der jongelingen met een zwarten sluyer bedekte. Terstond verheugden zich deeze slagtoffers en roemden deeze monsters als of zy de bekoorlykste en aanminnigste maagden waren, welke zy hunne liefde dubbeld waardig agteden: Met schrik en medelyden aangedaan, schoot ik toe, om deeze bloemen der Maatschappy te redden, doch vrugteloos; zy vloogen als onzinnigen de monsters in de armen, en vermaakten zich in hunne doodlyke omhelzingen. Niet alleen, zei myn vriend, dat die vervloekte sluyer de kragt heeft, om de gebreken van de vrouwelyke monsters voor deeze verblindden te bedekken, maar in tegendeel doet die alle de gebreken van die wanschepsels als bekoorlykheden aan hun voorkomen, waarom die sluyer *het schyn-vermaak* genaamd wordt.

Zie toe, vervolgde hy, zoo sterk aangedaan als ik, zie toe, hoe zy de jeugd van deeze ongelukkigen doen verslenslen! indedaad; de vrouwelyke monsters zogen hun in schyn van tederheid het bloed af: hun gelaat verbleekte van tyd tot tyd, en op het zelve deden zich pynelyke trekken op; de levendige opslag van hun oog verdween, en hunne krachten verminderden. Zy wierden niets van dit alles gewaar door de beguicheling van *de verblindung*.

Welke rede, riep ik droevig en driftig; welke rede hebben deeze verfoeyelyke wangedrochten, om deeze jongelingen, het puikje der Maatschappy, dus deerlyk en bedrieglyk te mishandelen, en die onnozelen in zulk een zakkig verderf te storten? waar mede hebben zy den haat van die snoode pesten verdiend? Het is geen haat of wraakzugt, antwoorde myn vriend my; die deeze snooden tot deeze schendaad aanzet; een vuile gewinzugt is alleen hunne dryfveer: Ik bid u, let naauw keurig op hunne handelwys!

Ik zag ras, dat terwyl zy den eenen arm om den hals der jongelingen geslagen hadden, en hunne valsche en afschuwelyke lippen op hunnen mond hegteden, zy met de andere hand hunne beursen van geld leegden en hun van alles, dat eenige waardy had, beroofden; en

naauw.

naauwlyks hadden zy zich daar van meester gemaakt, of zy verlieten niet alleen hunne ongelukkige prooyen, maar ook bekommerden zy zich niet verder om hunne waare gedaante voor hun bedekt te houden; in plaats van eene tedere genegenheid toonden zy dezelve nu eenen afkeer, die beledigend was.

Nimmer zal ik dit aaklig toneel uit myn geheugen verliezen! — *De verblindings* trok haaren sluyer van voor de oogen dier rampzaligen weg, en dat schynvermaak verdween; *terwijl de wrasping* met eenige pynlyks ziektes, *verwyslyk* gelaat in staat was den stoutmoedigen van vreeze te doen trillen, en welke hunne geboorte aan de vergiftige besmetting der vrouwelyke monsters schuldig waren, zich aan hun vertoonden; en dewyl zy hunne kragten verloren hadden, en zeer verouderd waren, was hunne poging om deeze vernielende schrikdieren te ontvlugten, vrugtelooz.

Deeze laatste greepen hen woedende aan, en terwyl zy hen heen en wederflingerden, scheurden zy met hunne klauwen hun het weinige vleesch, dat hun nog overgebleven was, van de ribben. — Ach God! welk een jammergeschrei vervulde dit rampzalig vertrek! veele folteringen niet langer kunnende wederstaan, stierven schandelyk en in de grootste pynen

nen voor onze oogen, anderen verlooren voor altoos hunne aangename gedaante en bloeyende gezondheid, terwyl zy overal de schandelyke en smadelyke tekens van hunne onbezonnenheid met zich moesten voeren. — Ik barste uit in traanen, en verliet dit naar vertrek op het oogenblik; wordende door mynen vriend gevolgd, die my, zoo veel hem mogelyk was, zocht te doen bedaaren.

Is het mooglyk, riep ik uit, dat de vervloekte geldzugt deeze schandelyke en vernielende volkspesten zoo ver kan vervoeren, dat zy zich durven onderwinden de bloem der jongelingen te vernielen! Gy zult u, hernam myn hertogman, daar zoo zeer niet over verwonderen, wanneer gy weten zult, dat deeze snoode monsters ten grootsten deele zelve zich door geldzugt dus wanstaltig en ongelukkig gemaakt hebben; eertyds waren zy beminlyk; hun geslacht was zo schoon als onschuldig; zy hadden den dienst der *verblindings* niet nodig om hunne gebreken te bedekken, dewyl zy die niet hadden; in tegendeel was er op den aardbodem geen heerlyker schepsel, en dat de volmaaktheid der Engelen nader kwam dan deeze. *De verleiding* heeft hen voor eene geringe belooning dus mismakt, en Ik bid u, viel

viel ik hem in; zwyg van deeze snooden; zy zyn verfoeyelyk genoeg, al maakt de oorzaak van hunne wanfstaltigheid en boosheid hen niet veragtelyker en verdoemelyker; zekerlyk is dit vertrek een geheim voor de opzienders van 's Lands welvaaren, anders kon het niet misfen, of zy zouden die wanschefpels uitroeyen, die door het bederven der jeugd de kragt van dat heerlyk Paleis zeer verminderen.

Het is voor hun geen geheim, kreeg ik tot antwoord; maar dezelve *verblindings* heeft nog verscheide andere schadelyke sluyers van *verkeerde staatkunde*, *geoorloofd vermaak*, *gewoonte* &c. waar mede dat monster hen insgelyks weet te begochelen. Gy kunt niet geloven, wat die heillooze al uitwerkt. Laat ons in het naast bygeleegen vertrek treden, en gy zult haar schadelyk vermoogen nog meer gewaar worden. Wy zullen daar het *Huwelyk* bezigtigen, het welk in dit Land op tweederlei wys geschiedt, namelyk in den *Tempel der Liefde* en op de *Huwelyks waag*. Het is in de daad zeer te beklagen, dat de *Tempel der Liefde* in dit schadelyk huis geplaatst is; hier door werden niet zelden groote en drukkende rampen gebooren, gelyk ge zien zult.

Wy traden in eene heerlyke kamer, welker ingang my zeer verrukkend voorkwam; het

voorstede gedeelte had de gedaante van eenen Tempel, wiens altaaren met welriekende bloemen en kruiden opgetooid en versierd waren; deeze altaaren hadden tot opschrift *het Huwelyk*. De drie bevalligheden stonden naast eenen altaar, welke nog tot een *devies* onder het vorig opschrift had; *Uit Deugd geboren*; en terwyl dit gezicht my verrukte, wierd het vertrek door eene vrolyke vrouw, welke *Liefde* genaamd wierd, geopend; zy geleide eenen jongeling en eene jonge dochter naar eenen altaar, welke onder het opschrift *het Huwelyk* tot een zinspreuk had; *Liefde uit Schoonheid*. O Riep ik driftig; dit aangenaam gezicht verzoet alles! Hier maakt men den staat van het menschdom dien der Hemellingen gelyk! *De Trouw* verbond dit schoone en blyde paar met een strik, gevlogten van de aangenaamste bloemen, welke *de Liefde* geplukt had, en zond hen vergenoegd en vrolyk weg. Hoe weinig ik de zwakheid heb om jaloeers te zyn over den voorspoed van anderen, thans kon ik my niet weerhouden den gelukkigen staat van deeze gelieven te benyden; ik betuigde myne vergenoeging over dit aangenaam schouwspel, en myne verwondering, dat myn vriend in zyne verwagting, om my in dit vertrek de begoocheling der *verblindings* al meer te

te toonen gemist had. Een oogenblik geduld, zei hy, en gy zult waarschynlyk van gedagten veranderen. Laat ons dit beminlyk paar zagties volgen.

Wy volgden hen langs eene galdery, welke op boogen van eene verschillende gedaante en grootte rustede, en welker grootste *Jaaren* en de kleinste *Uuren* genaamd wierden. *De Liefde* bleef hunne leidsvrouw en bestrooide hunnen weg met bloemen; doch naauwlyks waren zy den eersten grooten boog doorgestaan, of *de verblindings* liet zich op het onverwagst voor hun vinden. *De Liefde*, verschrikt op het gezicht van dit snoode monster, nam de vlugt, en liet de gelieven aan zich zelven en aan *de verblindings* over, welke den jongen man aangreep, en hem het gezicht zoodanig bedorf, dat hy van zyne lieve en beminlyke vrouw afsiep, zonder haar aantezien, en eene lelyke vuile slet, welke *de verblindings* met zich voerde, voor zyne gemalin aanzag; deeze schonk hy zyne tedere omhelzingen; en schoon zyne egte vrouw zoo bekoorlyk als zyne byzit afschuwelyk was, schoon zy bitterlyk schreide, en al haar vermoogen in het werk stelde, om zyne liefde weder te winnen, hy bleef voor dit alles blind en ongevoelig, en bekommerde zich niet, dat

deezc smart de schoonheid van zyne vrouw ver-
teerde, en haar eindelyk onder dien last van
hartzeer deed bezwyken.

Zoo groot myne blydschap geweest was op
het anschouwen van den gelukkigen toestand
der twee gelieven, eer de Liefde hen verliet,
zoo groot was nu myne droefheid over hunnen
jammerstaat; laat my, zei ik tegens mynen
vriend; niet meer het schaadlyk vermoogen der
verblindng zien, indien gy niet begeert, dat
myn hart door droefheid smelte! Wy kunnen,
antwoorde hy, hier niet uit geraken, zonder
meer staaltjes van haare kragt te verneemen; ik
verzeker u echter, dat eenigen derzelven zoo
smartelyk noch aandoenlyk zyn zullen.

Wy moesten een zyvertrek doorgaan, om
hier uit te koomen, en hadden niet zoo draa
onzen voet daar in gezet, of een man, kos-
telyk gekleed, kwam ons te gemoet; wy na-
men den hoed voor hem af, en bogen ons ne-
derig voor hem; doch het scheen, dat hy ons
niet zag, want hy ging ons zonder wedergroet
voorby; die Heer is ongelukkig, zei ik, want
buiten twyffel is hy blind; tech niet kreeg ik
tot antwoord; wanneer hy iemand, met hem
gelyk in rang en staat, ontmoet, kan hy dien
zeer wel zien, en dan groet hy, gelyk het be-
taamt,

taamt , maar de *verblindings* hangt hem een sluyer van *trotschheid* voor de oogen , zoo draa hy minderen dan hy tegenkooft; en dit is de rede , dat hy geen burgeren ziet.

In dit zelve vertrek zaten eenige aanzienlyke en deftig gekleedde mannen een glas wyn te drinken ; agter dezelve ftonden hunne knechts , welke men aan de taal , met welke zy aangesproken wierden , kon bemerken , dat van hunne meesters voor honden aangezien wierden; of dit nu aan de kragt der *verblindings* dan aan het vermoogen van den wyn , welken zy vry gultig inftorpten , toetefchryven was , durfde myn vriend niet zeker bepaalen.

Laat ons , zei hy zoo draa wy dit vertrek verlieten ; de kamer aan de overzyde van deezen gang bezigtigen ! daar zult gy bemerken , dat de *verblindings* ook het vermoogen heeft om op het gehoor der ftervelingen te werken ; gy zult daar lieden vinden , die op het eene oogeblik zeer fcherp hooren , en terftond wederom zoo zeer door doofheid aangetast worden , dat zy niet alleen niet hooren , wat anderen fpreken , maar ook niet het geen zy zelve zeggen.

Wy traden daar in , en vonden daar lieden van eene wonderlyke geftalte : zy waren van eene ongemeene grootte , en deeze verbeeldden zich ,

zich, insgelyks door den fluyer van *trotschheid* verblind, dat het hun geoorloofd was, met hunnen medenmensch naar hun goeddunken omtespringen; Zy zwaaiden met hunne lange armen heen en weder, slaande den eenen, dat hy tegen den grond tuimelde, en streelende den anderen; een dier kleine lieden, welke een gezonde klap van éénen deezer reuzen kreeg, begon, gelyk het niet te verwonderen was, van smart te piepen, hoewel zeer zagtjes, doch hoe zagt dit geluid ook ware, de belediger hoorde het, en zeer te onvrede over dit klagen, schold hy den klager voor eenen wederspanning, voor eenen buffel, die niet wist, wat lieden van zyne grootte toekwam. Eenige dier kleine lieden integendeel wierden van hem gestreeld, en deeze waren daar wonderlyk mede in hun schik, voor al, om dat de mond van die groote mannen overvloeide van beloften en toezeggingen van gunst en hulp, doch dewyl hunne tong zoo verre van hun hart af lag, had het zelve geen het minste deel in die beloften, en een burger, die dwaas genoeg was, zich daar op te verlaten, vraagde zynen goeden patroon om een gunstbewys, het welk in zyne magt stond aan hem te geven, doch de groote man was terstond geheel

heel doof, en kon dit verzoek niet hooren; en hoe hard de verzoeker schreeuwde, het was vrugteloos; de reus was en bleef doof; hy lagchte den kleinen man eens aan, drukte hem de hand, verzekerde hem dat hy zyn begunstiger was, en gaf het gunstbewys aan eenen anderen.

Een weinig verder zag ik een troep volks, onder welke een vreeslyk geraas was; hier is waarschynlyk twist gereezen, zei ik, en mischien is het voor ons het veiligst, hen te myden; want het schynt my toe vaarensvolk te weezen. Vaarensvolk is het zeker, antwoordt myn vriend; maar er is geen de minste schyn van tweedragt onder hen: zy, die daar zitten, neemen deeze knaapen den eed af; doch het is te bejammeren, dat die zoo doof zyn, dat zy geen woord van dezelve verstaan, niet tegenstaande zy andere zaken wel hooren en verstaan kunnen; zy doen echter dien eed, of zy dien letterlyk verstaan hadden. Verschriklyk! riep ik; dan zweert men daar voorzeker valsch! myn drift deed my eenen man tegenhouden, welken ik voor eenen Oostindischen Schipper aanzag, en dien ik den eed had zien doen; weet ge wel, myn vriend! zei ik, wat die Heer u daar voor geleezen heeft, hebt ge het wel verstaan?

staan ? zou ik niet, antwoorde hy driftig; het is voor het eerst niet, dat ik dat deuntje gehoord heb ? Een deuntje, hernam ik, verschrikt over zyn antwoord ; myn vriend, het is een eed, een plegtige eed ! Jaa, jaa, hernam hy; gy hebt gelyk; dat deuntje hiet ook zoo. En wat is uwe betuigenis geweest, vraagde ik verder, die gy daar op gedaan hebt ? dat het zeer mooy was, antwoorde hy; en dat ik het zou zien te onthouden; maar wie drommel kan al die straatliedjes in zyn kop krygen ? — Ik verliet hem spoedig, naar den man toevliegende, die hem den eed afgenoomen had; gaa niet verder, Myn Heer ! schreeuwde ik, deeze menschen te doen zweeren; zy hooren noch verstaan het minste van het geen gy hun voorleest; ik bid u, breng geen vloek over deeze ongelukkigen! doch myn raad vond geen ingang, dewyl hy zoo doof voor dezelve was, als de vaarengasten voor den inhoud van den eed.

Eer wy dit wonderlyk huis verlaten, zei myn vriend, moeten wy nog eene verfoeyelyke kamer bezigtigen; met een trad hy my voor in een vertrek, het welk zeer wel naar een glaskramers winkel geleek, door de menigte van flesfen en glaazen, waar mede alle de zyden

den van het zelve pronkten ; een groote , lompe kaerel , wiens aangezicht door eene menigte puisten en eene vuurrode koleur zoodanig misvormd was , dat hy eer een wanschepfel dan een mensch geleek , sprong voor den dag , met eene houding van beleefdheid , welker gemeenzaamheid eer beledigend dan aangenaam was ; wat zal er van de Heeren hun dienst zyn , schreeuwde hy met eene holle stem ? Niets , vriend , antwoorde ik ; wy zyn reizigers , en hebben geen glaswerk nodig. Wees op uw hoede , beet myn vriend my in het oor ; hy is een tovenaer , die doorgaans de vogtige Chymist genaamd wordt. Ach , lieve Hemel ! dagt ik , dan ben ik bedorven ! wie weet wat dat puistig aangezicht van my maken zal ! myn leidsman trok my zagties ter zyde , en plaatste my op eenen oude gebrekkelyke stoel , zeggende ; zie nu , hoe die kaerel de goedste burgers ruineeren , en voor eeuwig rampzalig maken zal ; hy kan door zyne vervloekte kunst alles vloeybaar maken , en zoo er één op de waereld is , die het goud drinkbaar maken kan , zoo is het deeze.

Het leed niet lang , of eenige mannen van eenen verschillende ouderdom traden binnen , welke door den puistigen meester van dit vertrek

trek op dezelve wyze als wy aangesproken wierden; zy gaven hem een stuk gemunt zilver, het welk hy terstond in een vogt veranderde, en het hun in de keel goot; in het eerst maakte het hen vrolyk, en deed hen over alle onderwerpen spreken met eene meesteragtige houding, Het was verwonderlyk om de kragt van dit vogt uit hunne gebaarden te zien en uit hunne gesprekken te hooren; een deftig man, die met een aanzienlyk ampt begiftigd, zich op niets dan het heil van het Paleis's *Lands welvaaren* moest toeleggen, werd in eenen gemeenen liedjeszanger veranderd, en zong zonder de minste schaamte voor ons of anderen te hebben, een slordig en vuil straatliedje; tegen over hem zat een rentenier, die in eenen eersten staatsdienaar veranderd werd, en zoo diepzinnig over den staat van gantsch Europa tegens eenen naast hem zittende kledermaker redeneerde, als of hem de geheimen van alle Cabinetten bekend waren, en de Vorsten hunne geheimste raadslagen hem bekend gemaakt hadden; hy voorspelde veldslagen, zeebattailjes, ondergang en opkomst van Ryken en Vorstendommen, op zulk eenen beslissende trant, als of hy het lot derzelve onseilbaar in handen had; veelen wierden

den in geleerden veranderd, en spraken op eene rampzalige wys over wetenschappen, van welke zy de minste kunde niet toonden te hebben; sommigen roemden op hunnen moed, anderen op hunnen rykdom, niettegenstaande hunne toehoorders van het tegendeel overtuigd waren; kortom er was niet één, die niet van staat of hoedanigheid veranderde.

De opzigter of baas schonk hun onophoudelyk zyn betoverend vogt, het welk ik bemerkte ook deeze schadelyke eigenschap te hebben, dat hoe meer men het doorzwelgde hoe meer men naar het zelve verlangde, en lokte hen eindelyk met het zelve in een ander vertrek, naast dit grenzende, en alleen door een dun papieren beschot daar van afgescheiden; wy volgden hen, om te zien, hoe het met deeze ongelukkigen zou afloopen. Boven den ingang van dat vertrek stond met zwarte letteren geschreeven. *Het vertrek der Dronkenschap.* Zo dra deeze arme menschen daar binnen waren, wierden hunne zinnen geheel verbysterd, en zy verlooren alle de eigenschappen van een redelyk weezen; eerst werd hunne menschelyke gang belemmerd, en zy struikelden de een tegen den ander, tot dat zy tegen den grond vielen, en op handen

en voeten begonden te kruipen; ik wilde toeschieten, om hun de behulpzaame hand te bieden, en hen weder op terigten, maar hoe groot was myne verwondering en verbaasheid, wanneer ik hen op dat oogenblik in vuile en stinkende zwynen veranderd zag, die zich in den drek wentelden; dit alles benam hun den lust tot dien schadelyken drank niet, zelfs wierd die nog grooter, want om dien te bekomen gaven zy niet alleen al het overige goud en zilver, dat zy nog by zich hadden, en het geen zy nu als zwynen nog minder dan voorheen agteden, maar zelfs scheurden zy zich de klederen van het ligchaam, en gaven die aan den opzigter, die dit terstond wederom gedeeltelyk in vogt veranderde, en het hun te zweigen gaf, zonder eenig medelyden met hunnen jammerstaat te toonen, welke hoe langer hoe rampzaliger wierd; dit aaklig tooneel zou my van droefheid het hart gebroken hebben, indien niet myne peinzende sombere bespiegelingen door een jammerlyk en schrikverwekkend gehuil afgebroken waren; eene menigte vrouwen en kinderen, in de bitterste droefheid gedompeld, vloog schreyende dit vertrek in, en wierp zich voor hunne in zwynen veranderde mannen en vaders neder, hen met hartbre.

brekende woorden zoo wel als tedere liefkoozingen ootmoedig smeekende, dit vervloekt vertrek te verlaten, en den hen bedervende opzigter te ontvlugten; zy stelden hun de naarheid en afschuwlykheid van hunne tegenswoordige gesteldheid voor oogen, en verzekerden hun op de teerhartigste wys, dat er hoop van herstelling was, indien zy naar goeden raad wilden luisteren, en hunne voorige dwaasheden verfoeyende, dit helich verblyf ontvlugten; zy stelden hun de liefde voor oogen, die hen verbond, en om welke zy niet alleen verplicht waren voor zich zelven maar ook voor hunne tedere liefdependen te zorgen; doch alles was vrugteloos; geen traanen, geen gesmeek van beminlyke Egaas en onnozele kinderen konden iets op deeze schandelyke monsters verwinnen, integendeel zy vielen woedende op dezelven aan, en scheurden hun de klederen van het ligchaam, hun van alles berovende om by den opzigter daar voor wederom zynen vergiftigen drank te bekomen; deeze onmedogende man nam dit aan, en verruilde voor zyn vogt alles en zoo lang zy hem iets van eenige waarde konden ter hand stellen, zonder het minste medelyden of aandoening te hebben met hen of hanne arme, bedroefde huisgenooten;

integendeel styfde hy de ontaarte zwynen in hunnen boozen handel, zeggende, dat zy gelyk hadden; dat zy zich in hunne vermaken door geen vrouw, noch kinderen moesten laten stooren! Ik kon myne gramschap niet langer verbergen; indien!er, zei ik tegens mynen vriend; in dit Land en by deeze Natie eenige agting voor Godsdienst en goede zeden plaats heeft, moet men deezen onnatuurlyken schelm staffen; men moet hem en zyne vervloekte winkel verbannen; hy vernielt de leden deezer Natie onder eenen schyn van liefderyken vriendelyk hen met zynen helschen drank te verkwikken. — Let maar een weinig op zyne verdere handelingen hernam myn vriend; en gy zult zien wat er van zyne liefderyke bejeningen worden zal.

Zo draa was die kaerel geen meester van alles wat zyne hervormde zwynen en hunne schreyende, ongelukkige huisgenooten bezaten, of hy, ziende dat by hen niets meer te halen was, dreef hen allen met hunne vrouwen en kinderen, met de uiterste veragting nu hunne gruwzaame zwelgiust en schandelyke onbedagtzaamheid verwyttende, niet tegenstaande hy hen daar toe verleid en in gestyfd had, uit dit *vertrek der Dronkenschap* in een

ander naast gelegen, in het welk wy ook traden, om te zien, hoe het met deeze rampzaligen zou aflopen. De muuren van dit vertrek waren flordig versierd met werktuigen, by het geringste en veragste soort van menschen gebruikelijk, met welke die genoodzaakt zyn, onder den last van een zwaaren arbeid, een sober stuk brood te winnen; hier en daar vond men eene menigte bedelaars nappen; de vloer was vuil en stinkende, leggende in de hoeken van deeze spelonk eenige boschen muf stroo, om den bewooners derzelve eene ellendige rust te verschaffen.

Naauwelyks waren wy den ellendigen hoop tot in dit akelig verblyf gevolgd, of een oud mager en ongehavend wyf, welke het *Gebrek* genaamd wierd, kwam te voorschyn; meer gelykende naar een spook dan eenig mensche-lyk scheepsel was haare gelaat alleen genoeg om haare aanschouwers te doen sidderen; haar dor en ramlend rif was omhangen met eenen vuilen zake; in haar regterhand had zy eenen ysren geesfel, met welken zy niet alleen de onbedagten alles verteedr hebbende zwynen teisterde, maar ook met denzelven woedende op de onschuldige vrouwen en kinderen aanviel, en die niet tegenstaande hun bitter schreyen en

en de betuiging hunner onschuld, onmensche-
lyk havende; ik nam de vryheid om het
monster te smeeken die ongelukkigen te spaaren,
en haare rampen niet te verzwaaen, doch
het woedend spook was doof voor myn bid-
den, en ging onophoudelyk met haare wreed-
heid voort.

Onder deeze geesfeling kwam de dogter van
het *Gebrek*, de *Wroeging* genaamd, te voorschyn,
welke de gefolterden heen en weder fleurde; om-
derwyl zy met haare scherpe klauwen hen on-
ophoudelyk in den boezem en het hart kneep,
en hun eene ondragelyke pyn veroorzaakte,
Zy sprak hen eindelyk met eene schorre stem
dus aan: Rampzaligen! uwe snoode onmaa-
tigheid en verfoeyelyke zwelgluft heeft u
en uwe dierbaare en liefste panden in my-
ner moeder magt geleverd, uit welke gy nim-
mer geraken zult; gy zult onophoudelyk
haare kastydingen gevoelen; jaa zelve hebt ge
haaren arm tegen uwe ongelukkige huisgenoo-
ten gewapend! Is dit het loon voor hunne
liefde? Zyn dit uwe beloften en eeden? Waar-
om ellendigen! indien gy uw geluk, uwen
roem, uwen welvaart, aan dien vervloekten
drank wildet opofferen, waarom deeze bemin-
lyke en alle uwe zorg waardig zynde vrouwen
in

in het zelve ongeluk gestort, waarom liet gy u door het huwlyk met haar verbinden? Waarom hebt gy kinderen voortgebragt, die zich over niets meer te beklagen hebben, dan dat zy u hunnen vader moeten noemen? Zult ge niet trillen van vreeze, en van schaamte wegzinken, zoo dikwyls zy u met den naam van vader aanspreken? Deeze zal u de betrekking, die zy op u hebben, herinneren, maar hy zal u te gelyk herinneren, dat gy dien onwaardig zyt, en dat uwe kinderen altoos uwe handelingen veragten en vervloeken zullen. Gy waart redelyke schepselen, die de liefde en agting uwer medeburgeren genoot, maar nu zyt gy in stinkende zwynen veranderd! Slaat uwe oogen agterwaarts en ziet wie u op de hielen treedt! De ellendigen keeken hier op om; en eene afschuwlyke vrouw, geheel mismaaft, met oude lompen en gescheurde voddën bekleed, wier naam *Veragting* was, spoog hun in het aangezicht! Dit schein de meesten nog erger te grieven en meer te smarten dan de geesfeling van het *Gebrek*.

Hoe zwaar de straf deezer ellendigen was, in zulk een akelig verblyf aan de pynigingen van zoo veel naare spookën overgeleverd te zyn, het was nog niet genoeg; want naauw-

lyks had *de Wroeging* haare aanspraak geeindigd, of een ander spook, in de gedaante van eene kranke en afgematte vrouw, geheel in het zwart gekleed, trad te voorschyn; zy vermaakte zich de rampzalige zwynen met scherpe moordprijmen te prikkelen en te plagen, niettegenstaande zy, zoo wel als de *Wroeging*, de vrouwen en kinderen verschoonde; haar naam was *Valsch berouw*. Sommigen dreef zy in eenen duisteren hoek van dit Hol, in welken ik het allerschriklykste monster zag, dat ooit eenig oog beschouwen kon, en het welk wy tot nog toe niet ontdekt hadden, het had uiterlyk de gedaante van eenen Tyger, doch deszelfs tanden waren allen scherpgesleepen mesen en dolken, en elk der ongelukkigen, die onder deszelfs bereik kwam, wierd op het oogenblik vernield; dit ondiër droeg den naam van *Wanhoep*.

De meesten grepen op het scherp bevel van het *Gebrek* naar de werktuigen, die aan den muur hingen, en deden daar mede, het geen zy hun beval, waar voor men hun eenige stukken droog brood toewierp, op dewelke zy met hunne hongerige huisgenooten greetig vielen, en die opaten.

Myn hart smolt van droefheid, op dit aaklig aanschouwen van menschen, die gelyk myn vriend

vriend my verhaalde , van alles overvloed gehad hadden , die de agting van ieder wegdroegen , en nu zich in zulk eenen jammerstaat bevonden ! voor al was het zien van de rampzalige vrouwen , welke een beter lot verdiend hadden , en der kinderen , wier onnozelheid met stomme taal den snoode vaders hunne boosheid verweet , my ondragelyk. Ach ! riep ik , hadden die ongelukkigen geweeten welke de gevolgen van hunnen zwelglust zyn zouden , zy zouden zich en hunne lieve huisgenooten daar aan niet opgeofferd hebben ! Dit kan hen niet verontschuldigen , zei myn leidsman ; zy hebben daaglyks voorwerpen voor oogen gehad , die door dezelve oorzaken in dezelve rampzaligheid gedompeld zyn , en aan welke zy zich konden spiegelen. En nog , ging hy voort , nog zouden de meesten hunnen voorigen gang gaan , en zich met dezelve drift aan hunne schandelyke buitensporigheden overgeven. indien zy in hunnen voorigen staat en overvloed hersteld wierden : Dit zult gy ligtelyk ras bemerken.

Myn vriend bedroog zich niet , want naa eenige oogenblikken zag ik verscheiden , die het brood , dat zy met hunne werktuigen verdiend hadden , aan den vogtigen Chymist , die

hen bedorven had, overgaven en verruilden voor een weinig van zyn geliefd vogt; niettegenstaande hunne vermagerde en uitgehongerde huisgenooten hen jammerlyk baden, hun dit brood niet te onthouden, dewyl de honger hen verteerde, het hielp niet; zy voldeden hunnen zwelglust, en schoon *het Gebrek* en *het Valsch berouw* hen naa hunne bedreeven misdaad, met hun schriklyk pyngereedschap deerlyk straffen, zy vervielen echter geduurig tot dezelve buitensporigheid.

Ik walg zoodanig van deeze onnutte booswigten, zei ik, dat indien wy dit Hol niet spoedig verlaten, ik zelve mooglyk my aan hun vergrypen zal, want zy zyn alle mishandelingen, alle folteringen der tegenspoeden dubbel waardig.

Zoo draa wy wederom den voet in *het vertrek der Drankenschap* gezet hadden, zagen wy een deel dwaazen, op welken de gifdrank eene andere, schoon nog veel rampzaliger uitwerking had; deeze wierden door het menigvuldig gebruik van denzelven in allerhande verscheurend gediert veranderd; fommigen in Beeren, welke niets deden dan grommen, en ieder even onvrindelyk bejegenen; anderen
wede,

wederom in Tygers. Ik was dodelyk benaauwd; voor al toen eenigen van dit ongediert my begrimden, en my hunne scherpe klauwen en tanden toonden. Ach! arme Denker! zei ik by my zelven, zie daar de laatste oogeblikken van uw leeven! gy zult uit dit Dierenhol nimmer ongeschonden, en waarfchynlyk verfcheurd gedragen worden! —

Onder deeze droefgeestige overdenkingen van myn aanftaande noodlot, kwam 'er eene af-fchuwlyke vrouw in de kamer; haar hoofd was in plaats van haar met zich om haaren hals krullende flangen behangen, en uit haare oogen ftraalde een verteerend vuur; zy hiette *Tweedragt*, en hitfte het boos gediert, of liever de dwaaze menfchen, door den toverdrank in wilde Dieren veranderd, zoo gruwlyk tegens elkander op, dat zy brullende elkander aanvie-len en jammerlyk verfcheurden.

Het vertrek weergalmde van het gebrul der overwinnende, en het angftig en doodlyk gehuil der overwonnen wordende. De fchrik had ons zoodaanig vermeesterd, dat wy geen agt gegeven hadden op een ander fchrikverwekkend fchepfel, het geen op het gevegt dit vertrek was ingevloogen; het was de *Wraak*; in haare regterhand had zy een groot zwaard, het welk
haar,

haar , zoo men ons naderhand verhaalde , door de *Ceregtigheid* gegeven was : hier mede dreef zy het nog overig gediert uit dit vertrek in een Hol , hier aangrenzende ; onze nieuwsgierigheid dreef ons aan , om haar te volgen.

Dit Hol was yfelyk te aanschouwen ; bykans stik donker , vol morsfige en stinkende gaten en hokken ; rondom hingen zwaare yfren klui- sters , waar mede het gediert geketend wierd : Maar men oordeele van myne verwondering , wanneer ik zag , dat zy zoo ras niet gekluisterd waren of zy kreegen hunne eerste gedaante weder ; hunne woede bedaarde ; en in plaats van brullen hoorde men allom schreyen en jammerlyk klagen.

Deeze menschen , zeik tegen mynen vriend , zyn gelukkiger dan die anderen , dewelke onder den yfren geesfel van *het Gebrek* zugtten ; al is dit Hol veel akeliger dan hun arm verblyf , zy hebben hunne menschelyke gedaante weder. Gelukkiger , antwoorde myn vriend met de traanen in de oogen , zy zyn duizendmaal ongelukkiger ! niets kan er voor eenen sterveling rampzaliger genaamd worden. De Gekluisterden scheenen door hunne jammerklagten zelve te kennen te geven , dat zy een slegt denkbeeld van hunnen staat hadden , en niet veel goeds verwagteden ; en naa

eenige oogenblikken wierd ik van de waarheid van zyn gezegde overtuigd.

Eene der deuren van dit Hol wierd geopend, en de *Geregtigheid* trad binnen met een deftig en ernstig, echter toch medelydend gelaat; haare blanke kleding verlichtte het gantsche Hol en deed my bemerken dat de *Wroeging* ook hier heerfchte, en de gekluisterden deerlyk kneep en folterde; zy hield hun hunne fchandelyke misdaad voor oogen, en toonde hun aan, dat de rust der famenleving hunnen ondergang en verderf vorderde; hier op gebood zy de *Wraak* deeze rampzaligen te verdelgen, welke hen ook, niettegenstaande hunne bittre traanen en weeklagten, uit dit Hol fleepde; en voor het oog der gantsche waereld met het zwaard der *Geregtigheid* om het leeven bragt.

Schrik medelyden en droefheid hadden my zoodanig overmeesterd, dat ik tot op dit oogenblik niet weet, hoe ik uit dit Hol en weder aan den ingang van *dit huis der gedaantewisfeling* geraakt ben; dit alleen kan ik my herinneren, dat ik my zoo veel fpoedde als my mogelyk was, om in de vrye lucht te komen, en niet eer naar mynen vriend durfde omzien, voor dat ik reeds een geheel eind wegs ver van het huis af was. Myn vriend was my met rasfe fchreden ge-

gevolgd, en zeide terstond; nu Denker! zult gy het buiten twyffel niet ondienstig voor deeze Natie oordeelen, wanneer de statelyke Lyfwagten beslooten, dit huis tot den grond te doen afbreeken; met het zelve zoude eene menigte ongeregeldheden begraven worden; maar mischien is zulks door verscheide omstandigheden niet wel moogelyk.

Wy spoedden ons naar ons Logement, om door eene goede avondmaaltyd en een fles wyn het verdriet en de droefheid, die onze zinnen in dit schaadlyk huis vermeesterd hadden, te verzetten; doch zoo draa wy in het zelve waren, deed eene nieuwe vertooning van onrust my begrypen, dat ook buiten *het huis der gedaantewisseling* zotheden en mislagen plaats hadden, die den Waterlanders weinig eer aandeden.

Een jong landofficier was in eenen hevigen twist geraakt met een bevaaren zeeman, welke pas van boord gekoomen was; deeze vervulde de kamer met een verward geschreeuw en dreigementen, welke gelukkig niet uitgevoerd wierden, dewyl de landofficier zich zeer goedwillig door onzen waard liet wegleiden, en wy den zeeman, dien wy verstonden een stuurman te zyn, niettegenstaande zyn bulderen en raazen te rug hielden; zoo draa de twistende partyen

tyen gefcheiden waren , en wy den zeeman een glas wyn gefchonken hadden , bedaarde hy , en deelde ons op ons verzoek een verhaal van de oorzaak van deezen hunnen twist mede.

Gy moet weten , Mynheeren ! zei hy , dat deeze jonge lobbies eerst voor weinig dagen met een vaandel vereerd is ; buiten zyne monteering en degen is er niets aan dat naar eenen krygsman zweemt , en een kleine jongen zou hem op de vlugt jagen ; nu dat is het zelfde , dat bruidt ons niet ; maar als gy zult gehoord hebben , hoe flegt hy mynen dienst , dien ik hem beweezen heb , beloond heeft , zult ge , zoo zeker als wy leeven , ten vollen overtuigd zyn , dat hy een ondankbaare knaap en geen knip voor zyn neus waardig is.

Naauwlyks was ik aan land of hy kwam by my , en zei , dat hy niet twyffelde , of ik was als een pas van boord komend zeeman in staat hem cenige mooye en nieuwe vloeken te leeren ; dat hy zyne medeofficiers met eene onbegryplyke vaardigheid en netheid hoorde vloeken en zweeren , en dat elk hem uitlagchte , om dat hy die kunst niet magtig was , en ten hoogften maar een klein bastaardvloekje doen kon ; dat het hem niet eigen was , dewyl de opvoeding , die zyne ouders hem gegeven hadden ,
hem

hem daar van altoos een afschrik had ingeboezemd , doch dat hy nu zeer klaar begreep , dat een officier zonder vloeken niet meer dan een ruiter zonder zweep of sporen was. Ik nam het aan, durvende zonder roemen zeggen , dat er weinige zeelieden zyn , die omtrent deeze wetenschap zoo kundig en bekwaam zyn als ik , dewyl ik in ses togten , die ik reeds gedaan heb , zulk eene confiderabele menigte van schippers vloeken , stuurmans vloeken , jaa zelfs dominies - of zieketroosters vloeken verzameld heb , dat ik niet geloof , dat er honderd zyn , die ik niet weet , en niet op mynen duim heb , waar by nog eenige douzyenen beste en dubbelde van myne eige uitvinding ; zoo dat , zeg ik , ik niet alleen eenen officier , maar een gantsch regiment van nieuwe vloeken zou kunnen voorzien. Ik maakte met myn gemonteerd krygskuiken een verdrag , wat hy my voor myn onderwys betaalen zou ; en ik wil geen braaf , eerlyk zeeman zyn , als ik hem éénen duit te veel gerekend heb , zoo voor de vloeken zelve als voor de manier , op welke die gebruikt moeten worden ; maar nu hy die in zyn kop heeft , en het kunstje al vry knap verstaat , weigert hy aan ons gemaakt verdrag te voldoen , en zweert als een ketter , dat ik hem

te

te veel gerekend heb. Is dat eene handelwys met eenen eerlyken man, die hem, al zeg ik het zelve, tot eenen regtschapen Officier maakt heb? — Ik bid u, Mynheer! vervolgde hy tegens my; zie deeze rekening eens naa, en oordeel zelve, of ik eenen penning te veel gesteld hebbe! Dit zeggende, gaf hy my eene lyft of rekening, zoo als hy die noemde, over, en om derzelve zonderlingen inhoud, kon ik niet nalaten, dezelve in myn memorieboekj overteschryven, en hier te plaatfen.

De Heer Vaandrig *van Bulderen* debet aan *Jooft Donderbos*, voor aan zyn Edele geleerde en geleverde oude en nieuwe Waterlandsche en andere vloeken, als mede voor het onderwys in de manier, om dezelve wel te pas, en ten meesten nutte voor zich zelve en anderen te gebruiken.

No. 1. Voor alle *de Onweerschyloeken* en andere *vloeken van wellevendheid* wordt niets gerekend, dewyl dezelve algemeen bekend zyn, en voor al zoodanig onder de Waterlandsche Officieren, dat zy naauwlyks hunnen mond kunnen openen, zonder *Donder* of ander *Onweer*.

No. 2. Voor de onderwyzing, hoe dezelve regt

II. Deel.

C

aardig

aardig moeten gebruikt
worden onder het spel. *f* 0 - 12 - 0

Voor de onderwyzing, hoe
men zich van dezelve be-
dient, in het gezelschap van
jonge Dames. - - - 0 - 12 - 0

Voor de onderwyzing, hoe
men dezelve gevoeglyk en
met het meeste sieraad onder
zyne vertellingen en dis-
coursen moet mengen. 0 - 12 - 0

Voor de onderwyzing, op
wat wys een Officier die
moet uitbrommen onder het
afranselen van zyne solda-
ten. 1 - 10 - 0

NB. DeHeer van Bulderen weet,
dat ik deeze post ook voor
12 stuivers geaccordeerd
heb; doch dewyl ik by uit-
stek veel moeyte gehad heb
om hem die vloeken te lee-
ren uitspreken, driftig,
met een verwoed gelaat, en
by vyf of ses te gelyk,

f 2 - 6 - 0
hoop

transp. f 2 - 6 - 0

hoop ik, dat zyn Ed. zoo gene-
reus zal zyn, my daar voor den
gestelden prys te betaalen.

No. 3. Voor twaalf *bevestigings-vloe-*
ken of *gemeenzaame eeden*, als
op myn ziel &c. wordt mede
niets gerekend, uit oorzaak
als boven No. 1.

No. 4. Voor onderwys, hoe dezel-
ve in de verkeering wel te
pas moeten gebruikt worden. 0 - 12 - 0

Voor onderwys, hoe men
dezelve ernstig gebruiken
moet om zyne verhaalde on-
waarheden te bevestigen. - 1 - 0 - 0

No. 5. Voor twaalf *dubbelde Com-*
mandeervloeken, het stuk 6
stuivers. - - - - 3 - 12 - 0

No. 6. Voor twaalf dito nieuwe
ieder twaalf stuivers. - - 7 - 4 - 0

No. 7. Voor tweehonderd gewoon-
lyke *scheepsvloeken*, om der-
zelver gemeenzaamheid, ie-
der maar een stuiver. - 10 - 0 - 0

f 24 - 14 - 0

C 2

No. 8.

transp. f 24 - 14 - 0

- No. 8. Voor sesendertig nieuwe di-
to, ieder ses stuivers. - 10 - 16 - 0
- No. 9. Voor veertien *Malabaarse*
vloeken, het stuk twaalf
stuivers. - - - - 8 - 8 - 0
- No. 10. Voor ses nieuwe vloeken
van myne eigen vinding het
stuk eene gulden. - - - 6 - 0 - 0
- No. 11. Voor een puikspuik nieu-
we *scheepsvloek* van twee-
entwintig syllabes. - - - 3 - 0 - 0
- No. 12. Voor agtendertig vloeken
om zich zelven by weêr en
wind te vervloeken, wordt
mede niets gerekend, uit
oorzake als boven No. 1.
- No. 13. Voor onderwys, hoe men
zich van dezelve moet bedie-
nen uit liefhebbery. - - 2 - 0 - 0
- No. 14. Voor twaalf *vloeken van*
dapperheid, om zich ontzag-
gelyk en gevreesd te ma-
ken, ieder agt stuivers. - 4 - 16 - 0
- NB. Ik verwagt dat myn leerling

f 59 - 14 - 0

my

transp. *f* 59 - 14 - 0

my voor dezelve boven den gestelden prys eene goede vereering zal geven, dewyl deeze meesttyds het eenigste middel zyn, om zich gevreesd te maken, en in plaats van den degen gebruikt worden.

No. 15. Voor eene geheele party dubbelde vloeken, om anderen te vervloeken, wordt om rede, boven No. 1. gemeld, mede niets gerekend.

No. 16. Voor onderwys, hoemen dezelve tegens zyne vrienden uit vriendschap gebruiken moet, . - - - 4 - 0 - 0

Voor onderwys, hoe men zich van dezelve uit gramfchap moet bedienen. - 2 - 0 - 0

Voor onderwys, hoe een Officier met dezelve behendig eene geheele compagnie te gelijk kan vervloeken. - - 6 - 0 - 0

f 71 - 14 - 0

transp. f 71 - 14 - 0

No. 17. Nieuwe manier om zich op
 twintig byzondere wyzen aan
 den Duivel toetewenschen. 6 - 0 - 0

Summa f 77 - 14 - 0

Gy kunt eens zien, Mynheer! vervolgde de zeeman, of het niet betaamlyk is, dat hy my voldoet, te meer, daar wy van te vooren volgens deeze rekening een accoord gemaakt hebben; doch, vervolgde hy driftig; als hy my niet betaalt, zal ik 'er hem door het Regt toe dwingen. Ik antwoorde op de bezadigste wys die my mogelyk was, dewyl hy zich onder zyn verhaal van geen gering getal *vloeken en eeden van dapperheid* bediend had, dat ik hem zulks niet raadde, dewyl hy buiten twyffel in plaats van voldoening eene scherpe bestraffing van de Overheid te wagten had. Hoe! riep hy, geen voldoening! daar ik een jongen losbol bekwaam gemaakt heb! daar zou er meer dan één meê speelen. Zeg my eens wat zouden onze meeste jonge Officiertjes zyn, indien zy niet konden vloeken? Wat waren, zei myn vriend; de oude krygshelden van deeze Natie? De zekerste getuigenissen van hun leeven verzekeren ons,

ons, dat zy vyanden van deeze strafwaardige buitensporigheid waren. Jaa, Jaa, dat geloof ik wel, antwoorde de zeeman; die mannen hadden dapperheid, ernsthaftigheid en kunde van het krygsweezen; zy waren beziel met die gaven en bekwaamheden, die den Held uitmaken; en hunne ordenlyke levenswys en houding van goede tucht maakte hen bemind en geëerd en teffens gevreesd; maar dewyl zeer veelen van onze jonge Officieren dat alles misfen, wat zouden die toch zyn, wat zou hun gezag staande houden, indien zy dat gemis door vloeken en raazen niet kosten vergoeden? Neem veelen dier snaken hunne vloeken en rottingen af, wat blyft er dan overig? Niets, dan eenige onnozele kinderen, welker sommigen beter de knikkers dan de krygstekenen in handen zouden paffen. — En daar ik zoo veel moeyte aan hem gedaan hebben en nu geen geld — Het gaa zoo het wil! ik moet myn geld hebben, of ik zal hem voor het laaste geregt onderwyzen, hoe een bevaaren zeeman met zulke beulingen weet omtespringen, wanneer zy hem zoeken te bedotten. Terftond vloog hy op, en wilde zynen man zoeken, en wy waren verblyd, dat wy van hem ontslaagen waren.

Het scheen my toe uit dit voorval, dat veel Officiëren niet meer waren, het geen hunne voorvaderen, van welken de geschiedenissen van dit Land gewagen, in vroeger jaren geweest zyn, toen zy om deeze Natie en hun Vaderland van de wreedste vervolging en dwingelandy te verlossen den dood in de open kaken durfden vliegen, en zich daar door eenen eeuwigen en onsterfelyken naam verworven hebben. Myn vriend schreef dit toe aan eene verwyfdheid, welke thans onder de meesten dier knaapjes heerfchte; het onderscheid, zei hy, tusfchen onze oude krygslieden, en zeer veelen der hedendaagfchen (want de tegenwoordige allen met dezelve kwaft te ftryken, zou tegen de billykheid ftryden) is al te zigtbbaar, en van te veel gewigt, dan dat men niet naar de oorzaken daar van onderzoek doen zoude, en die worden rafch gevonden, als men oplet, dat gelyk de oude krygslieden alleen zorgden, dat hunne krygs wapenen in goeden ftaat waren, om den vyand aantetaffen en ter nedertevellen, dus ook onze hedendaagfchen alleen zorgen, dat hun haar netjes gekapt, hunne kousfen zuiver en in het geheel hunne kleding behaaglyk zy, om zich dus in de gunft der Dames te dringen, terwyl zy de krygstekens voor geen verder nut

nut rekenen, dan dat dezelve mede strekken, om het hart der tedere sexe te bestormen. Gy bemerkt dus, dat ouden en nieuwen geen overeenkomst met elkander hebben, ten zy men zulks daar in stelde, dat de ouden de muuren der vyanden, de hedendaagschen het hart der vrouwen bestormen.

De Natie zelve in het algemeen schein dit gebrek in het krygsweezen te bemerken, en daar over te onvreeden te wezen, waar van ik door eene ontmoeting, die wy op den volgenden dag hadden, overtuigd wierd.

Zoo draa wy den volgenden morgen het ontbyt genuttigd hadden, kwam onze hospes by ons met een lagchend gelaat, en zei; nu moet ge gaan kyken, Heeren! er zal van daag een groot Staatsman begraven worden met eene uitstekende pragt; het zal de moeite waardig zyn om te zien; waarlyk het is een groot verlies voor ons Land! dit zeggende nam hy een droevig gelaat aan, als of het hem nu eerst inviel, dat het Land door dit sterfgeval een groot verlies geleden had, en dat hy als een Patriot daar in deel moest neemen. Doch, voer hy voort, de Heeren hebben den tyd wel, want hy wordt deezen naamdag eerst begraven; ze zouden, zoo ze lust hadden, deezen

morgen de Tombe, daar het Lyk in gelegd zal worden, kunnen bezichtigen; men zegt, dat het een heerlyk stuk werks is; het kan niet minder zyn, want de overledene heeft dit verdiend; hy is de grootste man van ons Land, zonder iemand te benadeelen.

Wy gingen op weg, niet twyffelende of de Tombe voor zulk een groot en aanzienlyk man zou niet alleen uitstekende zyn, maar zelfs het voornaamste gedeelte van zyne groote en doorlugtige daden behelzen. Myn vriend sloeg my voor, of wy den *Toverpoel*, als niet ver uit onzen weg liggende, wilden bezichtigen? *Den Toverpoel*, riep ik; wat meent ge daar mede? Van de onkundigen antwoorde myn vriend, wordt hy de *Hengstebrom*, maar van de kundigen de *Kikker- of Toverpoel* genaamd; doch gy moet zelve het zien, en zyt dan het best bekwaam om er over te oordeelen. Wy waren ras aan denzelven, en ik bevond, dat hy den naam van *Kikkerpoel* of *Toverpoel* het best verdiende.

Het was een vry groote, doch stinkende moeras, rondom met dorre planten en kruiden, als oude gestorven Laurier, Cypressen, Mirte, Thym, en dergelyk foort bezet; een man van eenen middelmatigen ouderdom en een ernstig ge-
laat, in een japon gebakerd, en met eene styve
peruk op het hoofd, houdende een pen in de
hand,

hand, kortom een figuur, dat zeer wel naar dat van eenen Boekhandelaar geleeke stond aan den oever, en schreeuwde met eene harde stem; *De Wel Eerwaarde Heer, Predikant N. N. is overleeden!* Terstond kwam er eene groote menigte kikvorschen met den kop boven water, en begonden op eene rampzalige wys met eene schorre stem te zingen, onderwyl er eene slymagtige vuiligheid hun uit den bek liep, welke zy met hun regterpootje een weinig scheenen in orde te kraabben, en die daar naar door den voornoemden kikkersbaas vlytig opgezameld, en op eenige biaden schoon papier gelegd wierd, waar naa hy hun een stuk brood toewierp, waar mede zy al zingende en huppelende wederom weg doken. — Leest eens, Mynheeren! ei lieve leest eens! riep hy ons toe; dit is wat fraays; het zyn Lykdichten! Ik schoot hem aanstonds op zyde, om dit te zien; en in dedaad, schoon het den naam van gedichten niet verdiende, waren het echter rymen die duidelyk leesbaar waren; boven een derzelven stond met zeer groote letteren. *Treurgalm op het zalig overlyden van den Wel Eerwaarden en Zeer Geleerden Heer N. N. op den* — Boven een ander stond. *Traanen gestort op het graf van den Wel Eerwaarden*
Heer

Heer &c. Nog las ik boven een derden. *Digtgedagten uitgeboezemd by het zalig doch ontydig en smartelyk afsterven van den Wel Eerwaarden, zeer Geleerden en zeer godvruchtigen Heer N. N. &c.* Aan dit laatste rym kon men bespeuren, dat het beestje het welk het *gerikkikkikt* had, even van te vooren zich braaf op de dorre kruiden, romtom den poel staande, vergaast had, want het was met stukken en brokken van dezelfde vol en opgepropt. Ik nam de moeyte om een derzelven ten einde te leezen, hoe wel zeer bezwaarlyk, dewyl de stank van dat kikersflym my zeer verveelde; want niet tegenstaande het op schoon papier in eene uiterlyke goede orde geschikt was, het had zyne kwaade lucht behouden. Wat dunkt er u van Mynheer! vraagde my de kikersbaas? en ik antwoorde, dat alles my zeer vreemd en wonderlyk voorkwam; dat het voor Rym-of flymwerk, zoo als men het noemen wilde, van zulke schorre beestjes vry wel ging; maar dat ik het wonderlykste in alles vond, was, dat die Diertjes niet alleen dien Eerwaarden Heer kenden, maar ook zo volkoomen zyne bekwaamheden en hoedanigheden wisten, dat zy die bezingen konden. Dit is het minst, hernam de kikersbaas; die kennis heb-

ben

ben zy niet nodig; genoeg dat ik het hun beveel, en hun den naam van den overledenen noem en welke zyne bediening was, want zulk soort van gedichten wordt voor mannen van eene en dezelve conditie op eene leeft geschoeid, gelyk het Muziek dat by eenen Beeren- of poppendans gespeeld wordt.

Zult ge niets hebben, meester! vraagde myn vrind, op den dood van den Heer N. N. dien grooten staatsman, die op deezen dag begraven wordt? Wat, zei de kikkerbaas; is die Heer dood! — Lieve Hemel! dat is een slag voor ons Land! Daar kan, God dank, wat fraays op gemaakt worden! Is hy waarlyk dood? Voor den dag, puikdichter! schreeuwde hy, voor den dag! Er moet iets hoogdravends wezen; de Heer N. N. die groote staatsman, dat pronkjuweel van Europa, is helaas niet meer! De goede man was indedaad in zulkeene verrukking van droefheid en blydschap, dat ik vreesde, dat hy zelve aan het rymen zou getrokken hebben; doch gelukkig kwam zyn puikdichter, een dikbuikige kikker, voor den dag, denwelken hy op eenen droeven toon beval, den treurigsten en hoogdravendsten Lykzang te maken. Dit dier ademde eenigen tyd veel wind

in

in, at zynen dikken buik vol van de verdorde laurier- en cypresfebladen, en ontlaste zich van dit alles op het oogenblik als van eene zwarte slym onder een schor geschreeuw, het welk door zynen gebieder terstond en even als het voorgaande kikkerryd op papier leesbaar gemaakt wierd. Nu zult ge wat leezen, riep de baas tegen my; indien ge een kenner van hoogdravendheid zyt! Hy stopte my het papier in handen, en ik las daar boven: *Dichtkundige Cypresfenkrans, of Waterlands bittere zielekragt over het onherstelbaar verlies door den ontydigen dood van den Hoog Edelen, Hooggebooren, Wydberoemden en nooit volpreezen Heer den Heer N. N.* Dit jammerryd voldeed den uitgever by uitstek om deszelfs hoogdravendheid, dewyl er in de zeeven eerste regels reeds vyfmaal het woord *Donder* inkwam. Dan het stonk zoo verschriklyk, dat ik het niet alleen niet uit kon leezen, maar wy ook den kikkerspoel verlaten moesten.

Toen wy in de kerk gekomen waren, in welke het lyk van den grooten man zou ter aarde besteld worden, vonden wy het werkvolk nog bezig met de laatste hand aan het oprigten der tombe te leggen; dezelve was zeer
 prag-

pragtig , en in eenen goeden smaak gebouwd , doch het opschrift behelsde niets van zyne levenswys of doorlugtige daden ; alleen deed het ons weten , dat de overledene een man van eene aanzienlyke geboorte was , en zeer veele ampten bekleed had. Die Heer , zei ik tegen mynen vriend , moet toch een man van groote verdiensten en bekwaamheid geweest zyn , want tot elk dier ampten behoort een geheel persoon , om dezelve wel en tot nut van het Vaderland waartenemen , en daar deeze man zoo veele bedieningen op zyne schouderen heeft gehad , moet hy buiten twyffel ook de gaven des verstands van veelen alleen bezeten hebben.

Een man , van een somber en stuursch uitzicht , daar by staande en dit hoorende , zei op myn laatste gezegde ; dit gaat niet altoos zeker , Mynheer ! Men beschouwt somtyds de bedieningen als schapen , van welke men eene geheele kudde aan éénen herder toevertrouwt , zonder op de bekwaamheid vanden persoon te letten ; en of die *grafattestaties* al veel brommen van de gaven van de overledenen , dat beduidt niets ; het is te bejammeren , dat onze vaderlanders , welker opregtheid anders
wyd

wyd en zyd geroemd wordt , in hunne kerken veeltyds de sterkste blyken van het tegendeel toonen , en openlyk ophangen , even als of de heiligheid van die gewyde plaatsen een beschermfchild is tegen verdagte en logenagtige loftuitingen; beschouw my , voer hy driftig voort , dat groot Oorlogfteken, of wat voor naam gy het geven wilt, dat daar ginds hangt; ik meen dat Wapen, dat daar ter gedagtenis van eenen voor veertien daagen gestorven Officier opgehangen is ! zoudt ge uit de krygstekens , waar mede het opgeflerd en behangen is , niet moeten besluiten , dat hy, tot wiens eer het opgerigt is , een held was van de eerste classe? echter was hy niets minder dan eenen held, en indien zyn Wapenbord eenige tekens van zyn Carafter en levenswys vertoonen moest , dan zou het in plaats van die standaarden aan wederzyde met eenen vrouwenrok , en boven in plaats van den helm met eene wynvles pronken ! maar wat zal men zeggen ; de waereld wil bedroogen worden. De drift deed deezen ieveraar ons zonder groeten verlaaten.

Naa dat wy 's agtermiddags de lykftatie , die meer dan pragtig was , gezien hadden ,
keer-

keerden wy naar ons Logement. Wel nu Heeren! riep onze waard ons te gemoet; wat zegt ge er af? Is het de moeyte niet waardig geweest? — Jaa, het was ook een schatryk, een door en door schatryk man. De erfgenaamen zullen daar eenen vetten brok van daan halen. Was die jonge Heer, die in de eerste koets zat, zyn zoon, vraagde ik? Neen, toch niet; antwoorde hy; hy is de zoon van den broeder van den overledenen: Dan is hy een braave en deugdzaame jongeling, vervolgde ik, dat hy zich het overlyden van zynen oom zoo ter harte trekt; hy was bitterlyk bedroefd; hield de oogen onbeweeglyk naar den grond geslagen, en veegde ze met eenen zakdoek gedurig af. Dat zyn maar franjes Mynheer! riep de waard, anders niet dan franjes; dat is hier zoo de gewoonte van den naaften bloedverwant, die agter het lyk volgt; hy zal wel hartelyk verblyd zyn over den dood van zynen oom, want hy moet er een groot capitaal van daan haalen. Zoo! hernam ik; ik bemerk wel, dat alles wat eenige betrekking tot de lykplegtigheden hier te lande heeft loutere geveinsdheid is. Maar gy hebt my gezegd, dat de overledene zulk een groot staatsman geweest is, en deeze Natie door zynen dood een groot verlies geleden heeft; ik

wenschte wel iets byzonders van hem te weeten, want tot nog toe heb ik niets aangaande hem vernoomen, het geen hem den naam van eenen grooten staatsman waardig gemaakt heeft.

Daar kan niemand zulk een goed berigt van geven als ik, schreeuwde hy driftig, en brandende van begeerte om ons door het mededeelen van een levens verhaal van dien Heer te verbaazen. Ik ben er als een kind in huis geweest, en al zeg ik het zelfs, hy hield ongemeen veel van my en myne vrouw.

Het is niet nodig, dat ik iets van zyne vroege kindschheid zegge, schoon die ook verwonderlyk was, wyl hy menigvuldige blyken gaf, dat hy ver boven zyne tydgenooten verheeven was, en dat hy een wonder zyner eeuw worden zou; Op zyn negende jaar was hy al zoo ver in de wetenschappen gevorderd, dat hy alle de capittels van den Bybel, in welke geen vreemde en moeyelyke naamen kwamen, met weinig moeyte kost leezen; vervolgens nam hy in dat geen dat een man van zyne geboorte nodig heeft te weten, zoodanig toe, dat ik nimmer zyn weêrgaê gezien heb; hy leerde niets uit dwang, want als zyn Gouverneur, die een onverdragelyke geleerde kaerel was, hem wilde dwingen
om

om het een of ander te leeren , liet onze jonge Heer hem de tanden zien ; indedaad hy gaf vroeg tekens , dat de dapperheid en de lust tot vryheid hem aangebooren waren ; en verzette zich met zoo veel kragt en moed tegens zynen schoolvoogd , dat deeze binnen korten tyd het huis moest ruimen.

Naauwlyks dertien jaaren oud , kon hy twaalf voeten water springen , en op zyn veertiende was er geen jong Heer bekend , die gelyk hy een haas onder de voet kon blaazen ; en om zynen nyvren lust tot jaagen te voldoen , ontzag hy hitte noch koude ; liggende dikwyls gantsche dagen in het veld , van niemand dan van zyne honden en snaphaan verzeld , en zich ongemeen maatig en sober behelpende met een stuk brood en wat sterken drank ; kortom hy was in het verdragen van ongemakken en het gebruik van sober voedsel op de jagt een navolger van onze voorvaderen , wier matigheid , sobere levenswyze en gehardheid tegens ongemakken zeer geroemd wordt.

Men moet echter niet denken , dat hy dus altyd leefde , en een veragter van de nuttige gaven des Hemels was ; neen ! hy was niets minder dan een menschenhater , en in het geheel geen vyand van het vermaak ! Het heugt

my nog , wanneer er gezelschap by den ouden Heer of by hem was , hoe schoon hy den beker ligten kon , en ik moet er nog om lagchen , hoe handig hy de jonge knapen door den wyn van den bank deed tuimelen ; hy had daar eene ongemeene blydschap in , voor al als hy zyne goede vrienden op die wys bezorgen kon.

Hy was festien jaaren oud toen hy naar de Academie vertrok : hier maakte hy eenen ongemeenen voortgang in het dansen , schermen , paardryden , en voor al in het spel ; er was geen spel op het biljard , kaart &c. het welk hy niet binneh korten tyd grondig verstond , hoe wel hy my dikwils heeft verzekerd , dat het hem eene goede beurs dukaten gekost had.

Van nederigheid en gemeenzaamheid had hy , niettegenstaande zyne geboorte en bekwaamheden , een ruim aandeel , en wanneer het kermis was op het Dorp , by het welk de buiteplaats van den ouden Heer geleegeu was , kwam hy altoos over , en leefde zoo gemeenzaam met de omstreeks woonende boeren jaa zelfs met onze domestieken , of zy zyne broeders waren ; hy dronk met hen , speelde met hen , danste met hen , kortom er was geen vermaak , tot het kattenknuppelen ingeslooten ,

ten , in het welk hy geen broederlyk deel nam , en waar in hy zyne vlugheid en kragten niet deed uitmunten ; meer dan eens ging hy met den prys op die speelen gesteld , stryken. In het paardryden had hy geen weêrgaê , en het was verwonderlyk om te zien , welke vreemde sprongen hy met zyn bruine ruin maken kon , schoon het aan den anderen kant waar is , dat er geen afgerigter paard onder de Zon gevonden wierd , dat den wil van zynen meester en beryder op de minste beweging zoo volmaakt verstond , als of zy broeders waren. Het arme dier is nog ongelukkig omgekoomen ! Onze jonge Heer had tegen eenen vriend in dien harden winter van 't jaar gewed dat hy met het zelve voor de arresteerde over eene lopende en naauwlyks twee dagen toebevrooren geweest zynde rivier durfde ryden , doch hy stortte met sleede en paard daar in ; hy wierd met het uiterste levensgevaar gered , doch zyn bruin verdrong ; dit speet hem verschrikkelyk , en had hy het leven van zyn paard voor honderd gouden ryders weder kunnen koopen , hy zou zich geen oogenblik bedagt hebben.

Op zyn twintigste jaar wierd hy tot meester in beide de regten verklaard. Begrypt eens ,

hoe ongemeen vlug van verstand hy moet geweest zyn , dat hy tot deezen eerentrap opklom , en met allen lof bevorderd wierd , niettegenstaande hy , gelyk hy my zelve meer dan eens gezegd heeft , nimmer van de studie werk gemaakt had ; en dat hy bekwaam en geleerd geweest moet zyn , is buiten twyffel , als men slegts nagaat , dat de Profesoren hier te Lande niemand tot het Advocaatschap bevorderen , ten zy hy door en door bekwaam is.

Het leed ook niet lang , of hy wierd met verscheiden eerampten begiftigd , van welke hy de geringste door anderen voor een derde van de inkomsten liet waarnemen , leggende zich geheel en alleen toe om zwaarwigtige ampten te bedienen , aan welke het Vaderland veel gelegen lei.

Zyn vader kwam kort naa zyne verheffing te sterven , waar naa onze jongen meester zich meesttyds op zyn vaderlyk landgoed ophield ; en schoon hy van een bloedryke lichaamsgesteldheid en zeer dristig was , wilde hy echter nimmer in het huwelyk treden , dewyl hy vreesde , dat zulks hem beletten zou op de belangen van het volk agt te slaan , maar vertrouwde de zorg van zyn huisgezin aan eene
jonge

jonge en aardige burger juffrouw, welke hem in alles wist genoeg te geven.

Hy was een volmaakt deugzaam mensch, vol menschenliefde, altoos geneigd tot goeddoen; en ik wil gaarn bekenen, dat ik myn tegenwoordig geluk aan hem verschuldigd ben, dewyl hy my in deeze broodwinning gezet, en van alles voorzien heeft, alleen maar, dewyl ik op zyn verzoek zyne keukenmeid getrouwd hebbe.

Wat is het beklaglyk, ging onze hofpes zwaarlyk zugtende voort, dat deeze pylaar van 't Vaderland zoo vroeg en onverwagt gestorven is. Met regt wordt hy van elk met heete traanen betreurd!

Ik nam de vryheid hem te vraagen, welke braave daden hy voor het Vaderland verrigt had, door welke hy zich de liefde en traanen der burgeren waardig gemaakt had? O Die zyn menigvuldig, schreeuwde hy, en om er u maar één staaltje van te geven, dewyl het onmogelyk is, die alen op te noemen, zal het genoeg zyn, wanneer ik u verzeker, dat hy het alleen geweest is, die de Jagt in de nabuurschap van zyn landgoed hersteld heeft! Jaa, jaat, ge moogt me gelooven of niet, het is zoo! vervolgde hy, ziende, dat

ik hem verwonderd en ernstig aankeek ; de stroopers hadden hier omstreeks bykans alles weggesleept, en er was geen goed veld te vinden ; men liep geheele dagen zonder eenen haas, of een veldhoen te zien ; maar zoo draa mynheer aan het bewind kwam, wendde hy alle mogelyke moeyte aan, om deeze rampen van ons Land te verbeteren ; voor zynen tyd vond men naauwlyks eenen boer, die niet met roer en strikken hetwild opruimde, maar het duurde niet lang ; hy vervolgde en ruineerde verscheide boeren, die daar op betrapt waren, en bragt dus een schrik onder de anderen. Daar en booven was hy byzonder net en naauwkeurig ; er was in twintig mylen in het rond geen landgoed te vinden, dat netter dan het zyne onderhouden wierd, voor al was zyn paardstal een pronkstuk, en heerlyker opgesierd dan voor honderd jaaren de beste saletten der grooten.

Onze waard had ons zoo veel van dien grooten Heer verhaald, dat het ons verveelde, en ik er van begon te geeuwen, waarom wy hem, om van een uitgebreider verhaal bevryd te zyn, verzogten ons een vles wyn te brengen ; wy konden, niets in het levensverhaal van hem vinden, dat naar grootheid zweemde, en wy zouden

zouden nimmer geloofd hebben, dat het Land eenig het minste verlies by zynen dood geleden, of het volk eenige droefheid getoond had, indien ik niet, een op de tafel leggende courant inziende, daar in, benevens het verhaal van den dood des grooten mans, geleezen had; *wordende om zyne uitstekende hoedanigheden en bekwaamheden van elk zeer geregresteerd.*

Gy zult u mooglyk verwonderen Denker! zei myn vriend, dat deeze man, indien het verhaal van onzen waard zeker gaat, zoo weinig met gemoeds gaven bedeed is geweest daar hy van eene luisterryke geboorte was? Neen, antwoorde ik; ik weet zeer wel, dat de alwyze schepper het uitblinkend verstand en de heerlykste gaven der ziel niet aan de hoogte van afkomst verbonden heeft; schoon het zeker is, dat eene aanzienelyke geboorte ook in dit opzigt veel voorregt heeft; want die is in staat om die middelen aanteschaffen, zoo in de opvoeding, als in het beoeffenen der wetenschappen, welke de heerlyke zielsvermoogens ontwikkelen, beschaaven en tot een gewenscht gebruik bestieren; maar ik verwonder my, dat deeze man zoo veele ampten bediend heeft; gy zult my waarschyndelyk antwoorden, dat zyne geboorte hem daar op eene aanspraak gaf,

D 5

dewyl

dewyl zyne voorouders die reeds bezeten hebben , doch dit is my niet voldoende , want zoo min ik kan goedkeuren , dat men een schoolmeestersamt geeft aan eenen onkundigen jongeling , welke leezen noch schryven kan , alleen om dat zyn vader op die plaats schoolmeester geweest is , zoo min kan ik voldoende reden vinden , om goed te keuren , dat men eenen aanzienelyken man een gewigtig amt op de schouderen legt , tot het welk hy de vereischte bekwaamheden mist , alleen om dat zyne voorouders en mogelyk met veel lof dat waargenoomen hebben ; doch , vervolgde ik , ik ben verzekerd , dat dit gebrek hier niet gemeen zy , ja zelfs by deeze Natie minder heerscht dan by andere Natien , want anders zoude zy onmooglyk het Paleis 's *Lands Welvaaren* in zulk eenen goeden stand kunnen houden . Dat alle verwondering by my te booven gaat , is dat het volk zulk eenen als zeer bekwaam en kundig houdt , en zynen dood betreurt ; dat dit de waarheid zy , kan deeze courant getuigen . Gy moet dat getuigenis zoo min voor waarheid houden als dat van den waard , hernam myn vriend ; dat is niet anders dan een compliment , dat men zulk eenen overledenen maakt , het welk men mede aan zyne geboorte of bedieningen heeft toeteschryven , en

zoo veel is als de laatste eerschoot , die op zyn graf geschiedt ; indien men nu eenen staatsman , niettegenstaande zyne onbekwaamheid met ampten begiftigd , deezen eerschoot wilde onthouden , zou dit zoo veel zyn , als openlyk verklaaren , dat hy onbekwaam tot zynen pligt geweest was , en daar door zoude eene menigte lieden hem regt leeren kennen , ichoon naa zynen dood , en hem hunne vorige agting en tegenswoordige traanen onwaardig keuren.

Ik wil niet ontkennen dat het mooglyk zyne nuttigheid zou hebben ; al ging men zelfs nog verder , en men eerbiedigde de waarheid zoo zeer , dat men niet alleen niets tot lof van zulken , die dien niet verdiend hadden , naa hunnen dood getuigde , maar ook hunne gebreeken , hunne onbekwaamheden in het daglicht stelde , hier door zouden mooglyk veel , die van hunne ongeschiktheid tot ampten overtuigd waren , afgeschrikt worden , om naar dezelve te dingén , of die reeds hebbende , en dan hun onvermoogen om dezelve wel te beftieren bemerkende , zich van dezelve ontdoen ; maar met dit alles zou men zich eene menigte vyanden op den hals halen , in eene Eeuw , in welke het niet geoorloofd is waarheid te spreken , om dat die als de grootste belediging

aan-

aangemerkt , en als een laster gebrandmerkt wordt ; het is derhalven beter geveinsd dan lomp te zyn.

Het is zeker , dat in alle Landen de hooge geboorte veel voorregt heeft , en schoon hier te Land gelyk als elders de ampten ook aan verdiensten opgedragen worden , worden zy echter ook somtyds aan toevalligheden , dewelke dwaas zyn , geschonken ; morgen zullen wy de plaats gaan bezigtigen daar dit geschiedt , en het is een byzonder geluk voor deeze Natie , dat der gelyke begevingen maar zeer zelden plaats hebben ; ten minsten minder dan by andere Volkeren ; daar de gedurige binnenlandsche onlusten , verdeeldheden en twisten , het gebrek aan goede bestiering aanduiden , en daar , wyl de een afbreekt , het geen zyn voorganger pas gebouwd heeft , men de zekerste bewyzen heeft , dat één van beiden tot zyn ampt niet door verdiensten en bekwaamheid bevorderd is.

Onder het drinken van onze vles trad een staatig en deftig gekleed man binnen ; zyn ge-
laat was ernstig en peinzende , het welk my deed besluiten , dat hy een wisselaar of een filosoof was ; naa dat hy ons beleefd gegroet en een halve vles wyn geëischt had , raakten wy

met

met elkander in gesprek over de gewoonten en zeden der Waterlanders , en naa dat myn vriend zeer sterk had uitgevaaren tegen de gewoonte van de opvoeding der kinderen aan vreemden toetevertrouwen , liet de ernstige Waterlander zich daar over dus uit.

Verschoon my , Mynheer ! dat ik daar omtrent met u verschil. Er is voor onze fatsoenelyke lieden niets noodzaaklyker dan eene Gouvernante uit het *Springerland* voor hunne kinderen te ontbieden , indien zy van hunne dogters goede huisvrouwen naar den hedendaagchen smaak willen voort brengen. Ik heb het schadelyke en nadeelige van eene vrouw , welke de opvoeding en onderwyzing van zulk eene Gouvernante ontbeerd had , ondervonden ; myne ega was van haare ouders , welke eenvoudige onnozele lieden en dwaas genoeg waren , om zich meer toeteleggen op geld te winnen , en hunne dogter een fraay capitaal natelaten , dan haar de zoogenaamde waereld te leeren kennen , ongelukkig niet groots genoeg en boven haaren staat opgetrokken ; zy wist van eerste modes en dergelyke zaken niets ; geen wonder , men had haar geene Gouvernante gegeven , die in dat alles grondig ervaaren was , en men had haar in niets laten onderwyzen dan in den

Gods

Godsdienst, de Zedepligten, en eenige wisjes, aan welke geene hedendaagsche vrouw van de waereld denkt, laat staan, dat zy zich met dezelve bemoeyen zoude, ik meen de huisfelyke bezigheden van naayen, stoppen, borduuren &c. men had haar zelfs, ô onvergeeflyke dwaasheid! by haare ouders den last van de waarneming des huisgezins opgelegd, en haar geleerd, dat het de pligt van eene braave vrouw is haar oog naauwkeurig op alles en op de behandeling der dienstbouden te vestigen; hier by hadden haare ouders haar in de Muzyk doen onderwyzen; en dagten, dat zy met al dat ouderwetsche nu in staat zoude zyn om een huisgezin wel te bestieren, en eenen man gelukkig te maken.

Naauwlyks was ik getrouwd, of zy geraakte door myn toedoen in het gezelschap van vrouwen, welker opvoeding veel van die myner egtgenoot verschildte; men deed haar spoedig haar gebrek kennen, en dewyl zy niet meer onder het opzicht haarer ouders stond, verzuimde zy niets om dat gebrek te vergoeden; alle die laage huisfelyke bezigheden kreegen den schop, en de opschik nam haar hart en harsfens geheel in, zy kon niet dulden, gelyk het ook een vrouw, die naar den smaak zich zoekt te vormen;

mem; niet betaamt, dat deeze of geene van minderen rang en vermoogen boven haar gekleed zoude gaan, en schoon ik uit onwetendheid haar menigmaal raadde, zich met haare oude gewoonte te vergenoegen, en liever een ander te bspotten, dan zich zelfs bspottelyk te maken, het hielp niet; een troep kramers en kraamsters kwam wel draa myn huis of liever myn cas bestormen; dit volkje, dat meest uit het Springerland herwaards op een stroowis komt aandryven, is voorzien van alles wat eene vrouw, die verstandig genoeg is, om voor den opschik haar huisgezin te verwaarloozen, behaagen kan; geen wonder, dat het daaglyks stoffen, kanten, linten, mutsen, kopsels, en wie weet niet wat al meer in myn huis regende; wel draa bespeurde ik het onherstelbaar verzuim van myn vrouw's opvoeding, dewyl zy geen kennis van de modens of den nieuwsten smaak had, wierd zy van dat volkje onophoudelyk bedroogen; men stopte haar goed in de hand, dat ten minsten 14 dagen uit de mode geweest was; het is waar; myn vrouw bemerkte dat wel spoedig, smeet het agter de bank, en liet aanstonds waaren van eenen nieuwen smaak komen, maar hier door koste haar
opischik

opſchik ruim tweemaal zoo veel, als die zou gekoſt hebben, wanneer zy eene Gouvernante gehad had, die haar den regten ſmaak der galanterie had ingeboezemd; dit gemis was des te ſchadelyker, dewyl zy géene kennis dier waaren en derzelver gewoonlyke pryzen hebbende alles ten duurſte moeſt betaalen.

Ik wil in het geheel niet ontkenen, Mynheeren, dat in vorige tyden, het zeer gevaarlyk en ontaard met zyne kinderen zou gehandeld geweest zyn, wanneer men hen aan het opzigt van vreemde ingen toevertrouwd had maar, toen was het eene andere eeuw; men hield de Springerlandſche dartelheeden voor eene zotterny, en men beſpotte die, daar dezelve nu op den throon zitten; jaa eer ik gehuwd was, dagt ik gelyk gy; ik beſchouwde de opvoeding van veele dogters niet alleen als verderfelyk voor hunne ouders, maar zelfs voor hunne aanſtaande egtgenooten; doch thans verſchil ik zoo veel van dat denkbeeld, dat ik voorgenoomen heb, twee Gouvernantes uit het Springerland te ontbieden, eene voor myne twee dogtertjes, en eene voor my; hoe oud ik ben, ik moet 'er eene hebben, die my in alles onderwyft; ik zie dagelyks myne onnozelheid en onwetenheid in die zaaken, die myn

huis

huis en den opschik aangaan, en dewyl dat dee-
ze al eene zeer gewigtige post in den uytgaaf
maakt, dunkt het my allernoodzaakelykst te
zyn, my daar in grondig te laten onderrigten;
ik zal hier door ook het verdriet ontwyken,
van gedurig door myn vrouw en kinderen
als een onwetende dom-oor behandeld te
worden, want op het minste woord, dat ik
daar omtrent spreek, moet ik terstond
hooren: *Och, Heer! manlief, gy weet 'er niet
af! — Och, Vader! gy hebt daar immers geen
verstapd van!* Dit verveelt my; ook kan ik in
de opvoeding myner kinderen zoo niet slagen
als ik begeer; ik moet het maar rond uit be-
lyden, ik kan hen naar den hedendaagschen
smaak niet onderwyzen, en hunne vernuftige
vraagen maken my gedurig verleegen: Niet lan-
ger dan gisteren wilde ik myn oudste meisje
een weinigje in de gewyde en ongewyde ge-
schiedenissen onderwyzen, maar ik stond ras
verleegen, want het lieve kind vraagde my,
onderwyl ik haar de pragtige kleeding vanden
Israëlitischen Hoogenpriester Aäron beschreef, of
ik haar niet kon zeggen, welke het gewoonlyke
kapfel van de tegenwoordige Keizerin van Rusland
was? Boven dit alles zal myne Gouvernante my in

de bedriegeryen van die galanteriekramers grondig moeten onderrigten, voor al in de pryzen der Modifche waaren, hier door zal ik jaarlyks eene goede beurs Ducaaten fpaaren, want dewyl myne vrouw den prys dier waaren niet weet, en veel op credit koopt, om het voor my bedekt te houden, niettegenftaande ik daar over het minfte ongenoegen niet zou laten blyken, als wel wetende, wat eene hendaagfche vrouw toekomt, zoo kan men zeer gemakkelyk begrypen, dat zy van dat volk bedroogen wordt, en alles ten duurften moet betaalen; onderdaagfch treeg ik gevallig een rekening van eenen kramer in handen welke even drie honderd guldens beliep, fchoon het maar voor een fomerkledingje van myne twee dogtertjes was; naar myn oordeel was het wat rykelyk; en daarom al ftond de onderfte fteen boven, ik wil, ik moet en ik zal eene Gouvernante voor my nemen, dan zal dat tuig van kramers my niet foppen; dan ga ik zelfs de markt-gang doen.

Myn vriend zeide, dat men zekerlyk, indien men zyne kinderen niet aan het opzigt van vreemden toe wilde vertrouwen, gelyk hy oordeelde, niettegenftaande het gevoelen van den Waterlander, dat ieder braave vader verpligt

pligt was , dewyl dat volk niet zelden den
 Godsdiensf en goede zeden in galanterien en
 losbandigheden verwisfelt , men ook verplicht
 was , hen te rug te houden van zich te ver-
 flaaven aan laffe vreemde Modes , welke met
 een verftandig oog beschouwd , bespotlykst
 zyn , en de fchoonheid misvormen , en dewyl
 de ouders daar voor niet langer kunnen zor-
 ge dragen , dan hunne kinderen onder hun
 opzicht ftaan ; en het , niettegenftaande de
 goede opvoeding , die zy genooten hebben ,
 kan gebeuren , dat zy door kwaade voorbeel-
 den of gezelfchappen tot die buitensporighe-
 den verleid worden , gelyk gy , vervolgde hy
 tegens den Waterlander , daar van een voor-
 beeld in uwe vrouw hebt , zou het naar my-
 ne gedagten niet kwalyk zyn gehandeld , wan-
 neer de overheid , echter behoudens beter oor-
 deel , om die Modes volkomen uittebannen be-
 val , dat ieder , van wat rang of ftaat hy mog-
 te zyn , verplicht ware aan elk ftuk van den
 opfchik , dat van vreemde Natien ontleend
 was , een paar narrebellen te dragen. Och!
 riep de goede Waterlander ; dat zou niets hel-
 pen , want die narrebellen zouden zelve eerlang
 een voornaam ftuk van den opfchik worden ,

en ieder haarer zou zich bevlytigen om het meest met narrenbellen te pronken. — Lieve Hemel! welk een gerammel zou dit langs de straaten geven! Ik voor my ik zou het in myn huis niet kunnen harden, en ik twyffel niet of veele mans zouden met my eerlang de doofheid voor een geluk agtten.

Den volgende dag waren wy al zeer vroeg op weg; dewyl myn vriend my begeerig gemaakt had om te zien, hoe sommige lieden fomtyds aan eene bediening geraakten; wy kwamen op een groot plyn, op het welk verscheide *Toneelen* boven elkander gebouwd waren, welke *Staat*en of *Rangen* genaamd wierden; tegen dit groot gebouw was een ladder geplaatst, aan welks voet verscheide oppassers stonden, om die lieden, die het hun goeddagt, te laten opklimmen. Ieder deezer *Toneelen* had een byzonder opschrift; het benedenste droeg den naam van *burgerlyke bedieningen*! Wat op de hoogere stond kon ik, mits den hoogen afstand, niet leezen. Wel draa kwam 'er een wulpsche jongeling met een gegaloneerd kleed aanspringen; zoo draa de oppassers hem gewaar wierden, riepen zy, uit den weg daar! uit de weg daar! De Hoog Edele Heer N. N. moet naar boven! De jongeling zettede zyne

voeten op den ladder, doch het scheen hem te lastig om er ook de handen aan te slaan, of eenige moeyte tot klimmen te doen, en zekerlyk zou hy nimmer boven gekomen zyn, indien niet eenige sterke mannen hem van onderen en in den rug ondersteund en naa boven gebeurd hadden; hy geraakte dus in weinig tyds op het hoogste Toneel: Ik was bly, toen ik hem daar in veiligheid zag, dewyl ik, gelyk men zegt, van angst duizend dooden uitgestaan had, want hy maakte zulke kromme sprongen en grappen, dat men duidelyk kon bemerken, dat hy zelve niet wist, op den ladder te zyn, en waren zyne ondersteuners geen sterke mannen geweest, hy was buiten twyffel van boven neder getuimeld en den hals gebroken. Verscheiden andere volgden hem, doch zy konden het zoo ver niet brengen, dewyl hunne ondersteuners zoo sterk niet waren en met zeer veel moeyte en gevaar bragten eenige het tot het vierde Toneel, maar de meesten konden die hoogte niet bereiken, en moesten zich met de beste plaats van een lager Toneel vergenoegen.

Een verward geraas deed ons het hoofd omwenden naar eenige mannen, welke bezig waren met eenen kaerel, dien zy in eenen kring be-

stooten hielden, heen en weder te stooten; ik verwagte, dat de lyder zich te weer zou stellen, maar in plaats van dat deed hy niets, dan zich op elken stoot buigen en hunne plageryen met loftuitingen betalen; hy roemde alle hunne daden op zulk eene slaafagtige wyze, dat ik hem voor de lafste ziel van den aardbodem aanzag: Die kacerel, zei ik tegen mynen vriend, is een groote zot, dat hy niet alleen zich niet te weer stelt, maar zyne plagers roemt; zoo zot niet, antwoorde hy, als gy wel denkt; hy heeft zyn doelwit om op die laage wys op het *tweede Toneel* te geraken; zyn naam is, *Hans Vleijer*; doch eer hy zynen wensch bekomt, zal hy nog meer moeten uitstaan. Naa dat zy aan den ladder genaderd waren klommen twee van zyne kwelgeesten den ladder op, greepen hem by het haar en de ooren, en sleepten hem dus naar boven; ik dagt, dat het hem onmogelyk zou zyn, die smart uitte- staan, maar ik was in myne meening bedroogen, want schoon hem de traanen over de wangen rolden, en hy wegens pyn kringen om neus en mond kreeg, gaf hy zich alle moeite om het te ontveinzen, en lagchte, zonder ophouden de bekwaamheid en uitstekende goedheid zyner pynigers roemende, tot dat hy op
het

het *twede Toneel* eene goede plaats bekoomen had. De man is te verontschuldigen, zei myn vriend, want buiten zyn geduld en bekwaamheid om de vreemde handelwyze zyner Patroonen te vleijen, bezit hy geene goede hoedanigheden, en zou eeuwig in de laagte hebben moeten blyven.

Op het *laagste Toneel* was eene plaats open, waar toe zich een man als verzoeker opdeed; zyne uiterlyke kleeding gaf genoegzaam te kennen dat hy gebrek leed, niettegenstaande zyn gelaat alle tekens van een opregt hart had; hy naderde de oppassers met een eerbiedig en vrymoedig gelaat, en verzocht hen, op eene wyze en met woorden, die een goed verstand lieten blyken, tot den ladder toegelaaten te worden, om naar de openstaande plaats te klimmen; hy betuigde zoo nederig als welspreekend te vertrouwen, bekwaamheid te hebben, om die plaats met roem en tot nut van zyn Vaderland te bekleeden, en dat hy alle moeyte zou aanwenden, om den naam van eenen eerlyken man, dien hy in weerwil van zyne tegenspoeden behouden had, in die nieuwe bediening wegte dragen. Gy bekwaam! Dat kan men aan uwe kleeding wel zien; gy zyt al een vry bekwaam voorwerp, gaf een der oppassers lagchende tot

E 4.

ant.

antwoord! Welke aanspraak hebt gy op die plaats? Ik ben een inwooner, antwoorde de verzoeker, en van braaven burger afkomst! Het gelagch verhefte zich; eene fraaije reden! kreeg hy tot antwoord. Mynheeren! schreeuwde de man; ik bid u, hebt medelyden met my en myn zwaar huisgezin! Ik heb negen kinderen, en myne kostwinning is te gering om hen te onderhouden, schoon ik alles wat my mooglyk is, daar toe in het werk gesteld heb; myn gehouden gedrag, myne levenswys zullen voor my getuigen, dat ik mynen ondergang my zelven niet te wyten heb! Thans begonden de oppassers uittefchateren; hy is uitzinnig! hy is dol! riep men, terwyl men hem te rug dreef. Op het oogenblik zag ik de wonderlykste en grappigste vertooning, die ik ooit gezien heb, en die my als bovennatuurlyk toefcheen. Een, op het oog aanzienlyk man, had eenen lompen kaerel, wiens muts met narrebellen behangen en opgeschikt was, op eenen kruiwagen, en kruide hem naar den ladder; hy betuigde aan de oppassers dat zyne vrugt door verdiensten eene natuurlyke aanspraak op de openstaande plaats had; elk der oppassers boog zich voor den aanzienlyken kruyer, en betuigde, dat het hun aangenaam was, gelegenheid te hebben, hem plaaisier te doen; zelfs sloegen zy de hand aan den kruiwagen: Dewyl die kaerel te weinig verstand

be-

bezat, om zelve te klimmen, ontzag zyn Patroon de moeyte niet, om den nar naar boven te kruyen, het welk hem incedaad, hoe ongehooslyk het schynt, gelukte. Wat dunkt u daarvan, zei myn vriend; is dat niet kunstig? Dat is het antwoorde ik; er ontbreekt niets aan, dan dat men den vernuftigen en kunstigen kruyter de narremuts van zynen lieveling opzette.

Ik had my, om alles wel af te kunnen zien, en voor al om myne oogen met het laatste schouwspel te vermaken, wat digt by de opasfers vervoegd, welker een de goedheid had, my uit myne verwondering optewekken door eenen gevoeligen stoot, onderwyl hy my toefinaauwde; woudt gy ook naar boven klimmen? De man was te verschoonen, dewyl zyn rok door het reizen zyne eerste gedaante verlooren had; doch het zou waarschyglyk hier niet by gebleeven zyn, indien één zyner medebroeders my niet uit zyne handen gered had, met te zeggen; laat af! hy is een vreemdeling!

In het naar huis gaan, zei myn vriend tegen my; het is een geluk voor deeze Natic, dat de begeving der bedieningen hier niet altoos op deeze wys geschiedt; want dikwyls word dat hier in eene zeer geschikte plaats verrigt, die de *Waag van Verdiensten* genaamd wordt; deeze is naast de *Huwelyks-Waag*, en is veel zuiver,

rer, dan de laatste, want dewyl de laatste eenen zilveren evenaar heeft in plaats van eenen staalen, kunt gy ligt begrypen, dat die zeer verloop en is, en dat daar meê niet weinig van St. Anna onderloopt.

Ik was zoo begeerig om die *Huwelyks Waag* te zien, dat ik niet losliet, of myn vriend moest my nog voor den eten derwaards brengen, alwaar ik mede eene klugtige vertooning zag. Men was onophoudelyk bezig, en het scheen, dat ieder zyn geluk stelde in zyne zwaarte op deeze waag te beproeven.

Eene jonge, adelyke Dame trad op de eene schaal; zy was vry zwaar door de wigt van haaren adel en schoonheid; naauwlyks zat zy of een jong stadsregent stapte op de andere schaal; hy kon haar niet ophaalen, offchoon hy eene menigte ponden goed gedrag, gezond verstand en welgemaaktheid by zich had, hy was en bleef te licht. Zoo draa was deeze niet afgestapt, of een losbol, welke zich geduurende een kwartier uur, dat ik hem daar gezien had, met fluiten, vloeken, en klappen met een zweep vermaakte, sprong op de schaal, naa dat hy daar eerst een groot en verschriklyk zwaar oud adelyk wapen op geplakt had; uit eene natuurlyke overeenkomst
van

van gemoedsneigingen sprongen zyne jagthonden en rypaard by hem op de fchaal, waar door hy de Dame opwoog. De jonge Edelman vloog, onder eene hartelyke uitfchatering van; *ik heb het de Duivel haal me wel gedacht, dat ik u knippen zou*; van de fchaal, en ftapte met haar als zyne gemalin blymoedig op zyde; en de Dame was ook zeer in haar fchik; geen wonder; zy was door hem tot gemaal verkreegen te hebben bezitfter van verfcheide beesten geworden.

Eene ryke weduwe van bykans veertig jaaren ftapte vervolgens op de fchaal; zy was door gebrek aan verftand zoo duizelig, dat ik bevreesd was, dat zy daar af zou tuimelen; haar gelaat gaf duidelyk te kennen, dat zy nimmer fchoon geweest was, doch om dat gebrek te vergoeden, pronkte het zelve met alle de tekenen van kwaadaartigheid; door de menigte juweelen, waar mede zy behangen was, was het eenen koopman, die het waagde om zich op de andere fchaal te zetten, onmogelyk haar optewegen, niettegenftaande hy een goed pak winkelwaaren by zich had; en zoo draa had deeze het niet opgegeeven, of een Godgeleerde nam zyne plaats in, onderwyl hy de weduwe dus aanprak; *het is alleen de byzonde-*

re bestiering des Hemels , myne dierbaare ! die u aan my toegelegd heeft ; gy waart van voor het begin der tyden de prys myner liefde ! Ik dogt waarlyk , dat zyne voorzegging zou gemist hebben , dewyl , schoon hy vry lyvig was , de weduwe met haare schaal op den grond staan bleef. *Geef my myne bef en mantel !* riep hy driftig ; en zoo draa waren deeze niet tot zyne hulp aangebragt en op de schaal gelegd , of de weduwe rees met haare schaal als een pluim , en de Godgeleerde ging met haar als in zegepraal weg.

Ik ben in de Mistieke Godgeleerdheid niet zeer ervaaren , en derhalven is het my niet mogelyk te beslissen , of de Theologant in deezen niet te ver ging , met aan de byzondere bestiering des Hemels de verkryging zyner egtgenote toetekennen , welke hy , naar het my toefcheen , meer aan zynen mantel en bef dank te wyten had ; het welk ik des te meer moet besluiten , om dat de omstanders my verzekerden , dat *het begin der tyden* , voor welke , naar het zeggen van den minnaar , de weduwe reeds de prys zyner liefde was , maar een tyd van dertien dagen was , zederd welken zy door eene ryke bekoomen erffenis hem had doen gelooven ,

ven, dat hy haar lief had, en zy hem opgelegd was.

Naar myn oordeel dient een Godgeleerde de grootfte voorzigtigheid omtrent het volmaakt Albestuur te gebruiken, en niet by de minste zaken en omstandigheden, dikwyls uitwerkzen van eene menschelyke, wisselvallige verkiezing en grilligheid, het *byzonder* bestuur des Hemels als oorzaak te melden; het dom gemeen, uit zich zelfs te veel geneigd om goed en kwaad van zynen hals te schuiven, volgt doorgaansch dit voorbeeld, en men moet gruuen van de ligtvaardigheid, met welke het de geringste beuzelingen veeltyds aan de *byzondere* werkende Voorzienigheid toeschryft; het wordt godsasterlyk om niet vrygeestig te schynen. — Doch om myn verhaal te vervolgen zal ik hier afstappen.

Ach Hemel! Myn lieve vader! heb medelyden met uwe ongelukkige dogter! riep een aardig meisje schreyende tegens haaren vader, die haar tegen haaren wil naar de schaal voortsleepte; het kwam my onbegrypelyk voor, dat een meisje, dat levendig, jong en schoon was, eene afkeer had van het Huwelyk; maar eenigen der omstanders hielpen my uit den droom; zeggen.

gende, dat zy reeds met eenen jongeling, die welgemaakt en verftandig was, naar *den Tempel der Liefde* op weg geweest was, doch dat haar vader, doof voor haare klagten en een geldwolf, zyn eenig kind, haar geluk en rust aan zyne gierigheid opofferen] zou. Zy ftapte, daar toe met geweld gedwongen, op de fchaal, op welke de gierige vader zynen voet zette, om te beletten, dat dezelve gemakelyk oprees, en dewyl de meesten der jonge lieden dat met weezin bemerkten, wilden zy zich aan dat affront niet wagen, en begluurden flegts het lieve meisje, met de grootfte spyt van de waereld haar over de mishandeling van haaren vader beklagende.

Laat dien Heer daar eens door ! fchreeuwde de vader: Ik keek om, en zag eenen ouden paay, dien ik voorzeker geloofde den grootvader van het meisje te zyn, op eenen rotting leunende, komen aanftruikelen; ik kon door zyn gekuch niet hooren wat de vader meer zei, doch ik zag, dat agter den ouden eenen kruyer volgde met eenen kruywagen beladen met volle geldzakken; zoo dra hy aan de fchaal gekoomen was, haalde de vader zynen voet van de fchaal, op welke het bedrukte meisje zat, om den ouden, die niet meer klimmen kon, op de andere te beu-

beuren, doch dewyl hy zoo uitgedroogd was als een bokking, bleef hy in de lugt wapperen, tot dat men de zwaare geldzakken op deschaal geworpen had: *Zoo, zoo! schreeuwde de gierige vader; snyt maar op; ze moet 'er aan gelooven!* dit zou nog niet genoeg geweest zyn, indien de vader den voet niet op die schaal gezet had, op welke de oude zat, en die met geweld nedergedrukt had: Het arme meisje schreyde erbarmlyk, doch moest gehoorzaamen.

Zoo draa zy beiden van de schaal afgestapt waren, wilde de vader dat zy haaren gryzen man omhelzen zou, doch in plaats van dat, omhelsde zy de volle geld-zakken zeer nadruklyk; dit maakte haaren man gemelyk, doch zy beduide hem, dat niet hy, maar zyne geldzakken haar opgewoogen hadden, en dat zy niet hem, maar zyn geld getrouwd had, waarom zy 'er een vermaaklyk gebruik van zou tragten te maken, in spyt van hem; dit veroorzaakte eenen hevigen twist tusfchen hen beiden, welke wel draa hooger fteigerende hen handgemeen deed worden, en hen beiden in eenen naby zynde verschriklyken poel, *de Huwelykshel* genaamd, deed nederstorten, en rampzalig omkoomen. Ieder vervloekte den gierigen, ontaarden vader, en dreef hem met veele smaadwoorden weg. Eene

Eene oude matroone verscheen aan de schaal met een zingend en springend meisje; het vuur der liefde straalde uit haare oogen; zy was kostelyk gekleed, en met eene bevallige zwier sprong zy op de schaal, doch dewyl zy haare eer verlooren had, was zy zoo ongemeen ligt, dat de wind haar zou weggevoerd hebben, indien de oude matroone haar niet romtom met volle geldzakken omsingeld en vast gezet had; aanstonds waren 'er veele jonge lieden gereed om te beproeven of zy dat zoetertje en haare klinkende voorspraaken konden opweegen; ik wierd ook op het gezicht van het geld, naar 's Lands wys, brandende van liefde naar dat meisje, en dewyl ik redelyk gaauw ter been ben, sprong ik de eerste op de schaal, en verblyde my al reeds met den buit; doch ik had jammerhertig buiten den waerd gereekend, want het oude wyf gaf my zulk eenen vervaarlyken stoot in de lenden, onderwyl zy my toegraauwde; *Neen gy niet, uw Phisenemie staat my niet aan!* dat ik als een kaatsbal van de schaal afstoof en op den grond, zoo lang ik was, nederplofte. Ik was hier over zoodanig verschrikt en bezeerd, dat ik geen lust meer had om naar het meisje of de *Huwelyks Waag* om te zien, en myn vriend moest my opbeuren,

en

en onder de armen wegleiden , dewyl ik my-
me scheenen zoo gefchaafd had , dat ik van pyn
kromp , en naauwlyks gaan kon.

Zoo dra wy in ons Logement te rug ge-
keerd waren , wierd er terftond om eenen be-
kwaamen Chirurchyn gezonden , welke wel draa
verfcheen ; men zeide my , dat hy een zeer
kundig man en *juris utriusque Doctör* genaamd
was , fchoon anderen hem *Doctör utriusque
juri* noemden ; dan het zy hoe het zy ; zyn
gelaat en gedaante waren ruim zoo wonderlyk
als zyn naam , en zeer naar zyn beroep ge-
fchikt ; hy had vier armen , twee voor en
twee agter , welke men zeide te dienen , om
zyne patienten van alle kanten aantegry-
pen ; zyn mond was voorzien met dubbelde
reien tanden , als lancetten gefleeven , wel-
ke hy tot aderlatingen en andere *Chirur-
chicaale cuuren* gebruikte , en zyne vosfetong
was gefchikt om de door hem gemaakte won-
den te lekken , en verder van alle *Metallifche*
ftoffen te zuiveren.

Zoo draa hy my en myne kwetzuuren zag ,
maakte hy een groot misbaar , roepende ; dit
is erger , dan ik verwagt had ; Mynheer ! uw
fchrik en *contufie* hebben zich volkoomen tot
een *casus Fujuriae* gezet ; de ftoot van dat

oude wyf is juist op het *punctum honoris* aangekoomen , en dat kan fomtyds dodelyke gevolgen hebben; doch met behulp van *Fas* en *Nefas* zullen wy u te regt brengen; eene goede laating zal voor eerst noodzaaklyk zyn; wees niet ongeruft; vervolgde hy, ziende dat ik eenigfints aarfelde, om my aan zyne kunde toetevertrouwen, ik heb meer dan eens zwakke weduwen en tedere weezen zoodanig het bloed afgetapt, dat zy nimmer voor eenige kwaadaardige aanvallen behoeften te vreezen. Hier op vatte hy myne hand in zynen mond, opende met zyne verschrikkelyke tanden myne aderen, zoog my het bloed af; ik schreeuwde in het begin van de pyn, die hy my aan deed, doch wel rasch wierd ik zoo flauw door verlies van bloed, dat ik niets anders dagt, dan dat myn uiteinde naderde; men bragt my te bed, en ik had verscheide dagen nodig, eer ik wederom eenige kragt kreeg, waar toe de oppassing van mynen vriend zeer vorderlyk was.

Zoo draa ik wederom in staat was van uittegaan, ging ik mynen scherptandigen Heelmeeester bedanken, dewyl my gezegd wierd, dat zulks de gewoonte was; ik vond hem in zyn japon op zyne kamer, en naa eenige pligtingen wilde hy my op een liqueur onthallen,

len , het welk hy zelve zeide gestookt te hebben uit bloed en zweet der burgeren , en een zeer aangenaam bitter was ; doch ik bedankte hem voor zyne vriendelyke aanbieding , genoeg hebbende aan het gezicht van dien drank.

Hy liet my zyne rareiteiten zien , van welke sommige zeer raar en zeer oud waren ; onder anderen toonde hy my eene schaar , die hy zeide dezelve te zyn , met welke Delila Simsom van haar en kragt beroofd had , en verzekerde my , dat die nog dat zelve vermoogen had , want dat hy somtyds zyne patienten daar mede zoodaanig de nagels kortede , dat zy , gelyk men zegt , geen vinkonden verroeren. Hy was een groot liefhebber van de jagt , en toonde my een net , het welk zeer kunstig en subtiel van papier gemaakt was , en in het welk hy de boeren (a) verstrikte. Aan het hoofdeinde van zyn

(a) Dit is een soort van zeer nuttige dieren , welke echter in Waterland niet veel gaagt zyn , en alleen door de ryken aangefokt worden om bunnen arbeid ; terwyl zulke snaaken als myn beelmeeſter dezelve alleen om de buid jagen. Men geeft bun ook veeltyds den naam van Rekel , ook wel dommen Rekel.

zyn ledekant stond een beeld , het welk my deed besluiten , dat hy Roomschgezind was , dewyl ik het in het eerst voor een Maria's beeld aan zag , maar het te deeg beschouwende , bemerkte ik , dat het veel overeenkomst had met de *Gerechtigheid* , zoo als die doorgaans uitgebeeld wordt . uitgezonderd dat zy in plaats van twee schaaLEN aan haare balans twee leege geldzakjes had , op welke met gouden letters geborduurd stond ; *Nooit genoeg!* In de andere hand hield zy in plaats van een zwaard een groot vildersmes ; aan haar hoofd was ook eenig onderscheid , want zy had niet alleen geen ooren , maar de blinddoek voor haare oogen was slegts een lugtig halsdoekje van zygaas , hetwelk over het gezicht was gehangen . Myn heelmeeſter berichtte my dat het de patrones van de *Rechtsgeleerde Anatomie* was .

Op eenen zekeren namiddag sloeg myn vriend my voor , dien avond *het ſpookhuis* te gaan bezichtigen : Gy zult , zei hy , naa de wonderen , welke gy hier reeds gezien hebt , niet twyffelen , of hier is alles mogelyk , schoon doorgaans de ſpokeryen loutere kindervertellingjes zyn . Ik verklaarde hem , dat het begrip van deszelfs mooglykheid my te rugge hield van in zyn verzoek te bewilligen , dewyl ik niet be-
lult

lust was , om my aan de genade of ongenade van geesten toetevertrouwen ; echter op zyne verzekering , dat my geen leet wedervaren zou , bewilligde ik in zynen voorflag , en ging met hem op weg.

Wy kwaamen eerlang aan een oud , doch grootſch gebouw , en naa dat wy aan den deurwagter volgens de hedendaagſche gewoonte onze *Entré* betaald hadden , traden wy in eene zeer groote kamer , welke grootendeels bezet was door jonge lieden van geboorte van beide de ſexe. Eene uitgemergelde gedaante , op zyn oud Griekſch gekleed , en welke ons berigt wierd in zynen tyd een groot Philoſooph geweest te zyn , nam het ampt van paruikemaker waar , en kapte de Heeren en Dames naar den hedendaagſchen ſmaak ; terwyl hy hier mede bezig was , verſcheen eene ſchim van een deſtig en agtbaar gelaat in eene nette , eenvoudige , doch zeer vreemde kleding , welke duidelyk te kennen gaf , dat zy van ouden datum was.

Nauwlyks was zy twee ſchroeden ver in de kamer , of zy ſtond , als opgetogen van verwondering , ſtil , en ſloeg haare oogen op de jonge lieden ; waar naa zy my zagties by den

mouw trok, en vraagde, of er dien avond eene *Masquerade* zouzyn? Dat geloof ik niet, vrindje; gaf ik haar tot antwoord. — Vrindje! hernam zy; waarschynelyk gebelgd over myne gemeenzaame uitdrukking; vrindje — weet dat ik voor twee eeuwen mede den grond gelegd heb tot de vryheid en welvaart van deeze Natie, en dat ik daar voor myn goed en bloed heb opgeofferd! Ik boog my op dit zeggen zeer nederig uit waaren eerbied voor zulk eene heilige schim, en verzocht haar ootmoedig om verschooning wegens mynen begaanen mislag. Spaar, riep zy driftig; die gemaakte complimenten, die zyn niets dan het masker der valschheid. Mynheer! riep de Philosophische Paruikemaker, die ons gesprek gehoord had, Mynheer! gy moet den man verontschuldigen; uwe eenvoudige kleeding is de oorzaak van zynen mislag; in uwen leeftyd maakte de man de klederen, doch nu maken de klederen den man. Hoe! riep de Schim van den Patriot, schielyk opkykende; hoe, gy hier Philosoph! wat maakt gy daar? Ik ben bezig, hernam die, uwe naneven en nigten te kappen, gelyk ge zien kunt.

De vaderlandsche Schim trad driftig door;
wat

wat schreeuwde zy , ziende waar mede de Griekſche ſchim bezig was ; mismaaft gy dus myn nageſlagt ! daar de alwyze Schepper het hoofd tot het opperſte gedeelte van den menſch geſteld heeft , zult gy die orde verbreeken , en het een derde verlagen ? Welk eene monſtreuſe gedaante ! Weet ge niet meer dat het hoofd de opperſte plaats toekomt als de wooning van het verſtand , van het edel verſtand ? Zoo was het in uwen tyd , hernam de Griekſche ſchim , maar tegenswoordig woont het verſtand in den opſchik en vooral in het haar , het welk gy my in zulk eene aardige gedaante ziet naar boven werken ; beſchouw vry , dat ik deeze boſſchaadje met allerhande vodden en prullen opvul , maar daar het heden- daagſch verſtand van deeze lieden uit prullen beſtaat , en zich met prullen vermaakt , zult gy mynen handel buiten twyffel goedkeuren . Goed- keuren ! ſchreeuwde de driftige ſchim ; ik ver- geef het u nimmer ! Het voegde u ten min- ſten als Wysgeer die zothed tegen te gaan in plaats van die te voeden . Zoo dagt ik ook in myne dagen , hernam de ander ; maar ik had met menſchen te doen , welken men hunne zotheden kon verwyten , en niettegenſtaande zy hunne dwaasheid niet agterlieten , zy betwis-

teden ons den naam van Wysgeeren, van verbeteraars van het menschdom niet; maar die in deeze dagen zulks wou onderstaan, zou voorzeker het voorwerp van den algemeenen haat zyn; men zou hem zelfs voor eenen uitstekende zot verklaaren, en tien tegen één zoo hy het dolhuis ontsnapte. — Kom, kom! myn goede paay, g'ing hy voort; indien gy hier eenige agting wilt verwerven, moet gy u van my laten opschikken; gy moet by de kinderen kindsch zyn; ik zal u voor dat korte wambuisje, een mooi aperokje aantrekken, en u een kapsel van een half els hoogte opzetten; wees niet bevreesd, dat zulks niet zal lukken, om dat uwe ooren maar ten halven met haar bedekt zyn; ik versta myne kunst meesterlyk, en de meesten van dit gezelschap zullen u by ondervinding verzekeren, dat ik u, al hadt gy naauwlyks drie hairen op uwen kruin, zoo ruig van hoofd zal maken, als een Africaansche Leeuw! De Patriottische schim was zoogramstoorig op het zeggen van den Filosooph, dat zy zich niet eens verwaardigde de andere te antwoorden, maar onder een uitschreeuwen van: *o verwysde Vaderlanders!* al zugtende vertrok.

Een sterk geschreeuw van: *sjeu! sjeu!* voort
zeg

zeg ik! — uit den weg daar! hoort ge 't niet? — uit den weg daar! deed ons het oog naar de deur van het vertrek wenden, door welke iets inkwam, van het welk ik geen beduidenis kon maken, doch nader by gekoomen zynde, zag ik dat het eenige Theologanten waren, welke op een schepsel van eene menschelyke gedaante reden, en het welk een mantel van zyne beryders tot zaal en chabrak verstrekte; dit dier wierd, zoo als my een der toekykers zei, *een geestelyk huurpaard* genaamd; ik had medelyden met het zelve, want het was zoo afgerammeld en mager, dat ieder van het gezelschap daar voor schrikte.

De Godgeleerden waren daar verscheenen om de jonge lieden hunne ydele dwaasheid voor oogen te houden, en hen tot verbetering aan te spooren, maar in plaats dat zy zelve hunne aanspraak deden, verhefte het huurpaard zyne stem, en begon de zedelyke vermaaning te bulken. Terstond rees eene oude schim uit eenen hoek, daar niemand haar bemerkt had, op en sprak de zedeleeraars op eenen ernstigen toon dus aan.

Mynheeren! hoe zeer ik uw voorneemen, als de uitoeffening vanden u opgelegden last billyk, te meer, daar ik uwe opregtheid en menschlievendheid ken, moet ik echter in u mispryzen, dat gy

u bedient van zulk een onnut schepfel, enkel om gemakshalve: Indien gylieden door ziekte of ongemakken niet wandelen noch klimmen kost, en te kouwlyk waart, door gebrek aan middel en van bestaan, om uw eerwaardig gewaad uittrekken, en het in handen van uwe aanstellers te rug te geven, op datdie in uwe plaats daar mede eenen anderen agtingswaardigen man konden kleden en denzelven last opleggen, dan waart gy te verschoonen, als gy u van een bekwaam voorwerp voorzagt; maar nu is uw gedrag in dit opzicht te laken. Wie kan eenige agting, eenigen eerbied voor uwen gewigtigen last hebben, daar gy 'er zelve zoo weinig belang in schynt te stellen, dat gy dit onnutte dier dien laat verrigten? Denkt gylieden dus de gunst van uwen grooten Meester te zullen winnen? Denkt gylieden dus aan zyn bevel te gehoorzaamen? Ik vertrouw, neen! want welk Heer zou met het gedrag van zynen knecht te vreden zyn, als die de aan hem toevertrouwde boodschap door eenen anderen liet verrigten, vooral door zulk eenen, die door onbekwaamheid eer hinderlyk dan dienstig aan zynen wil was? Gylieden klaagt, en met regt, dat men den goeden en hoogteschat

schatten Godsdienst gering agt; dat men niet gelooft, dat het ulieden waarlyk te doen is om uwen medemensch te verbeteren en gelukkig te maken; maar geeft ulieder handelwys in dit opzigt mede geene aanleiding daar toe? Welke kranken zou gelooven, dat zyn medicynmeester niets vuuriger verlangde, dan hem hersteld te zien, wanneer die, in plaats van zelve hem te bezoeken, en hem een geneesmiddel voorteschryven, hem eenen van hem in het werkgestelden kwakzalver toezond? Veelen vooral zulken die alles, wat aanleiding geeft om u en den Godsdienst te bezwalken, by het haair vatten, bedienen zich hier van, om ulieden van agteloosheid en luyheid te beschuldigen; en waarlyk, indien geene ziekte noch eenig ongemak u noodzaakt, om van een huurpaard gebruik te maken, ik weet niet, hoe gy deeze verwyting ontwyken kunt.

De Heeren Theologanten hadden op deeze ernstige aanspraak niets te zeggen; zy trokken den hoed diep in de oogen; keerden hun beestje om, gaven het de spooren, en vertrokken.

Op myne eer, schreeuwde een der toekykers, die gantsch de bezadigste niet scheen; Calvyn spreekt als een eerlyk kaerel; hy heeft gelyk

lyk , want het loopt er wat overheen ; en dat men dan nog degelyk tuig gebruikte , maar fomtyds gelyken hunne huurpaarden meêr naar morsfige zwynen , dan naar voorwerpen , van welke een Theologant in tyd van nood zich zou moogen of kunnen bedienen.

Naa nog eenige verschyningen zoo van oude als hedendaagfche Schimmen , vertrokken wy , zeer wel te vreedden met het geen wy gezien en gehoord hadden.

Wy maakten naa eenige daagen ons gereed , om naar eene naburige plaats te vertrekken , welke in Waterland ook zeer beroemd was , dewyl wy niet alleen in deeze stad al het merkwaardigste gezien hadden , maar ook dewyl het in plaats , werwaarts wy wilden reizen , de gewoonlyke tyd van een kermis was , op welke , gelyk ons verhaald wierd , mede verscheide merkwaardigheden te zien zouden zyn ; wy hadden beslooten met een vaartuig te vertrekken , het welk hier doorgaans een *Trekschuit* genaamd wordt ; en derwaarts voor by het Paleis 's *Lands Welvaaren* gaande , wierden wy aanschouwers van een zeer droevig , even te vooren gebeurd , ongeluk.

Een man , wiens arbeid en kunst bestonden in het maken van aardig geschilderd aardwerk , schoon van eene gemeenere zelfstandigheid en geringer waarde , dan het Oostindische , had zederd

derd langen tyd de dwaaze gewoonte gehad van zich op eenen uitstekende hoek van de *Fabriekfonteinen* tot slapen nederteleggen; een *Wonderlander*, dezelve kunst in zyn land oeffenende, door eenige ontaarde, ten minsten geen arg denkende inwoners, op de vooruitspringende Lyst van de *Fabriekfonteinen* geholpen, had de kwaadaardigheid den goeden Waterlandschen kunstenaar van boven neder te schoppen. De gevallene lei op den grond uitgestrekt, deerlyk gekwetst zynde, in zyn bloed wentelende, en zelfs in zynen hoogsten nood van ieder verlaten wordende. Nimmer zal ik de verregaande onnatuurlykheid van de medeburgeren des gekwetsten vergeten; zy stonden rontom dien ellendigen, en beklaagden hem; doch onder dit beklag deden zy hun best om het weinige leeven, dat nog in hem was, geheel uittedooven; sommigen bejegenden hem met bittere smaadwoorden, zeggende, dat hy een zot, een domoor was; doch de meesten traptten hem, en kneepen hem de keel toe; onder dit folteren schooten de Leden eener nieuwe opgerigte Medicynsche Faculteit toe, welke alleen ingerigt was, om de bewoners der *Fabriekfonteinen*, die door gebrek aan water en door slaapziekte op den oever van den dood waren, te geneezen. Zy hadden een opregt medelyden met den gekwets-

kwetsten , en naa dat zy eenigen tyd met el-
kander geraadpleegd hadden , beslooten zy , en
niet ten onregt , dat het verlies van deezen
werkman een zwaare slag voor de *Fabriekfon-
teinen* zyn zoude , waarom zy eene groote belo-
ning beloofden aan den geenen , die hun eenen
man leverde , welke zoo was als de Wonderlan-
der , die deeze euveldaad begaan had , om de
plaats van den zieltogende Waterlander te
vervullen. De bepaaldheid van onzen tyd liet
ons niet toe , de gevolgen daar van aftewag-
ten.

Zoo draa wy in de trekfchuit plaats genoo-
men hadden , zagen wy , dat verscheiden lieden
met ons dezelve reis wilden doen , en wy
hadden het genoeg een zoet gefel-
schap te vinden , en dus over niets te klagen
dan over de bestierders van dit vaarttuig , wel-
ke *Buffels* waren ; ik kan als een op-
regt reisbeschryver niet voorby hier te melden ;
dat meest alle de Landbeschryvers , welke ge-
tuigen , dat dit gedierte in het Waterland niet
gevonden wordt , zeer mistasten , dewyl wy by
ondervinding en door geloofwaardige berigten
van de meesten van ons reisgezelschap over-
tuigd waren , dat men hier te land niet alleen
deeze beesten in overvloed vond , maar ook
de.

dezelve tot bestuuring van schuiten , post- en vragtwagens gebruikte.

Wel draa viel het gesprek op het gebeurde ongeluk van den mishandelten Waterlandſchen Aardwerkmaker. Ik kan het niet helpen , ſprak een oude Waterlander , in den hoek van de ſchuit zittende ; maar , behoudens de agting voor de kunde dier Heeren , ik twyffel zeer , of zy in dit geval den bal niet misgeſlaagen hebben. Indien zy al haar oogmerk bereiken , wat dan ? Is daar mede de arme gevallen man geneezen ? Integendeel ; ik denk , indien hy dan den geest nog niet gegeven heeft , dat zulks dan wel draa gebeuren zal , want dan heeft de vroomme ziel een moord naar te meer gekreegen. Had men liever den gekwetſten opgebeurd , en alle mooglyke hulp beweezen , en waren de Heeren Doctoren zelve daar toe niet in ſtaat , dan was het hun pligt , eene belooning te beloven aan dien , die hem geheel geneezen en herſtellen kon

Het zy verre van my , ging hy voort , dat ik deeze lofwaardige nieuwe Faculteit van onnaauwkeurigheid of buitenspoorigheid beſchuldigen zou ; het dwaalen is menſchelyk en het is bykans onmooglyk , dat eene vergadering van zoo veele leden in het begin geheel in denkbeelden

beelden overeenstemme, welke alle gezond en ter zake dienende zyn; ik ben overtuigd van het nut, dat zy reeds aangebragt heeft, niettegenstaande zulks niet geheel en aan ieder bekend zy; jaa Mynheeren! vervolgde hy, ziende dat veele de ooren opstaken, als van zyn gezegde bewyzen eischende; ge weet dat de bezitters van de *Fabriekfonteinen* door gebrek aan bronnen, die hen met waterscheppen bezig hielden, in eenen kwynende staat en slaapziekte gevallen waren; zy droegen nog wel eenig water maar flauwelyk; doch zederd deeze nieuwe Faculteit op het behoud derzelver zich beyverd heeft, en eenige bronnen ontdekt heeft, hebben de Fabrikeurs van het zoogenaamde *Leiken-kwartier* alleen in drie jaaren tyds deszelfs *fonteinen* met eenige honderde tonnen goed zuiver water meer voorzien dan voorheen; welker getal nog by aanhoudendheid toe neemt; hier door wordt hunne slaapziekte geneezen. Maar boven alles was het wenschelyk, dat deeze kundige lieden van te vooren alle de kwaalen in hunne oorzaaken, en de wyze, om dezelve op de best mogelyke wyze te geneezen, naspoorden, en het oog hielden op de toevallen, die of de ziekte of de wyze van geneezing konden waa zich sleepen. Het is in de daad geene herstelling,

ftelling , geen aanvoering van verfch water , wanneer men de helft van eenen , welke daar ter naauwer nood genoeg aan heeft , hem ontnemt , om eenen die niets heeft , te laven , hier door maakt men in plaats van ééne twee ellendigen ; zy moeten beiden van dorft kwynen , en wel draa uitdroogen . Nog veel minder is het goedgekeuren , dat men om de *Fabriekfonteynen* van water te voorzien , zommige buizen van de *Koophandelfonteynen* zoude afleiden , gelyk my berigt is , dat eenige goedkeuren ; dit was een onherftelbaar verderf . Men zorgt te veel voor die , die aan ons byzonder opzigt toevertrouwd zyn , en men denkt niet om de patienten , voor welke onze medebroeders waken ; hier door ftrydt dikwyls het geen de gefieldheid van den ééne fchynt te vereifchen , tegen dat van eenen ander , en men verliest het algemeen belang , de herftelling van allen , fchoon niet in naam , echter in de daad uit het oog ; men begrypt niet regt , dat alle de *Fabrikteurs* van Waterland leden van een en hetzelfde ligchaam zyn ; men moest nog een weinigje van de *huishoukundige anatomie* verftaan , dan zou men weten , dat het even zoo nadeelig voor het ligchaam is , dat men het zelve met dub-

beide ledematen tragt te voorzien, als dat men het van ledematen berooft.

Ik bemerkte ras, dat deeze nieuwe Faculteit veel voor- en tegensprekers had, en ik verwonderde my in het begin zeer, dat zy uit zoo veel leden bestond: is het mogelyk! riep ik, zoo veel Doctoren! Jaa, Mynheer! schreeuwde een ander, grootfch op zyn deelgeneotschap aan die Faculteit; ik heb de eer er ook een lid van te zyn; en, dank zy den Hemel! onze pogingen zyn niet ongezegend. Ik vervoegde my terstond by hem, om door een gemeenzaam gesprek meer licht omtrent hunne loflyke pogingen te erlangen; doch bevond dien medicynmeester zoo onkundig in alles wat die nieuwe geneeskunst betrof, dat het my onmooglyk toefcheen, dat hy een lid van dezelve was, en ik vertrouwde zyn verhaal eene loutere snorkery te zyn, doch een ander berichtte my, dat hy aan zyne woorden niet twyffelde, dewyl de Faculteit uit tweederlei foort van leden bestond; uit zulken wier kunde en lust om de zieke Fabrikeurs te helpen, benevens den inleg van twee goudfteenctjes, hun den naam van Doctor deezer Faculteit verwierven, daar de andere foort door niets anders dan door den inleg van de twee goudfteenctjes dien naam voor
zich

zich verkreegen hadden, welke goudsteentjes zy alleen aan de Faculteit schenken, om de eer te hebben van als een lid van die Faculteit genoemd en geroemd te worden, en veelen hunner stellen zelfs zoo weinig belang in de herstelling dier zieken, dat zy in plaats van hen te helpen, niets ontzien, om hun verder den dood aanteden.

Ik antwoorde, dat het my zeer vreemd voorkwam, dat de Doctoren, welker kunde en vaardigheid tot de hulp der zieken hen nuttig en noodzaaklyk maakte, van zich konden verkrygen om onkundigen in hun genoodschap in te lyven, doch de man antwoorde my, dat my mogelyk de kragt dier goudsteentjes onbekend was; dat het een heerlyk geneesmiddel was, het welk die Faculteit niet misfen kon; weshalven men hun alleen om hunne goudsteentjes met dien naam vereerde. Ze zyn met dat alles veel minder, zei ik, dan die Doctoren, wier kunde en yver hun dien naam waardig maakt. Buiten twyffel, hernam de man, buiten twyffel; want daar men de eerste in de daad als Doctoren kan en moet aanmerken, zyn de laatste niet hoger te schatten dan de Apothecars jongens, die de kruiden gaan plukken, en de recepten t'huis brengen,

Wy naamen onzen intrek in het Logement *de vergulde schaar*, schoon niet zeer met myn zin, want ik vreesde dat dat uithangbord zoo veel als een *Memento Mori* voor ons zyn zoude; doch op de verzekering van mynen vriend, dat hier de Castelyns over het algemeen de schaar zeer wel wisten te gebruiken, al hangt die by hen niet uit, liet ik my terstond gezeggen.

Naauwlyks hadden wy een voet in het Logement gezet, of een dikke kaerel, met een zeer puistig aangezicht huppelde ons te gemoet; zyn vrolyk gelaat deed ons bemerken, dat onze komst hem verheugde, en hy maakte ons verscheide complimenten op zulk eene gemeenzaame wys als of wy zyne beste vrienden en kennissen waren; waar by hy de goedheid had ons in eenen adem te vertellen, dat hy daags te vooren eenige kisten heerlyke bourgognie wyn gekreegen had; doch dat het te vreezen was, dat we eenen zwaren winter zouden hebben, en dat indien de Turk zyne ooren opstak, het niet onwaarschynlyk was, dat geheel Europa in vuur en vlam raakte; gelukkig wierd door de aankomst van eenige passagiers zyn verstandig en oordeelkundig verhaal afgebrooken.

Des anderen daags begon de jaarmarkt of

zoogenaamde kermis, welke by uitstek pragtig was, en onder eene menigte snaaksche vertooningen trok een kaerel, by zich hebbende een rarekiekkast onzen aandagt tot zich. Allons! Mefsjeurs! schreeuwde hy onophoudelyk met eene schorre stem, Allons, Mefsjeurs! hier is wat te zien, dat uw geld tien dubbel waardig is! hier hebt ge die overheerlyke Venetiaansche rarekiek wier weergae nooit hier te Lande is gezien; hier is de nieuwmodifche waarzeggende rarekiek; hier kunt gy zien wat gebeurd is, tegenswoordig gebeurt, en nog gebeuren zal! — Hoe zeer de Marktschreeuwers, even gelyk sommige Boekhandelaars met *de Advertentien*, gewoon zyn, ruim drie vierde meer te beloven dan te geven, en daar door den nieuwsgierigen zand in de oogen te werpen, echter bekroop ons de begeerte, om dit anders kinderagtig tydverdryf te zien, zodanig, dat wy aanstonds onze oogen voor derzelver kykglaazen plaatsten.

Geeft wel agt Heeren! riep de vertooner; geeft wel agt, op het begin en den voortgang van eenen Waterlandschen koopman! Daar ziet gy eenen vreemdeling, welke zyn vaderland verlaten hebbende, in het Waterland zyn geluk komt zoeken; hy verdient ook gelukkig te

zyn. Zie hem daar by eenen voornaamen koopman op het comptoir van den vroegen morgen tot den laaten avond in zyns meesters zaken bezig; zyne vlyt en getrouwheid verwerven hem de agting van zynen patroon, die hem weldraa voorthelpt en in eenen eigen handel zet; welke, hoe gering in het begin, door vlyt en spaarzaamheid zeer uitgebreid wordt. Ik bid u, Heeren! geeft eens agt, hoe de braave man slooft en zich aftobt! niets laat hy onbeproefd, dat eenigfints tot zyn voordeel verftrekken kan. Ziet daar in het verfchiet de Godin van het geluk, welke hem nadert, en zynen winkel van waaren, zyne geldkisten van fchatten voorziet; zyne levenswys is deftig, doch de verkwifting kan hem tot geene buitensporigheden verlokken; hy heeft twee zoonen en eene dogter by eene Waterlandfche vrouw gewonnen, en dewyl hy met rykdommen gezegend is, begrypt de liefderyke moeder, dat het eene onuitwifchbaare fchande voor haare geliefde kinderen zyn zou, indien zy in het beroep, in de negotie van hunnen zich affloovende doch te gelyk veel geld winnende vader opgekweekt wierden. Ziet al verder, Heeren! in plaats dat de zoons zich op den handel toelleggen, verfchynen daar eenige zang- dans- en fchermmeefters, welke de Wel-

Edele

Edele kinderen van monsieur den Koopman hunne waereld leeren verstaan; intusfchen gaat de oude man met zynen uitgestrekten handel voort, beschouwt zyne eenvoudige kleding! hy heeft een winkelpakje aan, en vermaakt zich met den gantschen dag zich bezig te houden met den inkoop en uitkoop zyner koopmanschappen, en de goede man verblydt zich, wanneer hy zoo veel op eenen dag heeft gewonnen, als zyne zoons verteerd hebben; deeze zyn ongemeen oordeelkundig; zy kunnen onmooglyk begrypen, dat een verstandig man laag genoeg zyn kan, om zich op de negotie toeteleggen, en om die rede geloven zy, dat hun vader half zot is, ten minsten houden zy hem voor eenen laagen geest. Ik bid u, Heeren! Geeft eens agt, hoe zy zich vermoeijen, om met hem te spotten; binnen weinig tyds wordt de geldwinnende vader van zyne verstandige kinderen maar eenen graad hoger geagt dan de kruyer; zy zouden zich schamen met hem over de straat te gaan; al wat de man spreekt is lomp, onverstandig en zoo koopmanagtig; en waar hy zit, ruikt het zoo benaauwd naa de lucht der winkelwaaren dat Mejuffrouw zyne dogter onophoudelyk het reukvlesje voor den

neus moet houden; ondertusfchen maken de wyze kinderen geen de minfte zwaarigheid, het door hunnen vader gewonnen geld gedurig aantefpreken, zonder dat 'er de minfte bedenking by hen opkomt, dat zy door de winningen van hunnen vader alleen tot deeze verteeringen in ftaat gefield zyn; ftaat uw oog Heeren! al verder op hunne welluftige levenswys; daar door zyn zy op hun twintigfte jaar reeds ouder dan hun vader op zyn vyfenvyftigfte; geen wonder; die man dronk in zynen jongen tyd een glas goed bier en nu een matig glas wyn, in welken de magen der jonge Heeren daaglyks, tot verzuipens toe, zwemmen; derhalven kan men het hun niet kwalyk neemen, dat zy met hardravers naar die plaats toeryden, daar hun vader met zynen wandelftok als een oud deftig burger naar toe wandelt; eilieve Mynheeren! ziet eens, in hoe korten tyd vader en kinderen elkander zoo vreemd zyn, dat zy niets van elkander verftaan; de goede man fpreekt van eene zwaare negotie, die hy denkt te doen, en berekent hoe veel hy by dezelve zal kunnen winnen; en tot antwoord berigten hem zyne zoons, dat er dien avond een fchoon ftuk in de fchouwburg zal gefpeeld worden; dat zy uit voorzorg, dewyl het er verfchriklyk

lyk vol zal zyn , aanstonds om *lootjes* zullen zenden. Kykt verder , daar gaat de man op zyn comptoir om zyne boeken naar te zien , en een zware post te berekenen , doch zyne dochter zingt hem een stuk uit eene fransche Opera voor , en vraagt hem , of het niet een *superbe air* is ? Ziet al verder ! de koopman wordt oud ; hy kan zyne zaaken zoo niet meer als voorheen naalopen , en dewyl zyne zoons zich nimmer zoo laag hebben willen aanstellen om hun hoofd met den koophandel te breeken , moet hy zyne zaaken aan vreemdelingen toe- vertrouwen , welke even gelyk hy , en met dat zelve inzicht naar het Waterland afgezakt zyn ; van langzamerhand worden de zaken minder , en de verteeringen der kinderen grooter ; de vader bemerkt zulks ; hy heeft thans meer leeg tyd om op de verkeerdheden zyner kinderen naauwkeurig te letten ; dit beneemt hem zyne krachten meer dan alle voorgaande afmattingen , en hy sterft van ieder , uitgezonderd van zyne kinderen , betreurd ; de koophandel van den vader wordt aan den vreemdeling overgedaan ; die zyne rol even als de overledene begint te speelen , en de verstandige en hunne waereld verstaande kinderen verteeren binnen korten tyd het geen de vader in veele jaaren gewon-

nen heeft, die door zyne winsten, gedurende zynen koophandel, hunne uitspattingen kon gaande houden; de dochter ziet haar eellende te gemoet, en sterft van hartzeer; terwyl haare broeders de veragting van elk wordende, hun geluk in vreemde gewesten gaan zoeken. — Zoo Heeren! zoo gaat het krooft ter onder, gelijk de vader gekoomen is.

Daar hebt ge wederom eene andere vertooring, vervolgde hy, daar ziet gy hoe behendig de inwooners van het Springerland kunnen gochelen; eilieve Heeren! let eens op de wonderlyke *habilitet* van hunnen Koning! ziet ge wel, daar, daar in den hoek staan eenige Waterlandfche kooplieden, welke hy, zonder anteraken, by den neus de heele kamer rond sleept; ziet ge wel Heeren! hoe hun de traanen over de oogen loopen; dat is nog niets, het zal wel beter komen; let wel, nu ordonneert hy hun van alles wat zy by zich hebben vyftien van het honderd te geven, of zy willen of niet, door zyne *habilitet* dwingt hy hen daar toe; ziet eens, hoe bedrukt de Waterlandfche kooplieden op de neus zien! — Maar wagt daar worden ze weder te vrede gesteld door de belofte van alles terftond wederom te zullen krygen; let nu wel op de ongemeene handigheid

heid van den meester; de kooplieden alle stee-
ken hunne handen uit, om het hunne wederom
te ontvangen; de meester reikt het hun, zoo
zy denken, al reeds toe; doch op het oogen-
blik dat zy het denken aantevatten, doet de
wonderlyke kunstenaar het in zyne beurs ver-
dwynen, en de misleide kooplieden vertrekken
al morrende en den meester met zyne kunst ver-
vloekende.

Al wederom eene andere vertooning!
schreeuwde onze rarekieksbaas; daar hebt ge
die wydberoemde Waterlandsche koopstad; daar
vlak voor u ziet gy het overkonstige Paleis
's *Lands welvaaren*, rustende op de *koophandel-*
en Fabriekpylaaren. Let wel op de eerste ver-
dieping! daar ziet gy die lieden, welke op die
verdieping woonen, en *kooplieden* genaamd wor-
den, door elkander heen en weder loopen, en
op eenen dag meer geld omzetten, dan een
douzyn Duitsche Vorsten in een gantsch jaar.
Beschouwt verder het droevig ongeluk van die
Pylaaren; eene menigte vreemde waterrotten
knaauwt de voeten deezer Pylaaren af, en
dreigt dezelve eerlang eenen wissel val; de
braave bewooners van de eerste verdieping
zien dit met schrik; geen wonder, er hangt
alles aan; zy wenschen dit gespuis wel te ver-
jaagen,

jaagen, maar hunne oude katten zyn dood, en de jongjes zyn nog zoo teer, dat ze nog niet uit het nest durven kruipen; van langzamerhand worden de Pylaaren zwak, let wel! daar rollen er al eenigen omver, en eindelyk, (schrikt niet Heeren! daar verzinkt het heele gebouw in eenen afgrond, en die groote koopstad is op het oogenblik in het oude *Antwerpen* veranderd.

Nu zult ge zien waar de fraaije, kostelyke *Koophandelpylaaren* blijven zullen; let wel op deeze nieuwe vertooning! Daar hebt ge vlak voor u de zeeftad *Ostende*! Ginds in het verschiet komen eene groote menigte scheepen, welke de *Koophandelpylaaren* met zich voeren; zy naderen deeze zeeftad van langzamerhand, en zullen die pylaaren in dezelve opregten.

Ik was zoo sterk aangedaan over het onheil dat ik die beroemde Waterlandfche koopstad zag overkomen, dat ik myne oogen van de rarekier wegtrok, om niet een ooggetuige van haare volle vernedering te zyn, en treurig wegging.

Geduurende myne gantsche reis was er niets geweest, dat my op zulk eene wyze het hart met eene droefgeestigheid vervuld had; ik verzonk in eene mymerende bespiegeling, over-
woog

woog alles wat tot dit onderwerp betrekking had, en vond deeze akelige voorzegging niet onwaarschynlyk, doch myn vriend spottede met myne bedruktheid; ik moet lagchen, zei hy, om uwe ligtgelovigheid; kan een kinderspel u zwaarhoofdig maken? De opperhoofden van dit Land weten, dat met den val dier Pylaren hun aanzien en hunne magt verzinken zouden, en zouden zy dan op dat gevaar geen agt slaan, en spoedige hulp verschaffen? Men zou hen onteeren, met dit tedenken, vriend! Laat ons onze nieuwsgierigheid met nieuwe voorwerpen voldoen!

Op de markt, die vry groot was, vonden wy verscheide kraamen, welke allerhanden wetenschappen en kunsten te koop hadden; en ik verwonderde my zeer dat *de Godsdienst* van deeze allen de laagste in prys was, en dat een kramer, die *Danskunst* of *Zangkunde* verkogt, viermaal zoo veel voor zyne waar maakte, dan hy die *Godsdienst* te koop had. Gy hebt my gezegd, zei ik tegen mynen vriend, dat deeze Natie zeer veel agting voor den Godsdienst heeft, doch dit kan ik niet zien: myn vriend was er ook over verwonderd, en een inwooner, die ons gesprek had aangehoord, gaf ons daar deeze reede van.

Myn-

Mynheeren! zei de man, in vroeger tyd kwam er geen waar ter markt, die zoo begeerd was als *Godsdienst*: men geloofde, dat er niets beter niets noodzaaklyker was in een huisgezin dan *Godsdienst*, en zelfs heeft men dien toen ter tyd voor zyn bloed gekogt, maar zederd dat onze aanzienlyken door de vreemdelingen onderrigt zyn, dat er veel valsch goed onderloopt; is die waar merkelyk in prys gedaald. Het is waar, onze geestelyke keurmeesters houden styf en sterk staande, dat er niets valsch onder schuilt; dat hy hier zoo zuiver als in eenige plaats van de waereld ter markt komt, maar de vreemdelingen en zelfs veele lighoofden onder onze ingezetenen kryten die keurmeesters voor domooren of geveinsden uit, en stellen alles in het werk, om den *Godsdienst* allenaanzien te beneemen, en dit doen zy voornamentlyk, om die andere waaren in prys te doen stygen, die anders merkelyk dalen zouden; ik verwonder my met dit alles niet dat de *Godsdienst* thans zoo niet begeerd wordt als voorheen; want toen ter tyd wierden *eerlykheid, matigheid, dapperheid* en alzulk soort van oude waar hoog gescht, en greetig gezogt, en deeze worden door den *Godsdienst* gekweekt, maar dewyl men die, gelyk men denkt, niet meer nodig heeft, kan men ook den *Godsdienst* zeer

zeer wel misen; men vindt nog hier en daar Grooten, die 'er zich van voor hunne kinderen bedienen, maar het meest wordt die waar door de kleine burgertjes gezogt, en die zoo als gy weét, kunnen niet veel geld besteeden.

Niets vond ik in zulk eenen overvloed op deeze kermis, als de *viendfchapskraamen*, en schier overal voelde men zich by den mouw trekken en vragen; moet Mynheer geen *viendfchap*? opregte *nieuwe viendfchap*, zuivere *viendfchap*? Ik zag die kraamen eerst voor *quatre fous* kraamen aan, doch dezelve zyn nooit in zulk een overvloed op de jaarmarkten te vinden als deeze; daar ik altoos zeer veel agting voor *viendfchap* gehad heb, dewyl zy het aangenaamste van ons leven is, wierd ik brandende van begeerte om dezelve te koopen, doch myne geldeloosheid hield my te rug; zult ge hier niets kopen, zei ik tegen mynen vriend, terwyl ik voor een *viendfchapskraam* stil stond? neen! antwoorde hy koeltjes; maar indien gy een pakje van dezelve begeert, moet gy het om my niet laten. Ik trok myne schouders op, en zei dat ik buiten twyffel wat koopen zou, indien de *Wonderlandsche Rovers* my niet van alles ontzet hadden, en dat ik nu het gemis van myne goudbeurs eerst regt betreunde:

Ik

Ik waardeer de vriendschap te veel antwoorde hy, dan dat ik u myne goudbeurs weigeren zou; doch, vervolgde hy grimlagchende, ik denk niet dat gy die thans zult nodig hebben. Myn vriend had my in staat gesteld om kleine uitgaaven te doen, waarom ik den kramer vraagde, hoe veel hy voor een pakje *vriendschap* eischte? Welk soort geeft Mynheer te hebben? hernam hy; *Tafelvriendschap, Keldervriendschap, Societitsvriendschap, vriendschap voor een Dag, of eeuwighdurende Vriendschap*? Het laatste soort heeft my altoos behaagt, zei ik; wat kost die? Hier op gaf hy my een pakje in de hand, dat zoo ongemeen licht was, dat ik meer dan eens myne hand bekeek, om te zien of ik er wel iets in had; te gelyk zei hy, deesse is van het beste soort en onvervalscht; het pakje kost agt stuivers. Ik keek hem aan, verwonderd over den geringen prys, dien hy my vraagde; doch de kramer dacht dat ik my daar over te onvreeden stield, en vreesende, dat ik zyne kraam zonder koopen verlaaten zou, zei hy, in de daad Mynheer! het is niet te veel; maar om dat ik u wel wil doen kunt gy het voor ses stuivers krygen, doch het is geenduit minder. Ik gaf hem zyn geld, en vraagde hem of hy ook pakjes van *vriendschap in need* had? doch

doch de man betuigde, dat die hier in geen hon-
derd jaaren ter markt geweest waren, en dat ze-
derd het *byzonder Belang* zoo geldig was, geen
mensc naar *Vriendſchap in nood* omkeek.

Zeer in myn ſchik zynde met myne koop-
manſchap, ſchoon ze zeer ligt was, zei ik tegen
mynen vriend; ik heb daar een ſchoone koop ge-
daan, voor ſes ſtuivers een heel pakket *eeuwig-
durende Vriendſchap*! Onze voorouders zouden
daar voor hun half vermoogen gegeven hebben.
Dat zouden ze, hernam hy; ſchoon ik geloof
dat hunne waar wat wigtiger en duurzamer was
dan deeze; wees er een weinig voorzigtig mede,
zei hy grimlagchende; want *de Waterlandſche eeu-
wigdurende Vriendſchap* kan tegen geen ongemak-
ken. Ik lagchte met zyne waarſchouwing, wel
wetende, dat zy, indien zy naar het woord van
den kramer zuiver was, overal tegen kon.

Eene groote troep volks trok onzen aandagt
tot zich, en deed ons door den kring dringen
om te zien wat er omging, In het midden van
deezen kring zag ik een kaerel, die zyne oogen
wonderlyk verdraaide, en tegen elk, die hem
aanzag, yſſelyk op de tanden knerſte; wy her-
kenden hem terſtond voor eenen der Wonder-
landers, die wy voor eenigen tyd hadden be-
zig gezien met het afzagen van de *Pylaaren van*

den *Koophandel*, en vraagden aan eenen omstander, wat deezen man scheelde? Kunt ge dat aan zyne oogen niet zien? antwoorde hy; de kaerel is dol, jaa, hy is duivelsch dol! hy doet niets dan krabben en byten: onze Doctor heeft hem met zagte waschpleisters willen gencezen, maar dat hielp zoo veel of men eenen boer voor het cooliek een kies trekt; nu is hy onder andere handen. Wy zagen een sterk vrouws perfoon, die men *de Noordsche Doctores*, noemde, met twee of drie andere, den dolleman by de kraag grypen, en hem met geweld tegen den grond smyten; zy stopte hem, niet tegenstaande hy schreeuwde en spartelde, eenige wigtige *yzerpillen* in de keel, die hem zeer bitter moeten gesmaakt hebben, want op elke pil, die hy moest slikken, liep hem het water taplings uit de oogen; we zullen eens zien, zei ze, of onze patient nu beter is, want myne pillen moeten terstond geneezen; hy ziet al een weinig bedaarder! Dit zeggende, keek zy hem sterk in de oogen, en hield hem vervolgens een pakje voor de neus; doch terstond beet de Wonderlander daar naa. Het is met hem nog niet gelyk het behoort, zei ze; de cuur moet nog eens aan hem verrigt worden! terstond moest de arme Wonderlander weer *yzerpillen* slikken; en dit wierd zoo lang aan hem vervat, als hy maar

de

de lippen vertrok, om naar het pakje te byten; eindelyk wierd hy door deeze kragtige pillen zoo tot rede en het gebruik zyner zinnen gebragt, dat hy niet alleen niet meêr naar het pakje beet, maar zelfs op bevel van zyne kundige Doctores er den hoed voor afnam, jaa het knielende kuste. Zy verstaat haare kunst meesterlyk, zei ik; maar de Hemel behoeft my, dat ik die nimmer nodig hebbe!

In het naar huis gaan overviel ons ecne zwaare regenbuy, en schoon wy ons zoo veelspoeden, als wy konden, waren wy echter door en door nat eer wy ons logement bereikt hadden. Ons eerste werk was onze natte klederen voor drooge te verwisfelen, en voor al ging myne zorg over myne gekogte *eeuwigduurende Vriendfchap*; doch men oordeel over myne verbaastheid, toen ik niets dan het leege papier in myn zak vond, zynde myne koopmanschap door het nat geheel en al gefmolten.

Myn vriend lagchte met myn verlies, zeggende; ik zou u raden Denker! op deeze kermis geen geld meer te besteden, want de meeste zaken zyn niet dat ze schynen; dit is een gering verlies, niet waardig te noemen, want hoe zorgvuldig gy die ook bewaard hadt; gy zoudt er niet lang meester van geweest zyn, dewyl ze

toch binnen weinig uren in haar zelve ver-
teerd wordt.

Den volgende dag gingen wy uit om eeni-
ge publieke gebouwen te zien, eerst zullen we,
zei myn vriend, de groote vyver van den
Heer *Finantier* bezigtigen, want als wy dit ver-
zuimden, hadden wy eene der merkwaardigste
zaken van geheel Waterland verwaarloost te
beziën. Wel draa kwaamen wy aan dat
meir, welk ik niet weet, of een *vyver* of een
poel genaamd moet worden; het was zeer uitge-
strekt, en, gelyk myn vriend my berigte, wa-
ren er zeer groote vischen in, ja zelfs, het
welk bykans alle geloof te boven gaat, vond
men volgens zyn zeggen daar in vischen van
seftig, tagtig en honderdduizend ponden. De
drift der inwooners, om eenen visch indit *meir*
te vangen, was ook zoo groot, dat de oppas-
fers van deeze vischery, welke *Collecteurs* en
wier *knegts Jooden* genaamd wierden, geen
aas genoeg konden krygen om het aan de haa-
ken der burgers te slaan, niettegenstaande dit
aas zeer duur was. Ik verwagtte met onge-
duld, dat ik die groote vischen zou zien van-
gen, en oordeelde, dat die tydkering niet on-
voordeelig nog onvermaaklyk was, maar wel
draa veranderde ik van gedagten, dewyl ik oog-
getui-

getuigen wierd van de jammerlykste ongelukken; ik zag verscheiden van die ongelukkige vischERS, duizelig geworden zynde, voor over in dien jammerpoel nederstorten, en oogenbliklyk door de groote vischen verslinden; terwyl anderen, die nog op het water bleven dobberen, niet alleen door de omstanders geen de minste hulp toegebragt wierd, maar zy zelve scheenen zulks niet te begeeren, en bleeven met hunne hangelroeden zoo lang in het water speelende, tot dat zy het hoofd onderhaalden en ellendig omkwamen.

Ik dagt, dat de omstanders en toekykers door dit deerlyk schouwspel zouden afgeschrikt worden, om zich zelve in een dergelyk gevaar te stellen, maar ik bevond het tegendeel; want naauwlyks tuimelde er één in den poel, of zyn plaats wierd terstond door eenen anderen ingenoomen, die op dezelve wys aas van de oppasfers of hunne knechts kocht, en veeltyds op dezelve wys omkwam. Het is waar; eenigen vongen, en zommigen sleepten er zeer groote vischen uit; maar tegens éenen gelukkigen waren er wel honderd die niets vongen, en welker veelen hier jammerlyk hun einde vonden.

Myn Hemel! riep ik uit; in dit beschaafd

Land, by deeze Natie worden zulke gevaarlyke jaa doodlyke tydkortingen geleeden! Hier daar men voor het leven van den goeden onderdaan zorgedraagt, hier laat men toe, dat eenige menschen, gelyk de oppassers van die visfchery, zich verryken tot verderf van duizenden! — Neem my niet kwalyk; het is zeker, dat de opperhoofden van dit Land hier van onbewuft zyn. Neen, riep myn vriend, zy zyn er niet alleen van bewuft, maar zelfs behoort hun de visfchery toe; zy hebben het voordeel van dit *Meir* aan den Heer *Finantier* gefchonken. Hoe! hernam ik; tot onderhouding van dien Heer zoo veele honderden rampzalig! Er is, wierd my geantwoord, zeer veel aan de welvaart van den Heer *Finantier* gelegen, dewyl hy alle publieke zaken moet onderhouden: Toen deeze visfchery aangelegd wierd, was hy in eenen zeer zwakken toestand, en de Doctoren oordeelden, dat goede zwaare visch uit deeze vyver hem zeer versterken zou; waarom ook de vangers een tiende gedeelte van hunne vangst aan hem moeten ter hand stellen; en in de daad; hy heeft daar zeer veel kragten door gekreegen. Goed zei ik, ik wil gaarn toestemmen, dat aan zyne behoudenis zeer veel gelegen is, maar kan het met de menschlievendheid be-

bestaan, dat zulks ten koste van zoo veel ingezetenen zy? — My dunkt, indien de nieuwe Medicynsche Faculteit, van welke wy in de schuit spraken, zich voor alle zaken eerst toeleide, om alles wat tot den welstand van zulk eenen voornaamen man, als den Heer *Finantier*, dienstig was, te bedenken, en hem die onderdanigst aan de hand te doen, of die Heer zich, behoudens zyne keur, daar van wilde bedienen; ik twyffel niet of die Heer zou zulk eenen goeden raad volgen, indien hem die nederig en niet op eenen gebiedende toon wierd aan de hand gedaan, en voor al als die strekte om zyne gezondheid te verbeteren, en te gelyk die van de ingezetenen te behouden; er zullen zekerlyk onder deeze Doctoren lieden gevonden worden, die de lichaamsgesteldheid van den Heer *Finantier* kennen; mischien antwoordt ge my, dat hunne Faculteit alleen tot dienst der *Fabrikeurs* is opgericht, doch in zoo verre ik het doelwit dier Doctoren begryp, is dat om de geheele Natie, indien het mogelyk is, gelukkig te maken, en dus dienden zy aan het gewigtigste het eerst te denken, mischien zouden zy aan de huisbezorgers van den Heer *Finantier*, door hunne talrykheid en kunde, huismiddelen voor hem kunnen aan de hand geven, by welke hy zich beter dan thans by de

kostelykſte recepten vinden zou ; ten minſten daar zulke ſchadelyke zaken als deeze viſchery door uit den weg geruimd wierden , zonder hem te benadeelen.

Men verontſchuldigt zich, zei hy, van de ongelukken, die by deeze viſchery gebeuren, met te zeggen, dat niemand gedwongen wordt, en dat hy die zich door zyne onvoorzigtigheid in het verderf ſtort, zulks vrywillig doet. Deeze verontſchuldiging, antwoorde ik, kon ſteek houden, indien hier alle de ingezetenen wysgeeren waren.

Eenige ſchreeden hier van daan zagen wy eenen zeer vetten os ſlagten, en ons wierd be-
rigt, dat het dier voor den Heer *Finantier* geſchikt was; dat is beter en ſteviger voedsel voor den goeden Heer, riep ik; daar zal hy beter van varen, dan van die ſlymige viſch! Het diende zoo te zyn, kreeg ik tot antwoord; maar let eens, hoe men er mede leeft, en dan zult gy bekennen, dat hy er niet heel veel van in de kuip krygt. Ik bevond dat zeggen wel draa bevestigd, want er waren eene menigte ſlagters aan bezig, welke hem niet alleen de huid maar ook het vet en vlees van der ribben haalden, dewyl elk zyn kunſt in het villen betoonen wou. Men noemde deeze ſlagters, *Ontvangers, Commiſſen, Pagters &c.*

Een

Een weinig verder voortgegaan zynde, kwamen wy aan een zeer groot gebouw van eene Gotthifche bouworder; de menigvuldigheid der vensters toonde, dat het tot eene woonplaats voor veelen verftrekte, en de dikke ysren fpylen, welke daar in gemaakt waren, gaven dui- delyk te kennen, dat men het geen daar bin- nen was zorgvuldig tragtte te bewaaren. Waar- fchynlyk, zei ik tegen mynen vriend, is dit ge- bouw de bewaarplaats van 's Lands fchatten. Gy bedriegt u hernam hy; het is 's *Lands- Gekkenhuis*. We zullen het van binnen be- zien.

Zoo draa wy daar binnen waren, zagen wy eenen man, wiens fnaakfche kleeding en gebaarden my terftond deden gelo- ven, dat het gezegde van mynen vriend waarheid was; hy had eenen blaauwen, duffel- fchen rok aan, een geel velt, een dito harts- leêren broek, een paar gewafchte ftevels aan de beenen, een paar groote zilveren fpooren aan de voeten, en een rond klein hoedje op het hoofd, waar op eenige arrebelln gehegt waren, hier by eene groote Engelsche zweep in de hand. De ondervinding, die my geleerd had, hoe omzigtig men met zotten moet omgaan, deed my by myne intrede eene diepe buiging tegens hem maken. Ha riep de Nar, Ha!

Heeren ! zoudt ge tegens myne blesjes een kans willen wagen ? Ik ben gereed , om zoo veel als ge wilt , maar ik raad het u niet ! uwe dravers mogen zoo hard lopen als ze willen , ge zoudt het rit verliezen , want myn blesjes loopen als de Duivel . Wy betuigden hem in het geheel geen lust te hebben om tegen zyne blesjes een kans te wagen , maar dat alleen onze begeerte was dit huis te zien . Ha ! zoo ! schreeuwde hy ; ik dagt wel , dat gylieden al gehoord hadt , dat er van myne blesjes geen haar te halen was . Gy wilt ze dan slegts zien ; komt ; ik zal u by myne lieve griet brengen , die door ons Land beroemd is ! Als gy ooit schooner stel gezien hebt , zal ik beschaamd staan ! Hebt ge haar gisteren zien lopen ? Neen Mynheer ! zei myn vriend . Niet ? hernam hy driftig , dan hebt ge van uw leeven nog niets gezien . Hier op pakte hy ons vry ruuw aan , en stuwde ons eene lange gang in , onderwyl hy ons al fluitende en met zyn zweep klappende , volgde ; tusfchen beide zwoer hy op zyne ziel en zaligheid , dat 'er geen paarden in de waereld waren , die tegen zyne blesjes konden lopen ; aan het einde der gang toonde hy ons eene glaazen kist , in welke eenige zweepen hongen met zilveren en gouden handvatzels en

voor

voor het overige op zyn harlequins met linten en strikken opgeschikt. Daar, zei de Nar, grinnikkende van blydschap; daar hangen de tekens van de deugd myner paarden! die zweep met die groene strikken heb ik zuur gehaald; het heeft op myne eer myn beste paard den hals gekost! een paard! te Duiker! het was zulk een baas; ik heb er meer dan eens honderd gouden ryders voor geweigerd. Ik wilde hem, om hem in een goed humeur te houden, een compliment maken, en zei, dat het jammer was, dat hy om zulk eene geringe zaak zulk een schoon en hardlopend paard verlooren had. Wat! antwoorde hy, zou ik my voor by hebben laten ryden? Ik had liever zelve den hals gebrooken; dat moest niet gebeuren.

Zoo draa wy in den paardenstal gekoomen waren, wierd hy regt vuurig; daar zyn ze, schreeu wde hy; daar zyn ze; ha! koningen van de waereld! — Nu word hy geheel dol, zei ik zagtjes tegen mynen vriend; zyne paarden noemt hy koningen van de waereld. Hier! riep onze Nar, hier is myn lieve Griet! hy vloog op haar toe en omhelsde haar hartelyk, terwyl hy met allerhande streelingen haar zyne liefde te kennen gaf; doch op het zelve oogenblik ging hy agter zyne lieve Griet staan, en onder den uitroep van: allons!

Ca-

Canal'e ! lustig ! herop ! streepte hy het arme dier zoo ongenadig met zyne zweep , dat het uit benaauwdheid en vrees allerhande kromme sprongen maakte , en zich niet wist te bergen. Och lieve Hemel ! dagt ik , hier zullen we van eene slechte reis komen ! behandelt hy zynelieve Griet zoo ongenadig , wat hebben wy dan niet te wagten , die de minste aanspraak op zyne liefde niet hebben ? Ik voelde reeds in myne verbeelding hoe het smaakt uit vriendschap afgeroost te worden ; maar gelukkig voor ons geraakte hy naa die afrosing in zulk eene vervoering van liefde en zotheidtegens zyn Grietje , dat wy zagties den stal uitsloopen , zonder dat hy het bemerkte.

Ons naar een ander vertrek spoedende , zei myn vriend ; hier wat eerbiedig ; hier woonen *de Compliment gekken*. Wy hadden naauwlyks aan de deur getikt , of een jong Heer met losse klederen deed terstond op , en boog zich zoo eerbiedig , dat , of schoon wy ons best deden , om het in buigen voor hem niet op te geven , wy eindelyk voor hem de vlag moesten stryken. Hy verwelkomde ons hartelyk zoo het scheen ; zwoer , dat hy de gelukkigste van alle sterfelingen was door ons bezoek , en vraagde ons hoe wy en onze famielje voeren ? en dit alles in eenen

nen adem, en zoo driftig, dat het ons onmogelyk was daar op te antwoorden. Toen hy een weinig aan het bedaaren geraakt was, vraagde ik hem naar zynen welstand en dien zyner familie? *Obligéerd* Myn Heer! schreeuwde de Nar, terwyl hy zich nederig boog. Ik dagt, dat hy my niet verstond; waarom ik myne vraag herhaalde, die hy op dezelve wys met een *zeer obligéerd* beantwoorde. Hy is geheel buiten zinnen, zei ik tegen mynen vriend; welk mensch van gezonde harsenen heeft ooit op de vraag naar iemands welstand *zeer verplicht* hooren antwoorden? Zal ik de eer hebben, schreeuwde onze complimentmaker met allerhande buigingen, dat ik de Heeren een *petit Dejeuner présenteer*? Ik ben *abominabel gechaufféerd*, dewyl ik gisteren avond op een *soupe* by eenen onzer *Noblesses* *geregaleerd* ben, en zoo als de Heeren weeten, men moet daar uit *complaisance* van meer dan één bekertje *profiteeren*. We hebben hier eene *aggréable conversatie*. Welk Landsman is hy, vraagde ik? want hy spreekt zulk wonderlyk waterlandsch, dat ik nooit dergelyk gehoord heb?

Op het oogenblik trad een domestiek binnen, die my een kaartje overreikte, op het welk een naam geschreeven was. Ik las dien naam, en bevindende, dat het de myne niet was, riep ik den bren-

brenger te rug, hem verzekerende, dat hy zich in den perfoon vergifste, dewyl ik zoo niet genaamd was. Stil! zei myn vriend; begaa geen misflag tegens de wellevendheid! Die Heer, wiens naam op dit kaartje staat, laat u daar mede zyn *compliment* maaken, en naar uwen welstand verneemen. Droomt ge, hernam ik, naa dat ik het kaartje ter deegen aan alle kanten bekeken had, er is niets, dat daar naar zweemt? Lees zelve wat er op staat, niets anders daneen bloote naam. Goed, hernam hy; echter zegt en vraagt die bloote naam u dit alles, en gy zyt verplicht, een kaartje, met uwen naam daar op geschreeven, te rug te zenden aan den zender, het welk te kennen geeft, dat gy hem voor zyne oplettendheid bedankt, en in zynen welstand ook zeer veel deel neemt. Ik zag hem een oogenblik sterk aan, niet kunnende gelooven, dat zulk een klein stom papiertje meer zou kunnen zeggen, vragen en antwoorden, dan de meesten der zenders in eene gevoeglyke order zouden kunnen voortbrengen. Twyffel er niet aan, vervolgde hy, myne ongelovigheid bemerkende; gy weet niet wat die kleine stukjes papier hier verrigten: zy gaan aan de sterfhuizen en betuigen plegtig aan de naaste bloedverwanten, dat hunne zenders een hartelyk deel neemen in hunne

ne

ne droefheid, en de vryheid gebruiken, om hen over hun verlies te troosten; en deeze kaartetaal wordt zoo wel geloofd, dat die bloedverwanten, terstond naa de begraving van het lyk, op die zelve wys een kaartje voor hen by de troosters laten bedanken voor hunne genoomen moeyte, en verklaaren dat die deelneeming hun ten hoogsten aangenaam is. Dezelve kaartjes wenschen by den aanvang van een nieuw jaar allerley zegen uit naam van hunne zenders; en zyn ook in staat, om voor bekomen gunsten, de hartelykste dankbetuigingen afteleggen. Daar tot hier toe al het verhaal van mynen vriend zuivere opregtheid en waarheid geweest was, zou het eene belediging geweest zyn, indien ik op deeze zyne verklaring langer ongelovig gebleeven was: Ik ley het kaartje terstond opeene tafel neder; want hoe ver ik af ben van aan alle bygelovigheden myn zegel te hangen, ik kon my onmogelyk eenige goede gedagten van dit toverkaartje vormen, te meer daar ik my myne zalige moeder herinnerde, welke op dit stuk zeer teêr was, en my meer dan eens verhaald heeft, dat zy in haare kindschheid by eene vrouw geweest was, wier zuster eene zeer goede kennis en speelnoot had, die van een oud, lelyk wyf een appel vereerd kreeg, welke naa
wei-

weinig oogenblikken in een vuile, groote pad veranderd wierd: Ik keek mede verscheide reizen naar het kaartje, niets ander verwagtede, dan dat het eerlang ook in het een of ander vergiftig dier veranderd zou worden.

Wy hadden dit gesprek onverhinderd gehouden, want onze *complimentmaker* was naa zyne eerste uitgalming zoo stom als een visch, en met zich zelven zeer verleegeu, gelukkig hing er een groot spiegel in de kamer waar in hy zich van het hoofd tot de voeten bekeek; op de lippen beet; zyn haar opstreek; zynen das knoopte, en eenige *præludiums* fluitede, waar mede hy nog bezig was, toen wy, om van hem ontslagen te zyn, en hem van veele zotte complimenten te bevryden, met een stille trom vertrokken.

Zagtjes wat! op dat wy de lieden in hunne bezigheden niet stooren; wy zyn hier aan het kwartier van de geleerden gekken, zei myn vriend, te gelyk op eene kamerdeur tikkende, doch welke niet geopend wierd; wy hoorden een groot geraas daar binnen, dus wy niet te vreezen hadden, dat, er niemand binnen zynde, ons aankloppen niet kon gehoord worden; doch schoon wy hoe langer hoe harder op de deur bonsden, het hielp niet; men deed niet op: ik waagde het

het eindelyk, om door middel van eenen daar instekende sleutel de deur zagties te openen, en naar binnen te treden, en wierden verbaasd op het eerste gezigt van den uitzinnigen bewooner, die allerhande vreemde sprongendeed, zonder ons te bemerken, of ten minsten eenigen agt op ons te slaan: Hy vloog als dul en uitgelaten van den eenen stoel op den anderen, slaande met zynen hoed dan tegens de glazen dan tegens de muuren van dit vertrek met zulk een drift, dat hem het zweetby het aangezigt afliep; wel draa deed zyne onbefsuide drift eene in het midden van het vertrek staande tafel met het daar op staande porceelyn om ver tuimelen, en het porceelyn vergruizen, doch dit belette hem niet om eeven driftig met zyne sprongen voort te gaan; ik bemerkte spoedig, wat hem dus in beweging bragt; een bonte *Vlinder* of *Capel* vloog herwaard en derwaard om zyne handen te ontsnappen, en dewyl ik geloofde, dat een buitengemeene haat tegen deeze diertjes hem in zulk eene buitenspoorige beweging bragt, wilde ik hem de behulpzaame hand bieden, en sloeg, juist dat dat arme, vervolgde beesje my voorbyvloog, het met myn neusdoek tegens den grond. Ik heb het al, Mynheer! riep ik, terwyl ik het dood trapte en ver-

pletterde, ik heb het al! — maar verschriklyk, hoe slecht wierd deeze myn dienst beloond! hy vloog op my toe, en gaf my met zynen styven hoed eenen zwaaren slag in het aangezicht; uitbulderende; dommen rekel! wie voert u hier om my zulk een juweel te ontrooven? en waarschynlyk zou het hier niet by gebleeven zyn, dewyl zyne woede ten top steeg, indien myn vriend my niet verontschuldigd had, met te zeggen, dat ik zelfs te groote liefhebber was, om een *Vlinder* te doden, maar dat ik dat door vergissing gedaan had, waarom hy ootmoedig hem verzocht my te verontschuldigen. Wat! riep hy, onderwyl hy zynen hoed kwaadaartig tegens den grond smeet, wat! kon de lompert dan niet zien wat het was? Ik heb van myn gantsche leeven zulk eene heerlyke inlandsche capel niet gezien; ik zou hem voor geen douzyn pylstaarten gegeven hebben; beschouw my zulk eenen vleugel eens! vervolgde hy, onderwyl hy een stuk van denzelven oprapte, het is al wat ge zien kunt! Hier op keek hy my wederom zoo gramstorig aan, dat ik voor eene tweede kastyding vreesde, doch dewyl myn vriend een leugentje om bestwil deed, en hem beloofde eene dergelyke capel, die hy zeide in zyn kabinet te hebben, te zullen vereeren, be-

bedaarde de nar, en verzogt ons te gaan zitten.

Ik bemerk, zei hy tegen mynen vriend, dat gy een liefhebber zyt, daarom zal ik u myne verzameling laten zien; ik durf zonder roem zeggen, dat ze vorstelyk is; het heeft my ook een goeden duit gekost, en ik ontzie niets om egt soort te bekoomen; ik heb nog in het voorleeden jaar een allerbest stuk weiland verkogt, om my in myne liefhebbery door gebrek aan geld niet gestuit te zien, en laat ik myne kinderen geen geld naa, zy zullen ten minsten meesters van een uitmuntend cabinet van insecten zyn. Hier op haalde hy eene menigte kleine laaden voor den dag, vol met *Capellen*, *Torren*, *Spinnen* en dergelyke bloedeloze diertjes; welker naamen hy opnoemde: Het is te beklagen Mynheer! zei hy, dat die liefhebbery in ons Vaderland zoo schriklyk verwaarloosd wordt; wy hebben gelegenheid om in ons eigen Land eene fraaije verzameling van de schoonste Inlandsche capellen te krygen, maar wat is het? het domme gemeen vernielt de rupsen zonder onderscheid of het een soort is, uit het welk fraaije capellen voortkoomen of niet, en het is onvergeeflyk, dat men dit die lomperfs ongestraft toelaat; het is waar, zy weeten geen onderscheid in de rupsen te maken, maar om die rede zou ik, by

aldien ik aan de regering was, op levensstraf doen verbieden, dat niemand het zy hy een boer of tuinman ware, de stoutheid zou hebben om een eenige rups te doden, of een rupsenest uitteroeijen; ik verzeker u, dat we binnen weinig jaaren de schoonste gelegenheid zouden hebben om eene compleete verzameling van inlandsch puikgoed te hebben. Ik zal u nog iets raars laten zien! dit zeggende, pakte hy de laden met Insecten op, en vloog er zoo driftig mede naar zyn Cabinet, dat hy, struikelende, met en boven op dezelve viel, en het grootste gedeelte daar van verpletterde. De arme liefhebber gaf van onsteltenis en droefheid zulk eene vervaarlyke gil, dat wy van schrik opvloegen, en het vertrek verlieten.

Uit dit vertrek van den *Insectgeleerden* traden wy in eene daar naastbyzynde kamer, welke door eenen *Oudheidminnaar* bewoond wierd. Hy was bezig met eene considerabele party oude en nieuwe munten te begluuren, en over dezelve luidkeels met een ernstig en peinsend gelaat te redeneeren; ik keek rond doch zag niemand; waarom ik niet twyffelde, of hy sprak tegen zich zelven; naast de kamerdeur was een plank op welke eenige stukken hout en steen stonden; ik leunde met mynen arm daar op, dewyl ik door het

et lang op de been zyn, een weinig vermoeid was, doch naauwlyks had Mynheer de Oudheid-kenner dit bemerkt, of hy vloog verschrkt op; ik bid u, Mynheer! schreeuwde hy, wees voorzigtig en stoot dat heerlyk stuk vanden marmoren arm van Hercules niet af! ik haalde terstond mynen arm te rug, en wierd een rond stuk marmorsteen gewaar, het welk men duidelyk kon zien, dat een brok van een pylaartje was, het welk waarschyntlyk in vroeger tyd aan eenen schoorsteen was geplaatst geweest.

Wy naderden de tafel, op welke de medailjes lagen, van welken zeer veelen ons niet anders dan oude verroestte stukjes koper scheenen, en met geen mooglykheid iets op dezelve, dat naar munt zweemde, te vinden was, echter lei hy ons in eenen adem uit, welke penningen en by welke gelegenheid dezelve gemunt waren; dewyl ik in myne jeugd eenige liefhebbery voor de Historiekunde gehad heb, en een weinig in dezelve geoeffend was, bemerkte ik zeer ligt, dat hy in dien tak van wetenschap en in de oudheidkunde niet zeer ervaren was, waar van ik te meer overtuigd wierd, wanneer ik hem naar de Historie van eenen ouden Romeinschen penning, welke nog zeer gaaf was, vragende, van den geleerden muntverzamelaar tot antwoord

kreeg, dat die by gelegenheid van den laatsten vrede tot Aken geslaagen wierd.

Hy deed vervolgens eene beknopte redeneering over de nuttigheid en fraaiheid van zulk eene verzameling, en beloofde binnen korten tyd eene volledige penningbeschryving uittegeven, als wanneer hy over de Geschiedniskunde een nieuw licht verspreiden, en de meesten zyner voorgangeren zeer beschaamen zou, dewyl zy in veele zaken misgetast hadden.

Wy moesten eenen anderen gang in om een ander soort van *Calcerde gekken* te bezoeken, die zoo zeer van deeze in smaak verschilden, dat men hen om ongemakken voortekomen, wyd van elkander geplaatst had. Hier woont zekerlyk een dichter, riep ik, aan een morsig kamertje komende, en wel een van het ergste soort, gelyk ik aan het gebrom van zyne Latynsche versen kan hooren; wees wat voorzigtig; want die lieden zyn in die verrukkingen gevaarlyk. Ik deed de deur zagtjes oopen, en wy zagen den Poëet op eenen stoel staande, houdende in zyne linkerhand een groot blad papier, uit het welk hy zyne versen *reciteerde*, terwyl zyne regterhand het naauwlyks by kon houden met het maken van allerhande gesten; men kon eene verrukking van blydschap

op

op zyn gelaat bespeuren, en de vergenoeging, die hy zelve over zyn maakfel gevoelde, deed hem op het einde van ieder vers zich zelve met een vrolyk lagchje toeknikken; men zal zich niet verwonderen, dat de Poëet ons niet eer bemerkte, dan na dat hy eene pagina ten einde opgedeund hebbende, het blad moest omslaan, en zyne long en armen een oogenblik rust verschaffen: Zoo draa hy ons in het oog kreeg, vloog hy met blydschap van zynen stoel af, (want niets is voor eenen Dichter aangename, dat dat hy naar zyn kunstweb afgesponnen te hebben, eenig bezoek krygt, om hunne ooren daar mede te streelen, en even gelyk de stoute bedelaars hunne goedkeuring aftepersen,) en omhelsde ons, onder den hartelyken uitroep; van, *salvete amici! salvete nobilissimi atque doctissimi viri!* Ik was daar bezig, zei hy vervolgens, met een Latynsch dichtstuk van myn eige maakfel te reciteeren; te gelyk beurde hy het van de tafel op, en vervolgde met eene gemaakte beschroomdheid; het is wat lang, anders zou ik het de Heeren eens voorlezen! welstaanshalve moesten wy hem bidden, ons dat vermaak niet te onthouden. Onze Poëet beklom terstond met eene nederige buiging zynen vorigen throon, en naa eenige reizen gehemd

en gehoest te hebben, begon hy op eenen hoogdraavende toon zyn erbermyk vers op te snyden, zoo dat wy de uiterste moeite van de waereld hadden, om onze oogen open te houden; hy had zoo ras niet gedaan, of hy reikte my het zelve over; zeggende met een lagchend ge-
laat, gy moogt het wel bezien Mynheer! gy zult er geen fouten in vinden. Ik heb hier verscheide jaaren als Praceptor de Latynsche school in bloey en stand gehouden, en het was my onvergeeflyk indien ik tegen de *Profodie* zondigde. In de daad, ik vond, zoo ver ik zien kon, in het zelve geen dergelyke fouten, zoo min als een eenige vinding of dichterlyke gedagte; waarom ik hem het vers weder overreikende, zeide, dat ik er niets in vond. Myn vriend prees zyn werk, het welk den schraalen Poëet van hoogmoed deed opzwellen. Ik kan het niet helpen, zei hy met een opgetrokken neus, onderwyl hy mynen vriend een snuifje aanbood; ik kan het niet helpen, maar ik weet niet, waarom men zulk een groot werk van de oude Dichters, als *Virgilius*, *Ovidius* en anderen maakt? 't Is waar, vervolgde hy, ziende dat ik hem met verwondering en opgetoogen over zyne onbeschaamdheid aankeek; ze zyn de besten, en ver boven de meesten onzer hedendaagsche
Poëeten

Poëten, maar de versen van den eersten zyn wat stotende, terwyl men in die van Ovidius, naar myn oordeel, te weinig deftigheid vind; er wil zoo iets, zoo iets, in een gedicht zyn, dat men niet wel noemen kan, zoo iets, — hem hem — zoo — zoo als by voorbeeld in dat vers, dat ik de Heeren voorgelezen heb, voor al in deeze pasfagie; hier op nam hy het vers wederom op, en las die pasfagie en nog al eene pasfagie, maar ik kon er dat *zoo iets* niet in vinden. Het *Carmen Heroicum*, ging hy voort schynt my ook toe niet zeer geschikt te zyn, tot de stoffe, welke Virgilius behandeld heeft. Ik moet de Heeren nog een proefje van myne Poëzy laten zien, vervolgde hy, terwyl hy van trotschheid grimlagchende, opstond, en uit zyne studeerkamer wel draa te rug kwam, met een stapel versen, welke hy voor zyn ligchaam hield, en ten minsten uit twee riemen papier bestond. De Hemel bewaar ons! dagt ik, wie weet welke nieuwe pyniging wy wederom zullen moeten uitstaan! Hier heb ik, schreeuwde hy, den geheelen Virgilius reeds afgewerkt; ik heb zyne versen in *Carmina Adonica* veranderd; my dunkt, dat dat *metrum* voor die stof eigenaartiger is. Nu borst ik uit in lagchen, doch om onzen Poët niet te vergrimmen hield ik my

of zulks van blydschap over zynen nuttigen arbeid was , en dat ik hoe langer hoe meer bemerkte , dat hy een aartsdichter gebooren was; het welk hy ons met eenen lagchende mond verzekerde , reeds in zyne kindsheid geweest te zyn , hier by reciterende het vers van *Propertius*.

Naturæ sequitur semina quisque suæ.

Thands raakte hy geheel buiten zich zelve door hoogmoed; door onze loftuitingen opgezwollen , kwam de schoolmeester geheel voor den dag , en het regende Latynsche versen uit deeze en geene Auteurs, en op onze verwondering , die wy te kennen gaven over de meenigte zyner reeds gemaakte versen , liet de Dichter aanstonds hooren ,

Utendum est ætate , cito pede labitur ætas !

verwondert gy u daar over , wat zoudt ge dan zeggen , wanneer ik u verzeker , dat ik nog veel meer versen in de Waterlandsche taal maak dan in de Latynsche ? — Jaa Mynheeren ! Ik ben tegenswoordig bezig met *de Engelsche Godgeleerden* in rym te brengen tot nut van jonge Theologanten ,

ganten , en die te gelyk met mynen *Virgilius* uittegeven, dien gy ziet dat klaar is op de nooten van *Minelli* naa. Ik vraagde hem of hy aan die nooten ook versen zou maken? en hy antwoorde driftig ; wel buiten twyffel ; dat is het voornaamste ; echter zal ik daar, om de verandering, een *Carmen Sapphicum* van maken.

Op dit oogenblik ontstond er in een naastbygelegen vertrek een verschriklyk rumoer en geschreeuw van *help ! help ! Moord !* dit deed ons den Poëet verlaaten, en op het gerugt toeschieten. Wy stieten zonder veel complimenten de deur op, en vonden daar twee geleerden op den grond leggende, welke wy wel draa bemerkten, dat over eenig gedeelte van de Waterlandsche taal in geschil geraakt waren. De bovenste floeg zyn party met een deel van een genootschaps werk, dat tamelyk dik was, zoo ongenadig op het aangezigt, dat het bloed hem over de wangen liep, onderwyl de overwinnaar hem toefnaauwde ; duivelsche domoor ! zult gy my opstryden, dat het een *d* moet zyn ! Ik zal het u afleeren, en u toonen, dat ieder, die maar één aas kunde van onze taal heeft, overtuigd is, dat men een *t* gebruiken moet. Bedaar, Mynheer ! bedaar toch ! riep ik, terwyl ik zyne hand greep en vasthield ; onderwyft men elkander op

dceze

deeze wys ? Mynheer ! schreeuwde hy ; gy zoudt niet gelooven , met welk eene hardnekkigheid dit *impertinente* beest zyne dwaaze gevoelens staande houdt ! Hy zou , indien men dit monster liet begaan , binnen korten tyd eene verschriklyke verwoesting en verbastering in onze taal te weegbrengen , en dus ons Vaderland , daar onze voorouders goed en bloed voor opgeofferd hebben ! , geheel in den grond helpen en ruineeren ; maar , vervolgde hy , het zal niet gebeuren zoo lang ik leef ; ik wou liever myn gantsche bibliotheek op zyn kop tot stof ranfelen ; ik zou my schamen , dat ik lafhartiger was dan myne voorouders , en ten nutte van het Vaderland niets zou durven onderneemen . Ik zei hem op de vriendelykste wys , dat ik niet kon zien , dat er zoo veel aan het verschillend gebruik van eenen letter gelegen was , en Niet ? riep de taalyveraar , dan zyt gy een onwetende domoor ! de ziel en zaligheid van eenen schryver hangen tegenswoordig aan een *comma* of *punct* af , en men zou de grootste feilen in oordeelkunde of verstand thans ligter door de vingers zien , dan een kwalyk geplaatste letter ; kan er iets schrikkeliker zyn , dan dat men hier viel

viel hem zyn tegenstreever , die weêr op de been geraakt was , met veel heftigheid en woede in de rede ; ik zeg nog , schreeuwde die , dat men agter den derden persoon van den tegenwoordigen tyd , voor al wanneer durft gy u nog laten hooren , onbeschaamde ! was de taal , waar mede de ander zyne woorden afbrak , en hem wederom met het dikke boek aanvloog ; ik zal uwe verwaandheid en beestagtige domheid nu ter deege straffen. Wy wilden ons met deeze onrustige geesten niet meer bemoeien , maar lieten hen aan elkanders genade of ongenade over , en verlieten dit vertrek.

Wat is dat voor een stelling ! Wie heeft ooit zotter denkbeelden gehoord ? schreeuwde een *dito geleerde* in het naaste vertrek. Ik was bevreesd om er in te gaan , doch op verzekering van mynen leidsman , dat hy een *Criticus* was , dien men geketend had , om zyne woede te beteugelen , stapte ik naar binnen. Zoo draa hy my zag , schreeuwde hy ; rampzalige dwaas ! is dat eene letterkundige verklaring ? Wie heeft u zoo stout gemaakt om eenen letter op het papier te zetten ? Gy toont , dat ge geen jota of titel weet *περι των τεχνων ελευθεριων* ; leer eerst de *Metaphysica* , en kom dan
 een

een woord meêspreeken. O Wat zouden de ouden zeggen , indien ze opkeken , en de heerlykste wetenschappen dus zagen mishandelen ! Gy zoudt hunne handen niet levend ontkomen ; ze zouden u ten minsten als eenen openbaaren nar aan de kaak zetten tot spot van de geheele waereld ! — Maar wagt ; zoo veel magt bezit ik ook nog ; als men zulke zotten straft , doet men de geleerde waereld eenen dienst. Thans wilde hy op my toeschieten , en zou my buiten twyffel in die vlaag van dolheid deerlyk mishandeld hebben , doch hy werd daar in door zynen yzeren keeten verhinderd , in welken hy echter knarsfetandende beet ; ik ontvlugtte hem terstond , wel wetende , dat niets zoo kwaadaardig en gevaarlyk was , als de *cristische* narren.

Ik verzoek u zeer vriendelyk , zei ik tegen mynen vriend , dat wy dit huis verlaten , want naar ik merk , komen wy van kwaad tot erger ; en ik vrees , dat wy hier of daar nog een prooy van de woede deezer zotten worden zullen ; ik heb myne nieuwsgierigheid in dit huis reeds volkomen voldaan , en ik ben overtuigd , dat zoo wel hier als elders de nar zelfs onder den *Toga* schuilen kan.

In het naar huis gaan zag ik in eenen voornaamen

me boekhandelaars winkel eene geheele menigte van afbeeldingen van menschen; dit deed my stilstaan , en door deeze vreemdigheid viel my de ongegronde gedagten in, dat de origineelen van deeze beeldtenissen misdadigers waren, welke men hier te Land in print afbeeldde, gelyk men by ons in de couranten deed, op dat een ieder hen aan de trekken van hun gelaat zou kunnen kennen, en in de handen der Justitie overleveren; ik vond deeze manier om booswigten kenbaar te maken , en te agterhalen veel zekerder en naauwkeuriger dan de losse tekening , die men van dezelve in de couranten geeft ; doch myn vriend , wien ik myne gedagten openbaarde , begon my luidkeels uittelagchen ; gy slaat den bal deerlyk mis, zei hy; het zyn de beeldtenissen of *pourtraiten* , gelyk men die hien noemt , van oude voornaame geleerde mannen , welke zich door hunne geleerdheid onsterfelyk gemaakt hebben. Hoe geleerd zy waren , het was in hen te berispen , dat zy tot dien belagchelyken hoogmoed vervielen , om zich in het koper te laten graveeren; zy moeten zich vebeeld hebben, dat er der nakomingfchap veel aangelegen lei, hunne waare wezenftrekken te kennen, doch indien zy bedagt had-

hadden , dat wy alleen belang hadden in hunne werken , en niet in hun gelaat , het welk geen de minste vrugt tot voortzetting en bloey der wetenschappen toebrengen kan , zy zouden zich zekerlyk voor die ydele en hoogmoedige dwaasheid gewagt hebben. Het doet ons zien , dat iedere Eeuw zyne zotheden gehad heeft , en hoe gelukkig is het voor de Waterlanders , dat tegenswoordig die gewoonte geheel buiten gebruik is ; hunne schryvers zyn thans nederiger.

Des avonds hadden wy in ons logement een zeer goed en fatsoenelyk gezelschap , en het genoeg , dat Mejuffrouw N. , de huisvrouw van onzen gediensligen waard , ons de thee schonk ; zy was zeer vriendelyk , maar had het algemeene gebrek der vrouwlieden , ik meen de snapagtigheid ; naauwlyks had zy haar compliment tegens ons gemaakt , en zich aan de theetafel gezet , of zy rigtte haar gesprek tegens eenen ouden Heer , mede aan de tafel zittende , zeggende met eene houding van verwondering , de vrouwen zoo eigen ; maar lieve Heer ! ontfanger ! wat heb ik opgekeeken , dat de jonge Doctor uit onze buurt getrouwd is met de dogter van Sinjeur N. Ik dogt nooit , dat hy ze zou gekreegen hebben ; schoon hy
geen

geen kwaade lobbes is, zy was een regt viesneusje; nu ik mag het wel lyden, het arme schaap wierd alle dag al een dagje ouder, en zoo als het spreekwoord zegt, tot trouwen en land kopen heeft men alle dag geen gelegenheid; zy is meê niet kwaad, en ik hoop, dat het haar wel mag gaan. — Maar wat heb ik opgekeken, dat de meiden haar *Mevrouw* moeten noemen! Lieve Hemel, *Mevrouw*! — wel zie daar, de ouders zyn zulke goede braave burgerlieden; ik voor my zou het niet kunnen zeggen. En waarom niet, *Juffrouw*? vraagde de ander; het is immers zoo gemakkelijk *Mevrouw* als *Juffrouw* te zeggen? Om dat haar die tytel, antwoorde de hospita; niet toekomt; wie heeft voor deez'n ooit gehoord, dat men tegen een Doctores vrouw, *Mevrouw* zegt? Myne ouders gebruikten eenen zeer verstandigen man tot hunnen Doctor, en die van meer dan burgerlyken afkomst was, maar nooit heb ik zyne vrouw *Mevrouw* hooren noemen; ze zou het voor spotterny aangezien hebben, en het zeer kwalyk hebben genoomen; ik weet wel, dat zederd weinig jaaren sommige Doctoren hebben kunnen goedvinden, dien tytel voor hunne vrouwen zich aantematigen, maar behalven de zulken, die van eene meer dan deftig bur-

ger afkomst zyn, komt het my voor dat het hun in het geheel niet past; het is een belagchelyke hoogmoed. Dit wil ik u gaarne toestemmen, harnam de oude Heer; maar dit is het zwak van de hedendaagsche wereld, en ieder zou zich gebelgd houden, wanneer men hem, naar de wys van de voorgaande Eeuw betytelde; zy zyn immers gestudeerde lieden, en die denken, dat zy wat meer mogen doen dan anderen. Zoo, riep onze waardin, dan moesten de Dominees voor al hunne vrouwen *Mevrouw* noemen; ik weet wel, dat de Advocaten vrouwen zoo genaamd worden, maar dat is nog wat anders, dewyl de meesten van eene aanzienelyke geboorte zyn, en hunne moeders reeds met dien tytel gepronkt hebben, maar de Doctors zyn meest al van burger afkomst; en ik heb nooit anders tegen de moeder van den jongen Doctor gezegd dan buurvrouw; en de goede sloof was er wel meê te vreedden. Hoe wonderlyk moet het luiden, wanneer eene dienstmeid van den jongen Doctor eene boodschap van wege zyne vrouw aan zynen vader moetende doen, zal zeggen; Sinjeur! gy moet de groetenis hebben van Mevrouw uwe dogter! — Zie daar! als ik het hoorde, ik zou my bederven met lagchen! Gy spreekt daar van Advocaten, schreeuwde een jonge

jonge spotboef, my dunkt, dat de Doctoren zich dien tytel voor hunne vrouwen zoo wel als zy moogen aanmatigen al was het alleen om het naauw verband, in het welk zy met elkander staan, want gelyk veelen dier eerften door een gesleept verstand, zich toeleggen op onze goederen, zoo dinggen veelen der laatsten door onverstand naar ons leven. Zoo riep, de driftige hospita, zoo Mynheer; als dat rede genoeg is, dan zullen wel draa Apothecars en Chirurchyns, jaa zelfs Groefbidders en Doodgravers vrouwen, om dat hunne mans met de Doctoren in een naauw verband staan, met dienzelfen naam begroet worden. Dit laatste gezegde baarde zulk eene uitschatering van lagchen, dat het verder discours over dit onderwerp afgebroken wierd.

Wy troffen het niet zeer wel met het weder, want wy hadden verscheiden dagen agter een, eenen zwaaren regen, welke ons in ons logement deed blyven, en wy vermaakten ons met het daar komend gezelschap, of het een of ander uitkomend boek te doorbladeren. Op een zekeren morgen zag ik in een nieuwspapier de uitgave van een nieuw Regtsgeleerd werk aangekondigd, ten tytel voerende, *Jus Hodiernum Waterlandicum, in usu Jus: ICul: &c.* en dewyl ik begerig was om te weten, welk

het *hedendaagsche Regt* der Waterlander en was, liet ik hetzelfde terstond in den boekwinkel haalen.

De schryver kwam my voor een man van zeer goeden smaak te zyn, die de veranderingen, welke door de tyden worden voortgebragt, zeer wel begreep; hy laat zich in zyne Inleiding uit over het woord *Hodiernum* of *hedendaagsch*, en zegt, dat men het zelve in opzigt der Regtsgeleerdheid zeer kwalijk en zottelyk gebruikt, want dat het eene dwaasheid is zaken, welker instelling meer dan een paar eeuwen oud is, *hedendaagsch* te noemen, alzoowel als het zothed zou zyn, een kleed, het welk een overgrootvader afgesleeten had, en van het welk men nog eenige lappen had overgehouden, den naam van *nieuw* te geven. Hierom besluit hy zeer verstandig, dat het zogenaamd *hedendaagsch Regt* wel degelyk het *Aloude* te noemen is, en dat niets noodzaaklyker is, dan dat alle ses jaaren ten langste een nieuw *Codex* of Wetboek het licht zie, het welk naa den aart en loop der tyden dient geschikt te zyn; en dit heeft hem aangezet om te beproeven, of zyne kragten daar toe in staat waren, welke hy volgens gewoonte zegt aan zyn Vaderland verpligt te zyn; hy betuigt plegtig, dat hy

hy in het opstellen van dit *hedendaagſche Regt* den zoogenaamden algemeenen ſlenter gevolgd is, en zoo hy hier of daar den bal mogt miſgeſlagen hebben, verzoekt hy nederig, dat men hem zyne dwaling aanwyſt.

Hier op gaat de geleerde ſchryver over om aan te toonen, wat *misdaden* zyn; dit agt hy voor al hoognodig, dewyl het geen in vroeger dagen *misdaden* waren, door den tyd zeer veranderd is, jaa zelfs ſommigen in plaats van misdaden, *deugden*, *aardigheden*, *verſtand* &c. geworden zyn, waar naa hy aantoonst, dat er tuſſchen de misdaden en de ſtraffen eene volmaakte evenredigheit en overeenkomst plaats hebben moet, dewyl het anders geenſints *Regt* kan genoemd worden.

Ik kan niet nalaaten mynen Leezer een ſtaaltje van *het hedendaagſche Regt*, volgens het Wetboek van deezen Autheur mede te deelen, dewyl hy daar door in ſtaat raakt, om over dit gewigtig ſtuk der Waterlandſche wetenſchap, te oordeelen; intuſſchen hoop ik, dat hy my verſchoonen zal, dat ik de Latynſche woorden en naamen overſlaa.

Na dat onze ſchryver *de hedendaagſche misdaden* en derzelver ſtraffen, in agt-en-negentig hoofdstukken heeft afgehandeld, gaat hy in het

negen-en-negentigste over tot die misdaden, welke oudtyds gedeeltelyk bekend waren, en daarom den naam van *hedendaagsche* niet kunnen voeren, doch echter onder de byzondere foorten zeer veel nieuwe hebben, welke ook nieuwe straffen vorderen. als

99ste H O O F D S T U K.

van de Dievery.

- „ Dieverye is eigentlyk &c. — (*het geen*
- „ *te wydropig is, zullen wy overslaan*) —
- „ Men onderscheidt dezelve in veele byzondere
- „ re foorten, welke verzwaaard worden door de
- „ wys, op welke, en door de perzoonen, aan
- „ welken die diefstallen gepleegd zyn.
- „ De zwaarste diefstal wordt gerekend, die, de-
- „ welke met huisbraak verzeld gaat.
- „ De huisbraak met geweld gepleegd, is wan-
- „ neer huizen, kisten, koffers &c. open gesla-
- „ gen of gebroken en gespolieerd worden,
- „ welke misdaad zonder oogluiking met de koor-
- „ de zal gestraft worden, dat er de dood naa-
- „ volgt, niet tegenstaande de dief naauwlyks voor
- „ de waarde van éénen stuiver geroofd hadde.
- „ Indien de dief de stoutheid hadde den eige-
- „ , Laar

„ naar van de geroofde goederen te dreigen, of
 „ te beledigen wordt de misdaad zeer verzwwaard,
 „ en de straf, naar *exigentie* van zaken in die van
 „ het rad veranderd.

„ De huisbraak met list word gepleegd, als ie-
 „ mand door de onvoorzigtigheid vanden geenens,
 „ dien hy wil berooven of op eene andere listige
 „ wyze, zich van een of meer sleutels heeft
 „ weeten meester te maken, en zich van dezelve
 „ te bedienen; deeze diefstal zal met geesfeling
 „ en brandmerk gestraft worden, mits de waarde
 „ der gestoolen goederen niet boven de vyf hon-
 „ derd guldens beloope.

„ Doch indien de waarde van de op deeze wys
 „ ontvreemde goederen gering en slegts drie of
 „ vier guldens bedragende is, zal eene gestreng
 „ geesfeling alleen genoeg zyn.

„ De Huisbraak met list word ook gepleegd,
 „ als iemand door vleyery, of een uiterlyk eer-
 „ lyk gelaat, beloften, eeden &c. het vertrouwen
 „ van voornaame kooplieden wint, en daar door
 „ hunne magazynen en pakhuizen opent, en hun
 „ dus berooft van hunne goederen; deeze dief-
 „ stal zal gestraft en geboet worden door eene
 „ plegtige verzekering vanden dief, dat hy door
 „ tegenspoedige voorvallen ongelukkig geworden
 „ is, ook zal hy genoodzaakt zyn, om aan de

„ beroofden, welke door zyne godvergeten eer-
 „ loosheid, met vrouwen en kinderen, ongelukkig
 „ geworden zyn, ten minsten vyfpercent van het
 „ geroofde te rug te geven.

„ Indien de dief op deze laaftgenoemde wys
 „ meer dan vier of vyf tonnen gouds geroofd, en
 „ dus verscheiden braave kooplieden geruineerd
 „ heeft, wordt hy booven de bovengenoemde straf
 „ gecondemneerd, om niet meer dan ten hoogste
 „ vier harddravers te mogen houden, en niet
 „ meer, dan eens ter week buiten een visje te
 „ eeten, deeze straffen zullen ten rigoureuze zon-
 „ der de minste oogluiking anderen ten exempel
 „ uitgevoerd worden.

„ Indien het komt te gebeuren, dat de laaft-
 „ gemelde dief of banquerotier, ééns opvoorge-
 „ melde wyze gestraft zynde, ten tweede male
 „ zich aan dezelve misdaad schuldig maakte, zul-
 „ len de kooplieden, welker vertrouwen hy
 „ wedergewonnen heeft, als een bewys van
 „ onzinnigheid gegeven hebbende, terstond in
 „ het dolhuis opgesloten worden.

Onze auteur vergeet geenzints *de Voogden*,
 welke op eene schelmagtige wyze hunne onmun-
 dige *pupillen* besteelen, en door bedrieglyke
 voorwendfels van het hunne ontzetten, doch
 wil niet, dat dezelve hier over gestraft zullen

WOR.

worden , dewyl hy het als eene verzoeting of *douceur* voor het verliezen van hun gewisse aanmerkt , en het daarenboven volkomen zeker is , dat zy door deeze onnatuurlyke dievery van die somma eene obligatie ten minsten tegen 80 percent op hunne ziel maken.

Ik wil mynen lezer niet vermoeyen met eene lyft van de byzondere foorten van dieven als *oprigters van beursen voor weduwen, directeurs van negotiatien societysten &c.* welke onze auteur opgeeft , en verlicheide veilen , beslaat ; alleen moet ik hem verzekeren , dat ik onmogelyk zou geloofd hebben , dat zoo veelen , welke alle uiterlyke tekens van eerlyke lieden hadden , zulke groote en gebooren dieven waren , indien onze regtsgeleerde niet overal eene grondige kunde en opregtheid had laten blyken , en my dus gedwongen had , hem geen geloof te weigeren.

Zoo draa het weêr eenigfints bedaarde , gingen wy het grootste gebouw , dat in gantsch Waterland te vinden was , bezigtigen ; het wierd *het ziekenhuis der Inbeelding* genaamd , en men zeide ons , dat het gevaarlyk was , om het van binnen te gaan bezien , wegens de besmetting der zieken , die dat huis bewoon-

Zoo draa wy daar binnen traden , wierden wy door den Doctor van dit uitgestrekte Hospitaal ontvangen ; hy vraagde ons , naa dat wy hem onze begeerte , om het huis te beziën , te kennen hadden gegeven , of wy zeer aantreklyk waren , dewyl er dan groot gevaar voor ons in steeken zou , om onze nieuwsgierigheid te voldoen ? doch op ons antwoord , dat wy ons sterk genoeg kenden , om' dit gevaar te trotseeren , bragt hy zelve ons in het eerste vertrek ; dit was zoo verbaazend groot , dat wy het naauwlyks konden overzien. Eene uitgestrekte menigte *Livereibedienden* waren inwooners van dit vertrek , en allen zoo ongemeen vrolyk , dat wy niets , dat naar ziekte zweemde , aan hun konden bespeuren ; sommigen zaten , onder het nuttigen van een glas wyn of sterken drank , bezich zich met het een of ander spel te vermaken , onderwyl zy elkander nu eens met den naam of titel van hunne Meesters , en dan wederom met den titel van *Mynheer* doopten , en met zulk eene minagting van hunne Heeren spraken , als of zy met dezelve in eenen gelyken rang waren. Deeze lieden zyn *domestieken* , zei de Doctor , die zich inbeelden , dat alles wat hunne Heeren bezitten hun als huisgenooten mede toekomt. Gy kunt ligt begrypen ,

grypen, dat dit arme volk van hunne sobere
 huurwinst zulk een figuur niet zou kunnen
 maken, dewyl die naauwlyks toereiken-
 de is, om hun van het nodige linnen en an-
 der onderhoud te voorzien; zy bedriegen en
 besteelen hunne Heeren, waar zy konnen;
 geen marktgang wordt er gedaan, daar niet
 een gedeelte van den prys der gekogte waren
 in hunne beurs gaat; en wanneer zy slegts
 visch koopen, moet er ten minsten voor hun
 zoo veel overschieten, dat zy in kroegen en
 herbergen zich met elkander vervrolyken;
 binnenshuis laten zy zich geene gelegenheid ont-
 slippen, om zich van wyn en andere huisfely-
 ken voorraad te voorzien, om die lustig met
 elkander te verteeren; slaat uwe oogen eens
 ginds op die meiden! ge zoudt immers zwee-
 ren, dat zy tot brasfen gehuurd waren, en haare
 zatheid doet haar veele zaaken, naar welke dui-
 zende armen snakken, schandelyk verwaarloo-
 zen. Dit volk is wel bewust, dat het steelen
 eene schandelyke misdaad is, en zy verplicht
 zyn, om het belang van hunnen Heer te be-
 hartigen, wiens spys zy nuttigen, onder wiens
 dak zy huisvesting hebben en wiens geld
 zy trekken; niets anders, dan de scha-
 delyke ziekte van *Inbeelding*, dat het hun
 mede

mede in eygendom toebehoort, dat zy daar mede naar hunnen zin mogen omspringen, vervoert hen tot deeze schandelyke buitenspoorigheid.

Ik vraagde hem, of deeze ook te geneezen waren? Zeer wel, zei hy, en veel gemakkelijker dan de andere zieken van dit hospitaal; wy lokken hen uit hunne huuren, en doen hen famen trouwen, wanneer wel draa het gebrek hen van dien overdaad genceft, en hen van hunne vorige levenswys berouw doet hebben.

Naauwlyks waren wy uit dit vertrek, of ons wierd toegeschreeuwd: *uit den weg daar! he! uit den weg daar!* Eene groote troep arbeidsvolk ontmoetede ons, beladen met timmerhout, yzer, loot, spykers en andere bouwstoffen, waar naaft eenige gingen, dragende bier en wyn. Het is of hier nog gebouwd wordt, Mynheer; zei ik tegens den Doctor; mischien wordt dit huis vergroot? Dat was zeer noodzaakelyk, antwoorde hy; doch dit is tegenswoordig het geval niet; het zyn ambagtslieden, welke met dezelve ziekte van *Inbeelding* behebt zyn: zy beelden zich in, dat het hun vry staat, om deeze zaken, welke gy hen ziet dragen, die lieden te ontfteelen, by welken zy werken. Dit volk is erg om te geneezen, en naar myn oordeel

deel was er niets beter op , om hen te regt te brengen, dan dat de overheid zich daar mede bemoeide, en hen in het Tugthuis die ziekte liet uitzweeten.

Het schynt my toe, zei ik, dat deeze *ziekte* meest heerscht onder het geringste foort van volk. Gy bedriegt u, antwoorde de Doctor; terwijl hy de deur van eene andere kamer opende; hoe aanzienlyker de lieden zyn , hoe moeilijker het is hen te geneezen , dewyl die ziekte hen dan doorgaans zwaarder treft. Ik verwonderde my, hier zoo veele lieden van eenen onderscheiden rang te zien, welker minsten toch boven den middelmatigen burgerstand verheeven waren. Onder deeze zyn eenigen, welken een gedeelte van den ontvangst van 's Lands geld is toe- vertrouwd ; vervolgde de Doctor; ik heb tot nog toe geen van hen kunnen geneezen; de meesten krygen zwaare stuiptrekkingen in de armen, handen en vingers, het welk een gevolg is van hunne *ziekte van Inbeelding*. Slaat uw oog eens op dien Tollenaar! ik zag dat de man eenige zakken geld ontvangen hebbende, dezelve in eene openstaande kist smeet, welke het Land toebehoorde, doch op het oogenblik dat hy dezelve daar inwierp, kreeg hy zulk eene

eene sterke spanning in de zenuwen, dat zyne hand terftond toesloot, en by ongeluk den krop van twee of drie zakken beknelde, waar door hy die wederom naa zich haalde; ik verwagte dat hy, . wanneer die stuiptrekking over was, het geld wederom in 's Lands kist zoude leggen, doch ik bedroog my, want hy stond blymoedig op, en sloot het in zyn eigen kas. De man beeldt zich in, zei de Doctor, dat deeze zenuwziekte met derzelver gevolg by zyn ampt behoort, en ik voor my zie geen kans om hem te regt te brengen.

Het zou niet goed zyn, Mynheer! zei myn vriend; dat een Philosoph dit huis bezogt; hy zou te veel aanmerkingen maken, en zich over deeze ongelukkigen te zeer bedroeven. Spreekt ge van Philosophen, riep de Doctor driftig; daar hebben we hier een overvloed van. Hier Philosophen! Zyn de Wysgeeren ook aan deeze ongelukkige kwaal onderhevig, vraagde ik? Meer en erger dan anderen, antwoorde hy; ik zal u *de nieuwe Philosophen* laten zien.

Wy stapten in eene kamer die zeer ruim en groot was, en die ik eer voor eenegemeene kamer in eene wynhuis, dan voor een ziekekamer van Wysgeeren aanzag; eenige lugthertige snacken vermaakten zich onder het gebruiken van een

een stevig glas wyn, met het bescpotten van den Godsdienst en deszelfs gewigtigste waarheden, op zulk eene laste en verfoeijelyke wys, dat ieder, welke een aas gezond verstand had, een afschrik van dat volk hebben moest. Een uit dien onzinnigen hoop trad op eene vrolyke wys en al sluitende naar ons toe, en op het oogenblik eene deftige en wysgeerige houding aannemende, vraagde hy my, of ik ook onder de verlichte *Esprits forts* of tot de aanbidders der bygelovigheden behoorde? Totgeenvan beiden, antwoorde ik, maar ik behoort tot die geenen, welke medelyden met zulke verdwaalde stervelingen hebben, welke het lochenen der Godlyke waarheden voor waarheid durven staan houden, en die het zich een voorregt rekenen, wanneer zy gelegenheid hebben om tegen het licht der rede, tegen de overtuiging van hun hart, het grootste voorregt van redelyke schepfelen, als eene bespottenswaardige logen uittekryten. Laat u onderwyzen, armen hals! schreeuwde onze dolle Filosooph; wy zyn wysgeeren, die alles beproefd en onderzocht hebben, en niets is door ons geregeld vernuft verzuimd, om het waare van het valsche te onderscheiden. Verschoon my, hernam ik, dat ik my daar aan niet onderwerp! gylieden geeft alle blyken,

ken, dat uw vernuft door kwaade leeringen bedorven en vervalst is, en hoe is het dan in staat het waare van het valsche te onderscheiden? Indien uw vernuft gezond was, zoudt gy uwe denkbeelden, op welke gy nu trotsch zyt, verfoeijen. Gy zoudt bemerken, dat gy niet alleen de Godheid maar ook uwe medemenschen beledigt; gy verbreekt met de kragt der Goddelyke Wetten ook die van uwe overheid, en opent dus een poel van boosheid en gruwelen; gy beneemt uwen medemensch dat geen, dat hem alleen in tegenspoeden en bittere rampen vertroosten kan. Beschouw zelve of u dit niet strafwaardig maakt? De vrygeestige Wysgeer keek my een oogenblik sterk aan; begon te grimlagchen, en trad binnensmonds zingende, zonder my te antwoorden, van my af.

Het is beklaglyk, zei ik tegens den Doctor, dat deeze jeugd zoo vervoerd is; men zou aan hunne levenswys, die zy hier houden niet bemerken, dat zy eenig belang stelden, de waarheid of valsheid van den Godsdienst te onderzoeken. ⁴ Dat doen zy ook niet, hernam hy; geen een van die snaken, die zich immer de moeyte gegeven heeft, om het minste onderzoek deswegens te doen; zy zyn alleen vry-

vrygeeft en uit hoogmoed, en beelden zich in, dat zy met zich blind te houden voor de zekerste waarheden, voor zeer verlicht en fchranders zullen gehouden worden, en dat men hen voor lieden, die meer dan de oude Wysgeeren onderzocht hebben, zal aanzien. Veelen hunner zouden zelfs niet begeeren, dat anderen geloofden, dat zy van de valsheid vanden Godsdienst overtuigd waren; zy beelden zich in, dat men het als eene zonderlinge en uitftekende dapperheid in hen zal beschouwen, dat zy met zaken den spot durven steeken, voor welken anderen den hoogften eerbied hebben, en dat zy uit enkele stoutheid, en om de mode te volgen hunne onsterfelyke ziel in het grootst gevaar durven stellen.

Eene onbegrypelyke dwaasheid! zei ik; welke denkbeelden vormen zich deeze ongelukkigen toch van wysheid en dapperheid? Het is zeker, zei de Doctor; dat deeze hunne *Inbeelding* hen zot gemaakt heeft, en daarom gaan zy cerstdaags naar het Dolhuis.

In een ander vertrek tredende, zei de Doctor; weest voorzigtig Heeren, en spreekt deeze lieden niet tegen, we zyn hier by de *Autheurs* of schryvers! Dit vertrek was van het een tot het

andere einde vol; zommige deezer lieden zaten, andere stonden of liepen heen en weder; eenige zelfs hadden zich op daar staande banken gezet, op dat men hen des te beter zien en hooren zou; ieder was bezig met zyn eigen werk te leezen, en te herleezen, met een zulk uitstekend genoegen, dat het op hun gelaat uitblonk; maar dat my het meest te verwonderen toefcheen, was, dat niet tegenstaande dit vertrek vol was, en elk even hard tot verveelens toe zyne werken las, echter de een den ander niet zag noch hoorde. Aan het einde van dit vertrek was een hokje afgeschooten met dikke ysren spylen, uit welk een verschriklyk gebrom en geraas kwam; wy gingen daar naa toe, en hoorden dat deszelfs bewooner vreeslyk raasde en tierde op alle de overige bewooners van dit vertrek; de meesten kreet hy als veragters, ten minsten, als onkundigen van den Godsdienst uit; en die onder het bereik van zynen arm kwamen moesten somtyds hevige stokslagen van hem verdragen; zyne uiterlyke gedaante was zeer wonderlyk; hy had een paar groote ezelsooren aan het hoofd, zyne oogen waren zeer klein en duister, en uit zynen wyden mond, in welken eengesplitste slangentong
heen

heen en weder speelde , liep een zwart , stinkend vogt. Hy was zeer beleefd en vriendelyk tegen ons , waarſchynelyk om dat wy hem zeer eerbiedig naderden , en op myne vraag welk zyn werk was ? antwoorde hy ; ik wys de vlekken in de nieuw uitgekomenen boeken aan ; ik denk , dat ik de noodzaaklykste man van de Republiek ben , want zonder my , zouden ze den Godsdienst ras onder den voet hebben ; de meesten van die Autheurtjes , van die papier bedervertjes , van die wisjewasjes , zyn er alleen op uit , om onzen kostelyken Godsdienst onder allerhande vreemde en bedekte termen ter neer te vellen , maar ik zal er zorg voor dragen. Ei lieve , Mynheer ! vervolgje hy ; lees deeze paslagie eens ! met een hiel ! hy my eene nieuw uitgekoomen reisbeschryving onder de oogen , en ik las op zyn bevel deeze woorden daar in : *De Capel van onze Lieve vrouw te Loretto is om derzelver menigvuldige kostbaarheden en schatten bezienswaardig.* Kan er iets geschreeven worden , schreeuwde hy , dat meer dient , om onzen Godsdienst onder dien der Roomschegezinden te stellen ? Waarom maar niet liever regt uit gezegd ; de Roomsche Godsdienst is veel voortreffelyker dan dien van dit Land ? Wat zegt ge er van ? Moet ge voor zulkeene

vuilaardige boosheid niet gruwen? Ik haalde myne schouders op, zeggende, dat ik er dat niet in vinden kon; dat ik meer gehoord had, dat die capel Niet? schreeuwde hy driftig, niet? kunt ge er dat niet in vinden? wagt ik zal u myn bril krygen! Ik zag dat hy naa zynen knuppel greep, waar op ik, zonder afscheid van hem te neemen, my spoedig van zyn hok verwyderde.

Naauwlyks had ik hem verlaten, of een man met een peinsend en zeer geleerd gelaat hield my tegen, zeggende; wat nieuws heeft Mynheer uit het ryk der Geleerden? De vrees deed my eene treede te rug doen, en op eene beleefde wys antwoorden; niets, Mynheer! Ik ben een vreemdeling: Een vreemdeling! hernam hy; ei, ei, heeft men by u te Land niet onlangs een heerlyk Waterlandisch werk verkogt, ik meen *de vernuftige werken van den beroemden Heer N. N.*? Ik stond, als een oogenblik my bedenkende. Wat, schreeuwde hy; zou men by u te Land geen smaak in geleerdheid hebben? Zou het alleen by u lieden onbekend zyn? Om hem te vrede te stellen, en onaangename bejegeningen te myden, antwoordde ik, dat ik liet my nu herinnerde, en dat yder dat heerlyke werk tot den Hemel ver-

verhefte, en het als onontbeerlyk beschouwde; doch in waarheid had ik nimmer in Waterland, ik laat staan in de plaats myner geboorte dat, vernuftige werk, of den beroemden Heer N.N. hooren noemen. Ik ben er de maker van, antwoorde hy grimlagchende, gy kunt nu tegen de geleerden van uw Land zeggen, dat gy dien beroemden maker gezien hebt. Hier op knikte hy my minlyk toe, en trad van my af, om van anderen het zelve te hooren.

Deeze lieden, zei de Doctor, hebben de inbeelding, dat zy der geleerde waereld eenen zeer grooten dienst doen, en dat ieder van hun en hunne geleerdheid den mond vol heeft; niettegenstaande men hen naauwlyks kent, veel minder agting toedraagt.

Onder dit gesprek had de Doctor my sterk aangezien, en waarschyndlyk eenige verandering aan my gemerkt, want hy vraagde my; heeft Mynheer het een of ander in vroeger tyd laten drukken? dan zou ik hem raden, dit vertrek te verlaten, want zulke lieden zyn hier binnen weinig oogenblikken met dezelve ziekte besmet. Ik was zoo verrukt over de eerste woorden van den Doctor, dat ik geen de minste agt op de laatste geslagen had; en ik herinnerde my, dat ik in myne jeugd, by gelegen-

heid van een huwlyk van myne zufter, een bruiloftsvers gemaakt had; ik beelde my in dat het om deszelfs fraaiheid hier te Land verkogt, en dus door den Doctor geleezen was; waarom ik hem op eene pedante wyze tot antwoord gaf; ik merk, Mynheer, dat het vergeefsch zou zyn, dit voor u te ontkennen, dewyl ik uit uwe vraag moet besluiten, dat gy myne Poëzy reeds onder het oog gehad hebt; jaa; ik heb in vroeger jaaren een bruiloftsvers gemaakt, het welk de goedkeuring van kunst-kenners wegdroeg; doch ik verwonder my, dat gy het geleezen hebt, want het is wel gedrukt, maar nooit verkogt, en alleen aan de vrienden uitgedeeld; maar ik kan het ligt begrypen, vervolgde ik met een grimlagch; de baatzucht zal het by ons te Land naagedrukt en verkogt hebben, en zekerlyk is het op deeze wys hier naa toe verzonden. Heeft Mynheer er ook een exemplaar van by zich? Wie weet, hoe *vitieus* het is, want waarfchynlyk zal er hier ook meer dan cene druk van verkogt zyn! — Och, Hemel! riep myn vriend; hy heeft het al weg! myn goede Landsman! myn arme Denker! — ontstel u niet, hernaam ik; zoo lang ik leef, is er mooglykheid om er een beter druk van in de Waereld te bren-

brengen; ik zal my in den eenen of anderen boekwinkel van een exemplaar voorzien, corrigeeren dat naauwkeurig, en begunstigen dan den eenen of anderen braven boekhandelaar met de derde uitgave van myn vers. — Dit laatste zei ik op zulk eenen trotschen toon, dat myn vriend zoo wel als de Doctor er van schrikten; het tast hem zeer hevig aan, zei de Doctor, en zoo het zoo voortgaat, is hy eerlang van dit huis de voornaamste Ik vraag u verschooning, Mynheer! viel ik hem in de rede, met een kleine gemaakte grimlagch; uwe lofspraak is te vleijend voor my; — ik de voornaamste! — neen, Mynheer! ik ben nog maar een jong dichter, en ik twyffel geen oogenblik, of men vindt hier ook weergalooze dichters, welke zoo goed een vers maken als ik. — Wat zegt ge van dien trek, daar ik tegen den Bruidegom zeg:

Toen Daphnis — (gy weet het is een herderszang? — nu)

*Toen Daphis, met uw smart bewoogen,
Op U haare eeuw'g brandende oogen
Medogend sloeg, toen toen*

Hier raakte ik van de wys, en wat moeyte

ik deed , ik kon my dien fraaijen trek niet te binnen brengen.

Van dit alles wist ik naderhand niets, en ik zou het nimmer geloofd hebben , indien myn vriend en de Doctor het my naderhand, wanneer ik hersteld was , niet verhaald hadden; ik wierd nu geheel buiten my zelven verrukt , en offchoon myn vriend my bad de moeyte te spaaren van het vers op te snyden, het hielp niet; ik begon het van voren af aan te reciteeren met eene harde stem, en met de tekens van eene pedante inbeelding; en schoon ik gedurig bleef steken, ik gaf echter den moed niet verlooren , maar hervatte het telkens, my inbeeldende, dat ik er mynen vriend en den Doctor, zelfs de overige zieken een ongemeenen dienst mede zoude doen, tot dat ik eindelyk geheel afgemat en buiten westen raakte, en in dit huis eenige dagen moest doorbrengen, gedurende welke de Doctor niets verzuimde, om my te herstellen.

Myne hersens waren zoodanig door *Inbeelding* verhit, dat ik geloofde, dat ieder, die my bezogt, tot de Apothecars jongen incluis, my enkel kwam bezoeken, om myn vers te hooren, waarmede ik niet traag was, om het by stukken en brokken optezingen, my en myne
toe-

hoorders zeer beklagende, dat ik door den tyd zoo veel daar van uit het geheugen verlooren had; doch door een gering huismiddeltje wierd ik eindelyk hersteld.

Op eenen zekeren morgen bragt myn Geneesheer my een gedrukt vers, tot opschrift hebbende, *Lauwerkrans voor de Bruiłofstrymers*. Ik kreeg een kleur in myn aangezicht, dewyl ik my inbeelde, dat het alleen tot myn lof gemaakt was, en bedankte den Doctor met eene gemaakte zedigheit; zeggende, dat men my te veel eer aandeed, en dat ik zulk eenen lauwerkrans niet verdiende, doch hoe verbaasd keek ik op, wanneer ik het lezende bemerkte, dat het een schimpfschrift op die ydele en nietsbeduidende versen was, die doorgaans uit vleijery of hoogmoed tegen alle waarheid stryden gemaakt worden, en dat ik in dien lauwerkrans myne beeldtenis zag. Ik was terstond van myne dwaaze inbeelding geneezen, en wierd over myn gehouden gedrag beschaamd. Myn vriend zag myne herstelling met blydschap, en naa dat ik hem en den Doctor over myne begaane dwaasheden verschooning verzogt, en den laatsten voor zyne aangewende moeyte hartelyk bedankt had, verlieten wy dit besmettelyke huis, en keerden naar ons Logement te rug.

Dit toeval had my zeer droefgeestig en zwaar-
moedig gemaakt; een angeltje van myne ziek-
te deed my myzelven verbeelden, dat alle men-
schen het oog op my vestigden, en my stilzwy-
gende myne zothed verweeten; ik had geen
lust meer, om eenigerhande merkwaardigheden
te zien, en welke middelen myn vriend in het
werk stelde, om my vrolyker te doen zyn, het
was vergeefs; ik liet alle voornemens om
verder te reizen vaaren, en ik was zeer ver-
blyd, dat ik naa eenige dagen gelegenheid kreeg
om te sloop naar myne geboorteplaats te ver-
trekken; ik bedankte mynen waarden vriend,
dien ik niet beweegen kon my te verzellen,
met hartelyke traanen voor zyne aan my be-
weezen weldaden en scheidde van hem met
grievend hartenleed; thans ondervond ik, dat
niets smartelyker is, dan eenen waaren vriend
te verliezen.

Weêr en wind my gunstig zynde, volbragt
ik myne reis zeer gelukkig, zonder iets merk-
waardigs gedurende dezelve te ontmoeten, en
trof myne vrienden en naastbestaanden in eenen
goeden welstand aan.

EINDE VAN HET TWEDE EN LAATSTE DEEL.